

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARADA KAYITLI
ŞİİR MECMUASININ METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
FATMA DİREKLİ
1800005419**

**Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı
Programı: Türk Dili ve Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. M. Fatih Köksal

Haziran, 2021

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARADA KAYITLI
ŞİİR MECMUASININ METNİ VE MECMUALARININ SİSTEMATİK TASNİFİ
PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
FATMA DİREKLİ**

1800005419

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Hanife KONCU

Dr. Öğr. Üyesi Yağız YALÇINKAYA

Haziran, 2021

ÖN SÖZ

Mecmualar, toplumun çeşitli kesimlerinden farklı konuların bir araya getirildiği her sınıftan insanın katkı sunduğu eserlerdir. Şiir mecmuaları günümüzde karşılığı antolojiye denk gelen yazma eserlerdir. Klasik Türk edebiyatımızın menbası halinde olan bu el yazmaları, edebiyat araştırmacılarının başvurdukları kaynaklar arasında yer almaktadır.

Mecmualar muhtevasını derleyicisinin bireysel zevk ve kültür anlayışına göre oluşturur. Bununla birlikte dönemin, estetik ve edebî beğenilerini de bizlere sunar. Asırlara göre beğenilen şairlerin şiirlerini tespit etmekte de araştırmacılara kolaylık sağlar. Mecmualar, kültür tarihi açısından farklı disiplinler arası çalışmalara da imkan verir.

Son yıllarda konunun önemine binaen bilimsel çalışmalar hız kazanmıştır. İlk kez 2011 yılında Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL tarafından “Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı” sempozyumunda MESTAP bildiri olarak bilim dünyasına tanıtılmıştır. Görülen kabul ve değerlendirmeler neticesinde edebiyat tarihimizin havuzu oluşturulmaya başlanmıştır. 2011 yılından itibaren bu proje kapsamında yüksek lisans ve doktora çalışmaları yıllara göre hızla artış göstermiştir. Bu konu ile ilgili değerlendirmelerimizi “Giriş” bölümü “Şiir Mecmuaları” başlığı altında sayısal veriler ile de detaylandıracağız.

Çalıştığımız şiir mecmuası, Milli Kütüphane’de 26 HK 1060/1 numara ile kayıtlıdır. Giriş bölümünde mecmua kelimesi ve şiir mecmualarının önemi üzerinde durulmuştur. İnceleme kısmında mecmuanın tavsifi, mürettibi, tertip şekli, şairlerin yaşadığı yüzyıllar, şiirlerin nazım biçimleri, aruz kalıpları tablo ve grafiklerle ayrıntılı biçimde gösterilmiştir. İkinci bölümde, metnin içeriğindeki 247 şiirin transkripsiyonlu çevirisine, üçüncü bölümde MESTAP tablosuna yer verilmiştir. Son kısımda ise nüshanın tıpkıbasımı çalışmaya ilave edilmiştir.

Yüksek lisans döneminde kendilerini gıyaben sonrasında ise üniversitemize teşekkürleriyle şahsen tanıdığım, ilminin sonsuz hazinesinden elim el verdiğince nasiplenmeye çalıştığım, birlikte yaptığımız çalışmalarda şahsıma ilmî bir bakış açısı kazandıran, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, süreç içerisinde yanırlarımı sabırla düzelten, bu meşakkatli yolculukta bana kılavuzluk eden değerli hocam Sayın Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL’a sonsuz şükran ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda Farsça metinlerin okunması ve anlamlandırılmasında kıymetli yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Mehmet KANAR’a ayrıca teşekkürlerimi arz ederim. Bu süreçte çalışmamın her safhasında yanımda olan değerli desteklerini esirgemeyen sevgili eşim ve gözümün nuru çocuklarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran, 2021

Fatma DİREKLİ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
GRAFİK LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ: ŞİİR MECMUALARI VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) DAİR	1
BÖLÜM I: MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARADA KAYITLI MECMÛ' A-İ EŞ'AR'IN TANITILMASI	9
I.1. 26 HK 1060/1 NUMARALI MECMUANIN TANITIMI	10
I.1.1. Nüsha Tavsifi	10
I.1.2. Mecmuanın Derlendiği Döneme Dair Çıkarımlar	11
I.1.3. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri	12
I.1.4. Mecmuanın İmlâ Özellikleri	15
I.1.5. Mecmuada Bulunan Şairler ve Nazım Şekilleri	16
I.1.6. Mecmuada Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar	22
I.1.7. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri	27
I.1.8. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları	29
I.1.9. Mecmuanın Muhteva Özellikleri	30

I.2. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM	31
BÖLÜM II: METİN	34
MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARALI MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	35
BÖLÜM III: MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARALI MECMUANIN MESTAP TABLOSU.....	290
SONUÇ	342
KAYNAKÇA.....	344
A. METİN NEŞRİNDE KULLANILAN YAYIMLANMIŞ DİVANLAR	344
B. DİĞER KAYNAKLAR.....	346
C. İNTERNET KAYNAKLARI.....	350
TIPKIBASIM	352

KISALTMALAR

ÂD	: Âlî Dîvânı, Aksoyak, 2018
BD	: Bâkî Dîvânı, Küçük, 2019
BEHD	: Behiştî Dîvânı, Aydemir, 2018
CN	: Cinânî Dîvânı, Okuyucu, 1994
C	: Cilt
ED	: Emrî Dîvânı, Saraç
FİGD	: Figânî Dîvânçesi, Karahan, 1966
FD	: Fuzûlî Dîvânı, Akyüz, Berken, Yüksel ve Cunbur, 1958
HD	: Hayâlî Dîvânı, Tarlan, 1945
HAD	: Hayretî Dîvânı, Çavuşoğlu-Tanyeri, 1981
H	: Hicri
İŞCED	: Üsküplü İshâk Çelebî Dîvânı, Çavuşoğlu-Tanyeri, 1989
MESTAP	: Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi
M	: Miladi
MD	: Muhibbî Dîvânı, Yavuz-Yavuz, 2016
MRD	: Muradî Dîvânı, Kırkkılıç, 2012
ND	: Necâtî Dîvânı, Tarlan, 1963
NEVD	: Nev'î Dîvânı, Tulum-Tanyeri, 1977
No	: numara
RD	: Rahmî Dîvânı, Erdoğan, 2011
RBD	: Bağdatlı Rûhî Dîvânı, Ak, 2001
s.	: sayfa
S	: sayı
SD	: Selîmî Dîvânçesi, Kesik, 2012
ŞD	: Şem'î Dîvânı, Karavelioğlu, 2014
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
UD	: Ulvî Dîvânı, Çelik-Kılıç, 2018
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
YD	: Yahyâ Beg Dîvânı, Çavuşoğlu, 1977
yy.	: yüzyıl
ZD	: Zâtî Dîvânı, C. I, Tarlan, 1967
ZD	: Zâtî Dîvânı, C. II, Tarlan, 1970
ZD	: Zâtî Dîvânı, C. III, Çavuşoğlu-Tanyeri, 1987

TABLO LİSTESİ

Tablo- 1: Yıllara göre mecmua çalışmaları ve MESTAP	7
Tablo- 2: Kelime ve kelime gruplarının imlâ yanlışlıklarına birkaç örnek.....	16
Tablo- 3: Mecmuadaki şairler ve şiir sayıları ile nazım biçimleri	22
Tablo- 4: Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımı.....	23
Tablo- 5: Mecmuadaki şairlerin yaşadıkları yüzyıllar	27
Tablo- 6: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri.....	28
Tablo- 7: Mecmuada kullanılan aruz kalıpları	29

GRAFİK LİSTESİ

Şekil- 1: Yıllara göre şiir mecmuası çalışmalarının yüzdelerik dilimleri.....	8
Şekil- 2: Şiirlerin nazım şekillerine göre yüzdelerik dağılımları.....	28
Şekil- 3: Mecmuadaki kullanılan aruz kalıplarının yüzdelerik dilimleri.....	30

ÖZET

MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASININ METNİ VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE TASNİFİ

Mecmua, Arapça “cem” (جمع) kökünden türemiş olup anlamca “bir araya getirilmiş, derlenen, cem olunmuş” manalarını taşır. Edebiyat terimi olarak ise, “Nazım veya nesir niteliğindeki aynı ya da farklı konulara sahip bir ve birden fazla farklı şairlere ait, derleme halinde yazılmış olan yazma eserlerin bir düzen içinde veya düzensiz bir şekilde bir araya getirilmiş olan eserler bütünü” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bazı mecmua derleyicilerin kendileri de şair olup şiirler yazmaktadırlar. Ayrıca beğenilen şair veya şairlerin eserlerini bu yazmalarda toplayarak kimi zaman divanlarda bulunmayan şiirlerin ve keşfedilmemiş şairlerin de ortaya çıkmasına vesile olmaktadır. Şiir yazma özelliği olmayan derleyicilerinde beğendikleri şairlerin eserlerini, tutmuş oldukları yazmalarda bulundurarak edebiyat tarihimize yeni katkılar sunmaya devam etmektedirler.

Çalışmamızın başlığı Milli Kütüphane 26 Hk 1060/1 Numarada kayıtlı Şiir Mecmuasının Metni ve Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre tasnifidir.

Tezimizin, “Giriş” bölümünde “mecmua” teriminin tanımı ve edebiyat tarihimizdeki önemi, sonrasında ise Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi (MESTAP) hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın “Birinci Bölüm”ünde ise; çoğunluğu XVI. yüzyılda yer alan şairler ve şiir sayıları, nazım şekilleri, aruz kalıpları, MESTAP projesi ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı ve oranları ayrıntılı biçimde gösterilmiştir. “İkinci Bölüm”de “Metin” başlığı altında mecmuanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir. Şiirlerin yayınlanan divanlarla karşılaştırılması yapılmış ve nüsha farkları (divanlardaki şekiller) aparatta gösterilmiştir. Çalışmamızın sonunda ise MESTAP tablosuna yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, Şiir, MESTAP.

ABSTRACT

NATIONAL LIBRARY TEXT OF POETRY JOURNAL REGISTERED AT 26 HK 1060/1 AND ITS CLASSIFICATION ACCORDING TO THE SYSYEMATIC CLASSIFICATION OF POETRY MAGAZINES PROJECT (MESTAP)

Mecmua is derived from the Arabic root "cem" (جمع) and means "brought together, compiled, made". As the term of literature, it is defined as "the whole of the manuscripts written in compilation, which are written in a compilation or irregularly gathered together with the same or different subjects in the quality of verse or prose".

Some magazine compilers are also poets and write poems. In addition, by collecting the works of admired poets or poets in these manuscripts, they sometimes lead to the emergence of poems and undiscovered poets that are not found in divans. They continue to make new contributions to our literary history by keeping the works of poets they like in their manuscripts, in their compilers who do not have the ability to write poetry.

The title of our study is the Text of the Poetry Journal registered in the National Library 26 Hk 1060/1 and its classification according to the Systematic Classification of Journals Project (MESTAP).

In the "Introduction" section of our thesis, information is given about the Systematic Classification of Magazines Project (MESTAP) after its definition and its importance in our history of literature.

In the "First Part" of our study; the majority of century XVI. The poets and their number of poems, verse forms, prosody patterns, the distribution and proportions of the studies carried out on the MESTAP project by years are shown in detail. In the "Second Chapter", the transcribed text of the journal is given under the title of "Text". The poems were compared with the published divans and the copy differences (shapes in the divans) were shown in the apparatus. At the end of our study, the MESTAP table is included.

Keywords: Classical Turkish Literature, Magazine, Poetry, MESTAP

GİRİŞ: ŞİİR MECMUALARI VE MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) DAİR

Arapça “cem” (جمع) kökünden türemiş olup, mecmû‘ kelimesinin müennesi olan mecmû’a sözlükte, “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzîm edilmiş şeylerin hepsi; seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap, dergi, risâle” olarak tanımlanmıştır (Devellioğlu, 689). Sözcüğün çoğulu ise mecâmî‘’dir. “Kütüphanecilik literatüründe mecmuanın karşılığı ‘derleme’dir” (Köksal, Tenkit ve Teori 133).

“Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmûatü’l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed’iye, mecmûatü’r-resâil, mecmûa-i eş’âr, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid gibi” (Uzun, 265). “Şiir mecmuaları, herhangi bir nazım türü veya nazım şekli birliği / müşterekliği aranmaksızın derlenmiş manzum metinlerden oluşan toplamalara şiir mecmuası diyoruz. Belli bir nazım şekli veya türünden eserlerin toplandığı mecmualar da esas itibarıyla şiir mecmuasıdır ama bunlar çoğunlukla Mecmua-i nuût, mecmûa-i kasâid, mecmûa-i ilâhiyat... gibi o nazım şekli veya türünün adıyla anılır. Bu eserler, kütüphanelerde “Şiir Mecmuası” adı altında kayıtlı olabileceği gibi genellikle *Mecmû’a-i eş’âr* veya *Mecmû’atü’l-eş’âr* olarak kayıtlıdır. XIX. yy. sonları veya XX. yy. başlarında, bir defterde toplanmış şiirlerin kütüphanelerde “şiir defteri” olarak kaydedildiği görülür. Esas olarak bunlar da elbette şiir mecmuasıdır ve öyle kabul edilmelidir” (Köksal, Tenkit ve Teori 134).

“Mecmualar, divan sahibi olmayan veya divanı ele geçmeyen, tezkirelerde adına rastlanmayan şairlerin tanınmasına ve de unutulmamasına imkân sağlamakla birlikte şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini içermesi bakımından da önemlidir” (Kesik, 338).

Şiir mecmuasını derleyen mürettip, hem kendi dönemi hakkında hem de kendisinden önceki şairlerin dönemleri hakkında ipuçları verir.

“Şairler, şiirlerinin mecmualara kaydedilip okunmasını şairliklerinin bir ölçüsü olarak görmüş; şiirlerinin başkaları tarafından beğenilmesiyle övünmüşlerdir. Bunu da çeşitli şiirlerinde dile getirmişlerdir. Necâtî Bey, şiirlerinin beğenilip şevk ile mecmualara yazılmasını ister. Böyle yapılırsa mecmuanın her bir varağı yelpaze olacaktır:

Şi’rimi mecmualarda yazasız şevk ile siz

Tâ kim ola her varak aşk oduna bir bâd-biz

(Necâtî G 476/1)” (Kurnaz-Çeltik, 33-34).

“Âhî, dostluk mecmuasında veya dostların mecmuasında adı yazılırsa, adının kıyamete kadar devlet kitabında kalacağına inanır:

Nâme-i devletde Âhî yâd ola tâ haşra dek

Dostluk mecmuasında adımız ger yazıla

(Âhî G 9/4)” (Kurnaz-Çeltik, 33-34).

Mecmualarda derleyici kendi bilgi ve edebî kültürüne veya beğenisine göre Türkçe şiirlerle birlikte Farsça ve Arapça şiirlere de yer verebilir. Bunun yanı sıra sayfaya ya da derkenarlara çeşitli tarih kayıtları, tılsımlar, dualar vb. gibi kendilerine göre önemli buldukları farklı konularda da kayıt bulundurabilirler.

“Şiir mecmuaları, toplumun çeşitli kesimlerine mensup şiir severlerin rağbet ettikleri şairleri ve şiirlerini ihtiva ederler. Onların muhteviyatı, bir şairin kendi döneminde ve sonraki zamanlarda ne kadar okuyucu bulduğunu gösterir” (Aydemir, 148).

Mecmualar kendi içlerinde farklı alanlarda da eserler barındırabilir. Agâh Sırrı Levend, mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır.

- a. “Nazire mecmuaları,
- b. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları,

- c. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tababet, ilahiyat gibi,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar” (166-167).

Günay Kut tarafından yapılan sınıflandırma ise şu şekildedir;

- a. “Nazire mecmuaları,
- b. Seçme şiir mecmuaları, (Mecmûa-i eş’âr, mecmûa-i devâvin)
- c. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar,
(mecmûa-i edviyye, mecmûa-i tevârih, mecmûa-i mu’ammeyât, mecmûa-i münşe’ât)
- d. Karışık, yani manzûm ve mensûr veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar” (170) şeklinde gruplamak mümkündür.

Mecmualar dışında “farklı türden eserlerin bir araya toplandığı mecmua dışında kitaplar da vardır. Bunlara “cönk, sefine, kırkambar, keşkûl, külliyyât” gibi adlar verilmektedir” (Köksal, Tenkit ve Teori 137). “Sefine; Arapça gemi demektir. Farsçası keştî, Türkçesi cönkdür. Edebiyatımızda (sefine-cönk) sözleri şiir mecmuası not defteri; keştî de kadeh manasına mecaz olarak kullanılmıştır” (Onay, 363). “Şekli bakımından ‘sığır dili, dana dili’ gibi adlar da verilen cönk, genel olarak halk/saz şairlerinin şiirlerinin bir araya toplandığı uzunlamasına açılan mecmualar olarak bilinse de aslında bu tarif bütün cönkleri kapsamaz. Zira pek çok cönkte Divan şairlerinin şiirleri de yer almaktadır” (Köksal, Tenkit ve Teori 137).

Edebiyat araştırmacılarının, sıklıkla karşılaştığı önemli sorunlardan birisi de mecmualarda olup Divan nüshalarına alınmayan veya bu nüshalarda bulunmayan şiirlerdir. Yaşar Aydemir, bu durumun olası nedenlerini şu şekilde sıralamıştır:

- a. “Divan neşirlerinde yer almadığı halde mecmualarda bulunan bir şiir, metin tenkiti yapılan çalışmalarda görülemeyen nüshalardan kaynaklanmış olabilir.
- b. Şair, divanını tertip ettikten sonra şiir yazmış, yazdığı bu şiir tertip ettiği divan nüshasına girmemiş olabilir. Ömrü vefa etmediği ya da başka sebeplerle tekrar tertibe girişemediği için bu şiir dışarıda kalmıştır.
- c. Divan şiiri büyük oranda meşk etme, egzersiz yapma üzerine kuruludur. Meşk edilen bu şiir bir anlamda karalamadır ve şair divanına girmesini istememiş olabilir.
- d. Şair, meşk ettiği çalışmaların hepsini değil en güzelini divan tertibine almak istemiş olabilir. Bazı çift matlalı gazel örnekleri buna delil teşkil edebilir.
- e. Şair, bazı şiirlerini estetik açıdan yetersiz gördüğü veya çalışmasını tamamlama noktasında eksik kaldığını düşündüğü için divan tertibine almamış olabilir.
- f. Şair, divanını kendisi tertip etmemiş, sonradan bir başkası tarafından tertip edilmiş, böylelikle bazı şiirleri tertip dışında kalmış olabilir.
- g. Bazı şiirlerin müsveddeleri ölümünden sonra yayılmış olabilir.
- h. Bazı şairlerin, özellikle çok okunan şiirlerinin dilden dile dolaşması sonucu, bir anlamda miri malı olarak görülen ve zamanla aslından uzaklaşan ikinci bir manzume olarak ortaya çıkmış olabilir.
- i. Özellikle mesaj yüklü tasavvufi şiirler, çoğunlukla müridin eğitimi amaçlı kullanmasından dolayı şifahi kültürde yer etmiş, arkasından da yazıya geçirilmiş olabilir.
- j. Kimi şiirler, bazı şairlerin, çoğunlukla da mutasavvıf şairlerin şiirlerine ilaveler yapılması, hatta Ahmed Yesevî’nin hikmetlerinde olduğu gibi onun adına şiirler söylenmesi sonucu tertibe girmemiş olabilir.
- k. Bir başka önemli husus da mecmua tertip eden kişiden kaynaklanabilir. Mecmuayı tertip eden kişi profesyonel olabileceği gibi amatörcce bu işle uğraşıyor da olabilir. Bu durum beraberinde

birtakım yanlışları da getirir. Bir şaire ait şiiri başkasına ait göstermek gibi” (Aydemir, 132-133).

M. Fatih Köksal, mecmuaların önemini ve edebiyatımıza sunduğu katkılarını ise, aşağıdaki maddelerle şu şekilde açıklamıştır:

- i. “Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
- ii. Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
- iii. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.
- iv. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi’raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz, biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.
- v. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.
- vi. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşünülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.
- vii. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
- viii. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir seven kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark

ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamk mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirinin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

- ix. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.
- x. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalar. Şöyle ki hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında çeşitli dualar, otlarla ilâç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe’ül gibi gizli ilimler (havâs) denilen itikatlara dair notlar, tarih kıt’aları, müstakil matla’ ve müfredler, bazı münşeat örnekleri, kimi resmî kayıtların örnekleri çokça rastlanan -asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan- kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar hatta onlardan da fazla sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarih, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanlarına giren çok önemli ama ihmal edilmiş bilgi kırıntılarından. Bunları bileşkesi Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyacaktır. Bütün mecmuaların bir de bu gözle ele alınması çok çok önemlidir.
- xi. Bütün bunlarla beraber, özeld e şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Meselâ Bâkî’nin divanında bulunmayan şiirlerini inceleyecek olsak bir tek mecmuayı taramamız ne ifade eder? Yahut bir mecmuada falan şairin şu kadar filan şairin bu kadar şiirinin bulunmasının bir anlamı

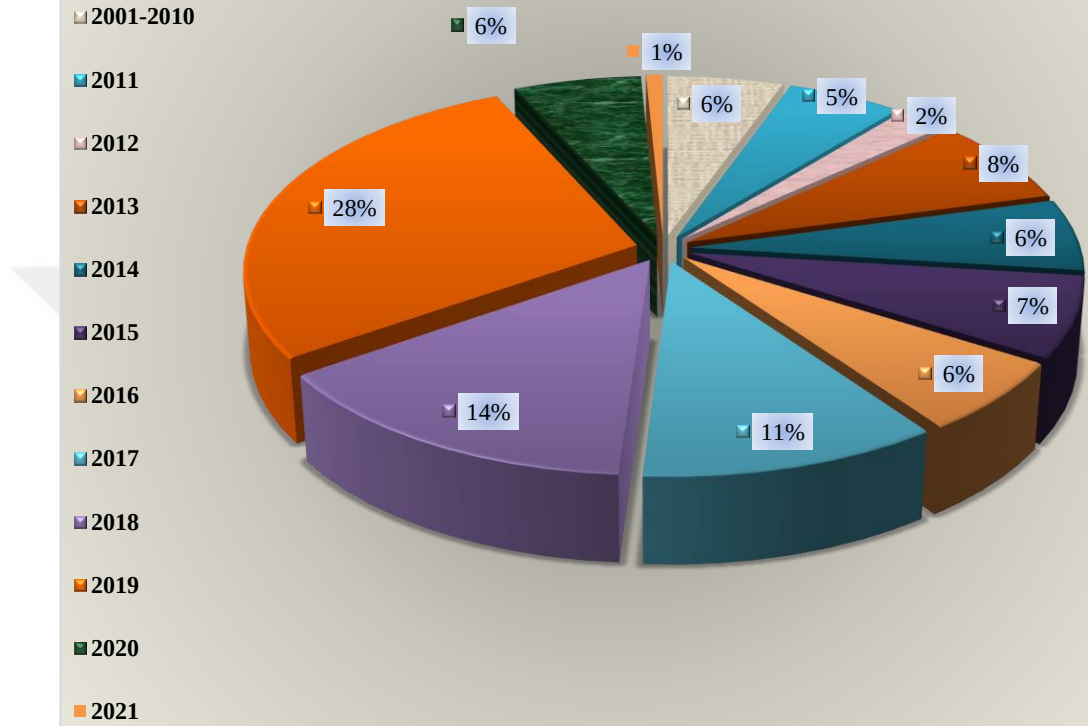
var mıdır? Bu olsa olsa bize o derleyicinin şiir zevkini yansıtan bir işareti verir. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökecektir (Köksal, Tenkit ve Teori 138-141).

K. Ali Gıynaş, 2011 yılında “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası” (245-260) isimli makalesiyle, bu alanda yapılan çalışmalarla ilgili bilim dünyasına bir tanıtımda bulunmuştur. Aşağıda söz konusu makale ve Zeynep Süngü’nün “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Yeni Çalışmalar Bibliyografyası ve MESTAP” (917-1056) adlı makalesinin yayımından 17 Mayıs 2021 tarihine kadar sonuçlananları da içine alan MESTAP konulu tezlerin yıllara göre dağılımı tablo ve Şekil-1’de gösterilmiştir.

Yıllar	Yüksek Lisans Tezleri	Doktora Tezleri	Toplam	MESTAP Tablosu Olan Tezler	Benzeri Tablo Bulunan Tezler	Tablosu Olmayan YL Tezleri
2001/2010	21	-	21	-	2	19
2011	21	2	23		3	20
2012	9	-	9	-	-	9
2013	29	2	31	2	4	25
2014	24	1	25	1	9	15
2015	27	1	28	4	15	9
2016	24	2	26	4	9	13
2017	42	-	42	18	10	14
2018	55	3	58	29	15	14
2019	108	-	108	55	11	42
2020	23	1	24	17	-	7
2021	3	-	3	3	-	-
Toplam	386	12	398	133	78	187

Tablo- 1: Yıllara göre mecmua çalışmaları ve MESTAP

YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA



Şekil- 1: Yıllara göre şiir mecmuası çalışmalarının yüzdellik dilimleri

Şüphesiz ki bu rakamlar ilerleyen zamanlarda daha da hızlı bir artış gösterecektir. Burada devam eden çalışmalara yer vermedik. Mevcut tez çalışmaları üzerinden bir tablo ve sayı grafiği oluşturulmuştur.

BÖLÜM I: MİLLÎ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARADA KAYITLI
MECMÛ'A-İ EŞ'AR'IN TANITILMASI

1.1. 26 HK 1060/1 NUMARALI MECMUANIN TANITIMI

1.1.1. Nüsha Tavsifi*

Ankara Milli Kütüphane, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 26 Hk 1060/1 numarada Mecmû'a-i Eş'âr adıyla kayıtlıdır. Bizim çalışmamıza konu olan kısım 1b-55a yaprakları arasındadır.

Mecmuanın dış ölçüleri 195x120, iç ölçüleri muhtelifdir. Cilt; salbekli, şemseli, bordo renkli, meşin sırtlı ve kenarları kahverengi meşinle onarılmış mukavvadır. İki sütun hâlinde, satır sayıları değişkendir. Bölüm başları ile şair isimleri yer yer sürh bazen de siyah mürekkep, talik ve nesih yazı karakterleriyle yazılmıştır. Mürettip, genellikle yazı karakterlerinde talik hat kullanmışsa da bazı yapraklardaki beyit ve şiirlerde bu yazı stiline değıştiğı görölmektedir. 1b, 3a, 4b, 52b'nin nesih hat; 46b, 52b, 53a varaklarının divanî kırması ve 55a'daki bazı beyitlerin bozuk rık'a hat ile yazıldığı görölmüşür.

Mürettip, sayfa takibini “reddâdeler” vasıtasıyla yapmış; ancak bazı yapraklarda bu takip bulunmamaktadır ya da mecmuanın alt kısımları, fotoğraflama esnasında mecmuayı açık tutmak maksadıyla kullanılan cetvelin altında kalmıştır. Yaprak kopukluğundan veya kopukluklarından dolayı şiirlerin yarım kaldığı tespit edilmiştir. Reddâdede yazılan kelime ile nüsha başında bulunan kelimeler bazı yerlerde birbirini tutmamaktadır. 4b-5a, 8b-9a ve 42b-43a'daki yapraklarda bu şekilde olduğu görölmüşür. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı mecmua, tarafımızdan yeniden numaralandırılmıştır. Yazı harekesiz olup, çoğu yaprakların derkenarlarında da şiirler mevcuttur.

Mecmuanın, mürettibi (derleyeni) ve tertip tarihi belli değildir. Böyle olmakla birlikte mecmuada yazılan “tarih” beyitleri bize mecmuanın derlendiğı yıllar hakkında bilgiler vermektedir. Bu konu ile ilgili değerdirmelerimiz aşağıda alt başlıklarda örneklerle gösterilecektir.

* <https://dijitalkutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/page/manuscriptbooks> [Erişim: 09.02.2021].

Mecmuanın başı (1b):

Dest-gİRim olıcaķ ol ŗeh-i ŗāhib-keremüm
Ŗāhn-ı ŗāhrā-yı belāġatde ġüŗāde ‘alemüm

Sonu (55a):

Ŗabra ŗakat ķalmadı dergāh-ı ‘izzetden cüdā
Nice bir baķa ırakdan dİde-i encüm-miŗāl

Mecmuada ŗiirleri bulunan tespit edilen ŗairlerin, yayımlanmıŗ divanları varsa taranmıŗtır. BÖylelikle bu ŗairlerin divanlarında yer almayan ŗiirlerinin tespiti amaĉlanmıŗtır. Ćalıŗtıġımız ŗiir mecmuasının bulunduġu nüshanın diġer bölümlerinde ise, 55b-70b arası Kastamonulu mutasavvıf, ŗair Ömer Fuādİ’nin Attar’ın “Mantıku’t-Tayr” adlı eserinden ilhamla yazdıġı “Bülbüliyye”si yer almaktadır. 71a-129b’de Yahyā Bey’in “Ŗāh u Gedā” isimli mesnevİsi ve 130a’da “Gazel-i Recā’İ” baŗlıklı bir bir ŗiir vardır.

I.1.2. Mecmuanın Derlendiġi Döneme Dair Ćıkarımlar

Mecmuanın mürettibi ve tertip tarihi belli deġildir. Ancak mecmuadaki düŗürülen bazı tarih manzumelerinden ve adı geĉen ŗairlerden dönem ile ilgili ĉıkarımlarda bulunabiliriz.

Mürettibin mecmuası ile ilgili tespitte bulunmaya ĉalıŗtıġımız, aŗaġıda örneklerini inceleyeceġimiz 16b ile 45b’de olan farklı tarih manzumeleri XVI. yy. sonlarını göstermektedir. Manzumeler ŗu ŗekildedir:

Selİm’üm ‘adl ü dād it kim saña bizden bu ter tārİĥ
Bilürsin ķalmadı bāķİ cihān mülki Süleymān’a
Sene 1001 (1592/1593) (16b)

Sâ'î'nin tarih manzumesi de XVI. yy. sonlarını göstermektedir. Tarih beyti şu şekildedir:

Didi târîhîni **Sâ'î**-i dâ'î

‘Adû-yı dîn şınup feth oldu Yanık

Sene 1001 (1592/1593)¹ (45b)

Böyle olmakla birlikte, mecmuada 28b ve 35b yapraklarında Sultân IV. Murâd’a ait bir gazelin iki beyti (Ekinci, C. I., 2018: 348) ve bu gazelin Tab’î mahlaslı şair tarafından yapılan tahmisi bulunmaktadır. Aynı dönem içinde birden fazla Tab’î mahlaslı şair olduğu için hangisi olduğunu belirleyemedik. Lakin IV. Murâd’ın 1640 yılında vefat ettiği kayıtlıdır (Yılmaz, 2006: 177-183). Mecmuada ağırlıklı olarak XVI. yy. şairleri bulunup, XVII. yy. şairlerinin olmadığı görülmüştür. Divan sahibi sultân şairleri ve yaptığımız mecmua taramalarında da bu gazeli tespit edemedik. Gazel, Ekinci’nin “Vekâyi’u’l- Fuzalâ Şeyhî’nin Şakâ’ik Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi” eserinde bulunmaktadır. Bu duruma ihtiyatla yaklaşp değerlendirmelerimiz sonucunda eldeki verilere dayanarak mecmuanın en geç XVII. yüzyılın ortalarına doğru derlendiği çıkarımında bulunduk.

“Bir mecmuada toplanan muhtelif şairlerin eserleri, bir devrin edebiyat zeminini teşkil eder” (Tarlın, 122-123). Mürettip, nazire mecmuası olmadığı halde mecmuasında nazirelere de yer vermiştir. Aşağıda örnekleri ile detaylandıracağımız nazirelere burada birkaç örnek vermek gerekirse; Âgehî’nin divan edebiyatına denizcilik terimlerini kazandırdığı çeşitli şairler tarafından da tahmis veya naziresi yazılan ünlü “Keştî” kasidesine çağdaşı Derûnî’nin yazmış olduğu nazire, ayrıca mecmuada bulunan diğer birkaç nazire başlıkları ise, Nazire-i ‘Aklî, Nazire-i Kâmî, “incinmez” redifli Bâkî ve Rûhî’nin nazireleri vd. sıralayabiliriz.

I.1.3. Mecmuanın Tertip ve İçerik Hususiyetleri

¹ Tarih manzumesinin ebced hesabı 1002 çıkmaktadır.

Mecmuanın çalışmamıza esas olan bölümü 55 varaktan ibarettir. Eser, gazel, kaside, kıt'a, matla, mesnevi, muhammes, müfred, müsebbâ, müseddes, nazire, nazm, tahmis, tesdis, tercî-i bend, terkîb-i bend, şarkı ve müstakil mısralardan oluşmuştur.

Derleyicinin, mecmuasında belli bir düzenleme içerisinde bulunmadığı görülmektedir. Ancak aynı konuyu ele alan şairlerin şiirlerini ve nazire ile ilgili olan şiirleri ardı ardına yazmıştır.

“Nazire mecmuaları, edebiyat tarihimizin aydınlatılmasındaki katkıları dolayısıyla son derece önemli eserlerdir. Çeşitli dönemlerde rağbet gören şairlerin ve şiirlerinin kimler üzerinde ne derece etkili oldukları, şairler arasındaki teselsül bağları devir şairlerinin şiir anlayışları, eğilimleri, zevkleri, işledikleri konular, kelime kadroları, kafiye, redif ve vezin tercihleri gibi önemli bilgilerin çoğuna, nazire mecmualarını inceleyip değerlendirerek ulaşabiliriz” (Köksal, Edirneli Nazmî Mecma ‘u’n-Nezâ’ir 4).

Mürettibin, nazire mecmuası olmamasına rağmen mecmuasında nazirelere de yer verdiğini belirtmiştik. Aşağıda birkaç örneğini göstereceğimiz; “17b ve 18a’da farklı şairlerin “nazire” başlığı olmamasına rağmen birbirine nazire olduğunu düşündüğümüz “açmazdan” redifli matla beyitlerinde de böyle bir durum söz konusudur” (Kırlı, 856-871).

Güşe-i ebrûsını zîr-i niķâb-ı nâzdan

Gösterüp ol meh vefâlar eyledi açmazdan (Mişâlî) (17b)

Dersin okurken kıpar gâhî kitâbı nâzdan

Ezber eyler şîve bâbın ol perî açmazdan (Ahdî) (17b)

Kapuyı dîvâr idüp erbâb-ı ‘aşka nâzdan

Kendüyi bir güşe ile gösterür açmazdan (Garâmî) (17b)

Hokka-i la'li tebessüm itdi şanmañ nâzdan

Dürr-i dendânın baña seyr itdürür açmazdan (Şafâyî) (18a)

Ellerin dilber yüzine tıtdı şerm ü nâzdan

‘Âşıka bu vech ile yüz gösterür açmazdan (Bâkî) (18a)

Mecmuada bulunan diğer nazire örnekleri olarak; 9a’daki Âgehî’nin “Keştî” kasidesine çağdaşı Derûnî’nin yazdığı nazire, 14b’deki Muhibbî’nin “olsa” redifli gazeline Bâkî’nin naziresi, 17b’deki Dervîş isimli şairin “bir bir” redifli gazeline Kâmî’nin naziresi, 28b’deki Sultân Murâd’ın “sarmaşur” kafiyeli gazeline Dervîş Aga’nın naziresi, 28b’deki “incinmez” redifli gazele Bâkî ve Rûhî’nin nazireleri, 29b’deki “çın seher” redifli Bezmî’nin gazeline Vahdetî’nin naziresi, 31a’daki Kânî’nin gazeline Beytî’nin naziresi, 39a’daki Hulkî’nin gazeline yine çağdaşı Aklî’nin naziresini gösterebiliriz.

Mecmuada, nazirelerin yanı sıra şairlerin birbirlerine ithafen yazmış oldukları şiirler de mevcuttur. Söz gelimi 24b’deki II. Selîm ile kâtibi Celal Beg’in birbirlerine ithafen yazdıkları “kalur mı” redifli gazeline, II. Selîm’in “kalmaz” redifli “Cevâb-ı Selîmî” adıyla yazmış olduğu gazel yer almaktadır. Mecmuada, nasihat-öğüt içerikli mesnevi ve musammatların da varlığı tespitlerimizden bazılarıdır. Ayrıca mecmuada, Şemsî’nin “Muharremiyye”si, Âlî Şîrî’nin Osmân Paşa için yazdığı “medhiye”si de yer almaktadır. 30a’da bir “Hicv”; 31b, 46b ve 53a’da müstehcen içerikli müseddes ve gazeller de bulunmaktadır. 43a’da ise, iki adet şarkı vardır. Eserde müfred, nazm, mısra ve kıt’alar sayfa düzeninde bulunmakla beraber derkenarlara da yazılmıştır.

Mürettip, mecmuasında Farsça şiirlere de yer vermiştir. 8 şaire ait, 7 gazel, 4 matla, 2 nazm, 1 müfred, 1 rubâi vezni ile yazılmış matla yer almaktadır. Bunlar; Fuzûlî’nin 1 gazeli, Şemsî-i Bagdâdî’nin 4 gazeli, Şâkirî’nin 1 gazeli, Şemsî-i Tebrîzî’nin 1 gazeli, Hakanî’nin 1 nazm ve 1 rubâi vezni ile yazılmış matlaı, Hilâlî’nin 3 matla ve 1 müfredi; Sadî-i Şîrâzî’nin 1 matlaı ve Osmân’ın 1 nazmı bulunmaktadır. Ayrıca şairleri belli olmayan 1 müfred, 1 lügaz ve Sadî-i Şîrâzî’ye nazire olarak başlık atılmış 1 matla beyti bulunmaktadır.

Mürettibin bazı nazım şekillerinin ve şairlerin isimlendirilmesi konusunda karışıklıklar yaptığı görülmüştür. 4a’da Hilâlî yerine “Helâk Şod Ki”², 41b ve 42a’da Şâh Nimetullah-ı Velî yerine “Şemsî Tebrîzî”, Üsküplü İshâk Çelebi yerine “Adlî” başlıklarını atarak yanlışlıklarda bulunmuştur. Ayrıca musammatların isimlendirilmesinde de tutarlı bir yol izlemediği ve çoğu kez nazım biçimlerini birbirine karıştırdığı tespit edilmiştir. 15b’de müseddes yerine tesdis; 23a’da müseddes yerine tahmis; 26a’da muhammes yerine tahmis; 37b’de tahmis yerine tesdis vd. birbirinin yerlerine isimlendirilmiş olarak önümüze çıkmaktadır.

Mürettip, mecmuasında yukarıda örneklerini verdiğimiz 5 adet tarih manzumesine de yer vermiştir. Bunlar; 15b’de Sokollu Mehmet Paşa’nın vefatına düşürülen H. 987 (1579-80) tarihli manzumedir. Paşa’nın yazılı kaynaklarda bu tarihte vefat ettiği kayıtlıdır (Afyoncu, 2009: 354-357). Mecmuada, 16b’de aynı başlıkla yazılmış nasihat içerikli bir tarih manzumesi de bulunmaktadır H. 1001 (1592-1593). 19a’da Kaptan Ali Paşa’nın vefatına Sihri’nin düşmüş olduğu tarih H. 961 (1553-54), 45b’de Vücûdî’nin Sinan Paşa’nın Avusturya Budin seferi için düşürdüğü tarih H. 1000 (M.1591-92), ve yine aynı yaprakta bulunan Sâ’î’nin Yanıkkale’nin fethi için yazmış olduğu tarihi bir manzumesi de mevcuttur H. 1002 (1593-94).

I.1.4. Mecmuanın İmlâ Özellikleri

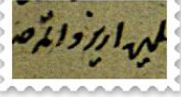
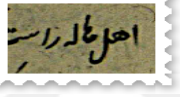
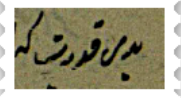
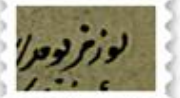
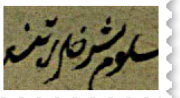
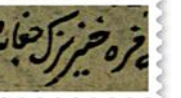
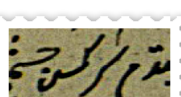
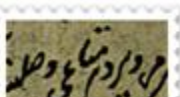
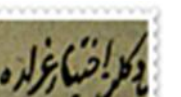
“Halk diliyle yazılmış veya bilgisi yetersiz müstensihlerin elinden çıkmış yazma nüshalarda pek çok kelime ve ekin yanlış yazılması sıklıkla karşılaşılan durumlardır. Bu durumlarda yine anlam en iyi kılavuz olacaktır. Bu karışıklık en çok nazal n (ن) ve nun (ن) harflerinin birbirlerinin yerine kullanımında olmaktadır” (Köksal, Tenkit ve Teori 178).

Çalışmamızda en sık karşılaştığımız husus bu olmuştur. Mecmuada pek çok şiirde nokta kullanılmaması dolayısıyla okuma noktasında büyük zorluklarla karşılaştık. Derleyicinin, aşağıdaki Tablo-2’de örnekleri olan kelime ve kelime

² Nüshada böyle yazmakla birlikte sayfadaki diğer üç beytin Hilâlî’ye ait olmasına nazaran bu başlığın da Hilâlî olması gerektiği çıkarımında bulunulmuştur.

gruplarının, yazımları ile ilgili detaylandırdığımız imlâ hususlarını birkaç görsel ögeyle de göstermeyi uygun bulduk. Örneğin mürettip, 35a’da “metā’-ı vaşlına” tamlamasını belirtme hâli eki ile “metā’ı vaşlına” biçiminde; 17a’da “yed-i kıdret” tamlamasını belirtme hâli eki ile “yedi kıdret” biçiminde; 17a’da “ğoncayı” biçiminde yazılması gereken kelimeyi de hemzeli olarak “ğonca’i” şeklinde yazmıştır.

Mürettip, metinde kimi yerlerde vezni, imlâyâ ciddi oranda yansıtmıştır. 29b’deki 124 nolu gazelde, “ārzū” kelimesi “ārizū” olarak karşımıza çıkmaktadır. Derleyicinin metinde bu kelimeyi böyle yazmasının sebebi; “ār” hecesindeki meddi, işaretle imlâda göstermek istemesidir. Yine 24a’da 90 nolu müseddeste mürettip, “nite kim” kelimesini vezne uyarlamak için “nitâ kim” okunacak şekilde yazmıştır.

			
“ārzū”	“varduğınca”	“ehl-i hāl”	“üns”
			
“yed-i kıdret”	“gözümüz”	“şerhalar”	“hün-riz”
			
“sirişk”	“metā’-ı vaşlına”	“ğoncayı”	“ihtiyârlıgda”

Tablo- 2: Kelime ve kelime gruplarının imlâ yanlışlıklarına birkaç örnek

I.1.5. Mecmuada Bulunan Şairler ve Nazım Şekilleri

Mecmuada tespit edilen 109 farklı şairin şiir sayıları ile nazım şekilleri aşağıdaki Tablo-3’te gösterilmiştir. Ayrıca tespit edilemeyen şairlerin, şiir sayıları ile birlikte nazım şekillerine göre dağılımına da tablonun en sonunda yer verilmiştir.

Çalıştığımız mecmuada, toplam 247 şiir mevcuttur. 987 beyit, 254 bend ve 1 mısra tutarındaki bu şiirlerin nazım şekillerine göre dökümü ise ileride Tablo-6'da sunulmuştur.

Mecmuada yer alan şairler ve şiir sayıları nazım şekilleriyle birlikte şöyledir:

Sıra	Şair Mahlası	Nazım Şekli	Şiir Sayısı
1	Âgehî	Kaside	1
		Matla	1
2	Ahdî	Matla	1
3	Aklî	Gazel	1
4	Âlî Efendî	Gazel	3
5	Âlî Şîrî	Müseddes	1
6	Atâ'î	Müseddes	1
7	Âzerî	Müseddes	1
8	Azmî	Gazel	2
9	Bâkî	Kaside	3
		Gazel	3
		Muhammes	1
		Kıt'a	1
		Matla	2
10	Behiştî	Gazel	2
		Muhammes	1
11	Beytî	Gazel	2
12	Bezmî	Gazel	1
13	Celâl Beg	Gazel	1
14	Cinânî	Müseddes	1
15	Derûnî	Kaside	1
16	Dervîş	Gazel	2
17	Dervîş Aga	Gazel	1
18	Ehemmî	Gazel	1

19	Emrî Çelebî	Kaside	1
		Gazel	2
20	Fazlî	Gazel	1
		Tahmis	1
21	Fenâyî	Gazel	1
22	Fevrî	Gazel	2
23	Figânî	Kaside	2
		Gazel	2
24	Fikrî	Gazel	1
25	Fuzûlî	Gazel	13
26	Fünûnî	Müseddes	1
27	Furûgî	Matla	1
28	Garâmî	Matla	1
29	Gazalî Birâder	Tercî-i Bend	1
30	Gedâyî	Gazel	1
31	Gınâyî	Gazel	1
32	Gubârî	Gazel	1
33	Hâdî-i Bagdâdî	Gazel	1
34	Hakanî	Müseddes	1
		Nazm	1
		Matla	1
35	Hâkî	Gazel	1
36	Hâşimî	Matla	1
37	Hâverî	Gazel	1
38	Hayâlî	Gazel	3
		Tahmis	2
39	Hayretî	Gazel	2
40	Hilâlî	Matla	3
		Müfred	1
41	Hilmî	Gazel	1
		Matla	1

42	Hilmî-i Bagdâdî	Matla	3
43	Hisârî	Kaside	1
44	Hulkî	Gazel	1
45	İshâk	Gazel	1
46	Kabûlî	Gazel	2
47	Kadrî	Muhammes	1
48	Kalenderî	Müseddes	2
49	Kâmî	Gazel	1
50	Kânî	Gazel	1
51	Karcı-zâde	Gazel	1
52	Kâtibî	Gazel	1
53	Kemâl Pâşâ-zâde	Tahmis	1
54	Kudsî	Tahmis	1
55	Lâmi'î	Müseddes	1
56	Lebîbî	Müseddes	1
57	Makâlî	Gazel	1
		Matla	1
58	Mânî	Müseddes	1
59	Meylî	Müseddes	1
60	Misâlî	Matla	1
61	Muhibbî	Gazel	3
62	Muhyî	Gazel	1
63	Murâd	Gazel	1
64	Murâdî (III. Murâd)	Gazel	1
		Muhammes	1
65	Murâdî (IV. Murâd)*	Gazel	1
66	Müslimî	Gazel	2
67	Necâtî	Gazel	3
		Matla	1

* Sultân IV. Murâd

68	Nev'î	Muhammes	1
		Gazel	2
69	Nüvîdî	Gazel	1
70	Osmân	Nazm	1
71	Rahîmî-zâde	Matla	1
72	Rahmî	14'lü Musammat	1
		15'li Musammat	1
		Gazel	1
73	Ref'î	Matla	1
74	Rûhî	Gazel	1
75	Rûhî-i Bagdâdî	Gazel	1
		Matla	1
76	Sabâyî	Müsebbâ	1
77	Sabrî	Müseddes	1
78	Sa'dî-i Şîrâzî	Matla	1
79	Safâyî	Matla	1
80	Sâ'î	Kıt'a	1
81	Selîmî (II. Selîm)	Gazel	1
82	Selmân	Gazel	1
83	Sıdkî	Tercî-i Bend	1
84	Sırrî	Müseddes	1
85	Sıhrî	Kıt'a	1
86	Sipâhî	Müseddes	1
		Tahmis	3
87	Su'udî	Müseddes	1
88	Şâkirî	Gazel	1
89	Şem'î	Tahmis	1
		Gazel	2
90	Şemsî	Gazel	1
91	Şemsî-i Bagdâdî	Gazel	4
92	Şemsî-i Tebrîzî	Gazel	1

93	Şücâ'î	Gazel	1
94	Şükrî	Kıta	1
95	Tab'î	Tahmis	1
		Gazel	2
96	Tâhir	Gazel	1
97	Tîgî	Müseddes	1
98	Ubeydî	Gazel	2
99	Ulvî	Müsebbba	1
		Muhammes	1
		Gazel	8
100	Ümîdî	Gazel	1
101	Vahdetî	Tahmis	1
		Gazel	1
102	Vahdetî-i Bagdâdî	Gazel	1
103	Vahyî	Tahmis	1
104	Vâlihî	Müseddes	1
105	Vefâ'î	Müseddes	1
106	Vücûdî	Kıt'a	1
107	Yahyâ	Gazel	2
		Tercî-i Bend	1
		Muhammes	1
		Mesnevi	1
108	Yetîmî	Tahmis	1
109	Zâtî	Kıt'a	1
		Matla	1
	Şairi Belli Olmayanlar	Matlalar	13
		Kıt'a	12
		Müfred	8
		Nazm	4
		Müseddes	2

		Terkîb-i Bend	2*
		Gazel	2
		Mesnevi	2
		Kıt'a-i Kebire	1
		Tercî-i Bend	1
		Mısra	1
	Toplam		247

Tablo- 3: Mecmuadaki şairler ve şiir sayıları ile nazım biçimleri

Mecmuada en çok şiiri bulunan şair, 13 şiir ile Fuzûlî'dir. Onu, 10 şiir ile 'Ulvi ve Bâkî takip etmektedir. Yahyâ Beg ve Hayâlî'nin 5, Şemsî-i Bagdâdî, Sipâhî ve Figânî'nin de 4 şiiri mecmuada yer almaktadır.

I.1.6. Mecmuada Bulunan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Mecmualar; divanlarda, tezkirelerde veya diğer kaynaklarda adı geçmeyen, şiiri bulunmayan şairleri ve onlara ait şiirleri barındırdığı için edebiyat ve kültür tarihimiz açısından son derece önemli eserlerdir.

Mecmuada tespit edilen 109 şairin genel olarak XVI. yüzyılda yaşadıkları görülmüştür. En erken XIII. yüzyıl, en geç XVII. yüzyıla ait şair ve şiirleri bulunmaktadır. Şairlerin yaşadıkları yüzyıllar ile ilgili bilgiler Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nden faydalanılarak çalışılmıştır.³

Mürettip, eserinde tespit edilen 109 şairden; "Dervîşî-Dervîş Aga, Hilmî-Hilmî-i Bagdâdî, Murâd-Murâdî, Rûhî-Rûhî-i Bagdâdî, Vahdetî-Vahdetî-i Bagdâdî" benzer mahlasları olan şairlerde ayırt edici bir özellik bulundurmadığından (?) işareti

* 48b'deki terkîb-i bendin, ilk dört beyti vardır. Aynı terkîb-i bendin tamamı 49b'de bulunmaktadır.

³ <http://teis.yesevi.edu.tr>

olarak belirtilmiştir. “Beytî, Ehemmî, Karcı-zâde, Osmân, Su’ûdî, ve Şücâ’î” gibi şairlerin ise, ulaşabildiğimiz kaynaklarda isimlerine rastlanamamıştır.

Yüzyıl	Şair Sayısı
XIII. yüzyıl	2
XV. yüzyıl	6
XVI. yüzyıl	85
XVII. yüzyıl	1
Yaşadığı yüzyıl tespit edilemeyen	15
Toplam	109

Tablo- 4: Mecmuadaki şairlerin yüzyıllara göre dağılımı

Mecmuada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar şu şekildedir:

Sıra	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
1	Âgehî	16. yy
2	Ahdî	16. yy
3	Aklî	16. yy
4	Âlî Efendî	16. yy
5	Âlî Şîrî	16. yy
6	Atâ’î	16.yy
7	Âzerî	16. yy
8	Azmî	16. yy
9	Bâkî	16. yy
10	Behîştî	16. yy
11	Beytî	(?)
12	Bezmî	16. yy

13	Celal Beg	16. yy
14	Cinânî	16. yy
15	Derûnî	16. yy
16	Dervîşî	(?)
17	Dervîş Aga	(?)
18	Ehemmî	(?)
19	Emrî	16. yy
20	Fazlî	16. yy
21	Fenâyî	16. yy
22	Fevrî	16. yy
23	Figânî	16. yy
24	Fikrî	16. yy
25	Fuzûlî	16. yy
26	Fünûnî	16. yy
27	Furûgî	16. yy
28	Garâmî	16. yy
29	Gazalî Birâder	16. yy
30	Gedâyî	16. yy
31	Gınâyî	16. yy
32	Gubârî	16. yy
33	Hâdî-i Bagdâdî	(?)
34	Hakanî	16. yy
35	Hâkî	16. yy
36	Hâşimî	15. yy
37	Hâverî	16. yy
38	Hayâlî	16. yy
39	Hayretî	16. yy
40	Hilâlî	16. yy
41	Hilmî	16. yy
42	Hilmî-i Bagdâdî	(?)
43	Hisârî	15. yy

44	Hulkî	16. yy
45	İshâk	16. yy
46	Kabûlî	16. yy
47	Kadrî	16. yy
48	Kalenderî	16. yy
49	Kâmî	16. yy
50	Kânî	16. yy
51	Karcı-zâde	(?)
52	Kâtibî	16. yy
53	Kemâl Pâşâ-zâde	16. yy
54	Kudsî	16. yy
55	Lâmi'î	16. yy
56	Lebîbî	16. yy
57	Makâlî	16. yy
58	Mânî	16. yy
59	Meylî	16. yy
60	Misâlî	16. yy
61	Muhibbî	16. yy
62	Muhyî	16. yy
63	Murâd	16. yy
64	Murâdî (III. Murâd)	16. yy
65	Murâdî (IV. Murâd)*	17. yy
66	Müslimî	16. yy
67	Necâtî	15. yy
68	Nev'î	16. yy
69	Nüvîdî	16. yy
70	Osmân	(?)
71	Rahîmî-zâde	(?)
72	Rahmî	16. yy

* Sultân IV. Murâd

73	Ref'î	16. yy
74	Rûhî	16. yy
75	Rûhî-i Bagdâdî	16. yy
76	Sabâyî	15. yy
77	Sabrî	(?)
78	Sa'dî-i Şîrâzî	13. yy
79	Safâyî	16. yy (?)
80	Sâ'î	16. yy
81	Selîmî (II. Selîm)	16. yy
82	Selmân	16. yy
83	Sıdkî	16. yy
84	Sırrî	16. yy
85	Sıhrî	16. yy
86	Şükrî	16. yy
87	Sipâhî	16. yy
88	Su'ûdî	(?)
89	Şâkirî	16. yy
90	Şem'î	16. yy
91	Şemsî	16. yy
92	Şemsî-i Bagdâdî	16. yy
93	Şemsî-i Tebrîzî	13. yy
94	Şücâ'î	(?)
95	Tab'î	(?)
96	Tâhir	(?)
97	Tîgî	16. yy
98	Ubeydî	16. yy
99	Ulvî	16. yy
100	Ümîdî	16. yy
101	Vahdetî	16. yy
102	Vahdetî-i Bagdâdî	(?)
103	Vahyî	15. yy

104	Vâlihî	16. yy
105	Vefâ'î	15. yy
106	Vücûdî	16. yy
107	Yahyâ	16. yy
108	Yetîmî	16. yy
109	Zâtî	16. yy

Tablo- 5: Mecmuadaki şairlerin yaşadıkları yüzyıllar

I.1.7. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Mecmuada bulunan toplam 247 şiir, 16 farklı nazım şekli ile yazılmıştır. Nazım şekillerini incelediğimizde en çok gazelin kullanıldığını belirtebiliriz. Söz konusu eser, 112 gazel, 37 matla, 21 müseddes, 18 kıt'a, 13 tahmis, 9 kaside, 9 müfred, 7 muhammes, 6 nazm, 4 tercî-i bend, 3 mesnevi, 2 (14'lü ve 15'li) musammat, 2 müsebbâ, 1 kıt'a-i kebîre, 2 terkîb-i bend ve 1 mısradan oluşmaktadır.

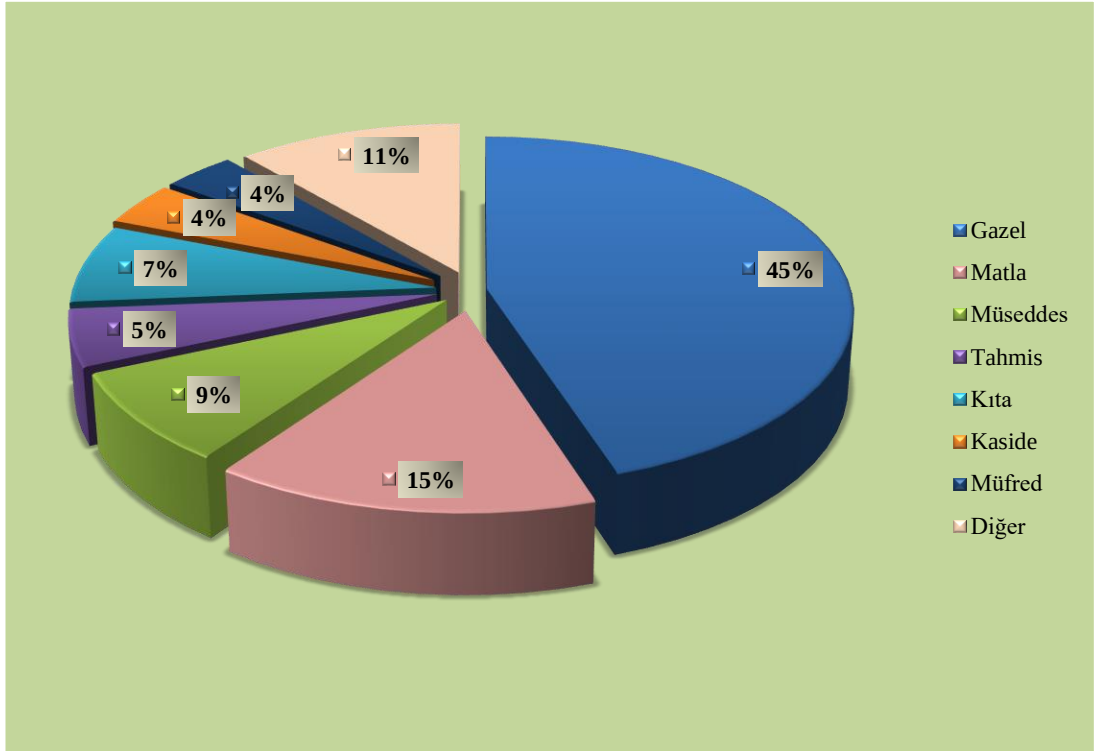
Mürettip, mecmuasında çok sayıda musammata da yer vermiştir. Nazım şekli; müseddes, tahmis, tesdis vb. olan şiirlerin yanı sıra sık kullanılmayan tercî-i bendle karıştırılan on dörder ve on beşer mısralardan oluşan şiirlerle de karşılaştık. 12a ve 34b'de "Tercî-i Rahmi ve Tercî-i Bend" şeklinde başlık verilen musammatların kafiye düzenleri tercî-i bend olmadığından bu şiirlerin nazım şeklini "on dördlü ve on beşli musammat" olarak adlandırdık. Bu nazım şeklini hem metinde hem de "MESTAP Tablosu"nda gösterdik.

En az kullanılan nazım biçimleriyle yazılmış şiirler ile 1 adet mısra, "Diğer" başlığı altında yüzdelik değerleri aşağıdaki grafik tablosunda gösterilmiştir.

Sıra	Nazım Şekli	Adet
1	Gazel	112
2	Matla	37
3	Müseddes	21
4	Kıt'a	18

5	Tahmis	13
6	Kaside	9
7	Müfred	9
8	Muhammes	7
9	Nazm	6
10	Tercî-i Bend	4
11	Mesnevi	3
12	Musammat (14'lü ve 15'li)	2
13	Müsebba	2
14	Terkîb-i Bend	2
15	Kıt'a-i Kebire	1
16	Mısra	1
	Toplam	247

Tablo- 6: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri



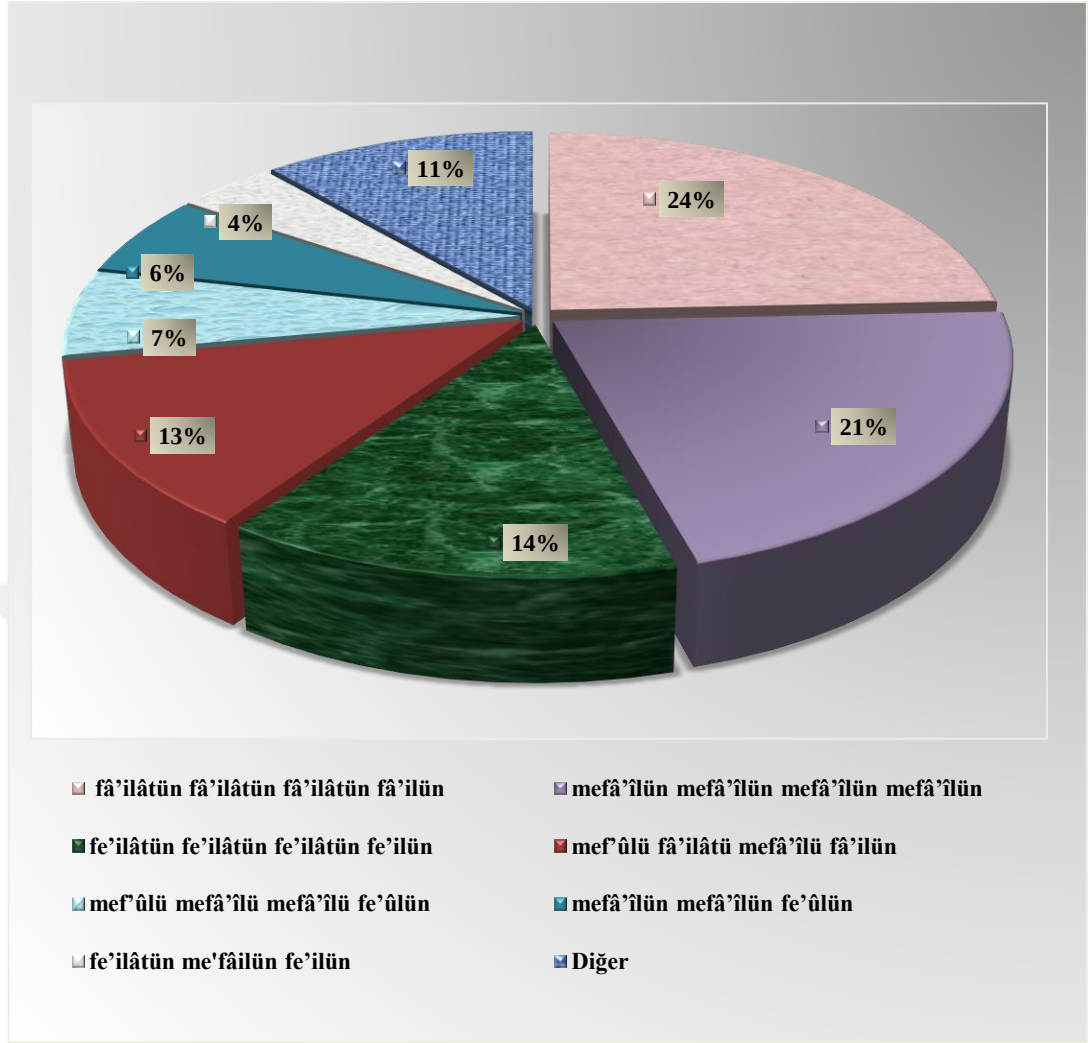
Şekil- 2: Şiirlerin nazım şekillerine göre yüzdelik dağılımları

I.1.8. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere mecmuada en çok kullanılan üç aruz kalıbı sırasıyla, *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*, *mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün* ve *fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*'dür. Toplamda on yedi farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda sayı verileri belirtilmiştir. Grafikte ise, mecmuadaki aruz kalıplarının yüzdelik dilimleri gösterilmiştir. Sayıca az olan 20 adet şiirin aruz kalıpları ise “Diğer” bölümüne birlikte değerlendirilmiştir.

Sıra	Aruz Kalıbı	Adet
1	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	60
2	mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	53
3	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	34
4	mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	31
5	mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	16
6	mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	15
7	fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	10
8	mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	8
9	fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	4
10	mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün	3
11	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	3
12	mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün	2
13	müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	2
14	müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	3
15	müstef'ilâtün müstef'ilâtün	1
16	mef'ûlü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül (Rubai)	1
17	müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	1
	Toplam	247

Tablo- 7: Mecmuada kullanılan aruz kalıpları



Şekil- 3: Mecmuadaki kullanılan aruz kalıplarının yüzdelik dilimleri

I.1.9. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

Mecmuanın içeriğinde, XVI. yüzyıl şairleri başta olmak üzere XIII., XV. ve XVII. yüzyıllar arasında yaşamış, tespit edilen 109 şairin ve tespit edemediğimiz şairlerin şiirleriyle birlikte 247 şiir yer almaktadır. Toplam 987 beyit, 254 bend ve 1 mısra bulunmaktadır.

Çalışmamıza konu olan bölüm 1b-55a arasındır. Eserde, derleyicinin aynı konular ve şairlerle kalmayıp döneminin öncesi ve bulunduğu zamanın şair ve şiirlerine yer verdiğini ve eser seçkisini geniş tuttuğunu belirtebiliriz. En fazla tercih

edilen nazım şeklinin gazel olduğu gör÷lmektedir. Mecmuada gazellerin yanı sıra musammatlara da sıklıkla yer verildiği gözlenmiştir.

Ayrıca tespit edilen şairlerin, divanlarında bulunmayan şiirler de mevcuttur. Osmanlı sultân şairlerinden III. Murâd'ın 1 gazeli ve 1 muhammesi; Şeyhülislâm Kemâl Paşazâde'nin 1 tahmisi; Mânî'nin 1 müseddesi; Bâkî'nin ve Necâtî'nin matlaları; Zâtî'nin 1 matlaı ve 1 kıt'ası; Emrî ve Figânî'nin beyitleri, şairlerin divanlarında bulunmamaktadır. Bu hususlar metnin dipnotlarında ve "MESTAP Tablosu"nda gösterilmiştir.

Söz konusu mecmuada önemli bulduğumuz bir diğerk özellik ise; mecmuada gazel, nazm ve müseddes nazım şekillerinde şiirleri bulunan "Beytî, Ehemmi, Karcı-zâde, Osmân, Su'ûdî ve Şücâ'î" gibi şairlerin ulaşabildiğimiz yazılı biyografik ve internet kaynaklarında isimlerine rastlanmamış olmasıdır. Bu özelliklerin mecmuanın önem ve değerini artırdığını kaydedebiliriz.

1.2. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM

1. Metinde her şiire ve şiirin her beytine sıra numarası verilmiştir. Bendler halinde yazılan musammatlarda ise her bende roma rakamı verilmiştir.
2. Mecmuadaki şiirlerin sıralanmasında değişikliğe gidilmeden nüshada mevcut sıralamaya uyulmuştur.
3. Yıldız dipnotu ile şiirlerin mecmuada yer aldığı sayfa numarası dipnotta (1b, 2a, 2b) biçiminde gösterilmiştir.
4. Mecmuada divanları bulunan şairlerin gösteriminde Fuzûlî Divanı "FD" gibi baş harfleri alınmıştır. Aynı harfle başlayan şair adlarında ise; Figânî "FİGD" gibi kısaltmalar listesinde tamamının gör÷lebileceği kısaltmalar kullanılmıştır.
5. Arapça ayet ve hadisler tırnak işareti ile vurgulanmış, Türkçe anlamları ise dipnotlarda verilmiştir.
6. Farsça beyitler Lâtin harfleri ile transkribe edilip Türkçe anlamlarıyla dipnotlarda gösterilmiştir.

7. Şiir başlıkları büyük harfler ile yazılmıştır. Başlığı olmayan şiirlerde köşeli ayraç içinde şairin mahlası gösterilmiştir. Mürettibin, yanlış başlık yazımlarında metne sadık kalınmış, ancak hemen altına doğrusu köşeli [] ayraç içinde şairin mahlası ile şiirin nazım şekli “Tesdis” [Müseddes-i Hakanî]” gibi birlikte yazılmıştır.
8. Şairlerin mahlasları metin içinde koyu ve italik yazı karakteri ile gösterilmiştir.
9. Nüshada okunamayan kelimeler (...) şeklinde gösterilip aparatta fotoğrafları ile belirtilmiştir. Okunup anlamlandırılmayan kelimeler ise (?) şeklinde gösterilmiştir.
10. Metin tamiri yaptığımız kelimeler ve ekler köşeli ayraç [] içinde gösterilmiştir.
11. Mecmuada yer yer yaprak kopuklukları vardır. Ayrıca fotoğraflama esnasında mecmuanın alt kısımları mecmuayı açık tutmak maksadıyla kullanılan cetvelin altında kalmıştır. Bu yüzden bazı yerler de okunamaz durumdadır. Bu kısımlar şairlerin varsa divanından aktarılarak köşeli ayraç içinde verilmiştir. Söz konusu okunamayan bölümlerde de yine [...] biçiminde gösterilmiştir. Bir karışıklığa yol açmamak adına bu durumlar aparatta gerekli notlar ile belirtilmiştir.
12. Nüshada fazla yazılmış ibareler iki ok arasında “Gözler<in>ün hûn-rîzlik fennini taḥṣîl eylemiş” şeklinde gösterilmiştir.
13. Vezin gereği yapılan ses türemeleri ayraç içerisinde “tur(u)ş” gibi gösterilmiştir.
14. Ünlü ulamalarında kalıplaşmış olan n’ola, n’ider, k’ola vb. gibi kelimeler mecmuada bu kelimeler bitişik yazılmışsa nüshadaki imlaya sadık kalınmıştır. Ancak ayrı kelimeler olarak yazılmışsa kelime alt çizgiyle “ki_ola, ne_ola” şeklinde gösterilmiştir. Vezin gereği yapılan ünlü ulamalarında, nüshaya sadık kalınarak “eşkimde_olalı” alt çizgi ile yazılmıştır.
15. Hemzeli kelimelerin yazımında “mā’il, sā’il, kā’il/māyil, sāyil, kāyil” gibi nüshadaki imlâya uyulmuştur.
16. Zihafli ünlüler; “ecelden ḥāl̄ şanma” örneğinde olduğu gibi eğik karakterde dizilmiştir.
17. Vezin kusurları aparatlarda belirtilmiştir.

18. Vezinle ilgili diğ er hususlarda M. Fatih K ksal'ın "Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler" başlıklı makalesindeki (2009: 63-86)  nerilerine uyulmaya  alışılmıştır.
19. Arap a, Fars a kelime ve tamlamaların yazımında İsmail  nver'in " eviri Yazıda Yazım Birliğı  zerine  neriler" (1993: 51-90) başlıklı makalesindeki  nerilerine uyulmaya  alışılmıştır.
20. Fars adaki v v-ı ma'd leler "   " şeklinde g sterilmiştir.
21. Metin neşrinde klasik transkripsiyon sistemi uygulanmıştır.





BÖLÜM II: METİN

**MİLLÎ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARALI MECMUANIN
TRNSKRİPSİYONLU METNİ**

ĞAZEL-İ [FİKRİ]*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Dest-gİRim olıcağ ol şeh-i şāhib-keremüm
Şāhn-ı şāhrā-yı belāğatde güşāde 'alemüm
- 2 Çekdi leşker dil ü ser merkez-i 'aşğda görünür
Dikdi sancağ depesinde ser-i nazma kalemüm
- 3 Kudret-i bāğ-ı leṭāfetde biten bir güline
Neş'e-i bülbül-i cān şubḥa degin cüş nağamum
- 4 Çün ulūhiyyetinüñ mā-şadağınca dil ü cān
Mişli yok mesnedimüñ ṭā'if-i beytü'l-ḥaremüm
- 5 Kayd-ı esfālde gezer bülbül-i (?)⁴ dünyāda benüm
Ne elüm var ne dilüm var ne ğamum ne elemüm
- 6 Bu fenā manşıbı ser-menzile yok meslekümüz
Ancağ endişem olan 'aşğ-ı dem-i ğonca-femüm
- 7 **Fikriyā** fānī beḳā zerre degül 'aynumuza
Dest-gİRüm olıcağ ol şeh-i kān-ı keremüm

* 1b



-2-

[BĀQĪ]*

müfte 'ilün mefâ 'ilün müfte 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Güş senüñ haberlerüñ almağa olsa çāremüz
Kāş kulağumuz kadar eyleyelerdi pāremüz
- 2 Çeşm-i sitāre gibi biz alçağa nāzır olmazuz
Himmetümüz bülenddür kaddüñedür nezāremüz
- 3 Nevbet-i iştihārumuz bām-ı felekde çalınur
Ġulgule şaldı 'āleme velvele-i neķāremüz
- 4 Dilde hırāş-ı hār-ı ğam dīdede eşk dem-be-dem
'Arz olunur cenābuña gizlümüz āşikāremüz
- 5 Dāğ-ı siyāh-ı sīnemüz örtile mevc-i eşk ile
Bir gün ola ki **Bāķiyā** görmeye kimse kıaramuz

-3-

‘OŞMĀN*

fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Geh siyeh kerd çeşm-i yār merā
Geh siyeh kerd rūzigār merā⁵

* 1b BD: 224-225.

* 2a

⁵ Bazen sevgilinin gözü beni kara etti. Bazen zaman benim bahtımı kara etti.

- 2 Mîkonem girye tâ şabâ ne-bered
Ez ser-i kûy-ı ū ğubâr-ı merâ⁶

-4-

ŞEMSÎ[-İ] BAĞDÂDÎ*

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

- 1 Ez nazm devândîm beher sûy raķam rā
Bî-ceng giriftîm 'Arab rā vü 'Acem rā⁷
- 2 Ān rûz siyeh-kārî-yi mā rā heme dîdend
Kez āh-i ciger dil siyeh efrāht 'alem rā⁸
- 3 Hordîm şarāb ez kef-i rindān-i harābāt
În rûteb-yi 'ālî nebuved meşreb-i Cem rā⁹
- 4 Meşnev sohen-i ğam-zedegān rā ki nebāşed
Ber hâtır-i hurrem reh-i efsâneî ğam rā¹⁰
- 5 **Şemsî** netevāned ki koned vaşf-ı haţ-ı tu
Ger zanki zebān şad koned ez şovķ ķalem rā¹¹

⁶ Saba yeline ağlıyorum (yalvarıyorum). Benim tozumu sevgilinin sokağından savurup götürmesin.
* 2b

⁷ Nazımla koşturduk her yana rakamı. Savaşmadan aldık hem Arab'ı hem Acem'i.

⁸ O ğün herkes gördü nasıl kırıp döktüğümüzü. Gönül ciğer kanıyla açtı kara sancakları.

⁹ Harabat rintlerinin elinden içtik şarabı. Cem meşrebinin bile olmaz böyle yüksek rütbesi.

¹⁰ Dinleme sakın gam vurgunlarının sözünü, zira kutlu hatırdı gamın olmaz efsaneye ğiden yolu.

¹¹ Ayva tüylerinin özelliğini nasıl anlatabilir Şemsî? Tüylerinin şevkiyle dilinden çıkarsa yüz kalemi.

VE LEHŪ

[ŞEMSİ-İ BAĞDÂDÎ]*

mef'ûlû fâ'ilâtün mef'ûlû fâ'ilâtün

- 1 Sûy-i şikestegân bîn ey seng-dil Hudâ râ
Meşken be seng-i şühî peymâne-yi vefâ râ¹²
- 2 Der bār-gāh-ı devlet mīkon be 'aşk hīdmet
K'āncā zi ehl-i kısmet şāhī resed gedā râ¹³
- 3 Raḥmi be nā-murādī kez tū resed bedādī
Çun nīst ī'timādī īn yek du dem bekā râ¹⁴
- 4 Ānān ki mest-i durdend, pey ber rumūz bordend
Āhir be mā sipurdend cām-ı cihānnumā râ¹⁵
- 5 Burka' zi rûy-i raḥşān tā ber keşīd cānān
Rāzi ki būd pinhān *Şemsī* şod āşikārā¹⁶

VE LEHŪ

* 2b

¹² Taş gönüllüm! Kırılanları gör Allah aşkına! Vefâ kadehini kırma şuhluk taşıyla Allah aşkına!

¹³ Devlet otağında hizmet edegör aşkla. Dağıtanlardan şahlık verilir yoksula orada.

¹⁴ Bir adaletle merhamet gelir senden bir muratsız. Çünkü güvenilmez bu bir iki nefeslik kalıcılığa.

¹⁵ Tortulu şarapla sarhoş olanlar anladılar işin sırrını. Sonunda bize emanet ettiler dünyayı gösteren kadehi.

¹⁶ Şemsî! Parlak yüzünden çekince canan peçeyi. Gizli kalan o sır var ya, açığa çıktı.

[ŞEMSİ-İ BAĞDADI]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Cān tufeyl-i 'aşk mīsāzīm cānānī kocāst
Bendegān-i kişver-i 'aşkīm sulṭānī kocāst¹⁷
- 2 Sīne mecrūh u ciger şad pāre vu dil ġark-ı hūn
Derdhā pehlū-yi hem dārīm dermānī kocāst¹⁸
- 3 Dil zi bīmārīst maḥzūn kū ṭabīb-i çāresāz
Cān zi tenhāyīst pur-hūn mūnis-i cānī kocāst¹⁹
- 4 Sūḥtem der hier u eknūn z'āh-i dūd ālūd-i dil
Rūzigārem tīre şod ḥurşīd-i tābānī kocāst²⁰
- 5 Çāk zed şad cā girībān-ı gulī ber ṭarf-i bāğ
Hemcū çāk-i sīne-yi **Şemsī** girībānī kocāst²¹

-7-

VE LEHŪ

[ŞEMSİ-İ BAĞDADI]*

* 3a

¹⁷ Canı aşkın sığıntısı yapıyoruz; o canan nerede? Aşk ülkesinin kullarıyız; o sultan nerede?

¹⁸ Göğüs yaralı, ciğer yüz parça, gönül kan içinde. Dertlerimiz yan yana dizilmiş, o derman nerede?

¹⁹ Gönül hastalıktan mahzundur; çare bulan tabip nerede? Can yalnızlıktan kan ağlıyor; o can dostu nerede?

²⁰ Yandım ayrılık içinde, şimdi gönlümün dumanlı ahından. Günlerim karardı; o parlak güneş nerede?

²¹ Yüz yerinden yırttı bir gülün yakasını bahçede. Tıpkı Şemsî'nin göğüs yırtığı gibi. O yaka nerede?

* 3a

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Derd u dermân her du pîş-i dilber-i 'attâr hest
Telh u şîrîn her çi hâhî der dukân-i yâr hest²²
- 2 Nûkhet-i târ-i ser-i zülfeş cihân pur 'itr sâht
Kâfirem in bûy eger der nâfe-yi tâtâr hest²³
- 3 Hûbrû râ şekl-i ma 'nî bâyed u hûsn-i kemâl
Verne çeşm u hâl u haţ der sûret-i dîvâr hest²⁴
- 4 Yek ramağ der câst gûyîdeş henûz ez derd-i tu
Dûst râ ger zanki meyl-i porsîş-i bîmâr hest²⁵
- 5 Çend *Şemsî* mîh u rûşî her gulî râ şad hezâr
Bulbul-i destân serâ mişl-i tu der gulzâr hest²⁶

-8-

HÂDÎ-İ BAĞDÂDÎ*

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

²² Dert ile derman; ikisi de attar dilberde var. Acı, tatlı, ne istersen, yârin dükkanında var.

²³ Zülûf telinin ucundaki koku ıtrlandırırdı dünyayı. Tatar ceylanının nafesinde varsa bu koku, kafirim.

²⁴ Güzel yüzlüde olmalı mana şekli ile olgunluk güzelliği. Yoksa göz, ben, ayva tüyü duvardaki resimde de var.

²⁵ Söyleyin dosta. Bir nefeslik canı kaldı hâlâ. Hastasının halini sormaya bir meyli varsa .

²⁶ Şemsî! Daha ne kadar coşacaksın? Gül bahçesinde. Her gülün senin gibi yüz bin şakıyan bülbülü var.

* 3a Bu şiir derkenara yazılmıştır.

- 1 Sākī ayağı al ele nūş it hicābı ҡo
Cām-ı cihān-nümāya mey-i la‘l-i nābı ҡo
- 2 Bir elde iki nesne tutulsun mu zāhidā
Elden kitābı ҡo ya bu mülk-i Һarābı ҡo
- 3 Ol Һüsñ (...) ²⁷ nazīrūñ olur mı nazīri gör
Levh-i zamīre naķş-ı meh ü āfitābı ҡo
- 4 Ferdāya şaldı va‘de Һūñ-dil-i bahā (...)
Cāy-ı beyāna olmasun ey dil (...) ²⁸ ҡo
- 5 **Hādī** şaķın fīrāķa mübeddel olur vişāl
Bī-tāblıķ zamānı degül (...) ²⁹ [ķo]

-9-

HAĶANĪ*

müfte’ilün müfte’ilün fā’ilün

27



28



29



* 3b

- 1 Merd kūdām ān ki negüft u bi kerd
Ān ki bi güft u bi koned nīm merd³⁰
- 2 Ān ki negüft ne konend zen buved
Kem zi-zen ān kes ki bigüfti ne kerd³¹

-10-

ḤİLMÎ-İ BAĞDÂDÎ*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Kesdi dün bir na'l ol meh sîne-i sū[zānuma]

Şanki na'l-i sihr idi âteş bırağdı cānuma

-11-

VE LEHŪ

[ḤİLMÎ-İ BAĞDÂDÎ]*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Cilve itdūñ ġālibā cennetde sen ey sīm-ber

Kim başın dikmiş yere tūbā dahı haclet çeker

³⁰ Adam odur ki söylemez yapar. Yarım adamsa söyleyip yapar.

³¹ Hem söylemeyip hem yapmayan kadındır. Kadından bir eksik olan söyleyip yapmayandır.

* 3b

* 3b

-12-

[MÜFRED]*

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Sen çek küregın firķate-i fūrķatũ ey dil

Biz iskele-i vuşlat-ı dil-dāre yanaşduk

-13-

RAĦİMÎ-ZÂDE*

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Şanmañ firāk-ı yār-ıla göñlüm belādatur

Ümmîd-i vaşl ile gice gündüz şafādatur

-14-

ĦİLMÎ*

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Fikr-i ĥayāl-ı yār-ıla göñlüm şafādatur

Ẓevķ-i vişāle tālīb olanlar belādatur

-15-

* 3b
* 3b
* 3b

HELĀK ŞOD Kİ^{*32}

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ķārûn helāk şod ki çihil hâne genc dāşt

Nûşîrevân nemord ki nām-ı nikû gozāşt³³

-16-

HİLĀLÎ*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Derûn-i çeşm-i pur âb u dil-i pur âteş-i men

Çigûne cāyı girifti eger ne'î cādū³⁴

-17-

LEHŪ

[HİLĀLÎ]*

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Deryâ dilim u dide-yi mā ma'den-i dur-est

Ger dest-i mā tehîst velî çeşm-i mā pur-est³⁵

* 4a

³² Nûshada böyle yazmakla birlikte sayfadaki diğer üç beytin Hilâlî'ye ait olmasına nazaran bu başlığın da Hilâlî olması gerekir.

³³ Kırk oda dolusu hazinesi vardı ama Kârûn öldü gitti. Nûşîrevân ölmedi ama; geriye iyi ad bıraktı.

* 4a

³⁴ Sen bir büyücü değilsen, nasıl oldu da yer ettin yaşlı gözlerimde, ateşli gönlümde?

* 4a

³⁵ Gönlümüz deniz, gözümüz inci madenidir. Elimiz boş olsa da gözümüz doludur.

-18-

HİLÂLÎ*

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Zi sūz-i sīne kebābem zi seyl-i dīde ḥarābem

Tū şem' -i bezm-i kesāni vü men der āteş u ābem³⁶

-19-

HİLMÎ-İ BAĞDÂDÎ*

mef'ûlū mefâ'ilū mefâ'ilū fe'ûlūn

Biz mey-kedeyüz zāhid olan mescide gitsün

Her kimse birer ḥāl ile maḳşūduna yitsün

-20-

[MÜFRED]*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlūn

Merā himmet bulend u dest kūtāh

Çi būdī cāy-ı himmet dest būdī³⁷

-21-

* 4a

³⁶ Gönül yangınıyla kebabım; gözyaşı seliyle harabım. Sen bazılarının meclis mumusun, ben ateş ile su içindeyim.

* 4a

* 4a

³⁷ Bende himmet uzun ama elim kısa; yetişmez. Ne olurdu sanki himmet yerine elim olsaydı!

HAḲANĪ*

mef'ûlû mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ûl

Ma'mûre-yi dil be 'ilm ârâste bih

Matmûre-yi ten be köhne pîrâste bih³⁸

-22-

Ḳaşıde fî menkıbet-i 'Alî raḍiya'l-lâhu 'anh*

Ez Mevlânâ Fuzûlî

[ĠAZEL]

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

1 Menem uftâde ço pergâr be-ser-gerdânî

Muttaşıl ez harekât-ı felek ço kânî³⁹

2 Gâh der vâdî-yi idbâr zi bî-ikbâlî

Gâh der bâdiye-yi hicr zi bî-sâmânî⁴⁰

3 Gâh der kûy-ı belâ bâ'alem-i rusvâyî

Gâh der gûşe-yi miḥnet beḡam-i pinhânî⁴¹

4 Baḥt rā bâ elem sâbıka-yı bed 'ahdîst

Çerḥ rā bâ dilem endîşe-yi nâ-fermânî⁴²

* 4a

³⁸ Gönül denilen mamur evin ilimle donanması iyi. Beden denilen mezarın eskilerle süslenmesi iyi.

* 4b Başlıkta “Ḳaşıde fî menkıbet-i 'Alî raḍiya'l-lâhu 'anh” yazmaktadır. Gazeldir.

³⁹ Benim düşkün âşık. Baş aşağı döndürdüğün pergel gibiyim. Feleğin hareketleri yüzünden halden hale giren maden gibiyim.

⁴⁰ İkbâlîm yok diye bazen talihsizlik vadisindeyim. Düzenim yok diye bazen ayrılık çölündeyim.

⁴¹ Bazen rüsvalık sancağı elimde, bela sokağındayım. Bazen gizlilik gamından mihnetler köşesindeyim.

⁴² Bahtımın elemle yaptığı kötü ahit sabıkası var. Çarkıfeleğin gönlüme karşı itaatsizlik düşüncesi var.

- 5 Dīde der girye u ebrest merā vu alaem
Ebr rā nīst o em-i ter-i men giryānī⁴³
- 6 Merdum-i dīde-yi men hūn-i ciger hōrde besī
Ki serāmed ode der īve-yi ekef ānī⁴⁴
- 7 Muddetī behr-i yakīn pey-i kesb ‘irfān
‘Omr kerdem telef ez āyet bī- ‘irfānī⁴⁵
- 8 o guūdem be yakīn dīde-yi dāni dīdem
īn metā ‘īst ki dāred heme cā erzānī⁴⁶
- 9 Bākī-yi ‘omr ber īnem ki konem behr-i me ‘ā
‘Omr arf-i aleb-i ma ‘rifet-i nā-dānī⁴⁷
- 10 Hāliyā ez eeri tīre dilān rutbe-yi men
Pest u pester zi cemādī ode vu heyvānī⁴⁸
- 11 Zāt-ı kudsī-yi merā mertebe vu menzil būd
Bīr ez melekī bīter ez insānī⁴⁹

⁴³ Alarken gōzlerim bulutu andırır. Yok, yok bulutun benim yaşlı gōzlerim gibi aladığı yok.

⁴⁴ Ne ok ciğer kanı içti u gōzbebeklerim. Gözyaşı saçmakta önde gelir oldu gōzlerim.

⁴⁵ Bir süredir bilgili olayım diye irfān edinmek için. İrfānsızlığım yüzünden ömrümü heder ettim.

⁴⁶ Bilgi için açtım ilim gōzümü, ne göreyim? Her yerde ucuza verilen bir meta imiş gōrdüğüm.

⁴⁷ Verdim kararımı; yaşamak için kalan ömrümü. Bilgisizliği öğrenme talebiyle geçireyim.

⁴⁸ Benim rütbem gönlü karalar yüzünden şimdi. Tatan topraktan, hayvandan aağıda kaldı.

⁴⁹ Benim kutsal zatımın bir mertebesi, menzili vardı. Meleklikten, insanlıktan ilerde, üstün bir zattı.

FUZÛLÎ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 “Kad enāre'l-‘ışku li'l-‘uşşāki minḥāce'l-hüdā”⁵⁰

Sālik-i rāh-ı ḥaḳīḳat ‘aşka eyler iktidā

2 ‘Aşkdur ol neş’e-i kāmīl ki⁵¹ andandur müdām

Meyde teşvīr-i ḥarāret neyde te’sīr-i şadā

3 Vādī-i vahdet ḥaḳīḳatde maḳām-ı ‘aşkdur

Kim müşahḥaş olmaz ol vādīde sulṭāndan gedā

4 Eylemez ḥalvet-sarāy-ı sır-ı vahdet maḥremi

‘Āşıkı ma’sūḳdan ma’sūḳı ‘āşıkdan cüdā

5 Ey ki ehl-i ‘aşka söylersen melāmet terkin id(er)

Söyle kim mümkün midür tağyīr-i taḳdīr-i Hudā

6 ‘Aşḳ kilki çekdi ḥaṭ ḥarf-ı⁵² vücūd-ı ‘āşıka

Kim ola sābit Ḥaḳ işbātında<n> nefy-i mā‘adā

* 5a FD: 125.

⁵⁰ Ali Şir Nevâi’nin;

“Aşrakat min aksi şemsü’l-ke’si envārü’l-hüdā

Yār aksin meyde kör dip cāmdın çıktı sadā” matlalı gazeline Fuzûlî, nazire şeklinde cevap yazmıştır (Yavuz, 2013: 405).

⁵¹ ki: kim, FD.

⁵² ḥarf-ı: levh-i, FD.

- 7 Ey **Fuẓūlī** intihāsuz zevk bulduñ ‘aşkıdan
Böyledür her iş ki Hâk adıyla kılsañ ibtidâ

-24-

[FUẒŪLÎ]*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Yâ men ihâta “‘ilmüke’l- eşyâ’ e küllehâ”⁵³
Ne “ibtidâ” saña mutaşavver ne ⁵⁴“intihâ”
- 2 Kim virse cân yoluñda bulur hâk olup müdâm⁵⁵
Güyâ ki hâk-i râhuñadur nağd-i cân behâ
- 3 Sensen kılan mezâhir-i ümmîd [ü] bîm⁵⁶ idüp
Mūsâ’nı genc[i] ‘ilm⁵⁷ ‘aşāsını ejdehâ
- 4 Senden bulupdur Ahmed-i Mürsel maķâm-ı kurb
Taḥsîn-i “Yâ” vü “Sîn” ile teşrîf-i “Tâ”⁵⁸ vü “Hâ”
- 5 Ya ‘ķûb’da nişâne-i şevķuñ ğam u elem

* 5a FD: 126.

⁵³ “O, ilmiyle her şeyi kuşatmıştır” (Tâhâ 20/98).

⁵⁴ “O, ilk ve sondur” (Hadid 57/3).

⁵⁵ hâk olup müdâm: hâk-i maķdemüñ, FD.

⁵⁶ ümmîd [ü] bîm: ümmîd-i bîm, FD.

⁵⁷ genc[i] ‘ilm: ‘ilm genci, FD.

⁵⁸ Tâhâ ve Yâsîn kelimeleri, anlamları kesin olarak bilinmemekle beraber, Kur’ân’da iki surenin adları ve aynı zamanda birer ayettir(Tarlan, 1985: 22).

Yūsuf’da neş’e-i nazaruñ behcet ü behā

- 6 Bulmazdı ahruñ amasa hān-ı siyāsetüñ
“Hel min mezīd”⁵⁹ lomasına dūza itiḥā
- 7 Yā Rab belā-yı <vü> ayda **Fużūlī** esīrdür
Ol bī-dili bu dām-ı kūdūretten it rehā

-25-

[FUŻŪLİ]*

mef’ûlū fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Yā Rab hemīşe luṭfuñı it⁶⁰ reh-nümā baña
Gösterme ol arīı ki gitmez⁶¹ saña baña
- 2 aṭ’ eyle āşınāluğum andan ki ayrdur
Anca öz āşınālaruñ it āşınā baña
- 3 Bir yolda⁶² şābit it adem-i i’tibārumı
Kim rehber-i şerī’at ola muḳtedā baña
- 4 Yok bende bir ‘amel saña şāyeste āh eger
A ‘mālūme göre vire ‘adlūñ cezā baña

⁵⁹ “Yok mu daha” (Kaf Suresi 50/30).

* 5b FD: 127.

⁶⁰ it: ıl, FD.

⁶¹ gitmez: yetmez, FD.

⁶² yolda: yirde, FD.

- 5 Havf [ü] ḥaṭāda muntazarum⁶³ var ümīd kim
Lutḥuñ vire beṣāret-i ‘afv [u] ‘aṭā⁶⁴ baña
- 6 Men bilmezem baña geregin sen ḥakīmsen
Men‘ eyle virme her ne gerekmez saña⁶⁵ baña
- 7 Oldur baña murād ki oldur saña murād
Ḥāṣā ki senden özge ola müdde‘ā baña
- 8 Ḥabs-ı belāda⁶⁶ koma **Fuṣūlī**-şıfat esīr
Yā Rab hidāyet eyle ṭarīk-i fenā baña

-26-

[FUṢŪLĪ]*

mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

- 1 Zihī zātuñ nihān u ol nihāndan mā-sivā peydā
Biḥār-ı şun‘uña emvāc peydā ka‘r nā-peydā
- 2 Büleñd ü pest-i ‘ālem şāhid-i feyz-i vücūduñdur
Degül bī-hūde olmaḵ yoğ iken arz u semā peydā

⁶³ muntazarum: muṣṭaribem, FD.

⁶⁴ ‘afv [u] ‘aṭā: ‘afv-i ḥaṭā, FD.

⁶⁵ saña: maña, FD.

⁶⁶ belāda: hevāda, FD.

* 6a FD: 128.

- 3 Kemāl-i kudretin⁶⁷ izhār-ı hikmet⁶⁸ kılmāğa itmiş
Ğubār-ı tîreden âyîne-i gîtî-nümâ peydâ
- 4 Dem-â-dem ‘aks olur⁶⁹ mir’ât-ı ‘âlem kahr u luţfuñdan
Anuñçün geh küdüret zâhir eyler geh şafâ peydâ
- 5 Gehî toprağa eyler hikmetüñ biñ meh-liķâ pinhân
Gehî şun ‘uñ kılr toprağdan biñ meh-liķâ peydâ
- 6 Cihân ehline tâ esrâr-ı ‘ilmüñ kalmaya mahfî
Kılupdur hikmetüñ küffâr içinde enbiyâ peydâ
- 7 Nişân-ı şefka[tü]ñdür kim olur izhâr-ı hamdüñçün
Fużûlî tîre tab ‘ından kelâm-ı cân-fezâ peydâ

-27-

[FUŻÛLÎ]*

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

- 1 “Aşraķat min feleki’l-behceti şemsen ü behâ
Mele’e’l-‘âlemu nüren ü sürüren el-behâ”⁷⁰

⁶⁷ kudretin: hikmetüñ, FD.

⁶⁸ hikmet: kudret, FD.

⁶⁹ olur: alur, FD.

* 6a FD: 129.

⁷⁰ Güzellik göğünde bir güneş doğdu. Âlem nûrla, sevinçle ve güzellikle doldu.

- 2 Çıkdı bir gün ki ziyâsında temâmî-i rüsûl
Oldı mahv öyle⁷¹ ki hürşîd şu ‘â ‘ında Sühâ
- 3 Oldı bâzâr-ı cihân revnakı bir dürr-i yetîm
Ki degül iki cihân hâşılı o⁷² dürre behâ
- 4 Rütbe-i hikmet-i mi ‘râc-ı kemâline göre
Hükemâ fırka-ı dñn felsefe cem ‘-i süfehâ
- 5 Münhî-i ma ‘rifeti hâl diliyle dâyim
Kılur ehl-i Hâk’a esrâr-ı hâkâyık⁷³ inhâ
- 6 Nice takrîr ideyin vaşfını bir⁷⁴ şâhuñ kim
Aña vaşşâf ola “Yâsîn” ü mu ‘arrif “Tâhâ”
- 7 Ey **Fuzûlî** reh-i şer ‘ini dut ol râh-berüñ
Bu tarîk-ile talâletden özüñ eyle rehâ

-28-

[FUZÛLÎ]*

⁷¹ öyle: eyle, FD.

⁷² o: ol, FD.

⁷³ hâkâyık: hakikat, FD.

⁷⁴ bir: ol, FD.

* 6b FD: 130.

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Ey olup bürhân Mi 'râc-ı⁷⁵ ulüvv-i şân saña
Yire gökden indi⁷⁶ istikbâl idüp⁷⁷ Furkân saña
- 2 Hîm-i da 'vâ-yı nübüvvet müdde 'iler⁷⁸ ümmete⁷⁹
Câhil iken il kemâl-ı⁸⁰ 'ilm bes⁸¹ bürhân saña
- 3 Kilk-i hükümün çekdi harf-i sâyir-i edyâna haṭ
Hüküm işbât itdi nefy-i sâyir-i edyân saña
- 4 Bâķī-i mu 'ciz ne hâcet dîn-i haḫ işbâtına
'Âlem içre mu 'ciz-i bâķī sır-ı⁸² Kûr'ân⁸³ saña
- 5 Sensen ol hâtim ki ref ' itmiş tamâmi⁸⁴ hâkimi
Hâtem-i hüküm-i risâlet tapşurup (?)⁸⁵ devrân saña
- 6 Ol kadar zevķ-i şefâ 'at cevher-i zâtuñda var
Kim gelür 'arz-ı haṭâ ma 'nîde bir ihsân saña

⁷⁵ bürhân Mi 'râc-ı: Mi 'râc-ı bürhân-ı, FD.

⁷⁶ gökden indi: inmiş gökden, FD.

⁷⁷ idüp: için, FD.

⁷⁸ müdde 'iler: müddeî, FD.

⁷⁹ ümmete: ilzâmına, FD.

⁸⁰ kemâl: senün, FD.

⁸¹ 'ilm bes: ilmün yeter, FD.

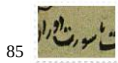
⁸² sır-ı: yeter, FD.

⁸³ Dîvân'da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Vaşf-ı Cibrîl-i emîn itmiş kabûl-i hîdmetün

Sırr-ı Haḫ keşfine anuñla yetüb ferman saña

⁸⁴ tamâmı: cemî ' -i, FD.



- 7 Māh-ı nevdür yoḥsa sen itdükde⁸⁶ seyr-i āsumān
Kaldırup barmaq getürmiş āsumān īmān saña
- 8 Yā Nebī luṭfuñ **Fuẓūlī** den kem itme ol zamān
Kim olur teslīm miftāḥ-ı der-i ḡufrān saña

-29-

[FUẒŪLĪ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Kār-ger düşmez ḥadeng-i ta'ne-i düşmen baña
Keşret-i peykānuñ itmişdür demürden ten baña
- 2 Eyminem seng-i melāmetden ki alup çevremi
Oldı zencīr-i cünūn bir ḳal'a-i āhen baña
- 3 Andanam rüsvā ki seyl-āb-ı sirişküm çāk ider
Zahm-ı tīgüñ ḳanı geydürdükçe pīrāhen baña
- 4 Dem-be-dem şem'i cemālünden münevver olmasa
Ey gözüm nūrı gerekmez dīde-i rüşen baña
- 5 Hīç meskende ḳarārum yok durur ol zevḳden
Kim ḳaçan ḥāk-i ser-i kūyuñ olur⁸⁷ mesken baña

⁸⁶ itdükde: kıldukda, FD.

* 7a FD: 135.

⁸⁷ olur: ola, FD.

- 6 Başda bir serv-i semen-ber vaşlınuñ sevdāsı var
Sūd kılmaz bağ-bān nezzāre-i gülşen baña
- 7 Ey **Fużūlī** odlara yansun bisāt-ı salţanat
Yegdür andan Hāk bilür bir gūşe-i gül-hen baña

-30-

[FUŻŪLİ]*

- fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
- 1 Ey melek-sīmā ki senden özge hayrāndur saña
Hāk bilür insān degül⁸⁸ her kim ki insāndur saña
- 2 Virmeyen cānın saña bulmaz hayāt-ı cāvidān
Zinde-i cāvīd aña dırlar ki kurbāndur saña
- 3 'Ālemi pervāne-i şem'-i cemālūñ kıldı 'aşk
Cān-ı 'ālemsen fidā her lāhza bīñ cāndur saña
- 4 'Āşıka şevkuñla cān virmek iñen müşkil degül
Çün [Mesīh-i] vahtsen cān virmek āsāndur saña
- 5 Çıkma yārum giceler ağıyār ta'nından şakın
Sen meh-i evc-i melāhatsen bu noķşandur saña

* 7a FD: 145.

⁸⁸ degül: dimez, FD.

- 6 Pādişāhum zūlm idüp ‘āşık seni zālīm dimiş
Hüb-rûlardan⁸⁹ yaman gelmez bu bühtāndur saña
- 7 Ey **Fużūlî** hüb-rûlardan tegāfüldür yaman
Ger cefā hem gelse anlardan ki⁹⁰ ihsāndur saña

-31-

[FUŻŪLÎ]*

- mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün*
- 1 Cām içre mey ki dāire şalmış habāb aña
Āyīnedür ki ‘aks şalur āfītāb aña
- 2 Zāhid su’āl iderse ki meyden nedür murād
Bizde şafādur anda küdürēt cevāb aña
- 3 Kān yaş döküp yanunda döner āteşün kebāb
Ma’şūka beñzer āteş ü ‘āşık kebāb [aña]
- 4 Eyler gönülde eşk haţuñ zevkini⁹¹ füzün
Otdan çıkar buhār saçıldukça āb aña
- 5 Çeşmün marīzi oldı gönül la’lden em it
Renc-i humāra düşdi devādur şarāb aña

⁸⁹ Hüb-rûlardan: Hüb olanlardan, FD.

⁹⁰ ki: bir, FD.

* 7b FD: 132.

⁹¹ zevkini: şevkini, FD.

6 Teklif-i cennet eyleme kûyuñda göñlüme
Çün cennet ehlidür ne virürseñ ‘azāb aña

7 Mesdüddur **Fużūlî**’ye meyḥāneler yolu
Yā Rab hidāyet eyle ṭarīḳ-i fenā⁹² aña

-32-

[FUŻŪLÎ]*

fâ ’ilâtün fâ ’ilâtün fâ ’ilâtün fâ ’ilün

- 1 Düstüm ‘ālem senüñçün olsalar⁹³ düşmen baña
Ġam degül zīrā yetersen düst ancak sen baña
- 2 ‘Aşḳa şaldım ben beni pend almayup bir düstdan
Hîç düşmen eylemez anı ki itdüm ben baña
- 3 Vaşl ḳadrīn bilmedüm hicrān⁹⁴ belāsın çekmedin
Zulmet-i hicr itdi çok mübhem⁹⁵ işi āsān⁹⁶ baña
- 4 Cān ü ten oldukça benden derd ü ğam⁹⁷ eksük degül
Çıkısa cān ḥāk olsa ten ne cān gerek ne ten baña

⁹² fenā: şavāb, FD.

* 8a FD: 136.

⁹³ olsalar: ger olur, FD.

⁹⁴ hicrān: fırḳat, FD.

⁹⁵ mübhem: ṭarīḳ, FD.

⁹⁶ āsān: rüşen, FD.

⁹⁷ ğam: dāġ, FD.

- 5 Dūd [ü] aḥkerdür baña serv ile gül ey bāğ-bān
N'eylerem ben gülşeni gülşen saña kül-ḥen baña
- 6 Ğamze tığın çekdi ol meh olma ġāfıl ey göñül
Kim muḳarrerdür bugün ölmek saña şiven baña
- 7 Ey **Fuẕûlî** çıkdı cān çıkmam tarīḳ-i 'aşḳdan
Reh-güzār-ı ehl-i 'aşḳ içre⁹⁸ iden⁹⁹ medfen baña

-33-

[FUẒŪLÎ]*

- 1 *mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün*
Kemāl-i ḥüsn virüpdür şarāb-ı nāb saña
Saña ḥelāldür ey muğ-beçe şarāb saña
- 2 Seni melek görelî yazmaz oldı 'aşḳ[ı] günāḥ
Velî yazıldı bu yüzden besī şevāb saña
- 3 Lebūñ su'āline virmez cevāb 'uṣṣāḳuñ
Su'āl olursa bu senden nedür cevāb saña
- 4 Cezā güninde şorılmaz ḥaṭālar eyledüğüñ
Yeter fiğān-ile ben virdigüm 'azāb saña

⁹⁸ içre: üzre, FD.

⁹⁹ iden: kıluñ, FD.

* 8a FD: 142.

- 5 Beni karārum ile kıoymaz olduñ ey gerdün
Yiridür āhum-ıla virsem inķilāb saña
- 6 Şuā‘-ı¹⁰⁰ cevher-i tīginden umma rahm¹⁰¹ ey dil
Şa[ğı]nma şu vire ey teşne [ol] serāb saña
- 7 **Fużūlī** başuña ol serv sāye şaldı bugün
‘Ulüvv-i himmet¹⁰² ile yetmez āfitāb saña

-34-

[FUŻŪLİ]*

- fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün*
- 1 Riştedür cismüm ki devr-i çarḥ virmiş tāb aña
Merdüm-i çeşmüm düzer her dem dūr-i sīr-āb aña
- 2 Sāye-i zülfüñ şebistānındadır şem‘-i ruḥuñ
Nice yetsün kıadr ile ḥurşīd-i ‘ālem-tāb aña
- 3 Dürd-i mey tek ğarķa-i ḥün-ābe virdüm¹⁰³ göñlümi
Gör ne geldi başına n’itdi şarāb-ı nāb aña

¹⁰⁰ Şuā‘-ı: Şafā-yı, FD.

¹⁰¹ rahm: kām, FD.

¹⁰² himmet: rif‘at, FD.

* 8b FD: 133.

¹⁰³ virdüm: gördüm, FD.

- 4 Kāmet-i ham birle bir ehl-i kerāmetdür қаsuñ
Taş olur¹⁰⁴ elbette gör¹⁰⁵ baş egmese¹⁰⁶ mihrāb¹⁰⁷ aña
- 5 Çeşmüni ehl-i nazar kaydına¹⁰⁸ ta ‘yīn eyleyen
Nāz [u]¹⁰⁹ ğamzeñden müheyyā eylemiş esbāb aña
- 6 Terlemiş ruhsār ile hūblar açarlar göñlümi
Gör ne gülşendür ki āteşden virürler āb¹¹⁰ aña¹¹¹

-35-

[ĀGEHĪ]*¹¹²

- fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün*
1 ‘Aşk deryāsına şalduñsa göñül zevraķını
Bulımazsın bu yaķalarda dilā sen¹¹³ mesken

¹⁰⁴ olur: olubdur, FD.

¹⁰⁵ elbette gör: gūyyā, FD.

¹⁰⁶ egmese: egmemiş, FD.

¹⁰⁷ Dīvān’da beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Derd dūrdidür şafā-baḥş-i harṭf-i bezm-i ‘ışk
Sāķiyā çoḫ itme teklīf-i şarāb-i nāb aña*

¹⁰⁸ kaydına, kaşdına, FD.

¹⁰⁹ Nāz [u]: Tīr-i, FD.

¹¹⁰ āb: tāb, nüsha.

¹¹¹ Bu beyitten sonra nüshada sayfa sonu “silk” diye belirtilmiş olup, nüshanın başında yoktur. Yarım kalan gazel Dīvān’da şu şekildedir:

*Silk-i ehl-i hāle çekmiş zāhidi eşk-i riyā
Mis kimi kim sīm kadrin bildürür sīm-āb aña*

*Ey Fuzūlī kalmamış ğavġā-yı Mecnūn’dan eşer
Ġālibā efsāne-i Leylī getürmüş ḥāb aña*

* 9a Tietze, 2010: 114-116.

¹¹² Mecmuanın nüsha başı “Fuzūlī”ye ait olup nüshanın bu kısmında kopukluk(lar) bulunmaktadır. Mecmua “Āgehī”ye ait olan kaside ile devam etmektedir.

¹¹³ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Rūzgāruñ karışık oldı hazer eyle dilā
Üstine aldurasın tira mola mayna seren*

- 2 Hūblar forşa kaçup saña kenār olmaz[-ı]sa
Olma anlardan alarğa bir iki gün katlan
- 3 Baħr-i ‘aşk içre olan ‘āşıkā pend ey zāhid
Karadan ālet oñarmak gibidür giñ yaqadan
- 4 Götür ırğalyayı olma paçariz ey aġyār
Yāri ben baħr kenārında kenār eyler-iken
- 5 Ey göñül nice yatarsın bu limān-i tende
Himmetüñ lengerin al mevsimidür aç yelken
- 6 Himmetüñ göncügin elden şalıvirme zinhār
Keşt-i şabruñı şakla alavand olmaqdan
- 7 Kōrşan-ı¹¹⁴ hāşılı dünyādan alarğa olı-gör
Bu hayırsuz adada tırma dilā iso¹¹⁵ seren
- 8 Alamarğa_ile yūri yoġ-ısa yel yelkende
Çünkü ‘āşık olımazsın hele bārī yelten
- 9 İtmek istersen eğer bāġ-ı cinānda manca
‘Amel ü zühd kumanyasını vāfir yükle

¹¹⁴ korsan-ı : korsan ol, Tietze, 2010.

¹¹⁵ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Rüzgārın pupa olmaz ise avlamaġ-ıla
Yūri deryā üzerinde bir iki gün oyalan*

- 10 K lzum-i ‘a  ka sefer eylemegi ‘azm eyle
R zig r ola¹¹⁶ y ri tente fora s k yelken
- 11 Orsa varsa  varamazs n¹¹⁷ po a gitsen gird- b
Nice k llansa  atar  araya bu ke t yi ten
- 12 Olmad n lenger-i ten ba r-i fen ya fonda
Pupa  l t- la c n   lyas n ¹¹⁸ k llan
- 13 Y   l h  bizi gird- b-  hev dan  urtar
Bize yol vir varalum bir ilimana irken
- 14 Ey dir g  bizi g f l[l]e zeb n itdi hev 
Geldi  atdı demir  st nde yatarken d   men
- 15 Olsa dery   um  mi d r   ayurmaz derd  
S ‘ati var ge er ey ** geh **  abr it  atlan
- 16 Kelim tum d r-i dery -y   ak  at a lar
Ba r-  ma‘n da  in verlik iden ehl-i¹¹⁹ s  an

-36-

¹¹⁶ ola: oldu, Tietze, 2010.

¹¹⁷ varamazs n:  ıkamazs n, Tietze, 2010.

¹¹⁸ k lyas n : kalyeta, Tietze, 2010.

¹¹⁹ Bu beyitten sonraki  u beyit mecmuada yoktur:

*Bu hav lar seni gird b-i fen ya d   r r
Ne  adar olur ise  bahr-i  erefde  orsan*

NAZİRE-İ [DERÜNİ]*

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Kim ki deryâ-yı haķikatde olursa kapudan
Hażret-i Nūh-ı neci¹²⁰ gibi gerek ol¹²¹ ķorşan
- 2 Kıbleden dögdi esüp bād-ı nesīm-i kudret
Başladı itdi temevvüc yine deryâ-yı çemen
- 3 Bir birin¹²² yelken açup çıkdı nesīm-i¹²³ ezhār
Şanki deryâ-yı muhīt¹²⁴ oldu feżâ-yı gülşen
- 4 Çaldı silistre şūr urdı meger İsrāfīl
Bād-bān-ı komiye didi gemiyi kullan
- 5 Kaddine taķdı ayağına çenāruñ cūlar
Sebze-zār-ı çemeni ķursa gemi şandı gören
- 6 Çekdi tīğın çeküben ġāzī tonanmacı gibi¹²⁵
Dil getürdi nazarı şāha bahar-ı¹²⁶ sūsen
- 7 Ele alup başını gitdi çenārı gördüm

* 9b Yüksel, 2018: 167-169.

¹²⁰ Nūh-ı neci: Nūh-ı Nebi, Yüksel, 2018.

¹²¹ gerek ol: gerekdür, Yüksel, 2018.

¹²² Bir birin: Yer yerin, Yüksel, 2018.

¹²³ nesīm-i: açıldı, Yüksel, 2018.

¹²⁴ muhīt: sefid, Yüksel, 2018.

¹²⁵ Karşılaştırma yaptığımız tezde bu mısra bulunmamaktadır.

¹²⁶ sūsen: susun, Yüksel, 2018.

Ƙorƙarum bād-ı Һazānı getür[e] yaprakdan

8 Māh altunlu fener dehr ƙapudan gemisi
Yā meger ƙaƙdı meh-i nev aña bir Һūb dümen

9 Bir deñizdür şanasın māh ile tobtoludur
Ƙaşlaruñ fikri Һayāliyle bu çeşm-i rüşen

10 Şulanur iki ƙadırga gibidür iki gözüm
Ƙoydu müjgānı¹²⁷ kürek buldı şanasın ilimān

11 Göñlüni bir güzele ver irişegör¹²⁸ lebine
Gel demür ƙo demidür¹²⁹ aç gözünü ya‘ni şūlan (?)¹³⁰

12 Baħr-ı eşkümdе Һayırsuz adadur çeşm-i figār¹³¹
Ƙal‘a-i tende şehā¹³² oldu yaşum burc-ı¹³³ beden

13 Dūd-ı āhım başım üzre göricek şandılar¹³⁴
Beni bu ƙal‘a-i gerdūna tob itdi başdan

¹²⁷ Ƙoydu müjgānı: Ƙalyetāmızı, Yüksel, 2018.

¹²⁸ gör: kor, Yüksel, 2018.

¹²⁹ demidür: dimedin, Yüksel, 2018.



¹³⁰

¹³¹ çeşm-i figār: cism-figār, Yüksel, 2018.

¹³² şehā: başım, Yüksel, 2018.

¹³³ yaşum burc-ı beden: şaha burc u beden, Yüksel, 2018.

¹³⁴ şandılar: şandı meğer, Yüksel, 2018.

- 14 Aldı öksüzini¹³⁵ bir harti şūratlı maryol
Nice demdür ki gönül volta¹³⁶ urur giñ¹³⁷ yaḳadan
- 15 Poça git bir pāre¹³⁸ dünyādan alarḡa olıḡor
Şāyed ola ki dōḡündü buladırken¹³⁹ depren
- 16 Cunda¹⁴⁰ hapaḡlama gösterdi raḡībā¹⁴¹ kıldı¹⁴²
Bize yanaşıbilürseñ palamar vir¹⁴³ kıçdan
- 17 Ölelüm ölmeden öñdin idelüm ya‘nī ḡuzūr
Yatalum manḡalı manḡada gözedüp¹⁴⁴ düşmen
- 18 Dile ‘irfān ḡumanyasını istif ideḡor
Açmadın keşt-i tābūtu kefen sök¹⁴⁵ yelken
- 19 Dāmenüñ çek cihāndan bu kürek¹⁴⁶ gibi elün
İskele al beri gel ol bezm-i sancaḡdan¹⁴⁷

¹³⁵ öksüzini: aḡsuz beni, Yüksel, 2018.

¹³⁶ volta: olta, Yüksel, 2018.

¹³⁷ giñ: gen, Yüksel, 2018.

¹³⁸ pāre: yere, Yüksel, 2018.

¹³⁹ buladırken: bula öñgin, Yüksel, 2018.

¹⁴⁰ Cunda: Tut ki, Yüksel, 2018.

¹⁴¹ raḡībā: ıraḡda, Yüksel, 2018.

¹⁴² kıldı: kaldıñ, Yüksel, 2018.

¹⁴³ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Furtuna tıtdı raḡibi esicek bād-ı ecel

Tende tıtdı yatur üstinde olan şanma kefen

¹⁴⁴ gözedüp düşmen: dimedin vardıyan, Yüksel, 2018.

¹⁴⁵ kefen sök: kefenden, Yüksel, 2018.

¹⁴⁶ bu kürek: yu yüzün, Yüksel, 2018.

¹⁴⁷ Bu mısranın vezni kusurludur.

- 20 Baħr-i fūrķatde dōgūndi bulup oturmıřduķ
Ĥaṭṭ-ı dilber bize Ĥızr oldı iriřdi¹⁴⁸ ķaradan
- 21 Didūm ey dūst beni řaldı ġamuñ gird-āba
Sōzūm iřitdi zifoz didi raķīb-i dūřmen
- 22 Bizi avlatma begūm geh orsa¹⁴⁹ geh poķa gidūp¹⁵⁰
Ėekdirūp fūrķatūñi bizden ıraġ olma¹⁵¹ iñen
- 23 Bizi şalıntıya bıraķdı hevā-yı ķaddūñ
Ėaraya atdı ġam-ı zūlfūñ-ile keřtī-i ten
- 24 Ehl-i tecrīd gerek¹⁵² ķiři levendāne gerek
Olamaz¹⁵³ kūře aña manķa gibi cā-yı vaṭan
- 25 Ėurbete bād-ı řabā gibi egerķi gitdūñ
Ey **Derūnī** hele yārānı ķodun řaġ¹⁵⁴ u esen

-37-

MÜSEDDES-İ ‘ULVİ*

¹⁴⁸ oldı irişdi: irdi yetişdi, Yüksel, 2018.

¹⁴⁹ orsa: poķa, Yüksel, 2018.

¹⁵⁰ poķa gidūp: orsa varup, Yüksel, 2018.

¹⁵¹ olma inen: oldun sen, Yüksel, 2018.

¹⁵² gerek: oluban, Yüksel, 2018.

¹⁵³ Olamaz: Ola her kūře, Yüksel, 2018.

¹⁵⁴ řaġ u esen: řaġ olsun, Yüksel, 2018.

* 10a UD: 303-304.

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
‘Alî Pâşâ-yı deryâ-dil şuşamış gibi kanına
Şehâdet şerbetini şundılar rûh-ı revânına
Koyıldı âteş-i tûp-ı ‘adûya kıydı cânına
Tayânûr şimdi a‘dâ gerçi tîğ-i hûn-feşânına
Öginsün düşmen öginsün eger kalursa yanına

II

Ne deñlü gâret itse leşker-i¹⁵⁶ düşmen tonanmayı
Hücûm-ı seyl-i bârân şanma tağyîr ide deryâyı
Tayanmasun bu târâca unutmasun bu yağmâyı
Tutalum yanına takmış gider birkaç kadirkeyi
Öginsün düşmen öginsün eger kalursa yanına

III

Dil-âverlik idüp gerçi serinden geçdi ol server
Hemân dünyâda sağ olsun şehen-şâh-ı zafer-rehber
Cünûd-ı müslimine gâlib oldum şanmasun kâfer
Egerçi kıldı gâret niçe şemşîr ü niçe server¹⁵⁷
Ög[insün düşmen] ögin[sün eger kalursa yanına]

IV

Huzûr-ı Hakkâ varmış hoş sa‘âdetdür şehâdetle

¹⁵⁵ Nüshada başlıkta “Müseddes-i ‘Ulvî” yazıyorsa da bu bir muhammes-i mütekerrirdir.

¹⁵⁶ leşker: asker, UD.

¹⁵⁷ server: hançer, UD.

Huṣūṣā bu ġazādan cān vire¹⁵⁸ ‘āşık şadākatle
Maḥabbet bādesin nūş idelüm cām-ı şecā‘atle
Kızıl elmayı almağ isterüz dest-i hidayetle
Öginsü[n düşmen] öginsü[n eger ҡalursa yanına]

V

Kaẓā çevgānına tūp oldı gerçi niçe ser şimdi
Habāb-ı hūn-ı eşküm gibi deryād[a] yüzer şimdi
Lisān-ı hāl ile dirler ‘adūya nīzeler¹⁵⁹ şimdi
Ne ġam yağmālanursa kīse kīse sīm ü zer şimdi
Öginsün [düşmen] ögi[nsün eger ҡalursa yanına]

VI

Yazılsun ‘āleme aḥkām-ı sulṭān-ı cihān-ārā¹⁶⁰
‘Asākir cem‘ olup olsun ʔonanma_ıla pūr-deryā
Ne deñlü leşkerin¹⁶¹ yanına dirse ‘*Ulvīyā* a‘dā
Hudā’dan isterem¹⁶² [kim] cünd-i İslām eyleye yağmā
Öginsün [düşmen] ögi[nsün] eger ҡa[lursa] yanına

-38-

TAHMİS-İ VAHDETİ ĞAZEL-İ BAKİ*

I

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

¹⁵⁸ bu ġazādan cān vire: bu ġazāda cān viren, UD.

¹⁵⁹ nīzeler: yazalar, UD.

¹⁶⁰ cihān-ārā: cihāna edā, UD.

¹⁶¹ leşkerin: askerin, UD.

¹⁶² isterem: dilerüm, UD.

* 10b BD: 294-295.

Hamdülillāh ki dilā mazhar-ı fehm-i rāyem
Evc-i rıf‘atde hümā gibi semā-sīmāyem
Kāf-ı kudretde bugün sāk7-i bī-pervāyem
N’ola dehr içre nişānum yoğ-ısa ‘Ankā’yem
Ne ‘aceb seyl gibi çağlamasam deryāyem

II

Benüm ol āyine-i kudret-i zāt-ı yektā
Benüm ol vākıf-ı esrār-ı rumūz-ı esmā
Benüm ol mazhar-ı envār-ı ilāhī a‘lā
Göze göstermez ise 7a7n mı beni her ednā
Ki nazar fark ıdecek mertebede a‘lāyem

III

Mū-be-mū zātumı tebdīl ideli Qur‘ān’a
İrmişüm mer-tebe-i besmele-i Raḥmān’a
Rū-be-rū nāzırum envār-ı ruḥ-ı cānāna
İltifāt eylemezem zerre kadar nā-dāna
Āsumān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

IV

Gösterelden yüzini ba7na kelām-ı ma‘nā
Kılca gelmez gözüme kıl-i maḳāl-i cühelā
Bürünüp şāl [u] ‘abāyı idüben terk-i ḳabā
Sūretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i ma‘rifete Dārā’yem

V

Vaḥdetī şuret-i şekl-i beşer-i ekremde
Gelmişem aḥsen-i taḳvīme dem-i Ādem’de

İbn-i Meryem geçünüp vāsıta-ı hâtemde
Bâkiyâ dîn-i Muhammed hâkı_ıçün ‘âlemde
Dem-i cân-bağış ile nazm içre bugün ‘İsâ’yem

-39-

TESDİS-İ VÂLİHİ*

[MÜSEDDES-İ VÂLİHİ]¹⁶³

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

Nice bir sînede derd-i ğam-ı ‘aşkuñ nihân olsun
Nice bir fâş-ı esrâr-ı nihānum[a] ‘ayân olsun
Nice bir fūrkatũnde gözlerũmden kan revān olsun
Nice bir vādī-i ğamda işũm āh u figān olsun
Nice bir ‘āleme aḥvāl-ı ‘aşkum dāsītān olsun
Beni öldür vücũdumdan ne nām u ne nişān olsun

II

Dür-i¹⁶⁴ dendānuñ ey dilber senũñ dürr-i ‘Aden’den yeg
Şaçuñ sünbül yüzũñ gül kāmētũñ serv-i çemenden yeg
Cihān bāğında yok sen lāle-ruḥ gonca-dehenden yeg
Muḥaşşal görmedim ey verd-i ra ‘nā hīç senden yeg
Egerçi bir belā-keş ‘āşıkuñ var ise benden yeg
Beni öldür vücũdum[dan ne nām u ne nişān olsun]

III

Serīr-i şāh-ı ḥüsnũñ şāhısın ey şāh-ı ḥübānum

* 11a

¹⁶³ Nüshada başlıkta “Tedis-i Vâlihî” yazıyorsa da bu bir mütekerrir müseddestir.

¹⁶⁴ Bu kelimedede vezin gereği ilk tefilede “Tahfif” yapılmıştır.

Ḳuluñ ḳurbānuñ olmağ-ıladur ‘ālemde ‘unvānum
Revān olsun benüm rûh-ı revānum yoluña cānum
Dem-ā-dem ḥasretüñle ḳanlu ağlar çeşm-i giryānum
Mürüvvet kânısın iḥsān idüp raḥm eyle sulṭānum
Beni öldür vücūdum[dan ne nām u ne nişān olsun]

IV

Giriftār-ı kemend-i kākül-i dil-dār olupdur dil
Enīs-i nāle vü feryād u āh [u] zār olupdur dil
Ḥarīk-i āteş-i cevır ü cefāya yār olupdur dil
Begüm āyīne gibi ‘āşıkā dīdār olupdur dil
Elüm irmez vişāl-ı dilbere nā-çār olupdur dil
Beni öldür vücūdum[dan ne nām u ne nişān] ol[sun]

V

İdersin bendeñe çok cevır idüp ağıyār[-ı]la ‘ālem
Gözinden *Vālihī* her dem ağıdır nem yirine dem
Geçüpdür ey kemān-ebrū anuñ cānına tīr-i ğam
Dem-ā-dem ḥatırına cānib-i Ḥaḳ’dan olup merhem
Okur bu mışra‘ı feryād [u] efgān eyleyüp her dem
Beni öldür vücūdumdan ne nām u ne nişān olsun

40-

[TAḤMĪS-İ] ḲUDSĪ GŪYED [ĠAZEL-İ ḤAYRETĪ]*

I

* 11b HAD: 133.

mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün

Gülzâr-ı ezel içre bir bülbül idüm cânâ

Bir ğonca-ı dîl görsem ğulgûle idüm cânâ

Çûn rûz-ı ezelden ben bir bedel idüm cânâ

Ne âteş ü ne âb u bād u¹⁶⁵ gil idüm cânâ

Sen serv-i hevâ-bağşa ben mâyl idüm cânâ

II

Dil rûz-ı ezel içre yârı idi tanbûruñ

İçerdi alup cāmın öper[di] lebin hûruñ

‘Aqlını mey-i vahdet almış-ıdı mey-hûruñ

‘Âlemde henûz adı añılmadı¹⁶⁶ engûruñ

Meyhâne-i¹⁶⁷ vahdetde ben kanzil idüm cânâ

III

Bilinmez-idi aşlâ gerdiş ne idi gerdûn

Añılmaz[-ı]dı ‘âlem ü denânîr-i Hârûn¹⁶⁸

Çanda_ıdı Süleymân İskender ü Eflâtûn

Leylî’ye henûz¹⁶⁹ Mecnûn ol[ma]mış[-ı]dı meftûn

Ben vādî-i hayretde lâ-ya‘kıl idüm cânâ

IV

Dîvâne idüm öldüm yoğ idi baña tedbîr

Hüsrev ne idi Şîrîn olmamış idi taşvîr

Kûh-ı ğamı kesmişdüm komamış [i]düm bir yer

¹⁶⁵ ne âb u bād: bād ü ne âb, HAD.

¹⁶⁶ añılmadı: yād olmadın, HAD.

¹⁶⁷ Meyhâne-i: Hum-hâne-i, HAD.

¹⁶⁸ Bu mısranın vezni: “mef’ûlü mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ûlün“ olarak yazılmıştır.

¹⁶⁹ henûz: dağı, HAD.

Dağı gili Ferhād'ıñ olmamış idi taḥmīr¹⁷⁰

Men rāh-ı meşakḳatde pā-der-gil idüm cānā¹⁷¹

V

Ḳudsī n'ola pāk olan su gibi revān aḳsa
Yüz ursa işigüñe her dem yüzüñe baḳsa
Cān bunı umar cān u dil ḥidmetüñe çıḳsa
'Aşḳ eyledi āvāre ben **Ḥayretī** yi yoksa
Her ḥidmete cān-ıla müsta'cil idüm cānā

-41-

ZĀTĪ*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 İki ḳat oldı vüçdüm kolarum ḳıt ḳaldı
Melekü'l-mevt selāmını egildüm aldum
- 2 Şanmasuz kim ḳocaluḳ bükdi belin **Zātī**'nün
Naḳd-i 'ömrini yitürmiş egilüp anı (...) ¹⁷²

-42-

¹⁷⁰ taḥmīr: ta'mīr, nüsha.

¹⁷¹ Dîvân'da gazelin sıralaması şu şekildedir: 1. 4. 2. 3. ve 5. Beyitlerdir.

*12a Nüshada "Zâtî" olarak başlık atılan bu şiir derkenara yazılmıştır. Şiir Dîvân'da bulunmamaktadır.

¹⁷² Mecmuanın kenarı buradan kesilmiş olduğu için bundan sonrası nüshada yoktur.

TERCİ‘-İ RAHMÎ*
[ON DÖRTLÜ MUSAMMAT]¹⁷³

I

mef’ûlû mefâ’ilün mef’ûlû mefâ’ilün

Ey dil nice bir dehrüñ derdün çekesin muhkem

Bu bār-ı girān itdi kıddüñi sipihrüñ ħam

Yād eyleyeyin gūş it bir ħādise-i mu‘zam

Bu kışşa beyānında oldı nice dil ebkem

Bir gevher-i yektādan ħalk oldı kamu ‘ālem

Cehl ile kimi cāhil ‘ilm ile kimi a‘lem

Vaşl-[ı]la biri¹⁷⁴ şādān hicr-ile biri pūr-ġam

Kimisi gedā olmış kimisi şeh-i Ekrem

Ġafletle nazar kıлма aç gözüñi gel bir dem

Bu mes’ele baħsinde ‘ākıllar olur ebkem¹⁷⁵

Bu bezm- i ħarab-sāza geh geh oluban ħurrem¹⁷⁶

Tācını idüp kec-rev ‘ayş eyler idi her dem¹⁷⁷

Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem

Bu bezm girü bākī ‘ālem girü¹⁷⁸ bu ‘ālem

II

* 12a RD: 96-98.

¹⁷³ Nüşhada; “Tercî‘-i Rahmî” olarak başlık yazıyorsa da ilk bendde mısralar birbiriyle kafiyevidir. İlk bendin son iki mısrası bend sonlarında vasıta beyti olarak aynen tekrarlanmıştır. Vasıta ile ilk bend kafiyevidir olduğundan dolayı bu şiir tercî-i bend değil, “mütekerrir ondörtlü”dür. (Cemal Kurnaz, ve Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*. (Ankara: Kurgan, 2013) 363.

¹⁷⁴ biri: kimi, RD.

¹⁷⁵ ebkem: mülzem, RD.

¹⁷⁶ ħurrem: maħrem, RD.

¹⁷⁷ her dem: hürrem, RD.

¹⁷⁸ girü: yine, RD.

İcād idicek vācib bu ‘ālem-i imkânı
Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı
Derc eyledi albinde gencīne-yi pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her laḫza nigh-bānı
Dil-kışverinüñ oldı¹⁷⁹ her biri birer ḫanı
İllā n’idelüm ‘ālem olmasa eger fānı
‘Ayyār-ı felek kapdı tāk-ı ser-i ḫaḫanı
Nüş itmedi İskender ser-çeşme-yi ḫayvānı
Soñ demde¹⁸⁰ yele viridi evreng-i Süleymān’ı
Geşt itmege ‘azm itdüm nāgeh¹⁸¹ gülistānı
Bu beyti okur gördüm bülbül idüp efgānı
Güş eyleyicek her gül¹⁸² çāk itdi girībānı
Cem cāmını nüş [itdi sürdi niçe dem] Rüstem
Bu bezm girü [bākī ‘ālem girü¹⁸³ bu ‘ālem]

III

Cellād-ı felek her dem ger çekse dilā şemşīr
Tut gerden-i teslīmüñ yok gayrı daḫı tedbīr
Ne yazdı ise başa bir bir getürür taḫdīr
Ger nīk [ü] eger beddūr olmaya azā taḡyīr
Bir yañada<n> ḫār-ı ḡam oldı baña dāmen-gīr
Ālām-ı ser-encāmum seyrān idicek bir pīr

¹⁷⁹ oldı: olmış, RD.

¹⁸⁰ demde: ucı, RD.

¹⁸¹ nāgeh: etraf-ı, RD.

¹⁸² her gül: güller, RD.

¹⁸³ girü: yine, RD.

Bir cām sunup kıldı sözüm diline¹⁸⁴ te'şir
Şan āb-ı hayāt-ile kılmışlar¹⁸⁵ anı ta'mir¹⁸⁶
Vaşfinda hıred 'āciz diller idemez takrır¹⁸⁷
Oldı dil-i vīrānum anuñla o dem taħmır¹⁸⁸
Ol cām-ı şafā-baħsuñ eṭrāfına bī-taḳşir
Bu beyt-i dil-āvizi kılmışlar idi taħrır
Cem cāmı[nı] nüş itdi [sürdi nice dem] Rüstem
Bu bezm girü bākī ['ālem girü¹⁸⁹ bu 'ālem]

IV

Seyrān ideyin dirseñ bir hūb ser-i Dārā'yı
Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḥamrāyı
Dünyāya kıyās itseñ ger kısmet-i ğayyāy¹⁹⁰
Seyr eyle müşellesden eşkāl-ı zevāyāyı
Bir şākī-i mehveşden nüş it yūri şaħbāyı
Düş kūy-ı ḥarābāta ol 'āşık-ı rüsvāyī
Rūḥānī nazar eyle görseñ ruḥ-ı zībāyı
Şūret[d]e yūri ḳalma fehmi eyle bu ma'nāyı
Bu pendı işitdikde ol dem dil-i şeydāyī
'Azm itdi ḥarābāta¹⁹¹ geşt eyledi her cāy¹⁹²
Bu beyti okur gördüm bağrını delüp nāyı

¹⁸⁴ sözüm diline: sūz-ı dilime, RD.

¹⁸⁵ kılmışlar: kıldı, RD.

¹⁸⁶ ta'mir: tahmır, RD.

¹⁸⁷ takrır: ta'bır, RD.

¹⁸⁸ taħmır: ta'mir, RD.

¹⁸⁹ girü: yine, RD.

¹⁹⁰ kısmet-i ğayyāy: fūshat-i 'ukbāyı, RD.

¹⁹¹ 'Azm itdi ḥarābāta: Mey-hāneye 'azm itdi, RD.

¹⁹² Dīvān'da, bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Bir encümene irdüm gördüm niçe dānāyı
Her biri tutar elde cām-ı tarab-efzāyı*

Şevk ile semā‘ itdi¹⁹³ ol dem nice Mevlāyī¹⁹⁴
Cem cāmını [nūş] itdi [sürdi niçe dem] Rüstem
[Bu bezm girü bâķī ‘ālem girü¹⁹⁵ bu ‘ālem]

V

Rahmī n’ola t̄ālī‘ den eylerse şikāyetler
Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler
Nā-ehle müyesserdür çok¹⁹⁶ dürlü sa‘ādetler
Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāmetler
‘Ākil ola dīvāne fikr olsa bu hāletler
Nā-dāna neden bilsem āyā bu ri‘āyetler
Bir gün beni hāk eyler āhīr bu kasāvetler
Her ehrimenūñ¹⁹⁷ varur ayağına devletler
Cān ile perī-rūlar eyler nice hīdmetler
Var ise kıyāmetden oldu bu ‘alāmetler
Zevk ile sürūr ile itdi nice ‘işretler
Dünyā gibi ‘uķbāda bulsun yine¹⁹⁸ rāhatlar
Cem cāmı[nı nūş] itdi [sürdi niçe dem] Rüstem
Bu bezm girü bâķī ‘ālem [girü¹⁹⁹ bu ‘ālem]

-43-

[MÜSEDDDES-İ MEYLİ]*

¹⁹³ itdi: eyler, RD.

¹⁹⁴ Mevlāyī: Mollāyī, RD.

¹⁹⁵ girü: yine, RD.

¹⁹⁶ çok: her, RD.

¹⁹⁷ Her ehrimenün: Sifle olanun, RD.

¹⁹⁸ bulsun yine: sürsün niçe, RD.

¹⁹⁹ girü: yine, RD.

* 13a

I

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Kıymet ü kadrini i'lâ idüp ekser dūnuñ
Muḳtezāsınca olur çarḥ-ı sitem-ger dūnuñ
Zır-i destinde olup ehl-i hünerler dūnuñ
Başını dehr ider eflāke berāber dūnuñ
Göge irişdi başı rif'at-[i]le her dūnuñ
Ḥaḳ budur ki ḳatı alçaqlığı var gerdūnun

II

Her demüñ kârı niyāz ehrimenüñ nāz oldu
Ḥalḳ arasında erāzil ḳatı mümtāz oldu
Cühelā manşıb-ı (...) ²⁰⁰ ser-efrāz oldu
Dehr-i dūn-perveri gör kim nice nā-sāz oldu
Göge irişdi [başı rif'at-ile her] dūnuñ
[Ḥaḳ budur ki ḳatı alçaqlığı var gerdūnuñ]

III

Kāmil olan bulımaz giymege köhne şālı
Cāhilüñ tırma füzūn olmada mülk [ü] mālı
Ne 'acebdür gör e bu dehr-i denīnūñ ḥālı
Sifle-ṭab' olanuñ eyler ṭabaḳātın 'ālī
Göge irişdi [başı rif'at-ile her] dūnuñ
[Ḥaḳ budur ki ḳatı alçaqlığı var gerdūnuñ]

IV



‘Ādeti dehr-i denīnūñ ne-‘aceb olmışdur
Merd-i dānā olan içinde ġarīb olmışdur
‘Ayş u ‘işret dil-i nā-dāna naşīb olmışdur
Hāke yek-sān olıcağ vaqt-i ġarīb olmışdur
Göge ir[işdi başı rif‘at-ile her] dūnuñ
[Hāğ budur ki katı alçaqlığı var gerdūnuñ]

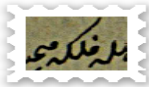
V

Erzel-i nās ider ehl-i dil olanlara nāz
Cāh-ile cāhile kudret virür eyler mümtāz
Kanda bir dūn u denī var ise olur dem-sāz
Hayli alçağ kaçır oldı felek-i sifle-nüvāz
Göge ir[işdi başı rif‘at-ile her] dūnuñ
[Hāğ budur ki katı alçaqlığı var gerdūnuñ]

VI

Hātır-ı ehl-i nazar ekşer ġamıyla muğberdür²⁰¹
Manşib u cāh-ile feleke (?)²⁰² muḥasserdür²⁰³
Yanlarında fuḡarā *Meylī* gibi aşğardur
Dehr-i dūnuñ hele bu vaşfı ‘aceb kemterdür
Göge irişdi başı rif‘at-[i]le her dūnuñ
[Hāğ budur ki] katı alçaqlığı var gerdūnuñ

²⁰¹ Bu mısranın vezni kusurludur.



²⁰²

²⁰³ Bu mısranın vezni kusurludur.

ĠAZEL-İ ĤAYRETİ*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Cihân halkını hep bendeñ bu fânî mülki yurduñ tut
Geçüp 'izzet serîrinde sa'âdetle oturduñ tut
- 2 İdüp kavs-ı kuzah gibi dü-tâ kaddini a'dānuñ
Çeküp Rüstem kemānını bugün şîrāne kurdūñ tut
- 3 Düşüp hayret fezāsına idüp bî-hûde nālišler
Bülend āvāz ile yazıda şehbāzuñ okurduñ tut
- 4 Şınup peymānuñ āhir çün dökilür cür'a-veş kanuñ
Ne aşşıdur ki [ol]²⁰⁴ dāyim şafā bezminde sürdüñ tut
- 5 Elinden rüzigār-ı bî-vefānuñ²⁰⁵ kurtuluş yokdur
Hezārān pençe-i pülādı bir lu'b[-ı]la burduñ tut
- 6 Sürüp cümle murādâtı çıkar meydān-ı hātırdan
Cihān içre²⁰⁶ murād atını²⁰⁷ yıllar ile²⁰⁸ sürdüñ tut

* 13b HAD: 147-148.

²⁰⁴ aşşıdur ki [ol]: aşşı devrünü, HAD.

²⁰⁵ bî-vefānuñ: zürkārūñ, HAD.

²⁰⁶ içre: içinde, HAD.

²⁰⁷ murād atını: yıllarla, HAD.

²⁰⁸ yıllar ile: murād atını, HAD.

- 7 Vücūduñ meskenet yolında²⁰⁹ gel ey **Ḥayretī** ḥāk it
Hevā_ıla nice yıl yel gibi yeldüñ yöpürdüñ tut

-45-

ḤAYĀLĪ*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Cihān-ārā cihān içindedür ārayı bilmezler
Şu²¹⁰ mähīler ki deryā içredür deryāyı bilmezler
- 2 Şafaḡ-gün ḡan içinde dāḡ[ı]mı²¹¹ seyr itse 'āşıkḡar
Güneşde zerre görmezler felekde ay[ı] bilmezler²¹²
- 3 Ḥamīde ḡadlerine rişte-i eşki ṡaḡup bunlar
Atarlar tīr-i maḡşūdı nedendür yayı bilmezler
- 4 Ḥarābāt ehline dūzāḡ 'azābın añma ey zāhid
Ki anlar²¹³ ibn-i vaḡt oldı ḡam-ı ferdāyı [bilmezler]²¹⁴
- 5 **Ḥayālī** faḡr şalına çekenler cism-i 'uryānı
Anuñ <i>le faḡr iderler aṡlas u dibāyı bilmezler

²⁰⁹ yolında: yolına, HAD.

* 14a HD: 125-126.

²¹⁰ Şu: O, HD.

²¹¹ dāḡ[ı]mı: dāḡımı, HD.

²¹² Dīvān'da üçüncü beyittir.

²¹³ anlar: bunlar, HD.

²¹⁴ Dīvān'da ikinci beyittir.

FİĞÂNÎ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Kilk-i²¹⁵ kudretiyle yazdı naķş-bend-i Kāf [u] Nūn²¹⁶
Hüsñ ü hulk[-ı]la seni ser-defteri “mā yeşürün”²¹⁷

2 Sākin olaldan maħalleñde raķīb-i nā-sezā
Reşk idüpdür cān u dil “yā leyte kavmi ya'lemün”²¹⁸

3 “Len tenālū'l-birre hattā tunfiķū”²¹⁹ dirsens²²⁰ revā
Baş u cān terk idelüm “külli ledeynā muħḍarün”²²¹

4 ‘Āşık-ı şādık benem ‘aşkuñ yolunda rāstī
Şıdk-ı da'vāma delīl “innā le naħnü şādıkün”²²²

5 Bu ***Fığānī*** çeşm-i hūn-rīz-i belā-āmīz iken

* 14a FİGD: 95.

²¹⁵ Kilk-i: Hāme-i, FİGD.

²¹⁶ Allah'ın yaratma gücünü ve süratini “kūn: ol!” emrini anlatan dinî-tasavvufî terim.

²¹⁷ “Nūn. Kaleme ve (yazanların) onunla yazdıklarına andolsun ki sen -rabbinin lutfu sayesinde asla deli değilsin.” (Kalem 68/1-2).

²¹⁸ “Ona, ‘Cennete gir’ denildi. ‘Rabbimin beni bağısladığını ve güzel biçimde ağırlananlardan eylediğini keşke kavmim bilseydi!’ dedi.” (Yâsîn 36/26).

²¹⁹ “Len tenālū'l-birre hattā tunfiķū”: “Len tenālūl birre hattā tunfiķū”, nüsha. “Allah yolunda sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça iyiliğe asla eremezsiniz. Ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir.” (Âlî İmrân 3/92).

²²⁰ dirsens: dirsem, FİGD.

²²¹ “Elbette onların hepsi toplanıp huzurumuza getirilecek” (Yâsîn 36/32).

²²² innā le naħnü şādıkün: innā lenaħnü'ş-şādıkün, FİGD. Burada geçen Arapça ibare; Kur'ân'da ayet olarak “innā le şādıkün” şeklinde geçmektedir. Şair “innā le naħnü şādıkün” derken; (Şüphesiz doğru söylüyoruz) kendisinin gerçek aşık olduğunu belirtmek için söylemiştir.

Eyledi teslīm-i cān “innā ileyhi rāci‘ūn”²²³

-47-

MUḤİBBÎ*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Serîr-i mülk-i ḥüsn üzre seni her kim²²⁴ emîr itdi
Beni zencîr-i ‘aşkuñla kapuñda bir esîr itdi
- 2 Komezsam tañ mıdur bir dem ‘asâ-yı âhı ben elden
Civân idüm ğam-ı ‘aşkuñ çekelden beni pîr itdi
- 3 Egerçi sîne şadrında karar itmedi müjgānuñ
Velî geçdükde ey²²⁵ kaşı kemān kalbümde yir itdi
- 4 Yoluñda merdüm-i çeşmüm düketdi gevher-i eşki
Dirîgā kalmadı kudret²²⁶ beni yavlağ fakîr itdi
- 5 Meger bād-ı şabā irdi **Muḥibbî** zülf-i dil-dāra
Dimāğın şubḥ-dem dehrüñ yine müşg-i ‘abîr itdi

-48-

²²³ “Onlar, başlarına bir musibet geldiğinde, ‘Doğrusu biz Allah’a aidiz ve kuşkusuz O’na döneceğiz’ derler” (Bakara 2/156).

* 14b MD, C. II: 1694.

²²⁴ her kim: ol ki, MD.

²²⁵ geçdükde ey: geçdükçe ol, MD.

²²⁶ kudret: varı, MD.

VE LEHŪ
[MUḤİBBİ]*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Zümürürd naṭ'ı döşense zemîne nev-bahâr olsa
Gülistân seyrine varsam bile ancak nigâr olsa
- 2 Aķup cûlar yüzün sürse dem-â-dem serv ayağına
Açılsa her taraf güller kamu [ķuş]lar hezâr olsa
- 3 Neşâd esbâbını cümle müheyyâ itseler bir bir
Gehî nûş eylesem bâde gehî bûse-kenâr olsa
- 4 Disem dil derdini bir bir oturup şahn-ı gülşende
Derûn-ı dilde her ne var [açılsa] âşikâr olsa
- 5 Muķarrer tevbeyi şırdım²²⁷ **Muḥibbî** nûş idüp câmı
Şu gönîlûmden geçen gibi baña bir gül-izâr olsa

-49-

BĀĶĪ*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Açılsa gonca mânend-i leb-i la'l-i nigâr olsa

* 14b MD, C. II: 1556.

²²⁷ şırdım: şırdı, MD.

* 14b BD: 380.

Şaçılsa ħurde-i pīrūze şahrā sebze-zār olsa

2 Getürsem pendî[nî] bir bir yerine cümle²²⁸ sâķīnūñ²²⁹

Bahār olsa nigār olsa şarāb-ı ħoş-güvār olsa

3 Elinden sâķī-i dehrūñ ne kıanlar yutduĝum görseñ

Açılsa lāle-veş dāĝ-ı nihānum āşikār olsa

4 N’olur bī-raĥm u sengīn-dil cefā-cū²³⁰ tünd ü ser-keşden

Göñüller inlese şūĥ olsa dilber şīve-kār olsa

5 Piyāle dolsa²³¹ ey **Bāķī** yine gül devrini görsek

Kenār-ı cūda ‘ayş itdükde²³² dilber der-kenār olsa

-50-

ĤĀVERĪ*

mefâ ’ilün mefâ ’ilün mefâ ’ilün mefâ ’ilün

1 Seni gözler dü çeşm-i ĥün-feşānum nice demlerle

Gel ey nūr-ı başar merdümlik it [demler] kıademlerle²³³

2 Kıad ü zūlf ü dehānuñ ĥayreti²³⁴ lām eyledi kıaddüm

²²⁸ sâķīnūñ kelimesi üzerine bir de “vā’izūñ” kelimesi yazılmıştır.

²²⁹ cümle sâķīnūñ: vā’iz-i şehriñ, BD.

²³⁰ cefā-cū: cefā-hū, BD.

²³¹ dolsa: dönse, BD.

²³² itdükde: itdükçe, BD.

* 15a Solmaz, 2018: 145.

²³³ Ahdî Tezkiresi’nde sıralama şu şekildedir: 1. 3. 4. 2. ve 5 beyitlerdir, Solmaz, 2018.

²³⁴ ĥayreti: ĥasreti, Solmaz, 2018.

Hudā bilür benüm şağ olacağum bu elemlele

- 3 ‘ Aceb nice yazıldı başuma bu kara yazılar
Benüm ħod miñnet ü derdüm yazılmaya qalemlerle
- 4 Hevā-yı qadd ü zülfüñle ölürsem āh idüp cānā
Mezārumdan tıram mañşerde ‘Abbāsī ‘alemlerle
- 5 Nice zünnār-ı ‘aşqa *Hāverī* bil²³⁵ bağlamayam kim
Der [ü] dīvār-ı deyr-i dil pür olupdur²³⁶ şanemlele

-51-

MUĤİBBĪ*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- 1 Naqd-i cān-ıla kim aldı la’l-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst
- 2 Her ki ‘āşıkdur bilür ‘ālemde²³⁷ derdün²³⁸ kıymetin²³⁹
Virselers virmez kamu Īrān’ı Tūrān’ı²⁴⁰ dürüst
- 3 Pertev-i ħüsnüñle cānā dil münevver eyleyen

²³⁵ bil: bel, Solmaz, 2018.

²³⁶ olupdur: olmışdur, Solmaz, 2018.

* 15a MD, C. I: 250.

²³⁷ ‘ālemde: elbette, MD.

²³⁸ derdün: ‘ışkuñ, MD.

²³⁹ kıymetin: qadrini, MD.

²⁴⁰ Īrān’ı Tūrān’ı: Īrān u Tūrān’ı, MD.

Bir naẓar baķmaz göze²⁴¹ ħurşīd-i raĥşānı dūrūst

4 Şu 'le virdi metn-i ħüsnüñde senüñ Nūr āyeti

Geldi ħaţţuñ yazdı tefsīr eyledi anı dūrūst

5 Görmedi gülşende bir gül 'ārız-ı dilber gibi

Bu **Muĥibbī** aradı cümle gülīstānı dūrūst

-52-

ŞEMSİ*

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

1 Yine ey mihr-i cihān māh-ı Muĥarrem geldi

Sīneler çāk idelüm ħan dökicek dem geldi

2 Keselüm şerĥ[a]ları tende yaķup dāğları

Kerbelāda yine derd ehline mātem geldi

3 Bir ayak başmağıçün meykede-i dünyāda

Nice Key-ĥusrev ü Dārā nice Cem geldi

4 Rūz-ı vaşluñda firāķuñ elemiyle cānā

Dil-i pūr-derdüme şād yerine ğam geldi

²⁴¹ göze: göre, MD.

*15a

- 5 **Şemsiyā** dīdelerüm mātem-i hicrānında
Şol-ķadar aġladı kim yaşı yerine dem geldi

-53-

BEHİŞTİ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Mübtelâ-yı derd ü ġam bulsam melâlüm söylerem
Ehl-i hâle rast gelsem hasb-ı hâlüm söylerem
- 2 Kande bir dīvāne bulsam eylerüm 'arz-ı cünün
Hem demüm ehl-i kemâl olsa kemâlüm söylerem
- 3 Ger şikâr ahvâlün ańsa cem' olup şayyād<at>lar
Şayda kâbil olmayan vahşî ġazālum söylerem
- 4 İtmesün mi ol güneş benden felekde 'ār kim
Bulduğum yerde [hemān] başlar zevālüm söylerem
- 5 Ey **Behiştī** hışşe-dār olsun diyü erbāb-ı 'aşķ
Kıssa-h'ān olup raķīb[-i]le kıtālum söylerem

-54-

TĀRİH*

* 15b BEHD: 294-295.

* 15b

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Rıhlet itdi bu cihândan kuṭb-ı vüzerā²⁴²
Ravza-i cennet ide yerini Hāk keyfe-yeşā
- 2 Şubḥ-ı şādık gibi çāk eyleyüben sīnesini
Ḳana ğarḳ itdi şehādet kılcı vakt-i 'işā
- 3 Hātif-i ğayb didi işidicek tārḥını
Hükm-i Hāk ile şehīd oldı Meḥemmed Pāşā
Sene 987 (M.1579-1580)

-55-

TESDİS-İ SİPÂHÎ*
[MÜSEDDES-İ SİPÂHÎ]²⁴³

I

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

'Aḳl ile yār olamazsañ aña ey sevdâyī
Yüri ol mey-kede-i 'aşḳa düşüp rüsvâyī
Deyr- i 'ālemde sevüp bir şanem-i tersâyı
Ḳoma bir laḫza elüñden mey-i rûḫ-efzâyı
'Ayş u nüş eyle bugün aña ğam-ı ferdâyı
Saña ışmarlamadılar bu yalan dünyâyı

II

²⁴² Bu mısranın vezni kusurludur.

* 15b

²⁴³ Başlıkta “Tesdīs-i Sipāhî” yazıyorsa da bu şiir mütekerrir müseddestir.

Bend-i ğamdan olayın dersen eger āzāde
Ol geen demlere dem dime getürme yāda
Virmeden dest-i ecel ħırmıen-i ‘ömrüñ bāda
Demidür fırsatı fevt eyleme ey üftāde
‘Ayş u nüş [eyle bugün añma ğam-ı] ferdāyı
Saña ışmar[lamadılar bu yalan] dünyāyı

III

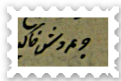
‘Ömrüñi zāyi‘ idüp yoğ yire itme emek
Saña cāy olsa aña rıf‘at-ile evc-i felek
(...) ²⁴⁴-veş ħāk-ile yek-sān olacağsın giderek
‘Āķıbet çünki yerüñ zīr-i zemīn olsa gerek
‘Ayş u nüş eyle [bugün añma ğam-ı] ferdāyı
Saña [ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı]

IV

Geçdi hengām-ı şitā irdi çü eyyam-ı bahār
Var kenār ile bu deyr-i şaneme lāle-‘izār
Bir dem ayak yürüme bezm-i fenāda zinhār
Koma elden ayağı ‘ārif-iseñ leyl ü nehār
‘Ayş u nüş eyle bugün [añma ğam-ı] ferdāyı
[Saña ışmar]lama[dılar] bu ya[lan dünyāyı]

V

Düş ħarābāta *Sipāhī* gibi mehcūr olıgör
Sākin meykede-i ħāne-i ħammār olıgör



Añla keyfiyyetimüz vâkıf-ı esrâr olıgör
Zâhidâ bâde-i engür ile evkâr olıgör
‘Ayş u nüş eyle [bu]gün [añma ğam-ı] ferdâyı
Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı

-56-

ḤĀKĪ*

mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Bezm-i belâda ney gibi nālân olan gönül
Def gibi döğünüp işi efgân olan gönül
- 2 Âşüftesi olup bugün ol saçı Leylâ’nın
Mecnûn gibi bu ‘âleme destân olan gönül
- 3 Tennûr-ı ğama döne döne germ olup bugün
‘Aşk âteşine şevk ile büryân olan gönül
- 4 Her gün tarîk-i derd [ü] belânuñ müsâfirî
Her gice tekye-i ğama mihmân olan gönül
- 5 **Ḥākī** gedâyı bir şeh-i hüsne kıl eyleyüp
Derd ü belâ serîrine sultân olan gönül

-57-

* 16a

‘UBEYDİ*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Bu fânî evde tāk-ı günbed-i gerdānı n’eylersin
Yerin zîr-i zemîn olur bülend eyvânı n’eylersin
- 2 ‘Adem mülkine bir gün yaluñuz gitseñ gerek şāhum
Öñüñce şimdi kıllar yür[iy]üp ‘unvânı n’eylersin
- 3 Olursın ğayret-i akrân ile ey tālîb-i manşîb
Ye ‘uqbāda merātîb kaṭ‘ iden yārânı n’eyler[sin]
- 4 Yumazsa āb-ı raḥmet ehl-i cürmüñ cürmini yā Rabb
Ya bu bî-ḥadd [u] bî-pāyân olan der-bānı n’eylersin
- 5 ‘*Ubeydî* ḥāne-i tenden ‘urûc-ı beyt-i ma‘ mûre
Deli olma yûri bu menzil-i vîrânı n’eylersin

-58-

NAŞİḤAT*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Cihân-ı bî-beḳādan rûḥ-ı pâki rıḥlet itdükde
Dimiş Sulṭân Süleymân pend idüp oğlu Selîm Ḥan’a
- 2 Şaḳın maġrûr olup bu devlet-i dünyāya aldanma
Ne Efrîdûn’a ḳalmışdır ne ḥod Sām u Nerîmân’a

* 16a

* 16b

- 3 Selīm'üm 'adl ü dād it kim saña bizden bu ter tārīḥ
Bilürsin qalmanı bākī cihān mülki Süleymān'a
Sene 1001 (M.1592-1593)

-59-

SELMĀN*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Görenler Çīn ü Māçīn'i saçın misk-i Hoten dirler
Temāmet gūş idenler hep sözün dürr-i 'Aden dirler
- 2 Beni Ya'kūb-veş nālān iderse ğam degül devrān
Kimi ağlar kimi inler buña Beytū'l-ḥazen dirler
- 3 Nice merdüm belā-keşler doğurmuşdur zen-i dünyā
Erenler māderi dehre anuñ-çün pīre-zen dirler
- 4 Baña cevır ü cefā itdi deyü a'dāya incinme
Meşeldir bu cihān içre bulur āḥir iden dirler
- 5 Ğam u miḥnet çeken ancaḡ seni zann itme ey **Selmān**
Çeker dünyā ğamın herkes buna dāru'l-miḥen dirler

-60-

ḤAYĀLĪ*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

* 16b

* 16b HD: 363.

- 1 Gülşende dönüp ‘āşık-ı bî-bāke benefşe
Dil-dāra bakup secde ider hāke benefşe
- 2 Miftāh ile bāb-ı çemenüñ kuflünü açup
Bezî²⁴⁵ itdi şaçar [cür]‘asın eflāke benefşe
- 3 Terk it güli ‘āşık baña yār ol deyü her dem
Urur çeñeyi bülbül-i gam-nāke benefşe
- 4 Didüm ki gedāya yaraşur tîh-ser²⁴⁶ (?)²⁴⁷ ejder²⁴⁸
Baş egdi sücüd itdi bu idrāke benefşe
- 5 Billāhi *Hayālî* gibi şāhum nice beñzer
Yelken toruda bir yaqası çāke benefşe

-61-

VE LEHŪ

[HAYĀLÎ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Jälelerdür eşk-i çeşm-i hün-feşanı bülbülüñ
Berg-i güldür penbe-i dāğ-ı nihānı bülbülüñ
- 2 Beñzedi kanlu gözi hāk ister içre aḥkere
Yanalı odlara cism-i nā-tüvānı bülbülüñ

²⁴⁵ Bezî: Bezm, HD.

²⁴⁶ tîh-ser (?): sîh-ser, HD.



²⁴⁷

²⁴⁸ ejder: olmak, HD.

* 17a HD: 247.

- 3 Ğoncayı kan tutdı eglerken şabūhı bāğda
Aldı kanın nīşter oldı zebānı bülbulūñ
- 4 Aḥker-i sūzān-veş²⁴⁹ her beyza-i alī aña
Olalı tennūr-ı miḥnet āşiyānı bülbulūñ
- 5 Ger kulağınca iderlerse gülūñ her pāresin
Ey *Ḥayālī* gūşına girmez fiğānı bülbulūñ

-62-

MÜSEDDES*

[TAḤMĪS-İ SĪPĀHĪ ĞAZEL-İ YAḤYĀ]²⁵⁰

I

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bağdurup şefkat[-i]le ol gözi 'ayyārı baña
Merḥamet itdürüp ol ğamze-i mekkārī baña
Ser-fürū kaldırup ol ṭurra-ı ṭarrārı baña
Ğarażum bu ki muşāḥib idinem yārı baña
Vay eger kılmaz ise Ḥazret-i Ḥaḳ yārī baña²⁵¹

II

Bildirūñ ḥāl-ı dil-i zārımı ol māh tamām
Eyleñüz derd-i derūnumı hele yāre ğulām
Eylemezse ne söz ol ğonca-dehen feth-i kelām
Elimüzden ne gelür virmez ise yolda selām

²⁴⁹ sūzān-veş: sūzān imiş, HD.

* 17a YD: 285-286.

²⁵⁰ Nūshada başlıkta "Müseddes" yazıyorsa da bu şiir bir tahmistir.

²⁵¹ Dîvân'da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Ğayrı maḥbūblaruñ lezzet-i güftārından
Ḥōş gelür sevdüğümiñ şive-i reftārı baña*

Bağmadan geçmesün ol şāh-ı cihān bārī baña

III

Yed-i kudret ki ezel hākimi taḥmīr itmiş
Nāzenīnler ğamında gönlüm evin yer itmiş²⁵²
‘Ömrüm olduğça işüm nāle-i şeb-gīr itmiş
Minnetu’l-lāhu te‘ālā [ya] ki taqḍīr itmiş
Şīveyi²⁵³ nāzı saña nāle ile zārı baña

IV

Baḥr-ı eşkimde_olalı keştī-i ten müstağrak
Görinür iki cihān anda baña bir zevrak
Bād-ı ğam kulzüm-i ‘aşk içre muḥālif olıcak
Umarım²⁵⁴ ‘ālemde²⁵⁵ rahmet yelini esdüre Ḥaḳ
Māyil ide bugün ol serv-i hevā-dārı baña²⁵⁶

V

Ka‘be yüzi olalı kıble-i erbāb-ı şafā
Farz olup oldu ser-i kūy-ı ma‘īdelere cā
Yüz sürüp ışigine hem-çü *Sipāhī*-i gedā
Secde eyler göricek ol güneşi ey *Yahyā*
Öykinüp yollarınuñ sāye-i dīvārı baña

-63-

DERVİŞ*

²⁵² Mısranın vezni kusurludur.

²⁵³ Şīveyi: Şīve vü, YD.

²⁵⁴ Umarım: Umarın, YD.

²⁵⁵ ‘ālemde: ‘āleme, YD.

²⁵⁶ Dīvān’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Dem ola ṭālī ‘ümüüz ṭālī ‘ola ey Yahyā
Sebeb-i şefkāt-i yār eyleye eş ‘ārı baña.

* 17b

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Gice her rāzı kim bülbül beyān itdi dilā bir bir
Varup gūş-ı güle konmuş seher bād-ı şabā bir bir
- 2 Esir oldı cefā vü cevrine bir şūh-ı bī-rahmūñ
Baña itdiklerin buldı hele ol bī-vefā bir bir
- 3 Segān-ı yār ile bir mi şayarsın kendiñi ey dil
Olur mı ehl-i fakr-ıla cihān içre ekābir bir
- 4 Hemān zaḥmum gibi bir oñmaduḡ ben ḡaldum 'ālemde
Ṭabībüm ḡayrılar ḡapuñda buldı hep devā bir bir
- 5 Ayaḡıñ tozı gibi görmedim kuḡl-i cevahir ben
Gözümden geḡdi gerḡi tūtiyā kuḡl [ü] cilā bir bir
- 6 Ne a 'lā ḡurtarur dest-i ecelden cānı ne ednā
Budur pend-i fenādan hep geḡer şāh u gedā bir bir
- 7 Gehī nem aḡıdur ḡeşmüm ḡam-ı hicrūñde ḡāhī dem
Efendi ḡāk-i pāye 'arz olundı mācerā bir bir
- 8 Belā-yı 'aşḡa şabr itmek 'aceb müşkindür ey **Dervīş**
Ne deñlü cüst ü cū itseñ bulunmaz biñde şābır bir

NAZİRE[-İ KĀMÎ]*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Ne mümkindür ki ol yâre idem hâlüm edâ bir bir
Meger ahvâlümü 'arz eyleyebile şabâ bir bir
- 2 Seni görsem huzûr-ı Hâk'da dāmānuñ tutup cānā
Baña itdüklerüñ hep aındururam ben saña bir bir
- 3 O şeh meydān-ı 'aşk içre nişāne eyleyüp sīnem
Dem-ā-dem tīr-i müjgānın atar benden yaña bir bir
- 4 Sen ol yek-dāne gevhersin ki evvel āferīnişde
İki hālk itmedi mişlūñ inan şāhum Hudā bir bir
- 5 Hayāl-i vaşf-ı dendāniyla yārūñ rişte-i nazma
Me'ānī dūrlerin nazm itseñ ey **Kāmī** revā bir bir

MAṬLA'LAR

[REF'İ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gerçi açmadı kapu dilber rakībe nāzdan
Baña bir mihr itdi ma'nīde yine açmazdan

* 17b Nazîre derkenara yazılmıştır.

* 17b Vural, 2014: 157.

-66-

[MAṬLA']*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Geh açarsın sîneñi gâhî kaparsın nâzdan

Gösterürsin sîne-i sîmînüñi açmazdan

-67-

[MİŞĀLĪ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Güşe-i ebrūsını zîr-i niķāb-ı nâzdan

Gösterüp ol meh vefâlar eyledi açmazdan

-68-

[AHDĪ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Dersin okurken kapar gâhî kitābı nâzdan

Ezber eyler şîve bâbın ol perî²⁵⁷ açmazdan

-69-

[ĠARĀMĪ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

* 17b

* 17b Kaplan, 2020: 149.

* 17b Vural, 2014: 157.

²⁵⁷ ol perî: varısa, Vural, 2014: 157.

* 17b Erdoğan, 2004: 104.

Ḳapuyı dīvār idüp²⁵⁸ erbāb-ı ‘aşka nāzdan
Kendüyi bir gūşe ile gösterür açmazdan

-70-

[NECĀTĪ]*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Dügmeler şanmañ anı gördükçe gögsin nāzdan
Sīnesin seyr itdürür ol her yaña²⁵⁹ açmazdan

-71-

[ŞAFĀYĪ]*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Hoḳḳa-i la‘li tebessüm itdi şanmañ nāzdan
Dürr-i dendānın baña seyr itdürür açmazdan

-72-

[ĀGEHĪ]*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Gāh açıldı gonca ki dürdi yüzini nāzdan
‘Arz-ı dīdār eyledi ya’nī bülbüle açmazdan²⁶⁰

-73-

²⁵⁸ idüp: ider, Erdoğan, 2004: 104.

* 18a Matla Dīvân’da bulunmamaktadır. Vural, 2014: 158.

²⁵⁹ her yaña: meh baña, Vural, 2014: 158.

* 18a Üstüner, 2014: 213.

* 18a Üstüner, 2014: 213.

²⁶⁰ Bu mısranın vezni kusurludur.

[BĀḲĪ]*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Ellerin dilber yüzine tutdı şerm ü²⁶¹ nâzdan

‘Āşıkā bu vech ile yüz gösterür açmazdan

-74-

[ZĀTĪ]*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Çeşm-i hūn-rīzin gören hancer takınmış nâzdan

Ḳatl-i ‘uṣṣāk itmek içün²⁶² ol perī açmazdan

-75-

[MATLA ‘]*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Beydaḳ-ı hāl-ı ruḥun şanmañ ki örte nâzdan

Mât ider fi’l-hāl o şeh ey dil meni açmaz[dan]

-76-

[RŪḤĪ]*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Geh çıkarur geh giyer destārın ol şeh²⁶³ nâzdan

* 18a BD: 451.

²⁶¹ Şerm ü: şanman, BD.

* 18a Matla Dîvân’da bulunmamaktadır. Üstüner, 2014: 213.

²⁶² içün: ister, Üstüner, 2014: 213.

* 18a

* 18a Ak, 2001: 876.

²⁶³ şeh: meh, Ak, 2001: 876

Kākülin seyr itdürür ‘āşıqlara²⁶⁴ açmazdan

-77-

TAḤMĪS[-İ YETİMİ ĠAZEL-İ NECĀTİ]*

I

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Hüsnüñ ziyāsı ‘āşıka ey dil-rübā yeter

La’lün şafāsı cānuma her dem ğidā yeter

Hāl-i ruḥuñ bu sīneye dāğ-ı cefā yeter

Dil kişverine zülf-i siyāhuñ belā yeter

Yıkmağa bu vilāyeti ol ejdehā yeter

II

İzün ğubārı başıma ger olsa idi tāk

Olmaz idi bu cümle ḥalk ortasında ac

Mu’tād olalı derde devā istemez mizāc

Bimār-ı ‘aşka şerbet[-i]le olunmaz²⁶⁵ ‘ilāc

Var ey ṭabīb ḳo beni derdüm baña yeter²⁶⁶

III

Geldüm bu fānī ‘āleme hīç sürmedüm safā

Çekdüm belā vü derd-ile biñ dürlü cefā

Dilber yolında bildigim oldı ḳamu hebā

Ey çarḥ sen de yār gibi olma bī-vefā

Zīrā bu deñlü ‘āleme bir bī-vefā yeter

²⁶⁴ ‘āşıqlara: ‘uşşākına, Ak, 2001: 876.

* 18a ND: P.108.

²⁶⁵ olunmaz: eyleme, ND.

²⁶⁶ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Cānuma geçdi ğamzeñe hey di teraḥḥum it
Oldı ğaraḳ cefa ise ey ḳaşı ya yeter

IV

Ağyāra yār oluban eyā qaşları kemān
Atma yabāna oq gibi gögsün gerüp hemān
Hicr āteşine yaqalı bu çarḥ-ı bī-amān
Geh yaş gelür gözümde [ü] geh yaş yirine kan
Derd-i derün[1] bilmege bu mācerā yeter ²⁶⁷

V

Kimse *Yetimī* dünyede bī-‘izzet olmasun
‘Ālem içinde maḡlūb-ı bī-ḥürmet olmasun
Aç ol cihānda minnet[-i]le ni‘met olmasun
Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun
Örtü döşek *Necātī*’ye [bir] būriyā yeter

-78-

[MÜSEDDES-İ VEFA’İ]*

I

mef’ûlū fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün
Gerdün ki bir ḥaḳīḳati yok bī-vefā imiş
Şanmañ siz anı dār-ı sürür-ı bekā imiş
Çün kim gönül bu dehr-i denī bī-bekā imiş
Dil bağlamak cihāna kişi ḥod ḥaṭā imiş
Dünyā maḳām-ı ḥasret [ü] derd [ü] belā imiş
Miḥnet ocağı gam odı mātem-serā imiş

²⁶⁷ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Çoklar semend-i nāz binüb yeldürür velī
Meydān-ı ḥüsn içinde bulunmaz saña yeter

La ‘lūñ ḥayāl ile dile zülfün sitemleri
Ger bal eger belā ise ey dil-rübā yeter

* 18b

II

Bir dem gülerse yüzine [kim] kişinüñ cihān
Yıllarla ağladur aña ol yaş yerine kan
Kılmaz vefā kimesneye bu çarḥ-ı bī-amān
Kimdür bu dehr-i dūna gelüp gitdi şād-mān
Dünyā [maḳām-ı] ḥasret [ü derd ü belā imiş
Miḥnet ocağı ğam odı mātem-serā imiş]

III

Bir dem ki dehr göstere vuşlat şafāsını
Yıllarla çekdürür saña fūrkat belāsını
Görmiş degül kimesne bu dehrüñ vefāsını
Görüp dimiş bu cihānıñ bilenler fenāsını²⁶⁸
Dünyā [ma]ḳām[-ı] ḥasret ü derd ü belā imiş
Miḥnet ocağı ğam odı mātem-serā imiş]

IV

Aldanma ey gönül bu cihānuñ ğurūrına
Anuñ tayanma bir iki günlük sürūrına
‘Āḳıl virür mi ḳalbini dünyā ḥuzūrına
Bildüñ ki dünyā kendünedür yā ḥuzūrına
Dünyā maḳām-ı [ḥasret ü derd ü belā imiş
Miḥnet ocağı ğam odı mātem-serā imiş]

V

Yokdur beḳāsı çünki cihānuñ gelür gider
‘Āḳıl olan cihāna gönül bağlayup n’ider
Hey ğāfil aç gözün[i] bu gerdūna ḳıl nazar
Ey dünyādan *Vefā*’-i zā[r]dan şoran haber
Dünyā maḳām-ı ḥasret ü derd ü belā imiş

²⁶⁸ Bu mısranın vezni kusurludur.

Mihnet ocağı ğam odı mātem[-serā imiş]

-79-

TĀRĪḤ-İ ẸAPUDAN ‘ALĪ PĀṢĀ*

fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

- 1 Virür āḥir fenāya fülk-i teni
Nūḥ dahı olur ise keştībān
- 2 Her kaçan dem çeke neheng-i ecel
Katrece gelmeye aña ‘ummān
- 3 Yūsuf-ı şānī idi aḥbāba
Görinürdi ‘adū gözine sinān
- 4 **Sihriyā** gel du‘ā-yı ḥayr idelim
Rūḥ-ı pākini şād ide Raḥmān
- 5 Hātif-i ğayb didi tārīḥin
Taldı raḥmet deñizine Ẹapudān
Sene 961 (M.1553-1554)

-80-

TERCĪ’-İ BEND[-İ ŞİDḲĪ]*

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

* 19a

* 19a

Ġurūr itme tekebbürden berī ol añla insānı
Haķāretle nazār kıılma görüp mūr-ı Süleymān'ı
Bu dünyānuñ beķāsı yok bilürseñ 'āķıbet fānī
Dutalum kim ser-ā-ser 'ālemüñ olduñ idi hānı
Ķanı Dārā vü İskender ķanı faġfūr²⁶⁹ [u] haķanı
Ġüm itdi Zāl-ı dünyā Rüstem ü Sām u Nerīmān'ı
Şavurdi yile virdi nice evreng-i Süleymān'ı
Şaķın tıġ-i ecelden hālī şanma sen bu meydānı
Ķanı Daħhāk ü Cem Nüşīrevān ü Erdüvān ķanı
Bozuldı cümlesiniñ 'ibret al maħvoldı dīvānı
Tekebbürlük Ĥudā'ya yaraşur sen nesl-i ādemsin
Ne deñlü şādımān olsañ cihānda menba'-ı ġamsın

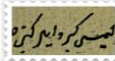
II

Görinen ādemīler şūretā gerçi ki insāndur
Nazār kııl cān göziyle ekseri ma'nīde hayvāndur
Bu remzi fehmi idenler şöyle bil kim ehl-i 'irfāndur
Ne bilsün ġuş kıılmaz sözlerüm anlar ki nā-dāndur
Cihānda şimdi kāmiller yitür hāk-ile yek-sāndur
Sürer her cāhil ü nā-dān şafā vü zevķi şādāndur
Kimi nālān kimi hāndān kimi derd ile giryāndur
Kimi esrār-ı ġafletde yatur sermest [ü] hayrāndur
Kimi<si> kerrübīler²⁷⁰ gibi şanur kendüyi insāndur²⁷¹
Sürer harca (?) anı bir ġün ecel zīrā ki devrāndur
Tekebbürlük Ĥudā'ya yaraşur[sen nesl-i ādemsin
[Ne deñlü şādımān olsañ cihānda menba'-ı ġamsın]

269



270



271 Bu mısranın vezni kusurludur.

III

Zamānuñda olursuñ devlet ile ger şeh-i ‘ālem
İñende ğurre olma bir iki gün [sen] olup ħurrem
Beķāsı yok bilürseñ ‘ākıbet var āĥiretde ğam
Ecel cāmını nūş itdi sürerken cām-ı dāyim Cem
Yaturlar bī-niṣān ħāk içre nice Ĥusrev [ü] Rüstem
Cihānda bir iki gün ṣād olursuñ āĥiri mātem
Ķo meyli ĥidmet-i dehre soñında şulanur dirsem (?)²⁷²
Kimi güldürse bir kaç gün ider çeşmin yine pür-nem
Fenāsını añup aĝlar cihānuñ her seher şeb-nem
Göñül virmez aña meyl eylemez ‘ākıl olan ādem
Tekebbürlük Ĥudā’ya [yaraşur sen nesl-i ādemsin
Ne deñlü ṣādımān olsañ cihānda menba‘-ı ğamsın]

IV

Nedür bu şevket ü bu tımturāk ey tālīb-i dünyā
Cihān bir tīcāndır (?)²⁷³ bir nazarda görünür zībā
Soñında zehr-i ğam nūş itdürür yok kırtuluş aşlā
Tutalım kim yemişsin bir iki gün şekker ü ĥelvā
Nice Behrām-ı Gür’ı eyledi gür içre nā-peydā
Yatur zīr-i zemīn içre nice biñ Sencer [ü] Dārā
‘Abā-pūş ol gider benlik hevāsın kılma istiĝnā
Ecel geldükde bir gün dime sen āh eyleyüp ĥayfā
Zamānuñda olursuñ naṭ‘ı yok ṣāh-ı cihān-ārā
Zebān-ı ĥāl[-i]le söyler bu remzi añlasañ eşyā
Tekebbürlük Ĥudā’ya [yaraşur sen nesl-i ādemsin
Ne deñlü ṣādımān olsañ cihānda menba‘-ı ğamsın]

272



273



V

Seversüñ şöhret-i dünyâyı şimdi gerçi ey gâfil
Soñ[ın]da zehr-i ğam nûş itdürür âhir ecel müşkil
Libâsuñ bir kefen şāhum saña tábüt olur maḥmil
Gider benlik hevāsın cān u dilden eyleyüp zāyil
Hevā-yı nefsi terk it olma dünyā semtine māyil
Bu remzi fehm iden añlar cihān içre olan gâfil
Bilürseñ kırtuluş yok zīr-i ḥāk olur saña menzil
N’idersin manşıb-ı dehri sözüm tūt olma lā-ya ‘kıl
Bu dünyā-yı denīye aldanur mı *Şıdkı*yā kāmīl
Baña pend ü naşīḥat kıldı gūş itdüm bir ehl-i dil
Tekebbürlük Ḥudā’ya yaraşur sen nesl-i ādemsin
Ne deñlü şādımān olsañ cihānda menba‘-ı ğamsın

-81-

[TAḤMĪS-İ] SĪPĀHĪ [ĠAZEL-İ LAṬĪFĪ]*

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün
Münevver kıldı âfākı yüzüñ ey meh ziyālıkdan
Yaraşur sidre kıddüñe dem ursa müntehālıkdan
Ferāgat eylemiş şandum seni ben bī-vefālıkdan
Gözüm yaşını baḥr itdün fūrākuñla cüdālıkdan
Senüñle kanı a zālīm şu sızmazdı aralıkdan

II

Niyāz itmek düşer dāyīm gül-i ra‘nāya bülbülden
Niyāz itdükçe nāz itmek gerekdür bülbüle gülden
Beni sen şu gibi ey serv aķıtduñ cān[-ı]la dilden

* 20a

Çevirdüñ yüzüñi āhır alınca göñlümi benden
Ğaraz bu mıydı ey dilber bizümle aşınalıqdan

III

Cihān içre saña beñzer kanı bir dilber-i ra‘nā
Haṭ-ı reyḥān [u] ‘anber-bū yüzi gül kām̄eti bālā
Kamer-şūret güneş-tal‘at perī-peyker melek-sīmā
Bugün mülk-i melāḥatde bulunmaz ḥüsnüñe hem-tā
Virilmişdür saña şāhum güzellik şu‘n-ı Hālīk’dan

IV

Nigārā dest-i hicrūñle dem-ā-dem çāk olup yaқа
Revā mı āteş-i hicrūñ beni kül eyleyüp yaқа
Terahḥum itmeyesin sen gözüm̄den kanlu yaş aқа
Kātı ma‘zūr olup ḥüsne iñen cev̄r itme ‘uşşāқа
Ğurūr ile nice şehler düşüpdür pādīşā<h>lıqdan

V

Sipāhī goncalar içre görüp sen verd-i ḥandānı
Göñül virdi n’ola bülbul gibi eylerse efğānı
Gözimūñ yaşı kan oldu demidür kılsañ iḥsānı
Laṭīfī yoluña cānā virürdi şıdķ[-ı]la cānı
Aña raḥm eyleyüp geçsūñ meded bu bī-vefālīqdan

-82-

TAḤMĪS-İ ḤAYĀLĪ [ĠAZEL-İ ZĀTĪ]*

I

fā’ilâtün fā’ilâtün fā’ilâtün fā’ilün

* 20a HD: 114., ZD, C. I: 406.

Cānuña āteş urur bir mihr-i raḥşānuñ mı var
Sīnede dāğ-ı ğamuñdan nār-ı sūzānuñ mı var
Şubḥ-dem²⁷⁴ şebnem dökersin²⁷⁵ çeşm-i giryānuñ mı var
N’olduñ inlersin felek hercāyī cānānuñ mı var
Her maḳāmı²⁷⁶ seyr ider²⁷⁷ bir māh-ı tābānuñ mı var

II

Esmez iken āb u ḥākuñ üzre hergiz bād-ı serd
Çekmez iken bülbülün ğoncañdan ālām-ile derd
Zīnet eylerken seni geh lāle gāhī²⁷⁸ sürḥ-verd
Beñzüñi ey būstān faşl-ı ḥazān mı itdi zerd
Yoḥsa başı taşra bir serv-i ḥurāmānuñ mı var

III

Gül güler gülşende saña ağlamak oldı²⁷⁹ naşīb
Ġoncaña yoḥsa raḳīb-i ḥār mı oldı qarīb
Derde mi düşdüñ ki dermān idemez aña ṭabīb
Ağlayup efġān²⁸⁰ idersiñ derdle²⁸¹ ey ‘andelīb
Ḥārla hem-sāye olmış verd-i ḥandānuñ mı var

IV

Mürde iḥyā itdüġiçün²⁸² yāra ben ‘İsā didüm
Yokdur ey Ḥızr-ı Sikender-leb saña hem-tā didüm
Yoluma cān terkin urmazsıñ²⁸³ didi ḥāşā didüm

²⁷⁴ Şubḥ-dem: Şubḥa dek, HD.

²⁷⁵ dökersin: döker bir, HD.

²⁷⁶ Her maḳāmı: Seyr ider, ZD.

²⁷⁷ seyr ider: her menzili, ZD.

²⁷⁸ gāhī: gibi, HD.

²⁷⁹ oldı: olmuş, HD.

²⁸⁰ efġān: feryād, ZD.

²⁸¹ derdle: her nefes, ZD.

²⁸² itdüġiçün: kılduġı_ içün, HD.

²⁸³ urmazsıñ: itmezsin, HD.

Yoluña cānum fedā²⁸⁴ itsem gerek cānā didüm
Yüzüme biñ hışmla baqdı didi cānuñ mı var

V

Ey *Hayālī* ‘aşka kul olalı sulṭānsın yine
Ya ‘nī bir hūr[ī]-veşüñ ḥüsnüne ḥayrānsın yine
Bir melek şüretlünün derdiyle nālānsın yine
Zülf-i dilber gibi ey *Zāī* perīşānsın yine
Cevri bī-ḥad yoḥsa bir yār-ı perīşānuñ mı var

-83-

VE LEHŪ*

[MUḤAMMES-İ KADRİ]²⁸⁵

I

mef’ûlū fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün
Dehr-i denī ki benzedi bir kār-ḥāneye
Ne bendeye qalır bu ne şāh-ı yegāneye
Aldanma tıfl-ı zīrek ol ey dil fesāneye
Devrān ne sāz tıtarısa sen ol o terāneye
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

II

Derd [ü] belā zebānımı lāl eylemek neden
Ey dil cihānda fikr-i muḥāl eylemek neden
Ben mūrı pāy-māl-i melāl eylemek neden
Nā-dānlar ile ceng ü cidāl eylemek neden
Gördüñ zamāne uymadı [sen uy zamāneye]

²⁸⁴ fedā: revān, ZD.

* 20b

²⁸⁵ Nüshada başlıkta “Ve Lehû” yazıyorsa da bir önceki şairlere ait olmayıp bir muhammestir.

III

Deryā-yı fikre düşme göñül bir kenāre gel
Çün başa her ne yazsa gelür kâtib-i ezel
Bu çarh-ı tîz-kâr ile lâzım degül cedel
Kesmedigüñ eli öpegör bu durur meşel
Gördüñ zamāne [uymadı sen uy zamāneye]

IV

Dil virme ey dil iñen bu ‘izz ü nāza gel
Ta‘n itme āh-ı ‘āşık-ı āteş-güzāra gel
Ger ihtirām iderse felek ihtirāza gel
Devrān çü nāza başladı sen de niyāza [gel]
Gördüñ [zamāne] uymadı [sen uy zamāneye]

V

Ey dil hevā-yı nefse egil ittiḥādı ko
‘Ömrüñ esāsı şudur aña i‘timādı ko
Ḳadrī bu rûzigāra mürīd ol murādı ko
Devrān çü böyledür göçe görme ‘inādı ko
Gördüñ zamāne uymadı sen uy zamāneye

-84-

‘ULVĪ*

I

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Hasret-i ebrûñ[-i]le ḳaddüm kemān olsun yine
Ḳalb-i düşmen atduğum tîre nişān olsun yine
Künc-i fûrḳatde işüm āh u fiğān olsun yine

* 21a UD: 271-273.

Āteş-i āhumla ‘ālem pür-duḥān olsun yine
Şem‘-i ḥurşīd ol duḥān içre nihān olsun [yine]
Ḥaddūne dil virdigüm günden ‘ayān olsun yine
Rāz-ı mihrūn cümle ḥalka dāsītān olsun yine

II

İşügüñde bir gice feryād u zār itsem gerek
Zülfüñüñ geçdügi bendi āşikār itsem gerek
İhtiyār [u]‘akl u şabrı tārımār itsem gerek
Eşkümüñ gevherlerin bir bir nişār itsem gerek
Dīde ḳanından zemīni lāle-zār itsem gerek
Dūd-ı²⁸⁶ āhumla zemīni²⁸⁷ pür-duḥān²⁸⁸ itsem gerek
Āsitānuñ ḥāki reşk-i āsumān olsun yine

III

Ḳaşr-ı cān yandı kül oldı sīne-i sūzān ile
Keştī-i dil ğarḳa vardı dīde-i giryān ile
Geçdi ‘ömrüm gülmedüm hīç vuşlat-ı cānān ile
Ḥurrem olmadum dirīgā ol gül-i ḥandān ile
Çünki ğam zerd itdi çihrem derd-i bī-dermān ile
Pārelensün cism-i zerdüm ḥancer-i [hic]rān ile
Bāğ-ı ‘ömrüm ser-te-ser berg-i ḥazān olsun yine

IV

‘Āşık-ı dil-ḥasteñ oldum cāna kār itdi elem
Maḥremümdür derd ü fūrḳat hem-demümdür derd ü ğam²⁸⁹
Fikr-i la‘lūñle görindi gözüme rāh-ı ‘adem

²⁸⁶ Dūd: Nār, UD.

²⁸⁷ zemīni: cihānı, UD.

²⁸⁸ duḥān: şerār, UD.

²⁸⁹ Maḥremümdür derd ü fūrḳat hem-demümdür derd ü ğam: Hem-demümdür çeşm-i pür-nem maḥremümdür zecr ü ğam, UD.

Baş açuk yalın ayak ‘azm eyleyüp²⁹⁰ ey gönca-fem
Pâyuma tokundı lîkin zaḥmet-i ḥār-ı sitem
Kaşr-ı cāna çıkmak ol zaḥmet-i āhumdur²⁹¹ benüm²⁹²
Üstühānum ayak ayak ner[d]übān olsun yine

V

‘*Ulviyā* sultān-ı ‘aşka bende-i fermān olup
İhtiyār itdüm nemed-püş olmağı²⁹³ ‘uryān olup
Gerçi gezdüm gūşe gūşe ‘ālemi sultān²⁹⁴ olup
Kayd-ı miḥnetden ḥalāş olmadı dil ḥandān olup
Ağlasun göz merdümü derdini dōksün kan olup
Çeşm-i pür-ḥūn²⁹⁵ bezm-i ğamda²⁹⁶ sāğar-ı mercān olup
Eşk-i gül-gūnum şarāb-ı erguvān olsun yine

-85-

TERCİ‘-İ [BEND]*

I

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Nice bir şām u seher kārūñ ola
Cürm ü ‘isyān güneh [ü] sehv [ü] ḥatā
Nice bir meykedede ‘ayş [u] tarab
Kanı mescid[d]e ‘ibādāt-ı Hudā
Nice bir fikr-i ḥayāl-ı ruḥ-ı yār
Kanı endīşe-i dīdār-ı Hudā
Nice bir ḥāceñe kul olmayuban

²⁹⁰ eyleyüp: eyledüm, UD.

²⁹¹ zaḥmet-i āhumdur: zaḥmet çün ahumdur, UD.

²⁹² benüm: bu dem, UD.

²⁹³ İhtiyār itdüm nemed-püş olmağı: Cübbe vü destārdan çekdüm elüm, UD.

²⁹⁴ sultān: miḥmān, UD.

²⁹⁵ Çeşm-i pür-ḥūn: Bezm-i ğamda, UD.

²⁹⁶ bezm-i ğamda: çeşm-i pür-ḥūn, UD.

* 21b

Olasın ğaflet[-i]le ‘abd-ı hevā
Nice bir zülf-i nigāruñ hevesi
Kanı ol bīm-i celāl-i Mevlā
Ġāfil olma be gönül āgāh ol
Geç hevādan gele ‘abdullāh ol

II

Hakkuñ emrinde kımayup yere baş
Gözedürsin ruḥ [u] zülf ü göz [ü] kaç
Deyr-veş naḳşla pürsün līkin
Yādına gelmez olupdur naḳkāş
Bulmadur nefse zebūn olmışken
İdesin iller-ile ceng ü şavaş
Nūr-ı t̤ā‘atda ibā eylersin
Dilemez şems nitekim²⁹⁷ ḥuffāş
Seni ğafletde kımış bī-çāre
Nefs-i emmāre ile ‘aḳl-ı ma‘āş
Ġāfil olma[be gönül āgāh ol
Geç hevādan gele ‘abdullāh ol]

III

Gele ‘ālemde beni ḥōr itme
Maraż [u] cürmle rencūr itme
Sen seni Ka‘be iken kıılma ḥarāb
Nefsiññ beytini ma‘mūr itme
Luṭfla ḥālime baḳ bir meded it
Kahr-ı Hāḳla beni maḳhūr itme
Gözlerüm ğayriye itdirme nazar
Cānımuñ dīdesini kūr itme



Düşürüp ğaflet[-i]le her hevese
Der-i Hâk'dan beni sen dūr itme
Ġafil olma [be] göñül [āgāh ol
Geç hevādan gele ‘abdullāh ol]

IV

Nice bir hırşla ḥandān olasın
Vaqt ola derd-ile nālān olasın
“Men ‘aref”²⁹⁸ ‘ilmine vāşıl olıgör
Nice bir cāhil ü nā-dān olasın
Yol mıdur ḳavl-i elest[i] unudup
Durmayup ‘ahdüñe yalan olasın
Sen bu āmāl-ile bu cünbüş[-i]le
Ḥāşe lillāh ki müselmān olasın
Ġaflet itme sözümi gūş idegör
Bir zamān ola peşīmān olasın
Ġafil olma [be] göñül āgāh ol
Geç hevādan gele ‘abdullāh ol]

V

Saňa şimden girü ‘izzet iderüm
Bir yeni ḥāne-i ‘uzlet iderüm
Geydürüp başuňa tāt-ı ‘aşkı
Ben seni şāh-ı maḥabbet iderüm
Senüñ[-i]le iderüm bugün el-bir
Pīr-i ehl-i Hâk’a ḥidmet iderüm
Hem ğarīb ile seni hem-dem idüp
Sālīk-i rāh-ı ḥaḳīḳat iderüm
Ḥāb-ı ğafletden uyan ey miskīn
Gözüñ aç saňa naşīḥat iderüm

²⁹⁸ Kendini bilen Rabbini bilir.

Ġāfil olma [be] gönül āg[āh ol
Geç hevādan gele ‘abdullāh ol]

-86-

MÜSEDDES-İ [SU‘ŪDÎ] DİĞER*

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Nice bir sîm ü zer sevdâsı ey dil sende muzmerdür
Egerçi bâ ‘iş-i devlet cihānda sîm[-i]le zerdür
Erenlerden yûri bir himmet iste saña rehberdür
Ki anlar bir nazarda behre-mend itmek muḳarrerdür
Şu kim yanında anuñ sîm ü zer ḥāke ber-ā-berdür
Olaruñ ‘ayn-ı inḳārı hemān iksîr-i ekber[dür]

II

Dilā merdānlar olmaz bu fānî devlete muḥtāc
Nigāh itmez ḳurula ḥar-geh-i gerdūna taḥt-ı ‘āc
Fenāsın añlayup dehrūñ cihān mülkin ider tārāc
Odur şeh kim cenāb-ı ḥazrete her dem ider mi‘rāc
Sen aña dime server kim anuñ ola başında tāc
Ser-ile tācını terk eyleyenler bil ki serverdür

III

Cihānuñ varı yoğından mu‘arrā oldı anlar kim
İrüp enfās-ı Rūḥullāh’a iḥyā oldı anlar kim
Görüp envār-ı vechullāhı bīnā oldı anlar kim
Çeküp el tārḳ-i dünyā vü ‘uḳbā oldı [anlar kim]
İki ‘ālem ni‘amından müberrā oldı anlar kim
Fu‘ādinuñ sırācında Ḥudā’nuñ sırrı azherdur

* 22b

IV

Be şūfī saña mı qaldı cihānda vaż‘-ı nā-ma‘kūl
Bilürseñ kimse hālünden degildür kimse hod mes‘ul
Qo semt-i ta‘nı Hāq qatında dirseñ olasın maqbūl
Nice bir ehl-i hālūñ hālī yanūnda ola medhūl
Gel ey zāhid qoğıl ta‘nı yūri ol hālūñi meşgūl
Kim itmez rāhını ol kim hidāyet aña rehberdür

V

Su ‘ūdī ‘āleme virse ‘aceb mi lūtf-ı şeh revnaq
Qanı bir şāh-ı cihān ki Hudā lūtfuna müstağraq
Şu deñlü eylemiş ol zāta feyz-i qadir-i muṭlaq
Yine oldur fūnūn-ı ‘aşkı hāl ü keşf iden ancaq
Berāt-ı ders-i ‘aşkı kimse ta‘līm idemez el-hāq
Zamīrinde kitāb-ı ‘aşq anuñ her demde ezberdür

-87-

MÜSEDDDES-İ [TİGİ]*

I

mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün
Meylüm benüm ol ğamzesi mekkāre mi olsun
Yā ol müjesi qātil-i ğaddāre mi olsun
Yā ol saçı miskīn [ü] siyeh-kāre mi olsun
Şad-çāk tenüm derd-ile bī-çāre mi olsun
Her dilber için sīnede biñ yāre mi olsun
N’itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

II

* 23a

Bir şerha çeküp sîneme her ğamzesi kattāl
Eyler dil-i pür-ĥūnumı almağda nice āl
Cism ise pür-efkār [u] dil-i zār ise meyyāl
Bilmem dil-i meyyāl ile āḥir nic'olur²⁹⁹ ḥāl
Her dilber için [sīnede biñ yāre mi olsun
N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun]

III

Gülzār-ı melāḥatde kimi serv-i ser-efrāz
Gül gibi kimi bülbül-i dem-sāze ḥoş-āvāz
Nergis gibi dāyim kiminüñ ğamzesi ğammāz
Ve'l-ḥāşılı her birisi bir vech-ile mümtāz
Her dilber için [sīnede biñ yāre mi olsun
N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun]

IV

Ḥāl-i ruḥu yakdı kiminüñ cānuma yüz dāğ
Şaldı ser-i zülfi kiminüñ gerdenüme bāğ
Mecnūn gibi itdi kimisi meskenümi dāğ
Şemşir-i müjeyle kımayup bir yirümi şağ
Her dilber için [sīnede biñ yāre mi olsun
N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun]

V

‘Ālemde ‘aceb miḥnet imiş derd-i maḥabbet
Bu derde düşen bulmaz imiş hīç selāmet
Bir dilber ile dil idemez çünkü kanā‘at
Tıḡī bu hevādan kesilüp eyle ferāḡat
Her dilber için sīnede biñ yāre mi olsun

²⁹⁹ nic'olur: niçe olur, nüsha.

N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun

-88-

TAHMĪS*

[MÜSEDDES-İ HAḲANĪ]³⁰⁰

I

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Saḡa taḳlīd idenüñ mū-yı miyānı ḳurusun

Lebūñe öykünenüñ la'l-ise ḳanı ḳurusun

Vechūñe beñzer-ise şūret-i Mānī ḳurusun

Ḳāmetüñsüz çemenüñ serv-i revānı ḳurusun

Ḳaşd-ı zemm eyleyenüñ saḡa dehānı ḳurusun

Nükte-i hicvüñ iden berg-i zebānı ḳurusun

II

Tekye-i mihrüñüñ ey māh göñül abdālı dur[ur]

Göñül ol kūyuñ efendi yine meyyālī dur[ur]

Ḳışver-i cān-ı ğama 'aşḳıñ ise vālī dur[ur]

Her ne kim naḳl olınur düşmenüñ aḳvālī dur[ur]

Saḡa ey serv-i sehī müstemir-i 'ālī dur[ur]

Kem naḳar eyleyenüñ çeşme-i cānı ḳurusuñ

III

Bilmeyüp kıymetini sen gül-i nāzük-bedenüñ

Dāmenüñden elem-i 'ālem ile el çe[k]enüñ

Ḳüsn-i aḥlāḳuñı medḥ eyler iken ḳadḥ idenüñ

Seni dilden çıkarup ğayrı civānı sevenüñ

Resm-i ebrūñı koyup safḥa-i 'ālemde senüñ

* 23a

³⁰⁰ Nüshada başlıkta "Tahmīs" yazıyorsa da bu şiir bir müseddestir.

Āh [u] māhum yazanuñ kıl-k-i benānı kırusun

IV

Ne revādur bu ki sünbüller-ile her gül'bün
Zülf [ü] ruhsārıña taqlīd ider olmış dün ü gün
Gül eliyle (?) (...) ³⁰¹ çemene Bārī görsün
Mülzem olsun semen [ü] şerv [ü] şanevber yürüsün
Rūz u şeb kâmet-i şimşādıña öykündigi_içün
Bāğ-ı dehrūñ göreyüm naḥl-ı revānı kırusun

V

Şanemā ḥancer-i hicrūñ kılal-ı sīnemi ḥūn
Bezm-i miḥnetde muḥāl oldı baña şabr u sūkūn
Kıldı hicrūñ eleme birle sirişkūm gül'gūn
Ölmedin dīde-i *Ḥaḳanī* dolup dil pūr-hūn
Cür'a-ı cām-ı lebūñ 'āşık-ı dil-ḥasteye şun
Dūstum düşmenūñ ol reşkle kanı kırusun

-89-

TAḤMĪS-İ ŞEM'Ī*

I

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Rāzıyam her ne kılursa ³⁰² baña serv-i semenüm
Tīg-i ³⁰³ cevri ile şad-pāre kılursa ³⁰⁴ bedenüm
Rūz [u] şeb zülf ü ruḥuñ fikri iken her suḥanüm

301



* 23b Anhegger, 2012: 496.

³⁰² kılursa: iderse, Anhegger, 2012.

³⁰³ Tīg-i: Dest-i, Anhegger, 2012.

³⁰⁴ kılursa: kılarsa, Anhegger, 2012.

‘Ār idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm
Varayın yalvarayın boynuma ʔakup kefenüm³⁰⁵

II

Rāh-ı ‘aşkında o māhuñ yüzimi hāk ideyün
Cehd idüp menzīlümü gün gibi eflāk ideyün
Zehr-i hicrini dahı şabr ile tiryāk ideyün
Hulle-i cennet olursa çekeyin ʔāk ideyün
Dem-i vuşlatda baña hāyil olur pirehenüm

III

Uymasaydı o melek dīv-raķībūñ sözine
‘Ādet itmezdi dahı cevır ü cefāyı özine
Baķmayaldan birine (?) zār u nizāruñ yüzine
Toymaya girsem aña³⁰⁶ mūr-ı ʔa ‘īfūñ gözine
Ey Süleymān-ı zamān şöyle ʔa ‘īf³⁰⁷ oldu tenüm

IV

Gele ben hāste-i hicrūñ[-i]le tiz-dār eyle
Ey ʔabībüm demidür rahm idüp tīmār eyle³⁰⁸
Güzelim dār-ı fenāda bir eyü kār eyle
Gel³⁰⁹ beni zūlf-i dil-āvīzüñne ber-dār eyle
Çekeyüm pādişāhum kendi elümle resenüm³¹⁰

³⁰⁵ Şem‘î’nin gazelinı tahmıs eden şair bu bendde; Şem‘î’ye ait olan gazelin bir değil iki beytini birden kullanmıştır. Sadece bir mısra ilāve etmiştir.

³⁰⁶ aña: eger, Anhegger, 2012.

³⁰⁷ ʔa ‘īf: hāyāl, Anhegger, 2012.

³⁰⁸ Bu mısranın vezni kusurludur.

³⁰⁹ Gel: Tek, Anhegger, 2012.

³¹⁰ Bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Gözlerüm yaşı gibi düşdi gözümden bu cihān
Yārdan ğayrı görünmez gözüme kimse benüm*

*Yumağa cām-i maħabbetle vücūdumdan elüm
Yaraşur ay u güneş olsa gümüşden legenüm*

V

Düşeliden berü ol yârla mihr-i felege³¹¹
Reh-i ‘aşkında baña şevkile geldi meleke
Derd ü ğam dağı beni niceye dek (?)³¹² çeke
Şem ‘i yem gūşe-i meyḥāneyi virmem felege³¹³
Gülşen-i bāğ-ı³¹⁴ cināndan baña yegdür vaṭanum

-90-

MÜSEDDES-İ FÜNŪNÎ*

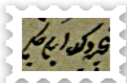
I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
‘Adālet bir muraşşa ‘ tāt iken başuñda ḥaḳanī
Mürüvvet bir yegāne ḥil ‘at iken saña sulṭānī
Neden ben mūrı pā-bend eylemek bend-ile zindānı
Sebebsüz itmesün devrūñde kimse³¹⁵ āḥ [u] efgānı
Vekīl-i şeh Süleymān’sın meded İskender-i şānī
Mürüvvet kıl ḥalāş eyle kafesden tūtī-i cānı

II

Ḳul olan ‘ācizūñ dāyım işi sehv [ü] ḥaṭālardur
Nite kim beglerūñ ‘ādetleri luṭf u ‘aṭālardur
Felekden gördigüm derd [ü] ğam [u] gāḥī cefālardur

³¹¹ mihr-i felege: mihr ü felege, nüsha.



³¹²

³¹³ **Şem ‘i** yem gūşe-i meyḥāneyi virmem felege: **Şem ‘i** yem künc-i ğamuñ virmezem ey meh felege, Anhegger, 2012.

³¹⁴ bāğ-ı: kūy-ı, Anhegger, 2012.

* 24a

³¹⁵ Bu mısradaki “taḳdim-tehir” yapılmıştır.

Dirigā er (...) ³¹⁶ n' eyleyüm bī-ḥad ezālardur
Vekīl-i şeh Süleymān'sın [meded İskender-i şānī
Mürüvvet kıl ḥalāş eyle kafesden tūtī-i cānı]

III

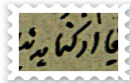
Ser-i bī-devletümde bir belādan ğayrı nesnem yok
Dil-i pür-ıztırabumda cefādan ğayrı nesnem yok
Muḥammed ümmetiyüm Muştafa'dan ğayrı nesnem yok
Faķirem ḥazretüñe bir du'ādan ğayrı nesnem yok
Vekīl-i şeh Süleymān'sın meded İskender-i şānī
Mürüvvet kıl ḥalāş [eyle kafesden tūtī-i cānı]

IV

Beni luṭf it rehā kıl Ādem ü Havvā için olsun
Leṭāfetle göge 'azm eyleyen 'İsā için olsun
'Aşāsın ejder iden Ḥazret-i Mūsā için olsun
Cihānı yoğ-iken var eyleyen Mevlā için [olsun]
Vekīl-i şeh Süleymān'sın [meded İskender-i şānī
Mürüvvet kıl ḥalāş eyle kafesden tūtī-i cānı]

V

Dil-i vīrānumı devletlü sulṭānum gel ābād it
Yıkık göñlimü yap tekrār Beytullāh'ı bünyād it
Kerem kıl az günāha çok 'uķūbet eyleme dād it
Fünūnī derd-mendiñ göñlini nā-şād iken şād it
Vekīl-i şeh Süleymān'sın [meded] İskender-i [şānī]
Mürüvvet kıl ḥalāş eyle [kafesden tūtī-i cānı]



mef'ûlû fâ'ilâtün mef'ûlû fâ'ilâtün

- 1 Bu çeşm-i hûn-feşânum giryân olur kalur mı
Seyl-i sirişki âhîr 'ummân olur kalur mı
- 2 Artık harâbe gönlüm mânend-i mülk-i dünyâ
Ma'mûr olur mı yoḥsa vîrân olur kalur mı
- 3 Yıllardurur ki gönlüm kendüye gelmemişdür
Bî-çâre tâ kıyâmet hayrân olur kalur mı
- 4 Olmaz degüldür âhîr şerḥ-i huṭûṭ u vechüñ
Te'vîl-i sırr-ı Qur'ân pinhân olur kalur mı
- 5 Olmadı dil *Celâli* câh-ı belâdan âzâd
Bî-kes olan esîr-i zindân olur kalur mı

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Çü ba'de'l-“usri yüsra”³¹⁷dur göziñ giryân olup kalmaz
Güher ğavvâşı baḥr-ı³¹⁸ şiddet-i 'ummân olup kalmaz

* 24b

* 24b SD: 52.

³¹⁷ Demek ki zorlukla beraber bir kolaylık vardır. Evet, doğrusu her güçlüğü yanında bir kolaylık var (İnşirâh 94/5-6).

³¹⁸ baḥr-ı: ğarḳ-ı, SD.

- 2 Kadümi mülk-i ‘âlemde yıkan çünkim olur ma‘mûr³¹⁹
Dağı a‘lâ olur ‘âdetdür ol³²⁰ vîrân olup [kalmaz]
- 3 Budur keyfiyyeti her guşşanuñ mülk-i³²¹ cihân içre
Sürûra yetişür³²² herkes ebed³²³ hayrân olup kalmaz
- 4 Felek mir’âtı dâyim bu³²⁴ küdüretden şafâ bulmaz
Velî dâyim seḥâb içre güneş pinhân olup kalmaz
- 5 *Selîmî* çāh-ı ğamdan cevri-i ḥussād[-ı]la³²⁵ Yūsuf-veş
Göñül bil ki³²⁶ esîr-i miḥnet-i zindân olup kalmaz

-93-

[TAŞLICALI] YAḤYĀ*

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

- 1 Yoluñda virmez isem baş u cānı gösgötürü
Benümle korkut efendi cihānı gösgötürü
- 2 Maḥabbet aña derüm³²⁷ kim añılsa nām-ı ḥabîb
Unutdura saña kevn ü mekânı gösgötürü³²⁸

³¹⁹ ma‘mûr: mi‘mār, SD.

³²⁰ ‘âdetdür ol: i‘mār ile, SD.

³²¹ mülk-i: bezm-i, SD.

³²² yetişür: irişür, SD.

³²³ herkes ebed: her ekl iden, SD.

³²⁴ dâyim bu: her dā’im, SD.

³²⁵ ḥussād[-ı]la: iḥvân ile, SD.

³²⁶ ki: kim, SD.

* 25a YD: 566-567.

³²⁷ derüm: dirin, YD.

³²⁸ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*İki cihanda murādum nigārdur ancak
Gözüme hiç görünmez kalanı gösgötürü*

- 3 Ne deñlü ise göz açup yumuncayadur meşelā
Cihānda ‘āşıkā vuşlat zamānı gösgötürü
- 4 Örümcek ağına şaymaz ziyāde ‘āşık olan
Yoluñda³²⁹ hayme-i heft-āsumānı gösgötürü³³⁰
- 5 Getürmek olur[-i]di kālī hāle³³¹ ey **Yahyā**
Şıgāydı zarf-ı hurūfa ma‘ānī gösgötürü

-94-

‘ULVĪ*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Bizümle kūy-ı cānāna gelen gelsün giden gitsün
Şalā erbāb-ı ‘irfāna gelen gelsün giden gitsü
- 2 ‘Adem mülkine maḥmil bağladum ben gitdüm ey ‘āşık
Cemāl-i yāri seyrāna gelen gelsün giden gitsün
- 3 Kimi³³² mescide gelsün³³³ kimi[si]³³⁴ meyḥāneye girsün³³⁵
Var ey dil söyle yārāna gelen gelsün giden gitsün

³²⁹ Yoluñda: Kapuñda, YD.

³³⁰ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Ġamuñla şād olana bir durur firāḡ u vişāl
Çeker anuñ gibi bār-ı girānı gösgötürü

³³¹ kālī hāle: kāle hāli, YD.

* 25a UD: 647.

³³² Kimi: Kimisi, UD.

³³³ gelsün: varsun, UD.

³³⁴ kimi[si]: kimi, UD.

³³⁵ girsün: gitsün, UD.

- 4 Cinānı aṇma vā ‘iz kūy-ı cānān³³⁶ var iken şimdi
Hele evvel bu meydāna gelen gelsün giden gitsün
- 5 Bizüm ğam-ḥānemüz yārān için³³⁷ bir tekyedür³³⁸ ‘Ulvī
Gider teklīf rindāna gelen gelsün giden gitsün

-95-

TESDİS*

[MÜSEDDDES-İ LEBİBİ]³³⁹

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Şitā hengāmı geçdi şimdi nevbet nev-bahāruñdur
Olupdur yemyeşil seher ile ‘ālem kenāruñdur
Şalan deryā-yı ‘aşka çünki ol māhı şikāruñdur
Tevekkül ber-Hudā eyle oñarmak Kırdigāruñdur
Vücūduñ rüz [u] şeb şal baḥr-ı ‘aşka rüzigāruñdur
Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey dil rüzigāruñdur

II

Bu gülzār-ı fenāda bir sehī-ḳamet ele girmez
Bu yolda virmeyince başuñı devlet ele girmez
Ġanīmet bil bu devri mevsim-i vuşlat ele girmez
Gözüñ aç dem bu demdür bīnde [bir] fırsat ele girmez
Vücūduñ rüz [u] şeb şal [baḥr-ı ‘aşka rüzigāruñdur
Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey dil rüzigāruñdur]

³³⁶ cānān: dilber, UD.

³³⁷ yārān için: bir tekyedür, UD.

³³⁸ bir tekyedür: yārān için, UD.

* 25a.

³³⁹ Nüshada başlıkta “Tedis” yazıyorsa da bu bir mütekerrir müseddestir.

III

Açıldı gül gibi gül-zār-ı ‘ālem sebze-zār oldu
Şalındı serv-kadler seyr-i bāğa der-kenār oldu
Nevāya başladı bülbul çemende sad-hezār oldu
Hevālar ī‘tidāl üzre muvāfiḳ rūzigār [oldı]
Vücūduñ rüz [u] şeb şal [baḥr-ı ‘aşḳa rūzigāruñdur
Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey dil rūzigāruñdur]

IV

Bugün meydān-ı ‘aşḳ içre hūner-verlik idem dirseñ
Başuñ ortaya koyup ya‘nī ser-verlik idem dirseñ
Bu çarḥ-ı pīre-zende ben de bir erlik idem dirseñ
Bu deryā-yı ḥaḳīkatde şenā-verlik idem dirseñ
Vücūduñ rüz [u] şeb şal [baḥr-ı ‘aşḳa rūzigāruñdur
Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey dil rūzigāruñdur]

V

Lebībī gūşe-i fūrḳatde işüñ oldı vā-veylā
Ḥayāl-i kākül-i dilberle düşdi başuñ sevdā
Güzeller zevraḳ-ı şaḥbā-y-ıla çekdirmede tenhā
Nice bir āh idesiñ giñ yaḳada vālih [ü] şeydā
Vücūduñ rüz [u] şeb şal baḥr-ı ‘aşḳa rūzigāruñdur
Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey [dil rūzigāruñdur]

-96-

[GAZEL-İ ĞUBĀRĪ]*

mef’ülü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1 Çeşmüm ki sīm-i eşküme ‘ayn-ı ḥazīnedür

* 25b

Güyā tılısm-ı ābile konmış defnedür

2 Seylāb-ı eşküm içre dü çeşmüm bi-‘aynihi

Deryāya ğark olup yatur iki sefinedür

3 Deşt-i belāda leylī-i zülfüñ esīrinüñ

Mecnūn ise biri peri dağı kemīnedür

4 Ben şāh-ı ‘aşkam eşk-i siyeh derd ü gam vezīr

Āhum livā vü kūs fiğān tabl sīnedür

5 Miskīn *Ġubāri* gerçi haqīkat-i hū ider

Ĥākī-nihāddur yine meyli zemīnedür

-97-

DER-MAĖĖAM-I NEVĖ³⁴⁰

[ĖAŞĖDE-Ė BĖĖĖ]*

mef’ūlü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

1 Ĥüsnüñ güliyle bāğ-ı cihān gülşen-i İrem

Her sū hezār bülbul [ü] şad gūne dāstān

2 Der-gāh-ı Ĥaqqā yüz tūalum ber-mezīd ola

³⁴⁰ Bākī’ye ait olan kasidenin iki beyti derkenara yazılmıştır. “Ėaşīde Berāy-ı Sultān Süleymān Ĥān ‘aleyhi’r-raĥmetü ve’l-ğufrān” 38 ve 39. Beyitleridir.

* 25b BD: 6.

Cāh [u] celāl-i saltanat [u] şāh-ı kām-rān³⁴¹

-98-

TAHMİS-İ BÂKÎ*
[MUHAMMES-İ BÂKÎ]³⁴²

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Ne hengām-ı şafā-yı 'işret-i mey³⁴³ gibi bir dem var

Ne sâz-ı muṭrib-āsā cān-fezāy-ı mürde-i ğam var

Ne mānend-i ḥayāl-i yār bezm-i dilde maḥrem var

Ne cām-ı bāde-i gül-gūna beñzer yār-ı hem-dem var

Ne şadr-ı gūşe-i meyḥāne gibi cāy-ı ḥurrem var

II

Leb-i mey-gūn-ı sākī bāde_ile³⁴⁴ cūş eyleyüp ey dil

Ciger-ḥūn-ābesūn demdür olursam nūş idüp ḳanzil

Gerekmez 'aḳla yār olmaḳ ḥarābāt ehli velḥāşıl

Beni 'ayb eyleme dā'im olursam mest-i lā-ya'ḳıl

Ki bī-hūş olmasam āsūde ḳılmaz bende bir ğam var

III

Beni ol ḳaşı ya ger atmasa yābāna tīr-āsā

Kesilmezdüm yanından bir naẓar ḥancer gibi ḳaṭ'ā

Dem-i fūrḳat degüldür ḳavl-i muḥtār-ı ulül-ārā

Ġam-ı hicrānda ḥālet var dimişler ehl-i derd amma

Mülāyim dilber-i şūḥuñ dem-i vaşlında 'ālem var

³⁴¹ şāh-ı kām-rān: baht-ı cāvidān, BD.

* 26a BD: 100-101.

³⁴² Nūshada başlıkta "Tahmīs-i Bâkī" yazıyorsa da bu bir muhammestir.

³⁴³ mey: mül, BD.

³⁴⁴ bāde_ile: yādına, BD.

IV

Görem diyü seni a‘yân-ı erbâb-ı nazâr bir gün³⁴⁵
Kapuñdan halka-i der gibi gitmez çeşm-i ter bir gün³⁴⁶
Tolanur peyk-i âhum kūyuñı şâm u seher her gün
Ruñuñ bâğın raķīb-i dīv-sīret seyr ider her gün
Yüzüñi göremez yıllarca ammā bunda âdem var

V

Şıyup seng-i havâdiş yine cām-ı bezm-i ‘uşşākı
Elin çekse kadeh şunmakdan erbâb-ı dile sākı
Perīşân olsa cümle defter-i eş‘aruñ evrākı
Şafâ-yı şafvet-i tab‘uñ yiter eglence ey **Bākī**
Bi-ḥamdillāh ne ğam yirsün elüñde sāğar-ı Cem var

-99-

NECĀTĪ*³⁴⁷

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün

- 1 Dañi çevre peşīmān olmaduñ mı
Be hey kāfir müselmān olmaduñ mı³⁴⁸
- 2 Vefādan³⁴⁹ men‘ idermişsin ḥabībi
Be hey şūfī sen oğlan olmaduñ mı

³⁴⁵ bir gün: her gün, BD.

³⁴⁶ bir gün: her gün, BD.

* 26a ND: P.594.

³⁴⁷ Bu şiir derkenara yazılmıştır.

³⁴⁸ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Elā ey devlet-i dünyāya tālīb

Düşüñde hīç sulṭān olmaduñ mu

³⁴⁹ Vefādan: Cefādan, ND.

- 3 Benüm-çün³⁵⁰ yoluña ölmez dimişsin
Bugün billāhi yalan olmaduñ mı
- 4 Nice kez ey beden seng-i cefādan
Yıkılmaduñ mı vīrān olmaduñ mı
- 5 Ğurūr itme cihānuñ ‘izzetüne
Necātī düşde³⁵¹ sulṭān olmaduñ mı³⁵²

-100-

DİGER*

[TAHMİS-İ SİPĀHĪ ĞAZEL-İ YAḤYĀ]

I

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Bağdurup şefқа[t]-ile ol gözi ‘ayyārı baña
Merḥamet itdürüp ol ğamze-i mekkārī baña
Ser-fürü kıldırup ol ṭurra-ı ṭarrārı baña
Ğarażum bu ki muşāḥib idinem yārı baña
Vay eger kılmaz ise Ḥazret-i Ḥaḳ yārı baña

II

Bildirüñ ḥāl-i dil-i zārımı ol māha tamām
Eyleñüz derd-i derūnum benüm ol yāre i ‘lām³⁵³

³⁵⁰ Benüm-çün: Beni yolumda, ND.

³⁵¹ Necātī düşde: Düşünde hīç, ND.

³⁵² Dîvân’da mahlas beyti şu şekilde geçmektedir:

*Necātī vaşf-ı hüsnin ideli sen
Bugün şî’r içre Ḥassān olmaduñ mı*

* 26a

³⁵³ Nüşhanın bu kısmında sayfa kopuklukları bulunmaktadır. Bu tahminin tamamı 17a’ da mevcuttur.

[TAHMİS-İ HAYALİ ĞAZEL-İ MUHİBBİ]*

I

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
‘Āfiyetden çeksün el yār-ı vefādar isteyen
Kūy-ı ‘aşka gelmesün nāmūs ile ‘ār isteyen
Sīnesin pūr-dāğ ider bir lāle ruhsār isteyen
Kān yudarsa ğam degül la‘l-ı leb-i yār isteyen
Cān virür bu yolda bir zūlf-i siyeh-kār isteyen

II

Ka‘be-i maḫşūda her³⁵⁴ kim irgürür sa‘y ile yol
Cānını kurbān ider olur³⁵⁵ ḥayātından melūl
Nağme-i ‘uṣṣāka āheng idemez her bī-uṣūl
Terk idüp zūhd [ü] ṣalāhı kılmışam zūlfūñ kabūl
Rūz-ı maḫşer[de] benem ey dūst zūnnār isteyen³⁵⁶

III

Yār[a] kalmaz ḥatırı olduğına āvāre dil
Yandığına ṣabr ider pervāne³⁵⁷ virmez³⁵⁸ nāra dil
Kānlu dāğum gibi boyandı kızıl kanlara dil
Kāni‘ olmaz kūyuña vaşluñ diler bī-çāre dil
Hīçe şatdı³⁵⁹ cenneti ‘aşk-ıla dīdār isteyen

IV

* 26b HD: 78-79.; MD, C.II: 1345.

³⁵⁴ her: ol, HD.

³⁵⁵ ider olur: verir olmaz, HD.

³⁵⁶ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Ruḥları yādına cānā neyçün efgān ideler

Yok-durur bir sencileyin bülbul-i zār isteyen

³⁵⁷ pervāne: pervānedür, HD.

³⁵⁸ virmez: her, HD.

³⁵⁹ şatdı: almaz, MD.

‘Aşk-ı bâkî cāndadır cān cismüm içre ‘āfiyet³⁶⁰
Teşne iseñ kanumı nūş eyle şıhḥā ‘āfiyet
Cevher-i pāk-i maḥabbetden³⁶¹ fenādur ḥāşiyet
Ḥāşıl eyler derd [ü] miḥnet ‘ālem içre ‘ākıbet³⁶²
Naḳd-i ‘ömri³⁶³ şarf³⁶⁴ ider yār-ı vefādār isteyen

V

Ġam nedīmüñdür **Ḥayālī** ḳalbüñi mesrūr tut
Zāhirüñ vīrāne eyle bāṭınuñ ma‘mūr tut
Şalsa pertev cismüñe nār-ı maḥabbet nūr tut
Bī-vefā yāruñ **Muḥibbī** cevriñi ma‘zūr tut
Yārsuz ḳalur cihānda ‘aybsuz yār isteyen

-102-

‘ULVĪ*

mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün

- 1 Gözler ḳamaşur ṭal‘at-ı cānāna baḳılmaz
Rūşen bu ki ḥurşīd-i dirahşāna baḳılmaz
- 2 Gördükçe³⁶⁵ düşer ḥāṭıruma miḥnet-i Yūsuf
Ḥaḳḳā bu ki ol çāh-ı zeneḥdāna baḳılmaz³⁶⁶
- 3 Aldanma nuḳūş-ı sūver-i deyr-i cihāna

³⁶⁰ ‘āfiyet: ‘āriyet, HD.

³⁶¹ maḥabbetden: maḥabbetde, HD.

³⁶² Ḥāşıl eyler derd [ü] miḥnet ‘ālem içre ‘ākıbet: Ḥāşılı bu ḥırmen içre derd ü miḥnet ‘ākıbet, MD.

³⁶³ ‘ömri: ‘ömrin, MD.

³⁶⁴ şarf: ḥarc, MD.

* 26b UD: 478.

³⁶⁵ Gördükçe: Görince, UD.

³⁶⁶ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Seyl-āb-ı sirişkümler gelür ādeme dehşet
Tūgyān idicek cūşīş-i ‘ummāna baḳılmaz*

Nĩsyān getürür şüret-i bĩ-cāna bakılmaz

4 Sultān-ı hūbān³⁶⁷ meclisidür meclis-i cānān³⁶⁸
Ādāb budur bunda ki yābāna [ba]kılmaz

5 Bir kaşr-ı mu‘allāya cülūs itdi o meh³⁶⁹ kim
Yanında o kaşruñ bu nüh eyvāna bakılmaz

6 Elfāz-ı şafā-baḥşuñı ey ‘*Ulvi* görince
Tarz-ı Ḥasan u şive-i Selmān’a³⁷⁰ bakılmaz

-103-

[ĠAZEL-İ ‘ULVĪ]*

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1 Cevr-i a‘dāya taḥammül yegdür
Der-geh-i Ḥaḳḳa tevekkül yegdür

2 ‘Aşk yolunda sebük-bār olıgör
Terk-i ālāt u taḥammül yegdür

3 Seng-i miḥnetle dögin ey ten-i zerd
Saña dībādan [i]se çul yegdür

4 Gün gibi irse başuñ eflāke

³⁶⁷ hūbān: cihān, UD.

³⁶⁸ meclis-i cānān: meclisi yārūñ, UD.

³⁶⁹ meh: şeh, UD.

³⁷⁰ Selmān: Hassān, UD.

* 26b UD: 388-389. Şiir derkenara yazılmıştır.

Sāye-veş<ün> halka tenezzül yegdür

- 5 ‘**Ulvî**yā hāṭıruña degse ‘adū
‘Ārif ol tınma tecāhül yegdür

-104-

VE LEHŪ

[ĠAZEL-İ ‘ULVÎ]*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Hoş yaraşur cemālüne bu haṭṭ-ı müşg-bār
“Āmentü bi’llezī ḥalaḳa’l-leyl[e] ve’n-nehār”³⁷¹
- 2 Zerd olduğı bu kim haṭṭ-ı ḥüsnün berātuñı
Tuğrā-yı zer-nişān[-i]ledür ḥükme ī’tibār
- 3 Devr-i ruḥuñda ey şanem üstād-ı lem-yezel
Bir ḥüb naḳş bağladı nāmı benefşe-zār
- 4 Ḥüsnün zamānınuñ meger evvel bahārıdur
Yir yir bitürdi tāze çemen şun’-ı Kirdikār
- 5 ‘**Ulvî** çü gördi āteş-i³⁷² ḥüsnünde haṭṭıñı
“Seb’ü’l-meşān”³⁷³ remzini fehm itse vechi-vār

* 27a UD: 425.

³⁷¹ Gece ve gündüzü yaratan Allah’a inandım.

³⁷² āteş-i: muşhaf-ı, UD.

³⁷³ Naslarda Kur’ân ve Fâtiha sûresi için kullanılan bir terkip.

VE LEHŪ
[ĠAZEL-İ ‘ULVĪ]*

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

- 1 Haste cāna hālet-i mevt irdi cānān bī-ḥaber
Bir devāsuz derde düşdüm veh ki Loḳmān bī-ḥaber³⁷⁴
- 2 Cān zenaḥdānında ḳaldı ḥaste-dil ḥayrettedür
Düşdi Yūsuf çāha ammā pīr-i Ken‘ān bī-ḥaber
- 3 Şarılup çıkdı dīraḥt-ı ‘ömrime mār-ı ecel
Āşiyān-ı tende yatur bülbul-i cān bī-ḥaber
- 4 Giryeden ağardı çeşmüm zülfin özler cān³⁷⁵ daḥı
Merdümin elden çıkardı çeşm-i giryān bī-ḥaber
- 5 ‘*Ulvīyā* ḡurbetde ḳaldum bī-kes ü tenhā olup³⁷⁶
Cümle iḥvān ḡaflet üzre cümle yārān bī-ḥaber

GEDĀYĪ*

* 27a UD: 470.

³⁷⁴ Dīvān’da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Emdiler bezm ehli yārūñ sinisini mest iken
Sürḥ-ser üşdi diyar-ı şarka sulṭān bī-ḥaber

Ṭa‘n ider ‘uşşāḳa aḡyār ol peri ḳılmaz nigāḥ
Ehrimenler ‘ālemi yaḳdı şüleymān bī-ḥaber

³⁷⁵ Giryeden ağardı çeşmüm zülfin özler cān: Dökdi göz nūrın ḡam u endūḥ ile ağlar, UD.

³⁷⁶ olup: ḡarīb, UD.

* 27a

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

- 1 Göñlümün ey saçı sünbül yine şeydālığı var
Mest olup cām-ı mey-i 'aşkla rüsvālığı var
- 2 Hüsüne ğırra olup bendesine cevır eyler
Bugün ol kaçı hilālün yine ğarrālığı var
- 3 Beñi fülful saçı sünbül lebi mül 'arızı gül
Hağ bu kim ol şanemün beglik [ü] ra' nālığı var
- 4 Seyre çıkmazsa n'ola gün gibi ol mäh-līkā
Manzar-ı dīde gibi hūb temāşālığı var
- 5 Künc-i fūrkatde **Gedāyī** kuluñuñ sultānum
Hānesin eyle müşerref katı tenhālığı var

-107-

ḲABŪLĪ*

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

- 1 Ey tıfl-ı sirişkim katı kalgırduñ a duñ duñ
Halvā-yı leb-i dilberi gördüñ yine düñ düñ
- 2 Uydurmuş uşüle sözini sille-i üstād
Añduğça defün dahı öter kulağı çıñ çıñ
- 3 Beñzer çekinürken hağ-ı yāre sekivirdi

* 27b

Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

4 Siñ siñ siñilet seg gibi ağyār[1] kapuñda

Fañ fañ ulusun at taşu ol köpege fiñ fiñ

5 Raħm eyler [i]di yaşumuza yār **Kabūlt**

Ağyār geçüp qarşumuza gülmeşe giñ giñ³⁷⁷

-108-

ṬAB'İ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 'Arz-ı dīdār eyledi bāğ-ı behişt-āsāda gül

Göñlümi gāhi 'izār-ı yār açar geh sāde gül

2 Tünd-bādla 'aşkla düşmüş yoluñda pāy-māl

Al ele göñlin ki olmışdur saña üftāde gül

3 Ğoncalar buldı zülāl-i la'l-i dilberde hayāt

Sāde-rūlarla gelüp açılmağa āmāde gül

4 Sākīyā devründe oldı reşk-i gülşen bu maķām

Bülbüli şavt-ı hezār u sāğar[1] pür-bāde gül

5 **Ṭab** 'iyā āl-ile başdan almaķ ister göñlüñi

Yine destārına taktmış ol boyı āzāde gül

³⁷⁷ giñ giñ: gin gin, nüsha.

* 27b

-109-

[ṬAB 'Ī]*

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

- 1 Felekde rıf' ate ir hāk-i pā-yı cānān ol
Gedā-yı bī-ser ü pā pādişāh-ı devrān ol
- 2 Başır-i hāke dolmuş gün gibi alup menzil
İdüp seyāḥati her gün bir evde mihmān ol
- 3 Sevüp o ğonca-femi añla nükte-i lebin
Kemāl-i kesbine sa'y eyle 'ārif-i cān ol
- 4 Görür gözüm seni dil eglenür ḥayālūñle
Şehā perī gibi gözden gerekse pinhān³⁷⁸ [ol]
- 5 Kulaḳ çeker şu'arā-yı 'Acem saña **Ṭab 'ī**
Bu nazm-ı pākla Rūm içre naḳd-ı Selmān ol

-110-

‘ĀLĪ EFENDĪ*

mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

- 1 Cānum daraldı 'ālem-i imkāna şıḡmadum
Bir gevherem ki lücce-i 'ummāna şıḡmadum

* 27b

³⁷⁸ pinhān: mihmān, nüsha.

* 28a ÂD: 930.

- 2 Bilmem metā‘-ı faẓl[-ı]la ben ẓanda yirleşem
Çün pehen-deşt-i mülket-i ‘Osmān’a şıgmadum
- 3 Dīvān-ı çāra mālīk iken çār-dilde ben
Hıdmet deminde ‘arşa-ı dīvāna şıgmadum³⁷⁹
- 4 Rübāh-vār rīv iderek haşm-ı nā-bekār
Bir nerre-şīr iken bu beyābāna şıgmadum
- 5 Erkān içinde zātuma bir yer bulunmadı
Gūyā ki çār ẓāk [u] nūh eyvāna şıgmadum
- 6 Şıgmam³⁸⁰ kenāra yeg bilinür ẓadr [ü] kıymetüm
Yek-dāne³⁸¹ gevherim³⁸² ki güher-kāne³⁸³ şıgmadum
- 7 ‘*Ālī* elümde nīze [ben] ol<a> merd-i Fāris’em
‘Ārz itmegi³⁸⁴ kemālūmi meydāna şıgmadum

-111-

[KİT‘A-İ KEBİRE]*

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

- 1 Şafāyı ẓalb-ile itmiş degülsin ihtiyārılığda

³⁷⁹ 3. ve 4. beyitler Dīvān’da takdim-tehirlidir.

³⁸⁰ Şıgmam: Çıksam, ÂD.

³⁸¹ Yek-dāne: Yek-tā, ÂD.

³⁸² gevherim: güher gibi, ÂD.

³⁸³ kāne: dāna, ÂD.

³⁸⁴ itmegi: itmedüm, ÂD.

* 28a

- Niçün 'anḳālanursun şehr-i Būlipāz'a³⁸⁵ döndüñ sen
- 2 Hümā-pervāze ta'n idüp özüñ sīmurğa beñzetme
O zu'm-ı fāsīd (?)³⁸⁶ ile zāğ-veş ğammāze döndüñ sen
- 3 Dutulup defterüñ kayd-ı kafesden bulduñ istiḥlāş
Yolunmuş pençe-i şehbāz ile şol ḳaza döndüñ [sen]
- 4 Ne lāyıḳdur emānet vaż'uñ hep ḥıyānet iken³⁸⁷
Saḳāmet istiḳāmet bilmeyen enbāze döndüñ sen
- 5 Lisānī yirine şıçduñ diyü dellennmiş idüñ çok
Anuñ bed-büyını başdırmada ḳurnaza döndüñ [sen]
- 6 Özüñ medḥ eyleyüp ḳadh eylemek lāyıḳ mıdur ğayrı
Bu 'ucb u sem' ile bir zāhid-i nā-sāza döndüñ [sen]
- 7 Velīyy-i ni'amiñ müdām zemmin idersin nānkör olduñ³⁸⁸
Ununa gil ḳatan şol ḳaltabān ḥabbāza döndüñ [sen]
- 8 Yıḳılsun başuña şol yapduğuñ Beytü'l-ḥazān-āsā
Bezendüñ ḥāl-i rişvet birle şol bezzāza döndüñ [sen]
- 9 Emīn olsañ yüz ağardur idüñ tersḥāneye zīrā
Şaḳaluñ it boḳuyla boyayup şehbāza döndüñ [sen]

385 

386 

387 Bu mısranın vezni kusurludur.

388 Bu mısranın vezni kusurludur.

- 10 Yiyüp efyūnı geçdükde otuñ³⁸⁹ şayıķlasañ dirler
Efendi kāşif-i esrār-ı şāhib-rāza döndüñ [sen]
- 11 Tur(u)ş-rūyuñ dehānı egri gerden şalkı kām̄etle
Hemān yer kuķlasın oyna neden burnāza döndüñ sen
- 12 Fiğānuñ ney kadüñ çeng oldı şeklüñ döndi kaķnūsa
Çalarsın her ne sāz olursa tūrfe-sāza döndüñ [sen]
- 13 Saña manşıb yaraşmaz kışsa-ķhān olmaķ münāsibdür
Bükildi kām̄etüñ la‘līn kabā nā-sāza döndüñ [sen]
- 14 Şeh-i ‘ālem-penāhuñ devletin Mevlā ziyād itsün
İşābet eyledi ‘azlūñde çün mümtāza döndüñ sen

-112-

KIT‘A*

- fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün*
- 1 Diñle ey teşne-i zülāl-i vişāl
Cümle ‘ālem bu söze kaỹildür
- 2 Bir içim su ise yu andan elüñ
Sevdügüñ çünki ğayre māỹildür

³⁸⁹ geçdükde otuñ: otuñ geçdükde, nüsha.

* 28a Bu şiir derkenara yazılmıştır.

-113-

VE LEHŪ

[KİT‘A]*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün

- 1 Efendi saña bir a‘lâ naşihat
Hazer kıl cânuña nâ-dân getürme

- 2 Kitâb olsun enîsün hem celîsün
Şakın ehl-i hevâ yārān idelüm

-114-

VE LEHŪ

[KİT‘A]*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün

- 1 Zarāfet bilmeyen şahşa birāder
Cihān sāmī olursa olma rāğ[1b]

- 2 Gedā olursa dahı hūb-ı cāndur
Harīf-i nüktedān yār-ı muşāhib

-115-

ḲABŪLĪ*

mef‘ûlū mefâ‘ilū mefâ‘ilū fe‘ûlūn

* 28a Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 28a Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 28b

- 1 Gel naṭ' -ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Satranc oyunın oynayalum māt ola düşmen
- 2 Ferzūñ gibi kec-revlik iden şāha muḳārīn
Toğrı yürüyen ruḥ gibi baḳar ıraḳdan
- 3 At esb-i murādı ruḥ-ı cānāneye ḳarşı
‘Ālemde piyāde yürüme merd iseñ atlan
- 4 Bir lu‘b [i]le rūḥun alup açmaz ḳodı ol şāh
Daḥı ne oyunlar geḳer ey dil saña ḳatlan
- 5 Leclāc ise de māt iderüz naṭ' -ı cihānda
Nā-dāna **Kabūlī** yeñilür şanma bizi sen

-116-

SULṬĀN MURĀD*

mef'ūlū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

- 1 Yāruñ kemend-i zūlfine çün şāne şarmaşur
Zencīr-i ‘aşḳa bu dil-i dīvāne şarmaşur
- 2 Būs itmege şarıldum ayağına didi yār
Baḳ şol giyāha serv-i ḥurāmāna şarmaşur
- 3 Tağıtduğınca ṭurre-i ‘anber-feşānına³⁹⁰

* 28b Ekinci, 2018: 348.

³⁹⁰ feşānına: feşānını, D.

Sevdā-yı ‘aşkı ‘akl-ı perişāna şarmaşur

4 Didüm güneş yüziñe hicāb itme kākülün
Ebr-i siyeh didi meh-i tābāna şarmaşur

5 Bundan güzel şafā mı olur ‘āşıkā **Murād**³⁹¹
‘Ayn-ı vefā-y-ıla aña cānāna şarmaşur

-117-

DERVİŞ AĞA*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1 Zülf-i siyeh ki kıamet-i cānāne şarmaşur
Bir mārdu ki serv-i hırāmāna şarmaşur

2 Kūyuñda bulduğınca itüñle beni raķīb
Ol dāmenüm tutar bu girībāna şarmaşur

3 Şad-pāre dil bu ğayret-ile çāk çāk olur
Gīsū-yı müşg-bāruña çün şāne şarmaşur

4 Cān-bāza beñzer ol ki resen-bāzlık ider
Göñlüm ki tār-ı turre-i hūbāna şarmaşur

5 **Dervīş**’e zulm itme ki şekvā idüp şaķın

³⁹¹ Sultān IV. Murād’a ait gazelin iki beyti bulunmuştur. 2.,4.,5. Beyitler “Şeyhî’nin Şakâik Zeyli”nde bulunmamaktadır.

* 29a

-118-

KĀTİBĪ*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Pâyüñe yüz sürmege ben hāke himmet yok mıdur
'Āşık-ı bî-çāreye hergiz 'ināyet yok mıdur
- 2 Cevr-ile 'uşşākı öldürdüñ bugün ey serv-ka
Kaḍī olmaz mı Hudā yarın kıyāmet yok mıdur
- 3 Mey içüp maḥbūb sevmek tatalum olmış günāh
Halk içinde zāhidā hergiz zarāfet [yok mıdur]
- 4 Cānını Şīrīn-içün Ferhād teslīm eylemiş
Ben kuluñda Hüsrevā ol-deñlü gayret yok mıdur
- 5 Baş koyanlar işigüne irdiler hep hıdmete
Kātībī yohsa senüñ başuñda devlet yok mıdur

-119-

BĀKĪ*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Eger biñ zaḥm urur³⁹² ğamzeñ ten-i 'uryāne incinmez
Ucından tek hemān bir hışse çıksun cāne [incinmez]

* 29a

* 28b BD: 222-223.

³⁹² urur: ura, BD.

- 2 Ğam u ğuşşa dil-i ‘uşşāķa yārān-ı şafādandur
Göñül ħazz eyler anlardan kişi yā[rāne incinmez]
- 3 Dil-i şad-çāk o mūy-ı müşg-būnuñ [bendine ҡalmaz]
Çeker zūlf-i dil-āvīzūñ cefā[sın şāne incinmez]
- 4 Döker ‘aşık yoluñda dāne dāne gev[her-i eşki]
Yatur ħāk-i mezelletde yine [bir dāne incinmez]
- 5 Zebān-ı ta‘n-ı a‘dādan perīşān ol[ma ey **Bāķī**]
Hezārān tīşe-i āzār ururlar kāne [incinmez]

-120-

RŪĤĪ*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Ĥalīl-āsā [e]ger dil āteş-i sūzāna incinmez
Ğamuñla nitekim şem‘e yanar pervāne incinmez
- 2 Şu kim künc-ile buldı genci uçdu cāhdan cāha
Ķazāya rāzīdur Yūsuf gibi iĥvāna incinmez
- 3 ‘Aceb mi dīdeden yāruñ ĥayāli gitmese bir dem
Ĥadīş eger hüve’z-żayfı bilen miĥmāna incinmez

* 29a

- 4 Saña (...) ³⁹³ ise ger ā‘dā elem çekme kamu ‘ālem
Atar seng-i dirah̄t-ı mīve-i būs̄tāne incinmez
- 5 O gül-ruh̄ tāze haṭ seyl-i sirişkūmden şafā eyler
Gūlistānda benefşe **Rūḥi**yā bārāna incinmez

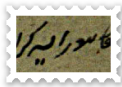
-121-

SULṬĀN MURĀD*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Ne deñlü tīr-i cevruñ atılursa cāna incinmez
Kaşı yayum saña toğrı varan kurbāna incinmez
- 2 Şalup cāh-ı zenehdānuña bend itme deli göñlüm
Mücerred bir fenā meşrebdür ol dīvāne in[cinmez]
- 3 ‘Aceb mi tāb-ı nār-ı hicrle tāḳat getürdümse
Girerse ger semender āteş-i sūzāna [incinmez]
- 4 Kayurmaz rūz [u] şeb ger eyler isem nāle vü efgān
Gül üzre itd[üg]i murğ-ı seher efgāna [incinmez]
- 5 Seni taşlar ise ger kūyna vardukça inc[inme]
Murādī kim ḳadem-rāha başar merdā[ne incinmez]

393



* 29a Bu şiir derkenara yazılmıştır. Şiir Dīvān’da bulunmamaktadır.

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

- 1 Yār cevvr̄ u felek kec-rev [ü] dünyā böyle
Raḥmı [yok] düstlaruñ ʔa’na-i a’ dā böyle
- 1 Peyk-i ‘ömr ise şitāb üzre ‘ömr[i]³⁹⁴ müsta‘cil
Dilde nā-yāb şabır bende tekazā böyle
- 3 Dīde nemnāk ḥarāretle ciger ātešnāk
Dil-i dīvāne ise vālih [ü] şeydā böyle
- 4 Nic’olur ḥāl eger olmazsa vişāle çare
Derd-i hicrān ise her laḥza hüveydā böyle
- 5 Yār-ıla kesb-i şafā saña müyesser mi dilā
Sen³⁹⁵ de aġyār-ıla üslūb-ı müdārā böyle
- 6 Mū-miyānı[nı] kenār itmek umardum yāruñ
Düşdi mā-beyne keder ortalık ammā böyle
- 7 Ğam helāk itmede ‘*Ālī*’ gibi nā-kāmı müdām
Kerem ehlinden aña luṭf u tesellā böyle

* 29b ÂD: 1127-1128.

³⁹⁴ ‘ömr[i]: zemān, ÂD.

³⁹⁵ Sen: Ben, ÂD.

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Şems-i destâruñ ki zülfüñ kıldı pinhân çın seher
Şanki maḥv itdi seni mihr-i dıraḥşân çın seher
- 2 Şubḥ-dem dergāhuña yüz sürse tañ mı her gedā
Şāh işiginde de olur 'adl üzre dīvān çın seher
- 3 Olduḡuñ meclisde bir dilber görünmez nitekim
Şu'le virmekde kalur şem'-i şebistān çın seher
- 4 Tal'atun gördükçe bulsa tañ mı mürde-dil ḡayāt
Ḥ'āb-ı ḡafletden ferāḡat eyler insān çın seher
- 5 Ruḡları şevkiyle dilber **Bezmiyā** ser-mest olup
Nitekim cām-ı şabūhī birle rindān çın seher

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Her kaçan evden çıkar ol şāh-ı ḡubān çın seher
Maṭla'ından şan çıkar mihr-i dıraḥşân çın seher
- 2 Tal'atun 'arz eyle kim olsun güzeller nā-bedīd

* 29b

* 29b

Ki_encümi eyler tülû'ı şems-i pinhân çın [seher]

- 3 Var ise tıydu tülû'-ı âftâb-ı tal'atun
Kim nahîf oldu şarardı mäh-ı tãbân çın seher
- 4 Şâm şehere hüd nihayet olmaz ammâ şâm-ı vaşl<un>
Evvel şeb[-i vaşl] olmadın olur dıraşşân çın seher
- 5 Çünkü maqbûl-i Hudâ'dur hayr-ı şubh ey şâh-ı hüsn
Dest-bûsuñ **Vahdeti'**ye eyle ihsân çın seher

-125-

[MUHYİ]*

- fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*
- 1 Cân u baş-ıla itâ'at var iken fermānuña
Düstüm çok böyle istignâ düşer mi şānuña
- 2 <Bir> iki gün mihmānuñam³⁹⁶ bu dār-ı gurbetde senüñ
Hîç lâyıķ mı hālilüm cevır ola mihmānuña
- 3 Takunup şimşir gibi aşķ ehlini itme helāk
Bu felekdür kalmaya şāyed efendi yanuña
- 4 Cevr-i zūlmüñ ger baña takrīre imkān olmaya
Çāk idüp āhır girībānum düşem dāmānuña

* 29b



- 5 Çeşm-i cellâdından ey **Muhyî** o hûnînüñ şaķın
Câm-ı la‘lin ârzû itme şuşama ķanuña

-126-

HİCV*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 İder ey necli-y[-i]le meşhûr hîs
Şûreti âdem velî İblîs pîs
- 2 Görmedüm sencîleyin fitnessi bol
Şerri bî hâd kendü mekkâr u necîs
- 3 Ne ziyân itdi saña ol dîn-i pāk
Kim anuñla bir dem olmazsun enîs
- 4 Hâşe andan ki senüñle ey Hâsan
Ol muşāhib ola tā üns [ü] celîs
- 5 Bu tekebbürlük bu mel‘ün la‘nile
Sen cehennem ehline olduñ re‘îs
- 6 Şûretüñ çirkîn [ü] hulķuñ ziştsin
Olısarsuñ kötü ey murdâr pîs

-127-

* 30a

NEV'Î*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Her nazarsuz nâ-kesüñ ey meh gezersin hânesin
Rüşen itmezsın başîret ehlinüñ kâşânesin
- 2 Bezm-i ğamda eyledi evvel kadeh Mecnûn'ı mest
Biz anuñ döne döne nüş eyledük peymânesin
- 3 Biz şol³⁹⁷ engürüñ şarâbın nüş idüp mest olmuşuz
Kim anuñ tesbîh ider gökde melek³⁹⁸le dânesin
- 4 Pây-ı mürğâne başı üstinde cây eylerdi Kays
Var-ise miskîn hayâl eylerdi Leylî şânesin
- 5 Nazm-ı *Neṽ'î* şâne-veş³⁹⁹ gevherler aşsuñ güşuña (?)⁴⁰⁰
Ey gül-i ra'nâ işitme illerüñ efsânesin

-128-

[GELİBOLULU] 'ÂLÎ EFENDÎ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Âh elinden servimüñ reftâr çok güftâr yok
Büse vir cân al dirin inkâr çok ikrâr yok

* 30a NEVD: 428.

³⁹⁷ şol: şu, NEVD.

³⁹⁸ melek³⁹⁸le: melekler, NEVD.

³⁹⁹ şâne-veş: jâle-veş, NEVD.



400

* 30a ÂD: 830-831.

- 2 Derd ü ğamdan bî-ħaber nev-restedür hem mû-miyân
Anda zîrâ važ‘-ı nâ-hem-vâ[r] çok hem-vâr yok
- 3 Dil-ħarâb-âbâdını ta‘nıyla herkes yıkmada
Bü‘l-‘aceb vîrânedür âşâr çok mi‘mâr yok⁴⁰¹
- 4 Dil diler cānâne yok diller virür bî-gāne⁴⁰² çok
Didi⁴⁰³ âdem n’eylesün aġyār çok dil-dār yok
- 5 Bezm-i⁴⁰⁴ ğam sînemde pinhân zaħmum ammâ bî-nişân
Nükte-i ser-bestedür ızmâr çok ızhâr yok
- 6 N’içün iş‘âr eylemezsün ħâlün ey ‘*Âlî* dime
Nazma raġbet kalmadı eş‘âr çok añlar yok

-129-

MAĖĖĖĖ*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

- 1 Yârdan ħurşîd-i a‘dâdan melâmet-dîdeyüz
Şâkirüz gülden ü lîkin ħârdan rencîdeyüz
- 2 Ėâşılı çekdük girîbân-ı ta‘allukdan eli
Serv gibi gülşen-i ‘uzletde dâmen-çîdeyüz

⁴⁰¹ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Zülf’ü ħať leşker çeker üftâdeler kan yaş döker

Açılur mağfî ħaber serdâr çok sırdâr yok

⁴⁰² bî-gāne: saña ne, ÂD.

⁴⁰³ Didi: Dindi, ÂD.

⁴⁰⁴ Bezm-i: Tîr-i, ÂD.

* 30b

- 3 Sifle-ṭab‘ olanlar idrāk eylemezler kâdimüz
İltifât-ı şânumuz var ‘âlem-i ‘ulvîdeyüz
- 4 Aña kaldı kim dehānuñ yādına ey mäh-rū
Başumuz alup ‘adem mülkine dek ‘azm ideyüz
- 5 Bir kafes olduñ **Maḳālī** halka halka dāğ[-ı]la
Rūy-ı yārı görmege başdan ayağa dideyüz

-130-

‘AZMÎ*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ûlün

- 1 Leb-i dil-dâre viren naḳd-i cānın
Ne ğam aşşına şayarsa ziyānın
- 2 Ḥayāl-i la‘li[ni] cismümde seyr it
Eger görmek dilerseñ la‘li kânın
- 3 Bu la‘li (?)⁴⁰⁵ sükkere teşbīh idersem
Ben anuñ câne ile her beyânın
- 4 Saña keşf idemez her kimse anı
Ricāl-i ğayba şor sırr-ı dehanın

* 30b



- 5 Kimerde rā gibi ey '*Azmī* dā'im
Ne hoşdur hanceri beklerse yānın

-131-

BEYTİ*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Sevüp şehrüñ yine dilber civānın
Koyup gitmez ölince āsitānın
- 2 Ne sihr ider olur Tātār çeşmi
Okını gezlemiş gözi nişānın
- 3 Dili şayd eyledi şehbāz-ı ğamzeñ
Şikārı elde gözler āşiyānın
- 4 Ferāġat kılma vaşl el virmeyince
Yüri her (...)nüñ⁴⁰⁶ gözle zamānın
- 5 İdüp keskinliği çağı geçince
Bucağı gibi bekle *Beytī* yānın

-132-

KĀNĪ BERĀY-I MİR HÜSEYİN*

* 30b



406

* 31a

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Furursa güneş her ne kadar rûy-ı zemîne
Bir zerre muķābil olımaz cān ḥabībine

2 Tālib bulımaz sencileyin genc-i nihānı
Kārūn-şıfat dōkmeyince nice ḥazîne

3 Ol yāri çekerdik leb-i deryāda kenāra
Sākī bize ger zevraķ-ı mey ola sefîne

4 Lü'lü' dişi vaşfinda olup nazm-ı güher-bār
Kıymet komadı zerre kadar dürr-i semîne

5 Deyr-i dile nakş eyleyeli **Kānī** ḥayālūñ
Rağbet şanemā kalmadı büt-ḥāne-i Çīn'e

-133-

NAẒİRE-İ BEYTİ*

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1 Yūsuf yine ger gelse idi rûy-ı zemîne
Olmazdı muķabil o daḥı māh-cebîne

2 Gögsin gerüp olurdı sipihre cebe şatmak
Olsam n'ola ol māh-ile [ben] sîne-be-sîne

* 31a

- 3 Biñ yıl daħı devr eylese gelmez buña m̃anend
Bir āfet-i devrān daħı bu arħ-ı berīne
- 4 Kim didi saña kim gözüñ üstünde aşıñ var
Bā‘ış nedür ey dilber-i ra‘nā ya bu kīne
- 5 Bekler apuñı gıtmez ölince işigüñden
Cān-ıla ul oldu saña **Beytī**-i kemīne

-134-

ḤAYRETİ*

mef’ûlû mefâ’ilû mefâ’ilû fe’ûlûn

- 1 Beñzetmiş özin amet-i dil-cūsına yāruñ
Başında avağ yeli eser gibi⁴⁰⁷ ınaruñ
- 2 Biñ tāze açılmış güle virmez deli göñlüm
Bir dāğ-ı amun sīnede ol lāle-‘izāruñ
- 3 Gözüm yaşını eyleme ırmağ işügüñde⁴⁰⁸
Ağar şu yüzi şuyı durur bāğ [u] bahāruñ
- 4 Ey amze-i maḥmūr-ı mey-i yār⁴⁰⁹ [u] kirişme
İ bāde gibi anımı def‘ eyle ḥumāruñ

* 31a HAD: 262.

⁴⁰⁷ gibi: daħı, HAD.

⁴⁰⁸ İşügüñde: işügüñden, HAD.

⁴⁰⁹ yār: nāz, HAD.

- 5 Ey *Ḥayretū* şimden giri dār-ı⁴¹⁰ ğurbete yüz tūt⁴¹¹
Terk eyledi yāruñ seni terk eyle diyāruñ

-135-

TAḤMÎS*

[MÜSEDDDES-İ ‘AṬĀ’Î]⁴¹²

I

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Ey gönül ‘ālemi sen şanma şağın cāy-ı mağar
Bir güzārgāh durur bu gelen elbette gider
Gerilüp turma kemān gibi hele toğrı haber
Çekilür kavş-ı kazā vü atılır tîr-i kader
Sâlik-i rāh-ı fenā olan ider ‘azm-i sefer
Kūs-ı rihlet çalınur geldi gider geldi gi[der]⁴¹³

II

Taht-ı şāhîyi virür yile Süleymān’ı ecel
Tolaşur şāhib-i gencîneyi şu ‘bān-ı ecel
Ġāfil olma gelicek heyet[-i]le hān-ı ecel
‘Alem ü tabl ile gelmez saña sultān-ı ecel
Sen⁴¹⁴ şağın ansuzın irer hele mihmān-ı ecel
Kūs-ı rihlet çalınur [geldi gider geldi gider]⁴¹⁵

III

Bir gice olmış idim⁴¹⁶ sâkin-i künc-i vaḥdet

⁴¹⁰ giri dār-ı: girü gel, HAD.

⁴¹¹ Mısranın vezni kusurludur.

* 31a Aksoyak, 2017: 29-30. Şiir derkenara yazılmıştır.

⁴¹² Nüshada başlıkta “Tahmîs” yazıyorsa da bu bir mütekerrir müseddestir.

⁴¹³ geldi gider geldi gider: kâfile-i ömr geçer, Aksoyak, 2017.

⁴¹⁴ Sen: Hey, Aksoyak, 2017.

⁴¹⁵ geldi gider geldi gider: kâfile-i ömr geçer, Aksoyak, 2017.

⁴¹⁶ idim: idün, Aksoyak, 2017.

Aldı gāyetde beni ‘ālem-i ḥ‘āb-ı gāflet
İrdi cān gūşına bir özge şadā ol sā‘at
Didi ey munṭazır-ı vakt-i şabāḥ-ı rıḥlet
Ne yatarsın gözüñ aç şimdi var iken fırsat⁴¹⁷
[Kūs-ı rıḥlet] çalınur geldi [gider geldi gider]⁴¹⁸

IV

Ğırre olma ecel irişür eyā ferzāne
Bindirür esb-i fenāya kişiyi şāhāne
Gösterür rāḥ-ı diyār-ı ‘ademi sulṭāna
Sen ceres gibi dilā başla gerek ef[ğāna]
Pāy-māl itdirür āḥir şütür-i devrāna
Kūs-ı rıḥlet çalınur geldi gider geldi [gider]⁴¹⁹

V

Tekye-i tende çoğ eglenmez iken bu dil ü cān
Konduğı yerde iki üç gün durur ancak [mihmān]⁴²⁰
Döndürür gelmedüğü⁴²¹ kişiyi bu devr-i zamān
Ey ‘Aṣṣ menzil-i maḳşūd degüldür bu ci[hān]
Maḥmilüñ bağla[yı]gör vaktile⁴²² yüri hemān
Kūs-ı rıḥlet çalınur geldi gider geldi gi[der]⁴²³

-136-

NEV‘İ EFENDİ*

⁴¹⁷ Ne yatarsın gözüñ aç şimdi var iken fırsat: Didi ey munṭazır-ı vakt-i şabāḥ-ı rıḥlet, Aksoyak, 2017.

⁴¹⁸ geldi gider geldi gider: kāfile-i ömr geçer, Aksoyak, 2017.

⁴¹⁹ geldi gider geldi gider: kāfile-i ömr geçer, Aksoyak, 2017.

⁴²⁰ Bu mısranın vezni kusurludur.

⁴²¹ gelmedüğü: geldüğü yola, Aksoyak, 2017.

⁴²² vaktile: dikkat ile, Aksoyak, 2017.

⁴²³ geldi gider geldi gider: kāfile-i ömr geçer, Aksoyak, 2017.

* 31b NEVD: 309-310.

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Senüñ maḥzūnuñ olmak baña şādān olmadan yegdür
Ġamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür
- 2 Cihānuñ 'izz ü cāhuñ şöyle⁴²⁴ iz' ān eyledüm ben kim
İşigüñde kul olmak⁴²⁵ dehre sultān olmadan [yegdür]
- 3 Düşüp kūy-ı ḥarābāt içre şufi kāse-līs olmak
Serīr-i devlet[e] rif' ate⁴²⁶ ḥaḳān olma<ḳ>dan yegdür
- 4 Cihān-ı bī-beḳānuñ⁴²⁷ raġmına devr eydürüp cāmı
İçüp lā-ya' ḳıl olmak şāh-ı devrān olmadan [yegdür]
- 5 Şarāb-ı 'aşḳ-ıla *Neṣr* gibi mest-i müdām olmak
Baḳup bu himmet⁴²⁸-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür

-137-

FEVRİ*

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Cān belā başḳa belādur bu dil-i zār daḥı
Ne belādur baña bu cism-i pür-efkār daḥı

⁴²⁴ şöyle: böyle, NEVD.

⁴²⁵ olmak: almak, NEVD.

⁴²⁶ rif' ate: faġfūr u, NEVD.

⁴²⁷ bekānuñ: sebātuñ, NEVD.

⁴²⁸ himmet-i: ni' met-i, NEVD.

* 31b

- 2 Ne-diyem yār belā bu ser-i ser-ber de belā
Hele serden [...] ⁴²⁹ belā cūbbe vü destār daḥı
- 3 Dāğ-ı miḥnet ne belā zaḥm-ı elem yā ne belā
Ne belā başuma bu dīde-i ḥūn-bār daḥı
- 4 Ța‘n-ı aḡyār belā cevr-i raḡīb özge belā
Ne belādur baña yā Rab sitem-i yār daḥı
- 5 Ğam belā derd belā ‘aşk belā yār belā
Ne belā **Fevrī** ye yā <Rab> çarḥ-ı sitem-kār daḥı

-138-

[TAŞLICALI] YAḤYĀ*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Ğanīdür ‘aşk-ıla göñlüm ne mālüm ne menālüm var
Ne vaşl-ı yāre ḥandānum ne hicrāndan melālüm var
- 2 Ne şağ olmak murādumdur ne ölmekden kaçır cānum
Cihānda ḥaste-i ‘aşk olalı bir hoşça ḥālüm var
- 3 Ben ol ḥayrān-ı ‘aşkum ki yitürdüm ‘aql [u] idraki
Ne ‘ālemden ḥaberdārum ne kendümden ḥayālüm var
- 4 Ne meyl-i külbe-i aḥzān ne seyr-i şoḥbet-i yārān

⁴²⁹ Bu mısradaki vezne göre eksiklik vardır.

* 31b YD: 318.

Ne ta‘n-ı zāhid-i nā-dān ne ceng ü ne cidālüm var

5 Cihān fānidür ey **Yahyā** “Hüve’l-Hayyu Hüve’l-Bākī”⁴³⁰

Değişmem atlas-ı çarha benüm bir köhne şālüm var

-139-

MÜSEDDES*

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

Kažā-y-ıla yine bir şāhinüñ olduḡ ḡarīdārı

Çoğaldı varṡuḡınca müşterī germ oldu bāzārı

Egerçi nā-resīdelerle toymaz kīr-i ḡar-vārī

Ziyāde ḡāşıl itmiş anı bīkr-i (...) ⁴³¹ reftārı

Bizi gördükçe evvel ma‘ḡül eyler nefret-i ‘ārı

Anı öpmek ya ḡoçmak ya ḡo<d> ṡakmak istesek bārı

II

Cefā itmek ḡamu ehl-i dile aḡlāḡı olmuşdur

S...meklik ḡīdāsı keyfi vü tiryākī olmuşdur

Yanında her erāzil içre (...) ⁴³²-ākī olmuşdur

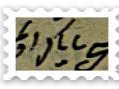
İdenler olsun (?) evvel (...) ⁴³³-ḡorsañ sākī olmuşdur

Bizi gördükçe evvel [ma‘ḡül eyler nefret-i ‘ārı

⁴³⁰ Bākī olan yalnız Allah’tır.

* 31b

431 

432 

433 

Anı öpmek ya koşmak ya ho<d> takmak istesek bāri]

III

Gezerken şayd-ı mähî-veş ‘aceb deryâyı bilmez mi
Kaçar kerre s...ildügin o vaktinde (?) sayılmaz mı
‘Aceb fark eylemez mi dostını a ‘dâyı bilmez mi
Katı nev-restedür yoḥsa daḥı dünyâyı bilmez mi
Bizi gördükçe [evvel ma‘kûl eyler nefret-i ‘ārı
Anı öpmek ya koşmakya ho<d> takmak istesek bāri]

IV

S...işmek dadın aldı gice gündüz ya ‘nî ‘akl eyler
Ḥaḳîkat ‘aşıḳından yüz çevirür ğayrı şekl eyler
Bütün dünyâ tolusu kîr-i ḥar olursa ekl eyler
(...) ⁴³⁴ bir bir ol (...) ⁴³⁵ ma‘kûl naḳl eyler
[Bizi] gördükçe [evvel ma‘kûl eyler nefret-i ‘ārı
Anı öpmek ya koşmak ya ho<d> takmak istesek bāri]

V

Nedür bu tavrı (...) ⁴³⁶ bu puştluk orosbuluḳ
Geñezlik müptezel[l]ik ḳaḥbelik ‘ālemde ḥod-rûluḳ
Gezersin müşterî ḥaḳlamağa her gice şeb-rûluḳ
Fenâ dünyada (...) ⁴³⁷ ḳaldı yire şanma meh-rûluḳ
[Bizi gördükçe evvel ma‘kûl eyler nefret-i ‘ārı

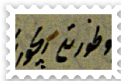
434



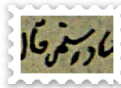
435



436



437



Anı öpmek ya koşmak ya ho<d> takmak istesek bāri]

VI

Frenk uyuzları oldu yüzünden cā-be-cā peydā
Melāmet eyleyüp halk içre kıldı ‘aybuñı ifşā
S...şmeklik[l]e olmuş iki cihān içre bir rüsvā
Nedendür kaḥbe rādde Ḥaḥ bu deñlü nāz u istiğnā
Bizi gördükçe evvel [ma‘kūl eyler nefret-i ‘ārı
Anı öpmek ya koşmak ya ho<d> takmak istesek bāri]

-140-

VE LEHŪ* 438

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün
Kuluñ yād etmeyüp luṭfuñla gel yād eyle sulṭānum
Koma ḥayretde iḥsān it bugün dād eyle sulṭānum
Cihānda ölmeyem dirseñ eyü ad eyle sulṭānum
Şeh-i malik-‘adāletsin hemān dād eyle sulṭānum
Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Şevābın kaşd idüp bir Ka‘be bünyād eyle sulṭānum

II

Dehānuñdan dūr-i gevher saçılır ey kerem kânı
Yed-i luṭfuñ nişār eyler nice genc-i firāvānı
Ağalık saña sulṭānum Ḥudā’dan oldu erzānı
Demidür luṭfuñı mazhar düşür bu ‘abdi mālāni
Dil-i vīrānumı luṭfuñla <gel> ābād [eyle sulṭānum]

* 32a



438

Ve Lehû kelimesinin karşısında “Hüseyin Hasan” gibi okunacak bir ibâre yer almaktadır.

Şevābın aşdedü[p bir Ka‘be bünyād eyle sultānum]

III

Cihānı tıtdı ihsānuñ şeh-i malik-kerem sensin
Kef-i od Kibriyā şekle akā bar[ī vü] yem sensin
Cihānda iylik ile belli olur bir arem⁴³⁹ sensin
Maabbet ānedānı ādīm-i Beytū‘l-arem sensin
[Dil-i vīrānumı lufuñla ābād eyle sultānum
Şevābın aşd edü[p bir Ka‘be bünyād eyle sultānum]

IV

ubār-ı āsitānuñ tūtiyādur cism-i a‘yāna
Ne minnet āk-i pāyüñ var iken kul-i Şıfāhān’a
Vücūduñ ayr-ı maż oldu cihān içinde insāna
Ki derd ehlinden olanlar kapuñda irdi dermāna
[Dil-i vīrānumı lufuñla ābād eyle sultānum
Şevābın aşd edüp bir Ka‘be bünyād eyle sultānum]

V

Ne māl [u] mülk-i dünyā vü ne ‘izz ü cāh için olsun
Ne mīr ü ne vezīr ü ne ged[ā] vü şāh için olsun
Gice gündüz yüz urtuuñ ulu der-gāh için [olsun]
Nazar it meramet kıl bendeñe Allāh için [olsun]
Dil-i vīrānumı lufuñla ābād eyle sultānum
Şevābın aşd edüp bir Ka‘be bünyād eyle sultānum

-141-

MÜSEDDES-İ ŞABRİ*

⁴³⁹ arem: muarem, nūsha.

* 32b

I

mef'ûlû fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

Yolunda hizmet-ile bu dil nâ-tüvân olup
Yaşum akar[dı] pâyine her dem revân olup
Şimdi begenmez oldu beni kâmurân olup
Baş çekdi kendü başına nâ-mihribân olup
Bir serv besledüm nice yıl bâğ-bân olup
Ser-keşlik itdi ol dahı dâmen-keşân olup

II

Dilden hevâ-yı 'aşkı iñen zâyil olmadı
Ol naḥl-ı tâze baña dil-i mâylil olmadı
Şalınma ğayrılarla didüm kâyil olmadı
Çok minnet eyledim aña ve'l-hâşıl olmadı
Bir serv besledüm [nice yıl bâğ-bân] olup
[Ser-keşlik itdi ol dahı dâmen keşân olup]

III

Bâlâ-yı kaddi tâze nihâl iken ibtîdâ
Ġâyet bülend olmuş[-ı]dum [ben] muḥibb aña
Derdüm ki sayesinde anuñ hoş geçem dilâ
Şimdi irişmez oldu elüm dik gelür baña
Bir serv besledüm [nice yıl bâğ-bân] olup
[Ser-keşlik itdi ol dahı dâmen keşân olup]

IV

Ümmîd-i vaşl[ı]-y-ıla anuñ nice rûzgâr
İtdüm sirişk-i çeşümü yolında cûy-bâr
Eşkümle perveriş bulup ol serv-i gül-'izâr
Âhirîn anı idemedüm mâylil-i kenâr
[Bir serv besledüm nice yıl bâğ-bân olup
Ser-keşlik itdi ol dahı dâmen keşân olup]

V

Ey *Şabrî* pây-mâli olup sâye-veş bu ten
Çok çekmiş-idüm anuñ içün ğuşsa vü mihen
Her gâh derdüm aña hâzer eyle âhdan
Toğrusı şakınurdum esen yelden anı ben
Bir serv besledüm nice yıl bâğ-bân olup
Ser-keşlik itdi ol dahı dâmen keşân olup

-142-

VE LEHÛ*

[MÜSEDDES-İ KALENDERİ]⁴⁴⁰

I

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Hôr bakma fuķarāya şakın ey ehl-i hüner
Şûrete kılma nazar sîrete olur ekşer
Düşer erbâb-ı fenâ lutf-ı Hudâ'ya mazhar
Kadir olmazsa da bir habbeye dünyâda eger
İtme dervîş-i 'abâ-pûşa haķâretle nazar
Oda hâlince fenâ iķlîminüñ şâhı geçer

II

Şâf-dil ol yere ķo yüzüñi çün âb-ı revân
Kaynayup tekye-i 'aşķ içre durup nice zamân
Bir bilür şâh [u] gedâ kadrini ehl-i 'irfân
Yedi iķlîme olursañ da eger şâh-ı cihân
İtme dervî[ş-i 'abâ-pûşa haķâretle nazar
Oda hâlince fenâ iķlîminüñ şâhı geçer]

* 33a

⁴⁴⁰ Nûshada başlıkta "Ve Lehû" yazıyorsa da bu şiir bir önceki şaire ait değildir.

III

Âdemüñ fıtrat[ı] olduğda Hudâ-yı müte‘âl
Kimisin şâh-ı cihân itdi kimisin abdâl
Kimine şadr naşîb itdi kime saff-ı ni‘âl⁴⁴¹
Bu naşîhatleri güş it şakın ey nîk-hişâl
İtme dervîş-i [‘abâ-pûşa haķâretle nazar
Oda hâlince fenâ iķlîminüñ şâhı geçer]

IV

Hünerine nazar it ‘aybını pinhân eyle
Kibri ķo yanuña al ‘âlemi seyrân eyle
Def‘-i ğam it güle baķ yüzine handân eyle
Hâtırını ele al lutf idüp ihsân eyle
İtme dervîş-i [‘abâ-pûşa haķâretle nazar
Oda hâlince fenâ iķlîminüñ şâhı geçer]

V

(...) ⁴⁴² fuķarâya yûri zâhid zinhâr
Lutf-ıla baķ yüzine rıfķ-ıla eyle güftâr
Fuķarâdan ķopar erbâb-ı vilâyet her bâr
Gel **Kalender** sözine eyleme lutf it inkâr
İtme dervîş-i ‘abâ-pûşa haķâretle nazar
Oda hâlince fenâ iķlîminüñ şâhı geçer

-143-

441



442



TAHMİS*
[MUHAMMES-İ SULTÂN MURÂD]⁴⁴³

I

fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün

Yine küffâr ile cihâdum var
Sefere sa'y-i iştihâdum var
Emr-i Mevlâya inkiyâdum var
Lutf-ı Rahmân'a istinâdum var
Fazl-ı Hâk'dan nice murâdum var

II

Hâk bilür hayrımı ta hammülümi
Rûh-ı peygambere tevessülümü
Halka-i lutf[ın]a koyup elümi
Çün [ki] ders almışam tevekkülümü⁴⁴⁴
Meded-i Hâkka i'timâdum var

III

Şanmasunlar beni du'â itmem
Yüz sürüp yerlere recâ itmem
Gayrı der-gâha ilticâ itmem
Leşker ü mâla ittikâ itmem
'Asker-i gayba istinâdum var

IV

* 33a Muhammes derkenara yazılmıştır.

⁴⁴³ MRD: 30-31. Bu şiir Sultan Murâd'ın asıl Dîvân'ında bulunmayıp Ahmet Kırkkılıç'ın neşrinde "Sultan III. Murad'ın Dîvân'da Olmayan Bazı Şiirleri" başlığı altında yer almaktadır. Ancak Kırkkılıç'ta bu şiir muhammes değil gazeldir. Mecmuada başlıkta tahmis yazmakla beraber son bendde tahmis eden şairin mahlası bulunmadığı için muhammes olarak değerlendirdik.

⁴⁴⁴ Çün[ki] ders almışam tevekkülümü: Çün direct etmişim Hudâya gönül, MRD.

Eyleyüp kaç‘-ı kelle[-i] a‘dā
Tīguñ elde [ki] durmayup kaç‘ā
Seyf-i kâti‘ mişālî şubḥ [u] mesā
Çalışuñ ey mücāhidān-ı ġazā
Dīn yolında benüm cihādum var

V

Ḥüsrev-i dehre çünki olduñ kul
Olma ġayrı şaķın cihānda melūl
Didi ihlāş-ıla olup meşķūl
Umarın ki du‘ām ola maķbūl⁴⁴⁵
Ki kabūle [hep] i‘tikādum var

-144-

VE LEHŪ*
[MÜSEDDDES-İ ĀZERİ]

I

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün
Gerçi āyīn-i vefā olmaz senüñ mu‘tāduña
Muttaşıl resm-i cefā ammā ki düşmez dāduña
Ḥasteñe rahm eylemek bir kerre gelmez yāduña
Bī-ġüneḥ şemşīr çekmiş ‘āşık-ı nā-şāduña
Sen mi öğretdüñ cefāyı ġamze-i cellāduña
Ḥūb ta‘līm eylemişsin āferīn üstāduña

II

Gözler<in>üñ ḥūn-rīzlik fennini taḥşīl eylemiş
Mübtelālar kanını dökmekde ta‘cīl eylemiş

⁴⁴⁵ Bu beyit Dīvān’da bulunmamaktadır.

* 33b Nüshada başlıkta “Ve Lehū” yazıyorsa da bu şiir bir önceki şaire ait değildir.

Hışmını efzūn idüp luşfını ta‘līl eylemiş
Yok kuřūrı mekteb-i hūsn ire tekmiīl eylemiř
Sen mi ğretdūñ [cefāyı ęamze-i cellāduña
Hūb ta‘līm eylemiřsin āferīn ūstāduña]

III

Bendene lāyık grp derd [] belādan ęayrısın
Eylemezdūñ dřmene cevır  cefādan ęayrısın
Grmez-idi ehl-i dil zevk [u] řafādan ęayrısın
Bilmez idi ‘āřıkā mihr [] vefādan ęayrısın
Sen mi ğretdūñ [cefāyı ęamze-i cellāduña
Hūb ta‘līm eylemiřsin āferīn ūstāduña]

IV

Dergehūñden dr idp aęyāruñı mehcr tt
‘Āřık-ı dil-ęasteden derd [] belāyı dr tt
Kllaruñ ęam-nāk olur her dem gehī mesrr tt
Pādiřāhum şorduğum ‘ayb olmasun ma‘zr tt
Sen mi ğretdūñ [cefāyı ęamze-i cellāduña
Hūb ta‘līm eylemiřsin āferīn ūstāduña]

V

Āzerī nñ itdigi feryād [u] āh u zār in
arĥa āteřler şalan sz-ı dil-i gm-rāh in
Mehbiş-i Rĥu‘l-emīn ol řāh-ı ‘ālī-cāh in
Toğrı syle ‘ālemi var eyleyen Allāh in
Sen mi ğretdūñ [cefāyı ęamze-i cellāduña]
Hūb ta‘līm [eylemiřsin āferīn ūstāduña]

TAHMİS-İ NEV'İ*
[MUHAMMES-İ NEV'İ]⁴⁴⁶

I

mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilün
Ne mümkün oldu ğam-ı fûrkatünle ülfet idem
Ne çâre var talebünden senün ferâğat idem
Ne kadirem ser-i küyün varup ziyâret idem
Ne fırsat oldu hicrân-ı⁴⁴⁷ ğamze⁴⁴⁸ rivâyet⁴⁴⁹ idem
Ne vüs'at oldu saña⁴⁵⁰ hâlûmi⁴⁵¹ şikâyet⁴⁵² idem

II

Hemîşe olmada mümted zamân-ı ğuşşa vü ğam
Hemîşe derd [ü] elem bî-şümâr [u] râhat kem
Ne bir qarîn-i muvâfık var olmağa hem-dem
Ne bir şehenşeh[i] bulundu kim varam hem-dem⁴⁵³
Bu zulmı 'âdet iden şâhdan şikâyet idem

III

Ne bād-ı âh<um>-ıla ol servi eyledüm⁴⁵⁴ meyyâl
Ne eyledi eşer-i⁴⁵⁵ mû-miyâna kıl[-i]le kâl
Şalâh-ı kâr ise şimden girü hayâl-i muhâl
Ne 'arz-ı hâle meded var ne dilde şabra mecâl

* 34a NEVD: 215-216.

⁴⁴⁶ Nûshada başlıkta “Tahmîs-i Nev'î” yazıyorsa da bu bir muhammestir.

⁴⁴⁷ hicrân-ı: saña, NEVD.

⁴⁴⁸ ğamze: hâlûmi, NEVD.

⁴⁴⁹ rivâyet: hikâyet, NEVD.

⁴⁵⁰ saña: ki hicrân, NEVD.

⁴⁵¹ hâlûmi: ğamın, NEVD.

⁴⁵² şikâyet: rivâyet, NEVD.

⁴⁵³ şehenşeh[i] bulundu kim varam hem-dem: şehenşeh-i 'âdil bulundu kim varam, NEVD.

⁴⁵⁴ eyledüm: eyledük, NEVD.

⁴⁵⁵ eşer-i: eşer ol, NEVD.

Ne çäre n'eyle[ye]yin bilmezüm⁴⁵⁶ ne hâlet idem

IV

Murād-ı dilber için nā-murād olup dāyim
Göñül vilāyetine 'aşkı eyledüm hākim
Bu kâra şanma ben ey müdde 'ī olam nādim
Murādı çün beni güldürmemekdür ol zālīm
Revā budur ki hemān ağlamağı 'âdet idem

V

Yanuñdan eyledi⁴⁵⁷ ağıyār ben gedāyı ğarīb
Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hicre bī-taqrīb
Ne çäre çünki degülmiş vişalūñ aña naşīb
Kapuñda ölmeğe *Nev'ī*'ye māni' oldı raķīb
O seg qomadı ki bir laħza istirāhat idem

-146-

BĀQĪ*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Eski pü[s]ki (...) ⁴⁵⁸ qapamañ
Bilmezem (...) ⁴⁵⁹ mi yā boğası
- 2 Hemñ olursın *Emriyā* geyicek
Boynuzı burma bir geyik [boğası] ⁴⁶⁰

⁴⁵⁶ bilmezüm: bilmezin, NEVD.

⁴⁵⁷ eyledi: eyleyüp, NEVD.

* 34a BD: 444.



458



459

⁴⁶⁰ Dîvân'da bu şiir şu şekilde geçmektedir:

Geydügün eski püski şol qapamañ

-147-

LÜĞAZ

[MAṬLA']*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ûlün

İñen germ olma (...) ⁴⁶¹-zāde

Ki burnuñ boḥdadur g.tüñ hevā[da]

-148-

TERCİ' -İ BEND[-İ RAḤMÎ]*

[ON BEŞLİ MUSAMMAT] ⁴⁶²

I

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

Ġam-ı dünyā-y-ıla ey dil nice bir zār olalum

Varalum mu'tekif-i gūşe-i ḥammār olalum

Sākī [vü] muṭrib-ı gül-çehre ile yār olalum

Zāhid-i ḥuşk yüzinden ⁴⁶³yüri bī-zār olalum

'Aşk evşāfina gel maḥzar-ı āşār olalum

Āteş-i şevke ⁴⁶⁴yanup Maṭla' -ı Envār olalum

Koṭan mı bilmezin yā ḥod bogası

Geyicek Emriyā olursın anı

Boynuzu egri bir geyik bogası

* 34a Başlıkta "Lügaz" yazmaktadır.



⁴⁶¹

* 34b RD: 93-94.

⁴⁶² "Nüshada başlıkta "Tercî' -i Bend" yazıyorsa da "On beşli Musammat"tır. İlk bendi kendi içinde, diğer bentlerin son mısra(lar)ı daima ilk bentle kafiyeli aynı vezinde 15'er mısralık en az iki bentten oluşan tek kafiyeli nazım şeklidir" Cemal Kurnaz, ve Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*. (Ankara: Kurgan, 2013) 366. Bu şiir nüsha kopukluklarından dolayı yarım kalmıştır.

⁴⁶³ yüzinden: sözinden, RD.

⁴⁶⁴ şevke: 'ışka, RD.

Gülşen-i Râz'ı bilüp⁴⁶⁵ Maḥzenü'l-esrâr⁴⁶⁶ olalum
Manṭıku'ṭ-ṭayr okuyup⁴⁶⁷ maḥrem-i 'Aṭṭār olalum
Yine bir serv-i hevā-baḥşa hevādār olalum
Lāle-veş miḥnet-ile dāğ-ı⁴⁶⁸ dil-efgār o[lalum]
Naḳd-ı cān-ıla vişāline ḥarīdār olalum
'Akli terk eyleye[lü]m⁴⁶⁹ māni' -i aḡyār olalum
Boynumuzdan ıralum yüki sebük-bār olalum
Pāyine şu gibi yüzi sürüyüp⁴⁷⁰ zār olalum
Pāk-rū pāk-naẓar 'āşık-ı dīdār olalum

II

Nice bir medresede eyleye[lü]m kıl-ile kāl
Nice bir māzī vü müstaḳbel ola dilde maḳāl
Eylemek⁴⁷¹ fenn-i kelām içre nice bahş[ü] cidāl
Zāhir olmaz saña bir zerre meh-i keşfine⁴⁷² ḥāl
Hall olsun dir-iseñ saña ser-ā-ser eşkāl
Yüri bir rāh-nümāya irişigör abdāl
Göstere baña⁴⁷³ saña kande durur rāh-ı vişāl⁴⁷⁴
Ḥāk-i rāhı⁴⁷⁵ dükedüp⁴⁷⁶(?)⁴⁷⁷ olsa hezārān mişkāl
Püte-i 'aşkda şevḳ âteşi-y-ile ola⁴⁷⁸ kāl
Çıkarup cāme-i zühdi⁴⁷⁹ giyegör bir kara şāl

⁴⁶⁵ Râz'ı bilüp: Râz okuyup, RD.

⁴⁶⁶ Maḥzenü'l-esrâr: Maḥzen-i esrâr, RD.

⁴⁶⁷ Manṭıku'ṭ-ṭayr okuyup: Manṭıku'ṭ-ṭayrı bilüp, RD.

⁴⁶⁸ miḥnet-ile dāğ-ı: dāğ-ı mahabbetle, RD.

⁴⁶⁹ eyleyelüm: eyleyüben, RD.

⁴⁷⁰ yüzi sürüyüp: yüzler sürüben, RD.

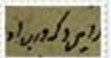
⁴⁷¹ Eylemek: Eyleyüp, RD.

⁴⁷² zerre meh-i keşfine: zerrece keyfiyyet-i, RD.

⁴⁷³ baña: tā ki, RD.

⁴⁷⁴ vişāl: ḍalāl, RD.

⁴⁷⁵ rāhı: pāyine virüp, RD.

⁴⁷⁶ 

⁴⁷⁷ dükedüp (?): virüp, RD.

⁴⁷⁸ ola: ol, RD.

⁴⁷⁹ zühdi: zerki, RD.

Muğteber⁴⁸⁰ itdise mir'āt-ı dili jeng-i melāl
Bir nazar<i>le anı pāk eyleye āyīne-miṣāl⁴⁸¹
[Pāk-rū pāk-nazar 'āşık-ı dīdār olalum]

III

Nice bir kâh-ı fenâ içre ikâmet idelüm
Çünkü bākī degül yâ⁴⁸² nice ğaflet idelüm⁴⁸³
Câme-i zerķi giyüp nice zārâfet idelüm
Gel berü terk-i hevâ itmege himmet idelüm⁴⁸⁴

-149-

TAḤMĪS-İ [FAZLĪ ĞAZEL-İ] ZĀTĪ*

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
K̄anadum altına 'Anķā gibi biñ kũh-sār aldum
İçinde nicenũñ k̄ahr-ıla kebg-i dil-figār aldum
Maḥabbet K̄āf'ınuñ gerçi şikārın bĩ-şümār aldum

⁴⁸⁰ Muğteber: Makar, RD.

⁴⁸¹ Dîvân'da bu mısradan sonraki şu mısralar mecmuada yoktur:

Anda 'aks eyleye geh gâh tecelli-i cemāl
Şu 'le-i hüsnine karşu yakalum perr ile bāl

⁴⁸² degül yâ: degülüz, RD.

⁴⁸³ Dîvân'da bu mısradan sonraki şu mısra mecmuada yoktur:

Niçe bir nef̄s hevāsına itā 'at idelüm

⁴⁸⁴ Nüşhada, şiirin yarım kalmasından bu kısımda sayfa eksikliklerinin olduğu anlaşılmaktadır. Yarım kalan bendin devamı Dîvân'da şu şekildedir:

Mā-sivādan geçüb̄en külli ferāgat idelüm
Gezelüm 'ālem-i tecridi seyāhat idelüm
Mihr-i 'ālem gibi bir kursa kanā 'at idelüm
Gāh geh bahr-i şuhūd içre sibāhat idelüm
Şīnemüz şevk ile pür-dāğ-ı mahabbet idelüm
'Arsa-i 'ışkda şīrāne şecā 'at idelüm
Terk idüp vahşeti dīvāneye nisbet idelüm
Yār içün nār-ı gama yanmaga minnet idelüm
Yārsuz gir diseler cennete nefret idelüm
Pāk-rū pāk-nazar 'āşık-ı dīdār olalum

* 35a ZD, C. II: 476.

Raķīb⁴⁸⁵-i zāğ elinden bir tezerv-i şīve-kār aldum
Dağı ben şāh-bāz-ı ‘aşk olaldan bir şikār aldum

II

Diyār-ı miḥneti Ferhād [u] Mecnūn yok yere gezdi
Berāt-ı mülk-i ‘aşkı kātib-i kudret baña yazdı
Meh-i nev sikke-i ḥurşide nāmum tīg-ıla kazdı
Yine burc-ı bedenden cān sevincinden⁴⁸⁶ çıka yazdı
Nigāruñ göñline girdüm demürden bir ḥişār aldum

III

Dil ü cān-ıla yāruñ derd-i ‘aşkına boyun vurdum
Bugün meydān-ı miḥnetde ‘adūnūñ kahrına tırdum
O yüzi kara ḥūn-rīzūñ⁴⁸⁷ cefāsın şanmasuz gördüm
Şarup pehlūye tīg-i⁴⁸⁸ zaḥmını şöyle şafā sürdüm
Şanasın yanuma bir serv-ķamet gül ‘izār aldum

IV

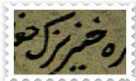
Ten-i pür-ḥūn[ı] tıtdum şanmasuz dūd-ı siyāhumla
Tıtuldu lāle-zār-ı derd-i ḥasret bār-gāhumla
Serīr-i sūzı geçdüm şem ‘a-veş uzun külāhumla
Melāmet mülkini açdum ser-ā-ser tīg-ı āhumla
Bugün ben pādişāh-ı mülk-i ‘aşkum bir diyār aldum

V

Olup *Faẓlī* gibi ser-geştesi bir māh-ruḥsāruñ

⁴⁸⁵ Raķīb-i: ‘Adū-yı, ZD.

⁴⁸⁶ sevincünden: sevincümden, ZD.



⁴⁸⁷

⁴⁸⁸ tīg-i: tīgūñ, ZD.

Varup dellâl-ı dil bâzâr-ı kûyına o dil-dâruñ
Hezârân derd-ile efrâdını aldum o dil-dâruñ
Nuķûd-ı şabrumı⁴⁸⁹ virdüm metâ‘-ı vaşlına⁴⁹⁰ yâruñ
Görenler *Zâtîyâ* cânlar virür bir yâdigâr aldum

-150-

TAḤMÎS-İ DİĞER*

[TAḤMÎS-İ ṬAB‘Î ĞAZEL-İ SULṬÂN MURÂD]

I

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Destâr[1] başda kâkül-i hûbâna şarmaşur
Himmet bülend iden kad-i cânâna şarmaşur
Bende düşer ki dâmen-i sulṭâna şarmaşur
Yâruñ kemend-i zülfine çün şâne şarmaşur
Zencîr-i ‘aşka bu dil-i dîvâne şarmaşur

II

Ref‘ eyleyüp niķâbın açıldı o gül-‘izâr
Oldum görince cûy-şifât anı bî-ķarâr
Bâĝ-ı cihânda nâle idersem n’ola hezâr
Bûs itmege şarıldım ayaĝına didi yâr
Baķ şol giyâha serv-i hırâmâna şarmaşur

III

Gösterdügince ortada dilber miyânını
‘Arz eyler ehl-i ‘aşka o ĝonca dehânını
‘Âşıķ virür bu yolda dil ü ‘aķl u⁴⁹¹ cânını

⁴⁸⁹ şabrumı: şabr u dil, ZD.

⁴⁹⁰ vaşlına: derdine, ZD.

* 35b Ekinci, 2018: 348.

⁴⁹¹ dil ü ‘aķl: ‘aķl u dil, nüsha.

Ṭağıtduğınca ṭurre-i ‘anber-feṣānı[nı]
Sevdā-yı ‘aşkı ‘akl-ı perīṣāna ṣarmaşur

IV

Revnaḵ virür cemālūne zeyn ile kākülün
Dem-beste eyledi beni açılmadı gülün
Eflāke çıkdı şevḵ-ile feryādı bülbulün
Didüm güneş yüzüne hicāb itme kākülün
Ebr-i siyeh didi meh-i tābāna ṣarmaşur

V

Vuşlat düşerse nāz-ile gel eyle ittiḥād
Fānī cihāna eyleme ey **Ṭab ṭ** i ‘timād
Diñle nedür o şāh-ı eḳālīm-i ‘adl [ü] dād
Bundan güzel şafā mı olur ‘āşıkā **Murād**⁴⁹²
‘Ayn-ı vefā-y-ıla aña cānāna ṣarmaşur

-151-

MÜSEDDES[-İ LĀMİ‘İ]*

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Yine aḡyār-ı bed-ḥū başlayup iḡvāya sulṭānum
Dil-i şeydāyı geḗmişler gibi sen aya sulṭānum
Dimişler ‘aşkuñı fāş eyledi dünyāya sulṭānum
İnanduñ mı ya andan töhmet-i a‘ dāya sulṭānum
Neden çok böyle incinmek dil-i şeydāya sulṭānum
Nedür bā‘iş bu deñlü nāz u istignāya sulṭānum

⁴⁹² Sultān IV. Murād’a ait iki beyit bulunmuştur. 2.,4.,5. Bendlerdeki IV. Murād’a ait beyitler Şeyhî’nin Şakâik Zeyli’nde bulunmamaktadır.

* 35b

II

Dil-i zāruñ firāķuñda işi rüsvālîķ oldıysa
Anı rû eyledük mihr [ü] vefāya lāyîķ oldıysa
Giriftār-ı belā anuñ yoluñda şādîķ oldıysa
Günehkār olmadı mihr-i ruķuñā ‘āşîķ oldıysa
Neden çok [böyle] incinmek [dil-i şeydāya sultānum
[Nedür bā‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānum]

III

Murād-ı hātıruñ olmağa çok sa‘y-i belîğ itdüm
‘Aceb terk[e] yoluñda cān u başımı dirîğ itdüm
Başum kūh-ı belā kaçum kemer müjgānı tîğ itdüm
Sirişküm anda bir tūfān-ı miħnet yāre mîğ itdüm
Neden çok bö[yle] incinmek dil-i şeydāya sultānum
Nedür bā‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānum]

IV

Belā çekmekde yüz döndürmedüm bir vechle senden
Dil-i meyyālî pā-māl eyledüñ lāyîķ mıdur andan
Senüñ ben şakla<r>dum vallāhi rāzuñ cān-ıla tenden
Benüm yoluñda ķurbān olduğum gel şaklama benden
Neden [çok] böyle [incinmek dil-i şeydāya sultānum
Nedür bā‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānum]

V

Ėamuñla itdüğüm her dem fiğān [u] āh içün olsun
Dil-i şūrîde<ye>-meşreb hātır-ı güm-rāh içün olsun
Senüñ bu şekl-i hūbuñ halk iden Allāh içün [olsun]
Dil-i **Lāmi ‘T**’yi saña ķul iden şāh içün olsun
Neden çok böyle incinmek [dil-i şeydāya sultānum
Nedür bā‘iş bu deñlü nāz u istiğnāya sultānum]

TAHMÎS*

[MÜSEDDDES-İ SIRRÎ]⁴⁹³

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Cihân içre nazîrin görmedüm bî-miśl [ü] hem-tâdur
Güzeller haylinüñ serdârıdur a' lādan a' lādur
Kaçup reftāra gelse nāz-ıla naḥl-i dil-ārādur
Tebessümle tekellüm eylese tūtî-i güyādur
Cemāl-i bā-kemālin seyr kıldum pür-temāşādur
Benüm Muşlıhcıgum billāhi ḥübān içre a' lādur

II

Cemālūñ bāğ[ı] olmazsa cehennemdür baña gülşen
Ruḥuñ ḥurşîdini⁴⁹⁴ görmezsem olmaz ḥatırım ḥurrem⁴⁹⁵
Bulursın sen de bir gün baña itdüklerüñ[i] katlan
Gelicek ḥālet-i nez'e okuyam işbu beyti ben
Cemāl-i bā-kemālin [seyr kıldum pür-temāşādur
Benüm Muşlıhcıgum billāhi ḥübān içre a' lādur]

III

Nedür mâhiyyetüñ hîç görmedüm bu resm-i meh-pāre
Kimüñ cānısın ey rûh-ı muşavver başla güftāre
Ne bāğuñ servis (..) ⁴⁹⁶ nāz-ıla reftāre
Dil-i āvāre düşdi şimdi sen yār-ı cefā-kāre
Cemāl-i bā-kemālin [seyr kıldum pür-temāşādur

* 36a

⁴⁹³ Nüşhada başlıkta “Tahmîs” yazıyorsa da bu bir mütekerrir müseddestir.

⁴⁹⁴ ḥurşîdini: ḥurşîde, nüşha.

⁴⁹⁵ Bu kelime kafiye akışını bozmaktadır.



Benüm Muşlıhcıgum billahi hūbān içre a‘lādur]

IV

Periṣān eyledi ahvālimüz zūlf-i periṣānuñ
Helāk itdi beni āṣūb-ıla ol çeşm-i fettānuñ
Yüzüme gülmedi bir gün senüñ ruhsār-ı handānuñ
Tutam Hāk kādīr olduḡda yaza maḥşerde dāmānuñ
Cemāl-i bā-kemālin [seyr kıldum pür-temāşādur
Benüm Muşlıhcıgum billāhi hūbān içre a‘lādur]

V

Gice seyrümde gördüm sīmīn-ten māh-ı ġarrāyı
Tolandum kūyuñı geşt eyledüm ağlayı ağlayı
Nice bir ağladursın derd-ile *Sırrı*-i rüsvāyı
Uyandum baña oḡurken bu beyt-i ḥasret-efzāyı
Cemāl-i bā-kemālin seyr kıldum [pür-temāşādur
Benüm Muşlıhcıgum billāhi hūbān içre a‘lādur]

-153-

TAḤMĪS-İ DİĞER*

[MÜSEDDDES-İ MĀNĪ]⁴⁹⁷

I

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
‘Ālemi geşt eyleyüp bir māh-ruhsār isterüz
Bülbül-i şūrīdeyüz kim verd-i gülzār isterüz
Bāğ-ı ‘ālemde bugün bir serv-reftār isterüz
Ḳadr ü kıymet fehm ider bir hūb dil-dār isterüz
‘Āşıḡuz bir ‘āşıḡuñ ḡadrin bilür yār isterüz

* 36b Nüshada başlıkta “Tahmīs-i Diğer” yazıyorsa da bu bir mütekerrir müseddestir.

⁴⁹⁷ Mânî’ye ait olan bu müseddes Dîvân’da bulunmamaktadır.

Bağmazuz bî-mihre dil-dâr-ı vefadâr isterüz

II

İhtiyâr itdük cihân mülkinde biz serv-i saķar (?)⁴⁹⁸

Râh-ı ‘aşķ içinde çekdük nice biñ havf u haķar

Cüst ü cü itdük bütün dünyâyı gezdük ser-tâ-ser

Bunda n’eylersiz ya⁴⁹⁹ siz kimlersüñüz dirse eger

‘Āşıkuz bir ‘āşıkunñ [ķadrin bilür yâr] isterüz

Bağmazuz bî-mihre [dil-dâr-ı vefadâr] isterüz

III

Sevmezüz râm olmayınca ‘āşık-ı bî-ķāreye

Bağmazuz tâ gülmeyince sîne-i şad-pāreye

Bî-vefâlar sevmede biz çok ķalınduk yāreye

Şanma meyl eyler bizi her gördüķi meh-pāreye

‘Āşıkuz [bir ‘āşıkunñ ķadrin bilür yâr] isterüz

[Bağmazuz bî-mihre dil-dâr-ı vefadâr isterüz]

IV

Nice gündür hâķır-ı maķzūnumuz hurrem degül

Dîdemüzden ğayrı bir kimse bize hem dem degül

Çünki yanuñda senüñ ‘āşıkılarınñ âdem degül

Ey perî-rü eylesek senden ferâķat ğam degül

‘Āşıkuz bir [‘āşıkunñ ķadrin bilür yâr] isterüz

[Bağmazuz bî-mihre dil-dâr-ı vefadâr isterüz]

V



Māniyā āsān görünür kār-ı ‘aşkuñ evveli⁵⁰⁰
Herkesüñ itmez taḥammül bār-ı hicrāna dili
Çekmezüz ammā yine kayd-ı ta‘alluḡdan eli
Gerçi bu şehir içre şimdi çok güzeller var deyi
‘Āşıkuz bir ‘āşikuñ [ḡadrin bilür yār] isterüz
Baḡmazuz [bī-]mihre [dil-dār-ı vefadār] isterüz

-154-

MÜSEDDDES-İ BERĀY-I ‘OŞMĀN PĀŞĀ*
[‘ALĪ ŞĪRĪ]

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Şecâ‘at pîşe-zârında bugün bir şîr-i nersin sen
Urup (...) ⁵⁰¹-ı tîrûñle ‘adū baḡrın delersin sen
Bilürsin herkesüñ miḡdārını ehl-i nazarsın sen
Şafâ-rây-ı muzâf-ı vaşf ider şāhib-hünersin sen
Şadāḡatla Ebū Bekr [ü] ‘adāletle ‘Ömer’sin sen
Aduñ ‘Oşmān Pāşā bir ‘Alī sîretlü ersin sen

II

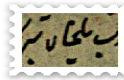
‘Adū ḡahr etmede gūyā cihānuñ ḡahramānısın
Ḥaṭāyī Türk-i Rūmîlerle naḡş itmede Mānī’sin
Göñüller yapmada iḡsān[-ı]la Cemşîd-i şānısın
Ḳuzât-ı dîn-i İslām’uñ ser-āmed pehlevānısın

500



* 37a

501



Şadâkatla Ebû Bekr [ü ‘adâletle ‘Ömer’sin sen]
Aduñ ‘Osmân Pâşâ [bir ‘Alî sîretlü ersin sen]

III

Çılıcuñ şehr-i a‘zam fethine miftâh olmışdur
Şu‘â‘-i cem‘î-i Şîrvân’ye mışbâh olmışdur
Kudümüñ evliyâya râhat-ı ervâh olmışdur
Vilâyet hayf şemşîrûñ[-i]le ıslâh olmışdur
Şadâkatla Ebû Bekr [ü ‘adâlet]le [‘Ömer’sin sen
Aduñ ‘Osmân Pâşâ bir ‘Alî sîretlü ersin sen]

IV

Eres Han’uñ kesüp başın Kara Han’ı da de[n]g itdün
Kara kana boyaduñ Sürh-ser tâcına reng itdün
Re’is-i mülhîdîn olan imâm Kuluyla ceng itdün
‘Adû-yı Çâr-yâr idi şınup ol l[ü]k u leng itdün
Şadâkatla Ebû Bekr [ü ‘adâletle ‘Ömer’sin sen
Aduñ ‘Osmân Pâşâ bir ‘Alî sîretlü ersin sen]

V

Çeküp ‘asker hurûc itdi zamânuñda Benî Aşfer
Boyanurdı kızıl kana nitekim tâc-ı Sürh-ser
‘Adû Ye’cüc’ine tîguñ olupdur sedd-i İskender
Çılıcuñ birle Şîrvân ilini feth eyledün <ey> server
Şadâkatla Ebû [Bekr ü ‘adâletle ‘Ömer’sin sen
Aduñ ‘Osmân Pâşâ bir ‘Alî sîretlü ersin sen]

VI

Şamaķı Qal‘asını yapduñ Hudâ’dan dest-i kudretle
Esâs-ı muhkem itdün tarh idüp mi‘mâr-ı hikmetle
Tonatduñ burc u bârûsın ser-â-ser tûb-ı heybetle
Çıkarduñ ‘askeri Rûm’a yine şağ u selâmetle

Şadākatla Ebū Bekr [ü ‘adāletle ‘Ömer’sin sen
Aduñ ‘Osmān Pāşā bir ‘Alī sīretlü ersin sen]

VII

‘*Alī Şīrī*’ kuluñ çün kim gedā-yı āsitīnūndür⁵⁰²
‘İnāyet hürmetinde behre umar hūşe-çīnūndür
Aşılan lenger-i ‘arşa senūñ sehm-i kemīnūndür (?)⁵⁰³
Ne semte ‘azm iderseñ ‘asker-i nuşret mu‘īnūndür
Şadākatla Ebū Bekr [ü ‘adāletle ‘Ömer’sin sen]
Aduñ ‘Osmān Pāşā [bir ‘Alī sīretlü ersin sen]

-155-

YAḤYĀ FERMĀYED^{*504}

fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

- 1 Dile geldi o degirmen fi’l-ḥāl
Söyledi ḥāl dili ile maḳāl
- 2 Didi ey şeyḥ ü⁵⁰⁵ sefīḥ ü nā-dān
Boğazuñ⁵⁰⁶ içün⁵⁰⁷ idersin efgān⁵⁰⁸
- 3 Beni bir ehl-i fenā itdi binā⁵⁰⁹
Eksük olmaz idi dāne baña

⁵⁰² āsitīnūndür: āsitānuñdur, nüsha.



⁵⁰³

* 37a Sarıçiçek, 2015: 154-155.

⁵⁰⁴ Bu şiir derkenara yazılmıştır.

⁵⁰⁵ şeyḥ ü: şeyḥ-i, Sarıçiçek, 2015.

⁵⁰⁶ Boğazuñ: Boğaz, Sarıçiçek, 2015.

⁵⁰⁷ içün: ucından, Sarıçiçek, 2015.

⁵⁰⁸ efgān: noḳşān, Sarıçiçek, 2015.

⁵⁰⁹ binā: būnyād, nüsha.

- 4 Sen binā-yı Hāk iñen ey aħmak
Dānesüz ħor mı seni ħayret-i Hāk
- 5 Seni yokdan var iden ac itmez
Ėayrı kapulara muħtāc itmez
- 6 Virgin[i]⁵¹⁰ “naħnū ħasemnā”da ħamu⁵¹¹
İrişür saña muħarrerdür bu
- 7 Yüri var Hākħa tevekkül eyle
Hālūñe şabr u taħammül eyle⁵¹²
- 8 Āħiret yolu içün eyle yaraħ
Rızķ [içün] nefse uyup gitme ıraħ

-156-

TESDİS-İ DİĞER*

[TAHMİS-İ VAHYİ ĖAZEL-İ SELİM]⁵¹³

I

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

‘Aşķ yoluñda ħam [u] derd oldu yoldaşum benüm

İçdüğüm ħün-ı cigerdür ħuşşadur aşum benüm

‘Aşķdur atam anam ħam ħarındaşum benüm

Gözlerümnden aķdı deryālar gibi yaşum benüm

⁵¹⁰ Virgin[i]: Virilen, Sarıçicek, 2015.

⁵¹¹ Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğeri istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır (Zuhuruf: 43/32).

⁵¹² 7. ve 8. Beyitler takdim-tehirlidir.

* 37b Köksal, 2017: 506.

⁵¹³ Nüşhada başlıkta “Tedsîs” yazıyorsa da bu şiir bir tahmîstir.

Düstlar çok nesne gördi oñmaduk başum benüm

II

Şanmañuz ‘âlem içinde derd-i ‘aşkı serseri
Yerde gökde ‘âşık olan kimse[nü]ñ yokdur yeri
Kaçma gözüm yaşını görüp beri gel ey perî
Geçmek için seyl-i eşkümden hayâlün⁵¹⁴ ‘askeri
Bir direklü iki gözlü köprüdür kaçum benüm

III

Cân ferâgat güşesine geçdi bir hırka geyüp
‘Âlemün varını ‘âkıllar gibi yoğa sayup
Vaz geldi dil ‘acüz-ı dehri çokdan boşayup
Her gice altun beneklü âsumâniler geyüp
İşbu çarh-ı pîre-zen olmışdur oynaşum⁵¹⁵ benüm⁵¹⁶

IV

Reh-i ‘aşkuñda_iki kör dañi giderse yaluñuz
Bilmezem ey cân u dil n’olur sizün ahvâlünüz
Çün gidersiz biriñüz bār[i] benümle kaluñuz
Ben gedā ğurbet⁵¹⁷ diyârında kalurdum yaluñuz
Miñnet [ü] derd [ü] belā olmasa oynaşum⁵¹⁸ benüm

V

Oldı tokuz yüz yigirmi altı içinde sakım⁵¹⁹
Çäre olmadı bu derde çäre olmaya hekīm

⁵¹⁴ hayâlün: hayâlüm, Köksal, 2017.

⁵¹⁵ Tahmis edilen gazelin, 3 ve 4. beyitleri takdim-tehirlidir.

⁵¹⁶ Tahmis edilen gazelde, bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

“Halk-ı ‘âlem baña dir kim hep senüñdür bu cihân
Kāfirem ger var ise içinde bir taşum benüm”, Köksal, 2017.

⁵¹⁷ ğurbet: fūrkat, Köksal, 2017.

⁵¹⁸ oynaşum: yoldaşum, Köksal, 2017.

⁵¹⁹ Sultân Selīm Han’ın vefat tarihi(1519-1520).

Düşdi ‘askeriyye ey **Vahyî**-i pür-hûn-i muķîm
Ey felek toķuz tolu cām içmeyicek⁵²⁰ bu **Selîm**
Devr⁵²¹ içinde bulmadum⁵²² hergiz ayakdaşum benüm

-157-

ĠINĀYÎ*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- 1 Sākî-i vaĥdet elinden nüş iden la‘l-i müzāb
Her sözi bir faşl olur açsa dehen min külli bāb
- 2 Hāne-i fülâsi anuñ pür-nūr olursa vech[i] var
Eylemişdür dehr-i dün u māsivādan ihtisāb
- 3 Gāh zevķ-i vaşl-ı dil-dār-ıla şıĝmaz ‘āleme
Gāh eyler cism-i zārın hicr içün biz[e] rebāb
- 4 Sālik-i rāh-ı Hudā’nuñ meslekidür bu tarîķ
Bu tarîķa girer ammā şāf olan mānend-i āb
- 5 Cān[-ı]la dilde gider dünyā vü mās-fihā ĝamın
Bezm-i rindāna **Ġināyî** dāhîl ol çekme ‘azāb

-158-

⁵²⁰ içmeyicek: içmeyince, Köksal, 2017.

⁵²¹ Devr: Dehr, Köksal, 2017.

⁵²² bulmadum: olmadı, Köksal, 2017.

* 38b

ÜMİDİ*

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

- 1 Tır-i müjesine dime dil murğı urılmaz
Ebrûlarınıñ yâsı kolayına kurulmaz
- 2 Āvāre gönül hâtıra-i vaşl-ıla her şeb
Allāh ki görür vākıa'lar hîç yorılmaz
- 3 Çok kaşd iderem kūyına varmamağa hergiz
Çeşmüm bulanık yaşı döker ol demde turılmaz
- 4 'Uşşāk tavāf itmede bir mertebe keşret
Kim Ka'be-i kūyında turılmaz oturılmaz
- 5 Āl-ile leb-i yârı öper dağı *Ümîdî*
Meclisde niçün bâde turur böyle sürilmez

-159-

VAHDETİ-İ BAĞDADİ*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Kaçan kim 'aşıka rü'yâda yârı gösterür Bārī
Aña Ashāb-ı Kehf'ün h'ābını luṭf eylesün bārī
- 2 Seg-i kūy peleng-āsā kūyını tutdı dil-dāruñ
Bi-hamdillāh ki kūy-ı yāra gayruñ kalmadı bārī

* 38b

* 38b

- 3 Taḥammül idemez yāruñ cefāsıñıa raķīb-i ḥar
Be-gāyet ey göñül sengin olur zīrā belā bārı
- 4 Vefāsı mīvesin bir kimse hergiz görmedi gūyā
Cefādur şāḥsār-ı naḥl-i ḳadd-i dilberün bārı
- 5 Elem gelmezdi ḳaṭ‘ā **Vaḥdetī** ‘ömr inḳıtā‘ından
Beni bir kez vişāl-i yāre vāşıl eyleye Bārī

-160-

HULKİ*

mef’ülü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün

- 1 Şalındı kıral iline serdār ṭayansun
El urdı ḳazā tīrineTātār ṭayansun
- 2 Şemşīr-i zafer bendini çekdi yine İslām
Şimden girü küffār-ı nigün-sār ṭayansun
- 3 Gün gibi alur ğarb ilini şark mişālī
Gerdūna hele ṭut şerer-bār ṭayansun⁵²³
- 4 Miftāḥ-ı zafer ḳufl-ı merāmın çekdi elbet
Himmetle hele merd-i taleb-kār ṭayansun
- 5 Fetḥ eylemege ‘ālemi bir bendesi besdür

* 39a

⁵²³ Bu mısranın vezni kusurludur.

Zer-bāliş-i iqbāline hünkār tayansun

- 6 Nuşret kılıcın aldı ele ‘asker-i İslām
Hulḳī hūneri var ise küffār tayansun

-161-

NAZİRE-İ ‘AQLİ*

mef’ûlû mefâ’ilû mefâ’ilû fe’ûlûn

- 1 Leşker yürisün her yaña serdār tayansun
Serdār-ı zafer-reh-bere küffār tayansun
- 2 Ġāzīlerimiz ġālib iden Hakk’a tayanduk
Şeytān’a varup haşm-ı nigūn-sār tayansun
- 3 Tozlar kopara her birinūñ sümm-i semendi
Açsun gözini çarḥ-ı sitem-kār tayansun
- 4 Elbette kıraluñ kırılır baş u ayağı
Disünler aña yürüdi Tātār tayansun
- 5 Biz gülleri ‘*Aḳlī* dikenünden iderüz hūr
Tursun sitem-i tīgumuza hār tayansun

-162-

* 39a

FEVRİ*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Meclis-i meyde deliķanlu cevānān olsa
Dem idüp anlar-ıla bir içecek cān olsa
- 2 Yine bir kāfir-i bī-dīne düşürdüm göñlüm
Merḥamet eyler idi baña Müselmān olsa
- 3 Çekerin cān gözine yāruñ ayağı tozını
İstemem baña eger kuḥl-ı Şıfāhān olsa
- 4 Kūl iderse beni ol pīr-i şeh-i ḥüsn-i cemāl
Var-ısa Mısr iline herkesi sultān olsa
- 5 Dār-ı ğurbetde ölürsem acımazdum *Fevrī*
Cān bir rūḥ-ı revān yolına kurbān olsa

-163-

NECĀTİ*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 N'ola dökülse yaşıum çeşme-i ḥayvān degüla
Yere geçsün n'ideyin dirligüm andan degüla⁵²⁴

* 39a

* 39b ND: P. 501.

⁵²⁴ Dîvân'da bu beyitten sonraki gelen şu beyit mecmuada yoktur:

*Āyet-i ḥüsnüñe inkārı kıomaz zāhid-i şeh-r
Vay bu kāfir ne 'aceb daḥi müselmān degüla*

- 2 Beni ier deyü ūfî niye sevmez bilsem⁵²⁵
Meydür arada nizā‘eyledigüm⁵²⁶ an degüla⁵²⁷
- 3 Vā‘izā nār ‘azābıyla beni orutma
Şol cehennem didigün āteş-i hicrān degüla⁵²⁸
- 4 Bamazum⁵²⁹ kuhl-ı Şafāhān’a iki gözüm iün
Ayağün tozu gibi derdüme dermān degüla
- 5 Ey *Necātī* gü[-i]miş ‘āşıkā yār ayrılığı⁵³⁰
Bedene rūḥ vedā‘ eylemek āsān⁵³¹ degüla⁵³²

-164-

‘ULVĪ*

mef’ulü fā’ilätü mefā’ilü fā’ilün

- 1 Şol dil ki cām-ı ‘aş-ıla mestāne olmaya
Lāyık budur ki şem‘ile⁵³³ pervāne olmaya
- 2 ‘Āşık odur ki baḥr-ı ama āşinā ola
Ma‘şūk odur ki ‘āşıkā bīgāne [olmaya]

⁵²⁵ ūfî niye sevmez bilsem: bilsem niye sevmez ūfî, ND.

⁵²⁶ eyledigüm: itdigümüz, ND.

⁵²⁷ Dîvân’da bu beyitten sonraki gelen ū beyit mecmuada yoktur:

Hay esirge seni sen cān ele girmez dirler

Cān iün am yimezem cān ise cānān degüla

⁵²⁸ Bu beyit, Dîvân’da aynı kafiyele başka bir gazelin dördüncü beyti olarak geçmektedir.

⁵²⁹ Bamazum: Bamayam, ND.

⁵³⁰ ‘āşıkā yār ayrılığı: ‘āşıkı terk eyleme yār, ND.

⁵³¹ Dîvân’da bu şiirin mahlas beyti ū şekildedir:

Cān bağışlar nefesün ölme Necātī ölme

Kişi gösterme Mesīhā yolın āsān degüla

⁵³² Bu beyit, Dîvân’da aynı kafiyele başka bir gazelin altıncı beyti olarak geçmektedir.

* 39b UD: 328.

⁵³³ şem‘ile: şem‘üne, UD.

- 3 Vuşlat mıdur ki dilber-i 'uryānla kucmayup
Göñlüñ yabāna gitmeye cān cāna olmaya
- 4 Yāra didüm ki boynuma taķ bend-i zülfüñi
Nāz ile güldi didi ki dīvāne olmaya
- 5 'Ulvī añar mı Leylī vü Mecnūn hikāyetin
'Āķıl odur ki sözleri efsāne olmaya

-165-

ŞEM'İ*

mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

- 1 Cemālūñ şem'inūñ germiyyeti var
Beni yakmağa beñzer niyyeti var
- 2 Ayağ üzre turur bezmünde şem'ün
Yanar odlar başında hıdmeti var
- 3 Geçüp dil cām-ı 'aşķuñla özinden
Benüm rûhum iñen hoş rāhatı var
- 4 Ayağı⁵³⁴ toprağın virmez cihana
Başında her kimūñ kim devleti var
- 5 Muķābil olalı ol āfītāba
Mehūñ gün gibi *Şem'ī* şöhreti var

* 39b ŞD: 158-159.

⁵³⁴ Ayağı: Ayağūñ, D.

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Üşenme ey gönül cânân senüñdür
Çü döndüñ⁵³⁵ derdine dermân senüñdür
- 2 Yüri ey serv-i bostân-ı leţâfet
Şalın tāvus-veş cevlan senüñdür⁵³⁶
- 3 Güzellik Mısr[ı] içre hüsn bahtı⁵³⁷
Bugün ey Yūsuf-ı Ken'ân senüñdür
- 4 Sevinürsin dilâ kūyında yārūñ
Şanasın milket-i 'Osmân senüñdür
- 5 <Bu> şuşamışları ey Hızr-ı zamâne
Şuvar kim çeşme-i hayvân senüñdür
- 6 Okın atdı yayın yaşdı Necâtî
Yüri var **Şem**'iyâ meydân senüñdür

* 39b ŞD: 161-162.

⁵³⁵ döndüñ: düşdün, ŞD.

⁵³⁶ Dîvân'da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Bezenmiş bezm-i hüsnüñ cām elüñde

Süre gör sâkiyâ devrân senüñdür

⁵³⁷ bahtı: tahtı, ŞD.

* 39b Şiir derkenara yazılmıştır.

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
İşidüp pend-i pîrânı cevānuñ terkini urmaz
Göñül bir dilber ile ھاşr olur elbette tek durmaz

-168-

[MAṬLA']*

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün
Bir elif çekmiş-idüm yanına bir dāğ urduñ
Yine dil derdini cānā bir iken on itdüñ

-169-

EMRĪ ÇELEBĪ*

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

- 1 Ehl-i diller leb-i şîrîñüñe sükker didiler⁵³⁸
Lebüñ içre söziñe ھاnd-i mükerrer didiler
- 2 Nündur 'arîzuñ üstinde dehānuñdur mîm
Anuñ içün ruħuñna māh-ı münevver didiler
- 3 'Anber-ālūd olalı hāl [ü] ھاtuñdan ھاdduñ
Aña dil-sūhteleri şem'-i mu'anber didiler
- 4 Şanma dāğ urduğıña incineler 'aşıklar
Dāğ kim senden ire aña gül-i ter didiler

* 39b Şiir derkenara yazılmıştır.

* 40a ED: 86-87.

⁵³⁸ Dîvân'da bu gazel "dirler" şeklinde kafiyelemiştir.

- 5 Zer didüm⁵³⁹ ayağı toprağına ol sīm-tenūñ
Emriyā baña sözūñ yüzūñe beñzer didiler

-170-

ŞÜCĀ'Ī*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

- 1 Dūstum şarılalım gel beri vuşlat demidür
İkimüz bir olalum mihr [ü] maḥabbet demidür
- 2 Nice bir yād olasin bizden eyā rūḥ-ı revān
Āşinālīk günidür ḥāşıl-ı ūlfet demidür
- 3 Senden ayrı güzelüm iki gözüm kan ağıdur
Kana ğark itme beni şefkat [ü] rahmet demidür
- 4 Sākiyā 'ayş-ı müdām eyleyecek günlerdür
Bādesüz olıma[am] yār-ıla şöḥbet demidür
- 5 Bu *Şücā'ī* kuluñı bir gice 'ömrüm varı
Pādişāhum kerem [ü] luṭf [u] mürüvvet demidür

-171-

[MÜFRED]*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

⁵³⁹ didüm: disem, ED.

* 40a

* 40a Şiir derkenara yazılmıştır.

Sözün keyfiyyet-i bāde lebündür sākiyā sāgar
Cemālün bāğ[1] içre gül yañağün verd-i aḥmerdür

-172-

‘AZMÎ*

mef’ûlû mefâ’ilû mefâ’ilû fe’ûlûn

- 1 Cānā işigün kullıgıdır gurbete bā’iş
Dünyāda belî ḥidmet olur rıf’ate bā’iş
- 2 Şūfî ‘amelin şanur-ı mış mûcib-i cennet
N’idüğini ol eyler imiş cennete bā’iş
- 3 Kāşāneme yüz tutdı kadem-rence kılup yār
N’oldı baña yā Rab bu kadar devlete [bā’iş]
- 4 Dil-dār-ıla elden komasam n’ola ayağı
Maḥbūblar mey gibi katı şöḥbete bā’iş
- 5 Ḥidmetler ider görse seg-i kūyını ‘Azmi
Ey şāh-ı cihān ola deyü kurbete bā’iş

-173-

‘UBEYDÎ*

mefâ’ilûn mefâ’ilûn mefâ’ilûn mefâ’ilûn

* 40b

* 40b

- 1 Beni zencîr-i ‘aşka şanma kim bağlanmadum gitdüm
Senüñ dîvāneñ oldum ey perî uşlanmadum gitdüm
- 2 Hārîm-i kūyuña irmişken ayrıldum dirîgâ kim
Döne döne işigüñ Ka‘besin tolanmadum gitdüm
- 3 N’ola pervâne gibi odlara yansam benüm şem‘üm
Murādumca saña sūz-ı derūnum yanmadum gitdüm
- 4 Toyınca yüzüñe bakmaduğımdan gayrı sulṭānum
Şarāb-ı la‘l-i rūḥ-efzāna ḥayfâ kanmadum gitdüm
- 5 Saña ‘āşık olup derd [û] ğam-ı hicrūñle cān virdüm
‘*Ubeydî*’ yem belā-yı ‘aşkdan uşanmadum gitdüm

-174-

‘ULVÎ*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Eyleñ du‘â ki mevt girîbānum almasun
Vaşl olmayınca dilbere Hâk cānum almasun
- 2 Yitmez mi ḥaste cānumı ‘aşk odı yakduğı
Virsün amān ecel daḥı bir yanum almasun
- 3 Müjgānuñ okı ey kaşı yâ bağrumı⁵⁴⁰ delüp
Göz göre boynına bir avuç kanum almasun

* 40b UD: 666.

⁵⁴⁰ ey kaşı yâ bağrumı: bağrumı ey kaşı yâ, UD.

- 4 'Uryān olam⁵⁴¹ gibi reh-i 'aşkuñda⁵⁴² ey perī
Tā ki maḥalleñ itleri dāmānum almasun
- 5 Bād-ı seherden eylesün ey '**Ulvī** iḥtirāz
Her demde āhumı gül-i ḥandānum almasun

-175-

BEHİŞTİ^{*543}

mef'ûlū mefâ'ilū mefâ'ilū fe'ûlūn

- 1 Çün tāze ruḥuñ reşki çemende⁵⁴⁴ güle düşdi
Ağlarken işitdi anı bülbul güle düşdi
- 2 Kākülleriñe tālīb olup gül[şe]ne vardum
Evvel nazarum tālī'i gör sünbüle düşdi
- 3 Hüsnuñ güline bülbul⁵⁴⁵ olaldan dil-i 'uşşāk
'Alemlere ey gonca-dehen gulgüle düşdi
- 4 Bezm-i ezelüñ her kişi bir nesnesin aldı
Yağmada bizüm destimüze bülbul [düşdi]
- 5 Bir fāsık⁵⁴⁶-ı maḥrūm idi bezmünde **Behiştī**

⁵⁴¹ olam: gezem, UD.

⁵⁴² 'aşkuñda: kūyuñda, UD.

* 40b BEHD: 407- 408.

⁵⁴³ Bu şiir derkenara yazılmıştır.

⁵⁴⁴ reşki çemende: bezm-i çemende, BEHD.

⁵⁴⁵ güline bülbul: gülüñe tālīb, BEHD.

⁵⁴⁶ fāsık: 'āşık, BEHD.

La‘l-i lebinüñ mesti olaldan güle⁵⁴⁷ düşdi

-176-

[‘ULVÎ]*

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

- 1 Yetişdi nev-civānum serv-i bālā oldu gitdükçe
Açıldı gül gibi ol gonca ra‘nā oldu gitdükçe
- 2 Şalınsa cem‘ olur ol serv-ḳaddüñ seyrine ‘uşşāk
Dinilmez vaşf-ı reftārı temāşā oldu gitdükçe
- 3 Gözümden ḳatre ḳatre dökilen eşk-i güher-bārum
Dirildi bir yire irgildi⁵⁴⁸ deryā oldu gitdükçe
- 4 Ayakdaşum bulunmazken beyābān-ı maḥabbetde
Reh-i ‘aşḳ içre sāyem baña hem-pā oldu gitd[ükçe]
- 5 Ğamuñ afyūnı ‘*Ulvî*’nün şu deñlü aldı ‘aqlın kim
Yitürdi kendüyi⁵⁴⁹ yolda⁵⁵⁰ muḥerrā oldu gitdükçe

-177-

[ṬĀHİR]*

⁵⁴⁷ güle: müle, BEHD.

* 41a UD: 685.

⁵⁴⁸ irgildi: irkildi, UD.

⁵⁴⁹ kendüyi: gitdügi, UD.

⁵⁵⁰ yolda: yolın, UD.

* 41a

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Kûl oldum bunda bir sulţân-ı hûsne 'aşkı var serde
Gerekmez baña ansız şâhlık ıqlım-i âherde
- 2 Esîri oldu 'aşkuñ Kûh-ken Mecnûn olup bende
Müyesser olmadı âzâdelik 'âlemde bir ferde
- 3 Dilâ dâru'ş-şifâ-yı 'aşka var kim fetḥ-i bâb olsun
'Îlâc ide ṭabīb-i cân derûnuñda olan derde
- 4 Hudâyâ baña baş egdirme hergiz pîre-zen dehre
Îlâhî itme luṭfuñdan beni muḥtâc nâ-merde
- 5 Ma'ârif tâcın urun gey libâs-ı faẓl-ı der-bânı
Beḳâ yok **Tâhirâ** bu hıl'at-i fâhirde⁵⁵¹ efserde

-178-

FİĠANÎ*

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

- 1 Bendini çarḥuñ görüp eşk-i revânum çağlar
Âsiyâbuñ nite kim ey serv-i ḳad ırmağlar
- 2 Nâḳa-i leyli ' arak-rîz oldu şanmañ raḥm idüp
Her ḳılı Mecnûn'a râh-ı 'aşk içinde ağlar
- 3 Şol ḳara beñlerle⁵⁵² tîġüñ⁵⁵³ ey kemân-ebrû senüñ

⁵⁵¹ fâhirde: ḳâhirde, nüsha.

* 41a FİĠD: 43.

⁵⁵² beñlerle: tîglerle, FİĠD.

⁵⁵³ tîġüñ: tîrûñ, FİĠD.

Beñzer ol şehbāza kim başına üşmiş zāğlar

- 4 Bir münakkaş haymedür cismüm maḥabbet şāhına
Mūylar⁵⁵⁴ anda girihler⁵⁵⁵ şemselerdür dāğlar
- 5 Ey **Figānī** ‘ālem-i ıtlāka eylerdüm sefer
Veh ki⁵⁵⁶ derbend-i ta‘alluk rāh-ı ‘aqlı bağlar

-179-

[MIŞRĀ]*

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün
Tılısmı ḥall idüp (...) ⁵⁵⁷ gencine el ursam

-180-

RAḤMĪ*

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

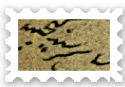
- 1 Bugün Mecnūn-ı ‘aşkum devr elinden bir melālüm var
Yürürem vādī-i ‘aşk içre⁵⁵⁸ bilmem kim ne ḥālüm var
- 2 Belādur şāḥsārı berg [ü] bārı miḥnet [ü] ğamdur
Dıraḥt-ı ‘aşk dirler bāğ-ı dilde bir nihālüm var⁵⁵⁹

⁵⁵⁴ Mūylar: Mūylarum, FİGD.

⁵⁵⁵ girihler, elifler: FİGD.

⁵⁵⁶ Veh ki: Rehzen, FİGD.

* 41a



⁵⁵⁷

* 41b Erdoğan, RD: 182-183.

⁵⁵⁸ ‘aşk içre: hayretde, RD.

⁵⁵⁹ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

- 3 Rumûzın hurredânlar idemezler zerrece idrāk
Dehân-ı yâre beñzer yine bir nâzûk hayâlüm var
- 4 Cevâbın viremez müftî-i ‘âlem ey Mesîhâ-dem
Kitâb-ı ‘ilm-i ihyâda lebûnden bir su’âlüm var
- 5 Belâdan ğam yimezdi ‘arşa-ı ‘aşkuñda hâk olsa
Diseñ **Rahmî** gibi bir ‘âşık-ı şûrîde hâlüm var

-181-

[ŞAKİRÎ]*

müfte’ilün mefâ’ilün müfte’ilün mefâ’ilün

- 1 Serv u semen mecû becû kıadd-ı bülend-i yâr-ı men
Vaşf-ı semen megû begû vaşf-ı ruḥ-ı nigâr-ı men⁵⁶⁰
- 2 Geşt-i çemen merev berev ber ser-i küyeş ey şabâ
Minnet-i gül mekeş bekeş perdezi rûy-ı yâr-ı men⁵⁶¹
- 3 Haşr-ı cân medih bedih ez leb-i la’l-i bûse⁵⁶²
Fıkr-i dîger mekun bekun çâre-i intizâr-i men⁵⁶³

*Gedâ-yı kûy-ı yârem cerr için bâzâr-ı ‘ışk içre
Şikest olmuş elümde kâse-i serden sifâlüm var*

* 41b

⁵⁶⁰ Selviyi, yasemini arama, ara yârîmin uzun boyunu. Yasemini anlatma bana, anlat bana sevgilimin yanağını

⁵⁶¹ Sabâ! Çimenliği gezmeye gitme; git onun sokağının başına. Çekme gülün minnetini; çek yârîmin yüzünden peçeyi.

⁵⁶² Bu mısranın vezni kusurludur.

⁵⁶³ Atma canımı mahşere, lal dudaktan öpücük ver. Başka şey düşünme; bul bekleyişimin çaresini.

- 4 Ğuşşa vu ğam meħor beħor sāġar-ı mey be dovr-ı gül
Şi' r-i dīger meħ'ān beħ'ān gofte-i ābdār-ı men⁵⁶⁴
- 5 **Şākiri** rā mebīn bebīn nām-ı Hudā'yı rā minnet
Cān-ı merā beber meber yār-ı menet kenār-ı men⁵⁶⁵

-182-

ŞEMSİ-İ TEBRİZİ*

[ŞĀH Nİ' METULLĀH-I VELİ]⁵⁶⁶

- fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün*
- 1 Her ki ruhsār-ı to bīned be gülistān nereved
Her ki derd to keşed cānib-i⁵⁶⁷ dermān nereved⁵⁶⁸
- 2 Her ki⁵⁶⁹ der hāne demī bā to be ħalvet benişest
Be temāşā-yı gül [ü] lāle vü reyḥān nereved⁵⁷⁰
- 3 Hızr eger la'l-ı şekkerbār-ı⁵⁷¹ torā⁵⁷² deryābed
Bār-ı dīger be ser-i⁵⁷³ çeşme-i ḥayvān⁵⁷⁴ nereved⁵⁷⁵

⁵⁶⁴ Gam çekme, çek gül devrinde mey kadehini. Başka şiir okuma; oku benim parlak sözlerimi.

⁵⁶⁵ Şākiri'yi görme; Gör Tanrı adını; Tanrı'ya minnet. Götür benim canımı; götürme yārımı yanımdan.

* 41b <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁶⁶ Nüshada başlıkta "Şemsî Tebrizî" yazıyorsa da gazel; Şāh Nî' metullāh-ı Velî'ye aittir.

⁵⁶⁷ cānib-i: ez pey-i, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁶⁸ Senin yüzünü gören kişi gül bahçesine gitmez. Senin derdini çeken kişi dermana gitmez.

⁵⁶⁹ Her ki: An ki, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁷⁰ Kim evde bir süre seninle başbaşa otursa. Gül, lale ile reyhan seyrine gitmez.

⁵⁷¹ şekkerbār-ı: revānbaḥş-i, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁷² torā: terā, nüsha.

⁵⁷³ ser-i: leb-i, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁷⁴ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Ger ne ummīd-i likā-yı to buved der cennet

Hīç 'āşık be sūy-ı ravza-yı riżvān nereved

⁵⁷⁵ Hızır şeker yağdıran lal dudağını tadacak olsa. Bir daha hayat suyu pınarına gitmez.

4 Merd bāyed ki zi şemsîr neger dāned rūy
Verne⁵⁷⁶ ez hāne hemān bih ki bemeydān⁵⁷⁷ nereved⁵⁷⁸

5 **Şemsi Tebrîzî**⁵⁷⁹ bā⁵⁸⁰ elfāz-ı⁵⁸¹ to gūyed suhanî
‘Āşık ān haste-yi dil ez pey-i cānān⁵⁸² nereved⁵⁸³

-183-

[HİLMİ]*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
1 Ten-i fersūdeme ey rūḥ-ı revān cānsın sen
‘Āşık-ı haste-dilūn derdine dermānsın sen
2 Yüz sürerler reh ü (...)⁵⁸⁴ erbāb-ı şafā
Meh-cebānim güzelüm server-i ḥübānsın sen

⁵⁷⁶ Verne: Gerne, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁷⁷ Bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Hevesem bûd ki der kîş-i gamet koşte şevem
Liken in lâşe za'îf est u be kurbân nereved*

*Der ezel ber dil-i mâ 'aşk-ı to dâgî be nihâd
Ki gameş tâ be ebed ez dil-i biryân nereved*

*Çend gofî be heves ez pey-i dil çend revî
'Āşık-ı dilşode çon ez pey-i cānān nereved*

⁵⁷⁸ Erkek dediğin kılıçtan çevirmez yüzünü. Yoksa evden dışarı adım atmasa, daha iyi olur.

⁵⁷⁹ Şemsi Tebrîzî: Ni'metullâh, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁸⁰ bā: zi, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁸¹ elfāz-i: elṭāf-i, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁸² haste-yi dil ez: est ki coz der, <https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

⁵⁸³ Şems-i Tebrîzî senin lafızlarına birkaç söz eder. Yüreği yaralı âşıklar cānān peşinden gitmez.

* 42a



- 3 Dil ü cān mülkine şu gibi hükümñ cārī⁵⁸⁵
Hüsn-i hulk[-ı]la bugün 'āleme sulṭānsın sen
- 4 Bezm-i vaşlına o şūhuñ n'ola irseñ ey dil
Dāyima cür'a-şifat hākle yeksānsın sen
- 5 Nakd-ı cānı yoluña *Hilmī*-i zār itdi nişār
Dimedüñ bir kez aña lāyık-ı ihsānsın sen

-184-

[ĠAZEL]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Hüsn-ile şöhret bulursa vechi var ol nāzenīn
Māh-tal'at bir hilāl-ebrū güzeldür meh-cebīn
- 2 Şa'şā'a şanma görünen görüp ol meh-pāreyi
Lerze düşmiş āfitāba döndi teb titrer hemīn
- 3 Hāl-i hindūsına kemter bende sulṭān-ı Habeş
Şāh-ı fağfūr olsa lāyık kahvesinden kāse-çīn⁵⁸⁶
- 4 Biñde bir toğmaz felekde böyle bir hūb-ı zamān
Beslemez mişlin cihānda dāye-i rüy-ı zemīn

⁵⁸⁵ Bu mısranın vezni kusurludur.

* 42a



⁵⁸⁶

- 5 Māh-rûlar pâyine cem‘ olduğınca (...) ⁵⁸⁷-yâ
Şanurum gökde kevākib māha olmuşlar qarîn

-185-

‘ADLĪ*

[ÜSKÜPLÜ İŞHÂK ÇELEBİ] ⁵⁸⁸

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün

- 1 Kişinüñ bir vefâ ehli mülâyim dilberi olsa
Belâ vü derd [ü] miñnetden ⁵⁸⁹ bu ğamgîn dil berî olsa
- 2 Seher vaktinde rindâne Vefâ hammâmına düşsek
Hemân tenhâca halvetde ben olsam ol perî olsa
- 3 Metâ‘-ı vaşl-ı dil-dâra harîdâr olmağa n’eydi
Kişinüñ mey gibi ey dil muķavvim ⁵⁹⁰ cevheri [olsa]
- 4 Hevâyî düşdi dil tıflı kesilmez ‘aşķ-ı dilberden
Anı naķd eylemek yegdür hemân bir müşterî olsa
- 5 Lebinden bûse aldukķa ⁵⁹¹ ķo söğsün aĝzuña **İshāk**
Ki sen bûse lezîz olur be-ĝāyet sūkkeri ol[sa]

587



* 42a İŞÇED: 267-268.

⁵⁸⁸ Nüshada başlıkta “‘Adlî” yazıyorsa da bu gazel Üsküplü İshāk Çelebi’ye aittir.

⁵⁸⁹ miñnetden: ĥasretten, İŞÇED.

590



⁵⁹¹ aldukķa: oldukķa, İŞÇED.

[MURĀD]*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Olup ol leb leb-â-leb cām-ı meyle dil-güşā olsun
Dil-i 'uṣṣāk la'l-āsā dem itsün (...) ⁵⁹² olsun
- 2 Tağıtdukça hayāl-i zülf-i siyāh<ın> rüy-ı mehveşde
Tağılsun 'aqlı sevdā-gerlerüñ ğamdan rehā olsun
- 3 Şalınsun serv-i āzādum ğulām olsun cihān halkı
Serīr-i mülk-i hüsn[in]de efendim pādişā olsun
- 4 Çeker [m]i tīr-i müjgānın ğaẓabla ol keman-ebrū
Sürūr-i sīne-efġārına tīrinde 'atā olsun
- 5 Leb-i hūbān[1] aındukça **Murād**'uñ çeşmi kan ağlar
Ġaẓabdan dişledükçe leblerin dil mübtelā olsun

[DERVİŞİ]*

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Gider zülfüñ ruḥuñdan tā ki 'ālem pūr-żiyā olsun
Cemālüñ gün gibi āyīne-i 'ālem-nümā olsun

* 42b

592

* 42b



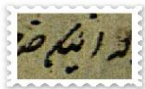
- 2 İçüp mey şerhalar çek sîne-i ‘uşşāka meclisde
Açılusun dilleri erbāb-ı bezmüñ pür-şafā olsun
- 3 İzüñ tozına yüzüm sürmeden men ‘itme sulṭānum
Meded қо ҳāk-i pāyüñ gözlerime tūtiyā olu[n]
- 4 Reh-i ‘aşkuñda ölmekden kaçар şanma beni cānā
Degül bir cān senüñ yoluñda yüz biñ cān fedā [olsun]
- 5 İtüñe itmegi (?)⁵⁹³ hıdmet buyur kapuñda **Dervīş**’e
Benüm şāh-ı cihānum bir gedā қо pādīşāh olu[n]

-188-

NÜVİDİ*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

- 1 Ğāret itdi kīşver-i cān [u] dil[i] bir bī-amān
Ḥamzadur nām-ı şerīf[i] ğamzesidür qahramān
- 2 Ğamze-i pür-kīninüñ ālüftesi āhū-yı Çīn
Kākül-i ālüftesi mülk-i Ḥoten’dür her zamān
- 3 Rūy-ı dil-keş üzre ebrūsın görenler didiler
Bir ser-āmed medd rāsın üzre zāhirdür hemān



4 Kāmet-i bālāsı<nı>nahl-i ser-keş-i bāğ-ı İrem
‘Ārız-ı dil-cūsı berg-i gonca-i gülden nişān

5 Gör ne yüzden ‘āşıkuñ olmış *Nüvīdī* bende[ñi]
Baş üzre yiri var şemşīrūññ kıl imtiḥān

-189-

NAZĪRE*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

Ġāret eyler milket-i şabr u sükûtum her zamān

Ḳaramānī ġamzelerle bir şeh-i şāḥib-ḳırān ⁵⁹⁴

-190-

ḲİṬ‘A*

mefâ’ilün mefâ’ilün fe’ülün

1 Efendi saña bir a‘lā naşīḥat
Ḥāzer ḳıl cānuña nā-dān getürme

2 Kitāb olsun enīsūñ hem celīsūñ
Şaḳın ehl-i hevā yārān idinme

-191-

* 42b

⁵⁹⁴ Nazirenin yarım kalmasından ve nüshanın sonundaki reddâden bu kısımda kopukluk olduğu anlaşılmaktadır.

* 42b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

DİĞER [KİT‘A]*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün fe ‘ûlün

- 1 Zarāfet bilmeyen şahşa birāder
Cihān şāhı olursa olma rāgıb
- 2 Gedā olursa dahı kūt-ı cāndur
Harīf-i nüktedān yār-ı muşāhib

-192-

VE LEHÜ [KİT‘A]*

fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

- 1 Diñle ey teşne-i zülāl-i vişāl
Cümle ‘ālem bu söze kâyildür
- 2 Bir içim su ise yu andan elüñ
Sevdügüñ çünki gayre māyildür

-193-

[MESNEVİ]*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün fe ‘ûlün

- 1 Ecel derzisi bir ton kim biçerdi
Kılıç gülgün ki beyānın açardı

* 42b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 42b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 43a

- 2 Aup ağızın adamlar içmege an
Sü bigi yalmanur < i>di almağa cān
- 3 ılur düzd-i ecel biñ dürlü tedbīr
Ki cān almağa gözler revzen-i tīr
- 4 ızılıрмаğ aup her teşnelerden
aradağlar yıkıldı küştelerden
- 5 Aup an bahrı döndi seyl-i āba
İçünde kelleler hūnīn habāba
- 6 Niceler yaşdı yayın oğın atdı
Çekilmekde kemānuñ bağı andı
- 7 Rızā yolında teslīm itmege cān
azā tīrine gögsin gerdi alkān
- 8 Görindi bir ğubār-ı tūtiyā-vār
Güzeller att[ı] gibi ‘anberin-bār
- 9 Tozup tozup gül-i gūlzār içinde
at-ı dilber gibi ruhsār içinde
- 10 Bir āhū gözlü aplañ sīnelü şīr
ovar şahrāda bir āhū-yı naħcīr
- 11 ade[n]ginden peleng olmış zırır-pūş
Neheng āhın siper şalmışdı ber-dūş

- 12 Eline almış iki dillü bir mār
 Kuşanmış zü'l-feḳār[1] ejdehā-vār
- 13 Demür zincīr urup bād-ı şabāya
 Licām urmuş dehān-ı ejdehāya
- 14 Kemend[i] ḥalkāsına tāb virmiş
 O kıldan tīgına zehr-āb virmiş
- 15 Ruḥı gül-reng alı vü ṭonı al
 Başından ayağa āl üstine āl
- 16 Eritmiş ehl-i 'aşḳuñ bağır yağıñ
 Uyarmış ḥüsninüñ rüşen çerāğıñ
- 17 Şikār ardınca uçmış bāz gibi
 Kānad бүkmiş gelür şehbāz gibi
- 18 Dilīr-i pehlivānısın cihānuñ
 Şecā'atle okınur dāsītānuñ
- 19 Kılıç bağı gibi ğayret kuşağıñ
 Beliñe iki yerden bağı bağıñ
- 20 Çü cevşen gibi ola arḳamuz düz
 Zırh gibi biñ oḳdan yummazuz göz

- 21 Kõçup (?)⁵⁹⁵ devletle sürsen düstına (?)⁵⁹⁶ rāh
‘Alemler diyeler “naşrun minallāh”⁵⁹⁷
- 22 Binüp bir yedi başlu ejdehāya
Süvār olmış gelür bād-ı şabāya
- 23 Görince birbirini kaldı hayrān
Hevālardan olur şu gibi lerzān
- 24 Yüz urdı birbirine yād gibi
Baş üzre el koyup simbād gibi
- 25 İki rāğıb biri birine mergüb
İkisi dahı tālīb lık maṭlūb
- 26 Birisi yedi iklīmūn penāhı
Birisi iki ‘ālem pādişāhı

-194-

RĀST PENÇGĀH*

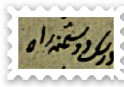
mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Hândān ol ey göñül ki vişāl ihtimāli var

595



596



⁵⁹⁷ Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah’ın yardımı ve yakın bir fetih! Haydi müminleri müjdele (Saff 61/13).

* 43a Şiir derkenara yazılmıştır.

Fürkat kemāle irdi kemālūñ zevāli var

- 2 Allāh şaklasun işidenden ırak ola
Yārinden ayrı düşenüñ ayrıkısı hāli var

-195-

NEVĀ-YI SÜNBÜLİ*

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

- 1 Göster cemālūñ şem'ini mihr-i dıraḥşānum Ḥasan
Biñ nāzla reftāre gel serv-i hırāmānum Ḥasan
- 2 Ol ḳamet-i bālā-y-ıla ol ḥüsn-i bī-hem-tā-y-ıla
Kul itdi cümle 'ālemi sulṭān-ı ḥübānım Ḥasan

-196-*

LÜĞAZ

MİHR-ÇÜN ḤASAN ÜÇ GÜNDE İSTİḤRĀC EYLEMİŞDÜR

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gül-çeşm mār-dom kerkes-ber ü merdüm şikem
Şır-sûret fîl-gerdan nāka-pāy u esb-ser
- 2 Herkes ĩn cānever rā ger be-dāned nām çĩst
Der cihān der zīrekĩ mişl-eş ne-⁵⁹⁸ baş ed (...)⁵⁹⁹

* 43a Şiir derkenara yazılmıştır.

* 43a Şiir derkenara yazılmıştır.



598

599 Bu hayvanın adını bilen birisinin zekası herkesten üstündür.

TAHMÎS-İ BEHÎŞTÎ*
[MUHAMMES-İ BEHÎŞTÎ]⁶⁰⁰

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Yaşum deryâsı mevc urdukça baħr-ı bî-girân iñler
Figānum ‘ālemi tutdukça kūh-ı ser⁶⁰¹-girân iñler
Derūnum nāle peydā eyledükçe ins ü cān iñler
Kaçan kim zār [u] dil haste olup bir nā-tüvān iñler
Anuñ feryādına rahm eyleyüp kevn ü mekân iñler

II

Olupdur nūr-ı ‘aşk-ıla benüm göñlüm gözüm rüşen
Anuñ-çün nice esrār-ı nihāna vākıf oldum ben
Bu ma‘nāyı egerçi ey kemān-keş⁶⁰² anlamazsın sen
Raķībūñ bağrına toğunmadı diyü te’essüfden
Ne meydānda bir ok atılsa ardınca kemān iñler

III

Ruħ-ı yāri belā deştinde bitmiş lāle mi şanduñ
Dil-i ‘uşşākı bu hūsn ü mecāzı ala mı şanduñ
Fenā bezm-i bu ‘ālemde mü’ebbed kıla mı şanduñ
Ney ü çeng ü rebābuñ sen figānun nāle mi şanduñ
Beni gör kim bir āh itsem zemīn ü āsumān iñler

IV

Harābāt ehli ol sürmek dilerseñ zevk-ı dünyāyı⁶⁰³

* 43b BEHD: 88-89.

⁶⁰⁰ Nūshada başlıkta “Tahmîs” yazıyorsa da bu şiir muhammestir.

⁶⁰¹ kūh-ı ser: her kūh-ı, BEHD.

⁶⁰² kemān-keş: kemān kaş, BEHD.

⁶⁰³ dünyāyı: erzānī, BEHD.

Ele al cāmı isterseñ fenā derdine dermanı
Şarāb-ı nāb-ıla ‘ömrüñ olur biñ yılca bir anı
‘Acebdür kim murādınca içersen Āb-ı Hayvān’ı
Niçün sākī za‘īf olduñ⁶⁰⁴ diyü pīr-i muğān iñler

V

Maḥabbet ‘āşıkı rūbāh olursa dönderür bebre
Dem-i ğayretde qalmaz kudreti bir zerrece şabre⁶⁰⁵
Raķībe⁶⁰⁶ merḥamet kılmaz ider tersāye vü gebre
Behişt ey güneş yüzli niçün in[cin]mesün ebre
İkide bir ser-i kūyıña geldükçe hemān iñler

-198-

MÜSEDDES[-İ KALENDERİ]*

I

mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün
Kul olmak saña ḥaḳan u Nerīmān olmadan yegdür
Gedā-yı kūyuñ olmak şāh-ı devrān olmadan yegdür
Senüñ kim bendeñ olmak dehre sultān olmadan yegdür
Cefā vü⁶⁰⁷ cevri baña luṭf u iḥsān olmadan yegdür
Senüñ maḥzūnuñ olmak baña şādān olmadan yegdür
Ġamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür

II

Enīsüm āh u nāle dūd u ğamdan ğayrı kārūm yok
Yanuñda zerrece ey mihr-i enver i‘tibārūm yok

⁶⁰⁴ olduñ: oldum, BEHD.

⁶⁰⁵ şabre: cebre, BEHD.

⁶⁰⁶ raķībe: fakire, BEHD.

* 44a

⁶⁰⁷ cefā vü: cefādur, nüsha.

Zücāc-ı albi seng-i amla şırsa inkisārum yok
Ne delū pāy-māl-ı rāh-ı ‘aşk itse ubārum yok
Senū mazūnu olmak [baa řādān olmadan yegdūr]
amula alamak illerle [andān olmadan yegdūr]

III

Gerek luf-ıla iyā it gerek amla helāk eyle
Gerek sīnem cefā tıyla cānā āk āk eyle
Dilerse pāyū altunda beni bir urı āk eyle
N’ iderse cümle mabūlüm bunu iz’ān-ı pāk eyle
Senū mazūnu [olmak baa řādān olmadan] yegdūr
[amula alamak illerle andān olmadan yegdūr]

IV

Ciger an-ıla tıldı ārzū-yı rū-yı ālūle
ayāl oldu tenüm ey meh-rū ebru-yı hilālūle
Gōūl āyet perīřāndur firāk-ı hadd [ū] hālūle
Gerek cevru cefā eyle gerek öldür melālūle
Senū mazūnu olmak [baa řādān olmadan yegdūr]
amula alamak illerle andān olmadan yegdūr]

V

Ne delū dīde-i am-dīdemi pūr-ūn iderse de
Ne delū eşk-i eřmüm cevru ile Ceyūn iderse de
Beni ey zūlf-i Leylī řöyle kim Mecnūn iderse de
Elem ekmem cefā-yı ‘ādet-i anūn iderse de
Senū mazū [nu] olmak [baa řādān olmadan] yegdūr
[amula alamak illerle andān olmadan yegdūr]

VI

uluam iltifāt itse begüm [bir] hūsni ad eyle
Dimem elbette ey ān-ı seā mihr [ū] vefā eyle

Baňa derd [ü] ğamuñ sen tek [begüm] zevk [ü] şafâ eyle
Efendi hâtırım hoşdur gerek cevır [ü] cefâ eyle
Senüñ maḥzünüñ olmak [baňa şādān olmadan yegdür]
[Ġamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür

VII

Ķalender rāst geldüm dün o<l> serv-i ser-firāz-ıla
Hemān yanına düşdüm ağladum zār u niyāz-ıla⁶⁰⁸
Gehī cevır eyledi gāhī vefālar itdi nāz-ıla
Yüzine okudum bu maṭla‘ı sūz-güdāz-ıla
Senüñ maḥzünüñ olmak baňa şādān olmadan yegdür
Ġamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür

-199-

FURŪĠİ*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün
Ḥatt-ı reyḥān[-ı]la ol lāle-‘izār
Şanasın muşḥafdur āyet ber-kenār⁶⁰⁹

-200-

[MAṬLA‘]*

fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

⁶⁰⁸ niyāz-ile: nizār-ile, nüsha.

* 44a Şiir derkenara yazılmıştır.

⁶⁰⁹ Bu mısranın vezni kusurludur.

* 44a Şiir derkenara yazılmıştır.

Āsitānı mı firdevsüñ (...) ⁶¹⁰ ahbāb mısın ⁶¹¹

Bābınuñ her na‘li ‘aşk ehline mihrāb [mısın]

-201-

YAḤYĀ FERMĀYED*

I

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

Yā Rabb ⁶¹² ḥasret-ile benüm alma cānumı

Bir daḥı göreyin meh-i nā-mihribānumı

Cānānumı cefā kılcı nev-civānumı

Şahin bağışlu yārumı rûḥ-ı revānumı

Sultānumı Efendimi şāh-ı cihānumı

II

Dāyim taşavvurum bu idi āşinā ola

Gün yüzünüñ teveccühi benden saña ⁶¹³ ola

‘Aşk-ı nihānı ⁶¹⁴ derd-i derüne devā ola

Kim dir [i]di ki çok ⁶¹⁵ bu kadar bī-cefā ⁶¹⁶ ola

Sultānumı Efendimi şāh[-ı cihānumı]

III

Varsam sarāyına nitekim nāle vü fiğān

610



611 Beyitte vezin ve anlam gereği bazı eksiklikler olduğu anlaşılmaktadır.

* 45a YD: 191-192.

612 Yā Rabb: Yā Rabbi, YD.

613 saña: yaña, YD.

614 nihānı: nihāna, YD.

615 çok: çak, YD.

616 cefā: vefā, YD.

Bir hâl olur ki söyleyemez hâlümü zebân
Tedbîrümüñ birin idemez cân-ı nâ-tüvân
‘Aqlum şaşar dilüm tutilur göricek hemân
Sulṭānumı Efendimi şāh-ı cihānumı

IV

Seyrāna çıksa gün gibi zerrîn kabā_ıla
Ḳapusı ḳulları bir⁶¹⁷ nice mübtelā_ıla
‘Ālem tolar du ‘ā vü şadā-yı⁶¹⁸ ḡenā_ıla
Ḳurbān olur yolında görenler⁶¹⁹ ālā_ıla
Sul[tā]numı Efendi[mi şāh-ı cihānumı]

V

Ben nice medḥ idem ki cemālını el bilür
Gün gibi bî-naẓır bilür bî-bedel bilür
Bu ‘izzete bu devlete ḡāyet maḥal bilür
Yahyā ‘ale’l-ḥuşūş ḡāyet [ki]⁶²⁰ güzel bilür
Sulṭānumı Efendimi <sulṭān> [şāh-ı]⁶²¹ cihānumı

-202-

BĀḲĪ EFENDİ*

mef’ûlü fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün
Teşbîh idem mi mäh-ı cihān-tāba ben seni
Sen pâdişāh-ı ‘ālem o dervîş-i Rüşenî

⁶¹⁷ ḳulları bir: kullariyle, YD.

⁶¹⁸ du ‘ā vü şadā-yı: şadā-yı du ‘ā vü, YD.

⁶¹⁹ görenler: güzeller, YD.

⁶²⁰ ḡāyet [ki]: ziyāde, YD.

⁶²¹ Her bendde tekrar eden “şāh” kelimesi, bu bendde “sultān” olarak yazılmıştır. Vezin olarak uyumlu olsa da tekrar edilen “şāh” kelimesi yazılmıştır.

* 45a Bu şiir Dîvân’da bulunmamaktadır.

-203-

MAKĀLĪ*

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ey lāle-ḥad güle nice teşbîh idem seni

Sen pâdişāh-ı 'ālem o dervîş-i Gülşenî

-204-

[EMRÎ]*⁶²²

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bir melek⁶²³ gördüm dil-ārā⁶²⁴ ruḥ güzel ḳad nāzenîn
Āfītāb-ı müntehā-<ā>sā ruḥ güzel ḳad nāzenîn
- 2 Verd lîkin nā-şüküfte 'ar'ar illā nā-resîd
Verd ü 'ar'ar gibi ammā ruḥ güzel ḳad nāzenîn
- 3 Hûri vü tûbā⁶²⁵ nihāl ü⁶²⁶ tûbā-i hûrî-cemāl
Hem mişāl-i hûr u tûbā ruḥ güzel ḳad nāzenîn
- 4 Lāle-i şemşād-ḳad şimşād-ı lāle-çihre hem
Lāle vü şimşād-āsā ruḥ güzel ḳad nāzenîn
- 5 Nûrdan ruḥsāre vü kāfûrdan cism **Emriyā**
Şem'-veş maḥbûb-ı ra'nā ruḥ güzel ḳad nāzenîn

* 45a

* 45a ED: 200.

⁶²² Bu şiir derkenara yazılmıştır.

⁶²³ melek: nigār, ED.

⁶²⁴ gördüm dil-ārā: itdüm temāşā, ED.

⁶²⁵ Hûri vü tûbā: Kûy-ı cennet ol, ED.

⁶²⁶ nihāl ü: nihāl-i, ED.

fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

- 1 Çok ğazâ eyledi Sinân Pâşâ
Raḥmet-i Hakk o zâta lâıykdur
- 2 Hayr ola dilerem ki 'âkıbeti
Dünyede çünkü hayra 'âşıkdur
- 3 Oldı yüz biñ kerâmeti zâhir
Bir kerâmetde feth-i Yanık'dur
- 4 Didi fethüñ *Vücūdî* târîhin
Bu ğazâ ğa[y]rıdan beş artıkdur
Sene 1000 (M.1591-1592)

mefâ'ilün mefâ'ilün fe' ulün

- 1 Bi-ḥamdillâh bugün Sultân Murâd'uñ
Sinân Pâşâ gibi serdârı fâyık
- 2 Tağıtdı Istaburun kâfirüñ hep
Olup mesrûr fethiyle ḥalâyık

* 45b

* 45b

- 3 Didi tārīḫini **Sā'ī**-i dā'ī
‘Adū-yı dīn şınup feth oldu Yanık
Sene 1001 (M.1592-1593)⁶²⁷

-207-

[NECĀTĪ]*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Daḥı çevre peşīmān olmaduñ mı
Be hey kāfir müselmān olmaduñ mı⁶²⁸
- 2 Vefādan⁶²⁹ men ' idermişsin ḥabībi
Be hey şūfī sen oḡlan olmaduñ mı
- 3 Benüm [i]çün yoluñ⁶³⁰ ölmez dimişsün⁶³¹
Bugün billāhi yalān olmaduñ mı
- 4 Nice kez ey beden seng-i cefādan
Yıkılmaduñ mı vīrān olmaduñ mı
- 5 Ğurūr itme cihānuñ ' izzetine
Necātī düşde⁶³² sulṭān olmaduñ mı⁶³³

⁶²⁷ Mısranın ebced hesabı 1002 çıkmaktadır.

* 45b ND: P. 594.

⁶²⁸ Dîvân'da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Elā ey devlet-i dünyāya ṭālib

Düşüñde hīç sulṭān olmaduñ mu

⁶²⁹ Vefādan: Cefādan, ND.

⁶³⁰ Benüm [i]çün yoluñ: Beni yolumda, ND.

⁶³¹ dimişsün: dir imişsin, ND.

⁶³² Necātī düşde: Düşünde hīç, ND.

⁶³³ Dîvân'da mahlas beyti şu şekildedir:

“Necātī vaşf-ı ḥüsnin ideli sen

Bugün şî'r içre Ḥassān olmaduñ mı” ND.

-208-

[MAṬLA']*

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Ne deñlü sa'y iderseñ her murāda

Naşīb olmaz muḳadderden ziyāde

-209-

[MAṬLA']*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bu sözüñ ister iseñ nüktesini

Oḳu "naḥnu ḳasemnā"⁶³⁴ āyetini

-210-

HĀŞİMÎ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ehrimenler[-i]le ḳoşma ey [ki] sultān-ı zamān

Ḥātem-i la'lüñ nezāketle öperler nāgehān

-211-

[MAṬLA']*

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

⁶³⁴ Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır (Zuhruf 29 /32).

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ebr-i sefîde girdi şanurlar meh-i nevi

İrdi yarı (...) ⁶³⁵ yine destâr-ı kâlevî

-212-

[MAṬLA']*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Göze göstermez idüm 'âleme ağıyâr degül

Ey gönül n'eyleyin yâr baña yâr degül ⁶³⁶

-213-

[MAṬLA']*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gideli sevdâ-yı zülfüñle sevâd-ı şâma dek

Ağlayuban fikr-i hâlüñle kara aḥşâma dek

-214-

[MÜFRED]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bî-sutün-ı 'aşka şüret virmez idi Kûhken

Olmasa Şîrîn eger naḫşına mâyıl Hüsrev'[üñ]

635



* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

⁶³⁶ Bu mısranın vezni kusurludur.

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

* 45b Bu şiir derkenara yazılmıştır.

TERCİ‘-İ BEND[-İ ĞAZALİ BİRÄDER]*

I

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

- 1 Ma‘rifet güllerin hüveydâ kı1
Yine dil bülbülünü gūyâ kı1
- 2 Tūt̤-i cāna göster āyīne
Anı bu şūret-ile gūyâ kı1
- 3 Cehlden kırtarup ‘ulūm-ıla
Gönlüñi mürde iken ihyâ kı1
- 4 Yāre haşr eyleyüp tevellâ gibi
Cümle ağıyārdan teberrâ kı1
- 5 Tālibe olur aḥretde hicāb
Cümlesin bār̤ terk-i dünyâ kı1
- 6 Olma efsürde pür-ḥarāret olup
Āteş-i ‘aşk-ıla yanup yak1l
- 7 Cūşa gel derd-ile ḥurūş eyle
Kaṭre iken özüñi deryâ kı1
- 8 Gözüñi yumup iki ‘ālemde
Bir nazar kendüñi temāşâ kı1

* 46a

9 Mest olup bāde-i maḥabbetle
Cānı medhūş ‘aqlı şeydā kıl

10 Olup esrār-ı ‘aşkla ḥayrān
Eyle rindāne ‘ālemi seyrān

II

1 Yār tenhā vü ḥāne ḥālidür
“Leyse fi’d-dāri ḡayruhū deyyār”⁶³⁷

2 Bu cihān gülşeninde bülbül yok
Yohsa her gūşede nice gül var

3 Anı görmege göz gerek ammā
Göremez anı dīde-i aḡyār

4 Gözümüz⁶³⁸ yumdı perde-i ḡaflet
Kime ‘arz-ı cemāl ide dil-dār

5 Perde-i ḡafleti günüz dilden
Ḥābdan çeşm-i cānı kıl bīdār

6 Bir nazar eyle hey iki gözüm
İşte bak cennet işte bak dīdār

7 Pendümi itmedüñ kabül evvel
Sözüme geldüñ işte ahır-i kār

⁶³⁷ Evde (evrende) ev sahibinden (Allah’tan) başkası yoktur.



8 Kār u bārı tağıt otur epsem
Saña budur benüm sözüm her bār⁶³⁹

9 [Olup esrār-ı ‘aşkla hayrān
Eyle rindāne ‘ālemi seyran]

III

1 İdüp ol yār-ı āşināyı yād
Eyle ey dil figānla feryād

2 Bende-i ‘aşk evvel olmak isterseñ
Bend-i gāmdan hemīşe ger āzād

3 Hāsılūñ yak sen oda āteş-i ‘aşk
Hirmen-i ‘ömrūñ eylesün berbād

4 Reh-i ‘aşk içre cān viren kişiler
Girdiler gerçi kōdılar eyü ad

5 Hüsrev-i ‘āşıkān olur mıydı
Cānı Şīrīn’e vermeser Ferhād

6 Hāl iden (?) ‘aşk kalma ‘ālemde (?)
Kim olur şūr binası bünyād

7 Dildeki nānla qarın toymaz
Lafz-ı şekker ağızda vermez dād

⁶³⁹ Nüshanın kenarı burada kesilmiştir.

- 8 Feraḥ adın telaffuz itmekle
Göñli ğam-gīn olan olur mı şād
- 9 Vaḳtidür kıl diyār-ı ‘aşka sefer
İdinüp nān-ı ma‘rifetden dād
- 10 Olup esrār-ı [‘aşkla] ḥayrān
[Eyle rindāne‘ālemi seyrān]

IV

- 1 Añladuñ n’oldı çün cümle⁶⁴⁰ encām
‘Aşka āġāz idüp ele al⁶⁴¹ cām
- 2 İçmeyince mey-i şafā-baḥşı
Zāyil olmaz küdüret-i eyyām
- 3 Ruḥ u zülfüñ ğamını toylayalum
Bizi mest eyle sākī şubḥla şām
- 4 Vaşla irgür *Birāder*’i dāyım
Her gün olur delüye bayrām
- 5 Xo *Ġazālī* kirişme-i ğazeli
Virme ol şīve ile nazma nizām
- 6 Yiter it sīm-berler evşāfın
Puḥtesin sözlerüñ gerekmez ḥām

⁶⁴⁰ cümle: cisme, nüsha.

⁶⁴¹ ele al: ala el, nüsha.

7 Söyle bir söz dağı Kelīm-asā
Ki_işidenler diyeler işte kelām

8 Ehl-i derd ol ger olmak isterseñ
‘Aşk meyhānesinde dürd-āşām

9 Başka bir pādişāh olup sen de
Olma şöyle esīr-i neng ü nām

10 Olup esrār-ı ‘aşkla hayrān
Eyle rindāne ‘ālemi seyrān

V⁶⁴²

1 Zerre şayma mihr-i rahşānı
Katrece görme baħr-i ‘ummānı

2 Şusuz ol Hızr elinden eyleme nūş
Şunsa minnetle āb-ı hayvānı

3 Kavs-i meh gibi olsa çarh üzre
Alma il süfresinde ‘izz-i nānı

4 Mūr gibi ‘uluvv-i himmetle
Hānuña da‘vet it Süleymān’ı

5 Virme dil kimseye dil Züleyhā-veş
Olsa hūsn-ile Yūsuf-ı şānı

⁶⁴² 46a Tercî-i Bend’in son bendi derkenarda.

6 Kendü yağıñla qavırılup dāyim
Şem‘-veş ʿab‘uñ eyle nūrānı

7 Tā ki ref‘ ola dīde-i cāndan
Perde olup hicāb-ı zulmānı

8 Göresin sen seni ne cevhersin
Qandadur ya bu cevherüñ kānı

9 Göz göre qalma bezm-i qafletde
Qo şarāb-ı gūrūr-ı sekrānı

10 Olup esrār-ı ‘aşqla [hayrān
Eyle rindāne ‘alemi seyrān]

-216-

[QĀRCI-ZĀDE]*

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

1 Şi‘ār-ı der-i cihānı gerekse ey dil-i zār
Şafā-yı şöhet-i hayr-ı cihānda eyle qarār

2 Eger ki şevk-i lisānla (...) ⁶⁴³ eksik (?)
Revā budur ki _idesin cān u dilden istiğfār

3 ‘Ale’l-ḥuşuş ki serdār-ı feth-penāh-ı zamān

* 46b Bu şiir derkenara yazılmıştır.



Geriyə şəkl ü ‘abūsu’l-vech Һar-ı bī -‘ār

4 Denī-i fāhīşe-sīret (?)⁶⁴⁴ ҺabīҺ-i Һahbe-nihād
Geñez-i şulb u murdār-Һab‘ u bed-kirdār

5 (...) ⁶⁴⁵ geñez it Һarcı-zāde ‘Abdī Şāh
Esīr-i (...) ⁶⁴⁶ ‘alaҺ-ı kīr-güvār

6 LiҺāsı şüm özi mezmüm Һab‘-ı nā-mevzūn
Yüzi ҺubҺ u sözi yāve Һab‘ı nā-hem-vār

7 Yüzinde zāhir u nāmī nişān-ı (...) ⁶⁴⁷
Sözinde rüşen u peydā emāret-i iҺrār

8 Һanı anuñ gibi bir Һarr-ı (...) ⁶⁴⁸ u’n-ni‘me
Künende iken ider göz göre keremi_inkār

9 Delīl ister-iseñ **Һarcı-zāde**_oldığına
Güninde var anuñ zulmet-i bürudet-i Һār

10 Geñez-nihād u civānāndur bu şīve baña

644 

645 

646 

647 

648 

Livāta itmege h d    dan itd m isti f r

-217-

          *

fe' il t n fe' il t n fe' il t n fe' il n

- 1 Var  -ı sebzini⁶⁴⁹ her berg-i dira tu ⁶⁵⁰ el- n
M hre-i j le ile  ıldı m cell  devr n
- 2 Ri te-i  udret-ile g rdi ki ma darlanmı 
Eyledi berfden⁶⁵¹  stine  it  s m-ef  n
- 3   n yazıldı  alem-i  un'la h tt -ı  ecere
 stine   h-ı h z n adına urıldı ni  n
- 4 Bu h di   zre ki h yr olmaz imi  a ferde
N'ola eylerse h z n h  ce-i g lz ra ziy n
- 5  fer n reng-rez-i dehre h m-ı n l de
C me-i nesr ni⁶⁵² her berg  n ider zerd hem n
- 6  ıl⁶⁵³ dira t  zre h z n yapra ına⁶⁵⁴ nezz re⁶⁵⁵
Zer-ni  r⁶⁵⁶ itdi  ecer  stine  udret eli  an

* 47a ED: 1-3.

⁶⁴⁹ sebzini: zerdini, ED.

⁶⁵⁰ dira tu : haz nu , ED.

⁶⁵¹ Eyledi berfden: Berfden eyledi, ED.

⁶⁵² nesr ni: sebzini, ED.

⁶⁵³  ıl: gel, ED.

⁶⁵⁴ h z n yapra ına: na'ar eyle, ED.

⁶⁵⁵ nezz re: h z n yapra ına, ED.

⁶⁵⁶ ni  r: ni  n, ED.

- 7 Görinen her varak-ı zerdde umret mi yaud
Düşdi zer āyineye ‘aks-i ‘izār-ı cānān
- 8 Hıl‘at-ı sebzini geydürmiş idi şāh⁶⁵⁷-ı bahār
Etegi⁶⁵⁸ olu filoriye şatupdur erzān
- 9 Tıfl-ı şāhuñ başına dizdi ‘adedsüz altun
Peder⁶⁵⁹-i pīr-i azān buldı meger genc-i nihān
- 10 Zer celācil görünür berg-i azān şanma dilā
Şun‘ tāvusu kılupdur çemen içre cevelān
- 11 Dürlü yapraklar ile çözdü bir altunlu kumaş
Kār-gāh-ı çemen içre yine üstād-ı zamān⁶⁶⁰
- 12 Her⁶⁶¹ abābuñ legeni özi boşdur⁶⁶² dizmegiçün
Pül-ı zer āzır ider berg-i⁶⁶³ semenden⁶⁶⁴büstān
- 13 Görinen berg-i semen⁶⁶⁵ şanma ‘arūs-ı şāhuñ
Levh[-i zer] aşdı yine boynına dāmād-ı cihān
- 14 Zerler itmişdi nihān hırka-i sebzinde dirah̄t
Lā-cerem eskiyicek her birisi oldu ‘ıyān

⁶⁵⁷ şāh: bāga, ED.

⁶⁵⁸ Etegi: İki, nüsha.

⁶⁵⁹ Peder: nedir, nüsha.

⁶⁶⁰ zamān: cihān, ED.

⁶⁶¹ Her: Yā, ED.

⁶⁶² özi boşdur: örtüsine, ED.

⁶⁶³ berg-i: zer-ger-i, ED.

⁶⁶⁴ semenden: bāg u, ED.

⁶⁶⁵ semen: azān, ED.

- 15 Her dırahtı çemenüñ mālīk-i dīnār-durur
Zeri ger hāk-ile eylerse ‘aceb mi yeksan
- 16 Ne ‘aceb ‘ālemi var berg-i hāzānuñ cūda
Rūz u şeb zāhir⁶⁶⁶ ider encüm[-i]le kâh-keşān
- 17 Şāhda berg-i hāzān gördi vü uçdı bülbül
Şaydı⁶⁶⁷ ol berg⁶⁶⁸ ucında anı zerrīn-peykān
- 18 Tīr-i bārān atıcağ⁶⁶⁹ kıavs-i kızağdan gerdūn
Şaldı⁶⁷⁰ her berg-i hāzān keyfīne⁶⁷¹ zerrīn kıalkān
- 19 Zer-nişān hāncerini aldı elinden bīdūñ
Şunmayınca⁶⁷² vire mi derd-i ecel⁶⁷³ aña amān
- 20 Kimisi her nağş u kimisi zerd (...) ⁶⁷⁴
Ravzā-i bāğ-ı hāzān eyledi (...) ⁶⁷⁵⁶⁷⁶
- 21 Regleri n’ola ‘ıyān olsa teninde bergūñ
Zerd olmağ⁶⁷⁷ anı pīr eyledi ey tāze civān

⁶⁶⁶ zāhir: āhir, ED.

⁶⁶⁷ Şaydı: Sandı, ED.

⁶⁶⁸ berg: tīr, ED.

⁶⁶⁹ atıcağ: idicek, ED.

⁶⁷⁰ Şaldı: Aldı, ED.

⁶⁷¹ keyfine: üstine, ED.

⁶⁷² Şunmayınca: Şokmayınca, ED.

⁶⁷³ derd-i ecel: düzd-i sabā, ED.



⁶⁷⁴



⁶⁷⁵

⁶⁷⁶ Bu beyit Dīvān’da bulunmamaktadır.

⁶⁷⁷ Zerd olmağ: Zerd-rūluk, ED.

- 22 Şanma gülşende Һazān yaprağı saçılmışdur
Āşikār eyledi gencīne-i pinhān-ı zamān
- 23 Her şecer serv-i Һırāmānuñ olup abdālı
Āteşin dāğ yaqup cismini kılmış ʿuryān
- 24 Būlbülüñ dūdı ki peyveste idi her şāha
Şuʿle-i āteşe tebdīl olupdur o duḥān
- 25 Bāğ-ı t̄ābʿumda Һazān gördiñ ise olma ḥamūş
Eyle bu şiʿre ser-āğāz gel ey bülbul-i cān
- 26 Kāmetüm şāh-ı Һazān-dīde yüzim berg-i Һazān
Odlu āhum kırmış serv yaşum āb-ı revān
- 27 Nokta-i sürḥ-durur berg-i Һazān üstinde
Kaṭre-i meyleriñe olur çehre-i zerdümdeʿıyān⁶⁷⁸
- 28 Her Һazān-dīde şecer kūşe-i gülzār içre
Āhumuñ dūdın-durur ey serv-i şerār-efşān⁶⁷⁹
- 29 Berg⁶⁸⁰ bir tāze nehāruñ⁶⁸¹ ğam-ı hicrin mi çeker
Ki düşer heycāda çehre-i⁶⁸² zerd üstine kan

⁶⁷⁸ Kaṭre-i meyleriñe olur çehre-i zerdümdeʿıyān: Ruh-ı zerdümdeki hūn katrelere oldu ʿıyān, ED.

⁶⁷⁹ Āhumuñ dūdın-durur ey serv-i şerār-efşān: Dūd-ı āhum-durur ey serv-i sehî şuʿle-feşān, ED.

⁶⁸⁰ Berg: Bāğ, ED.

⁶⁸¹ nehāruñ: gülün yā, ED.

⁶⁸² Ki düşer heycāda çehre-i: Ki benüm gibi döküpdür ruh-ı, ED.

30 Her Һazān yaprağı bir levھا-i (...) ⁶⁸³ *Emrī*
(...) ⁶⁸⁴ anı sebķ ele ҡamu pīr ü civān ⁶⁸⁵

-218-

SULTĀN MUŞTĀFA (...) ⁶⁸⁶ ŞİFATINDA DİDİGİDÜR*

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Le'ime her kerem merg-i sitemdür Һaķ güzār olmaz

Şeb-i deycūrı meh-tāb itse nūrānī nehār olmaz

Zemīn-i (...) ⁶⁸⁷ sa'y biriyle lāle-zār olmaz

Degüldür sehl kār-i 'ahd herkes müjde-kār olmaz

(...) ⁶⁸⁸ 'ahd-ı düşmen ber-ķarār olmaz

Cühüd īmāna gelmez merd-i mülhid tevbe-kār olmaz

Vefā gelmez şehā bī-gāneden aġyār yār olmaz

II

Şu uyur düşmen uyumaz bilür her kim uyanıķdur

'İnān-ı ihtiyārın deste virmez her kim ayıķdur

Deminür düşmenüñ 'ırķını kes ıtab'ı 'avāyıķdur

683

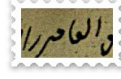


684



685 Mahlas beyti Dīvān'da bulunmamaktadır.

686



* 47b

687



688



Münâfık her ne deñlü ihtirâm itsen münâfıkdur
Şovuk mârı ısıtmak çekmeye bes nâ-muvâfıkdur
Mezîd it iltifâtuñ ol ki lâyıķ belki fâ'ıkdur
Vefâ gelmez şehâ bî[-gāneden aġyār yār olmaz]

III

Le'îmi gönderse bir gūşeye ümmü'l- 'inād⁶⁸⁹ itme⁶⁹⁰
Ġaraż serdārılıġı naşb ile dānā bed-nihād itme
Sürüp a' dāya tîġ aḥbābı şād it nā-murād itme
Çün olmaz eski düşmen düst bir ḥayr-ıla yād itme
Ḥaṭādur nā-maḥallūñ ḳadr ü cāhun izdiyād itme
Żarūrîde ḳuluñam dirse düşmen i' timād itme
Vefâ gelmez şehâ [bî-gāneden aġyār yār olmaz]

IV

'Acem mülkini feth-ile murāduñ ey şeh-i ġāzi
Ḳafādār it ḳuluñı bir nice biñ merd-i şehbāzı
Sadā virsün Şıfāhān u 'Irāķ'a tîġuñ āvāzı
Alup Tebrîz'i bağla defter-i mülküñde Şîrāz'ı
Fürümāne getürmez yük şanur ikrām u iġrāzı
Ḥar-ı leng-ile ḥāşā bir degüldür eşheb-i tāzî
Vefâ gelmez şehâ bî-gāneden [aġyār yār olmaz]

V

Bu dürr-i gūş-vāre tuḥfedür 'İsā-yı Meryem'den
Rivāyetdür cenāb-ı Şeyḫ İbrāhîm Edhem'den
Vaşîyyetdür kenār-ı cāma Bercîs⁶⁹¹ ḥal-ile Cem'den

689



690 Bu mısranın vezni kusurludur.

691



Muḳaddem nefḥa-i ervāḥ-ı ‘ālem ḥalk-ı Ādem’den
Nümūdār-ı binā-yı deyr-i ‘ālem mā-teḳaddemden
Budur aḥvāl-i ‘ālem ṭavr-ı Ādem devr-i Ādem’den
Vefā gelmez şehā bī-gāneden [ağyār yār olmaz]

VI

Mezīd itdūñ Ebū Şirvān-ı ‘ādilden vefā resmin
Getürdūñ luṭf-ıla mecmū’-ı ‘ālemden cefā resmin
‘Aliyyü’l- cūdsın Ḥātemden artırdūñ şehā resmin
Ne mümkin Muştafā ol ḥazrete ıṣḡā se[nā resmin]
Hemān irgür ‘ubūdiyyet maḳāmına du‘ā res[min]
Dimişler ḥaḳ *Şabāyī*-y-ile bu dem bī-vefā resmin
Vefā gelmez şehā bī-gāneden ağyār yār olmaz

-219-

KAŞİDE-İ FİĞÂNİ CENÂBİ BEG*

mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün

- 1 Şeh-i nücūm ki⁶⁹² āheng-i rezm idüp şeb-i tār
Kılā’-i ṭārem-i mīnāyı kıldı yine⁶⁹³ ḥişār
- 2 Yaşındı ḳalb ü cenāḥı sipāh-i deycūruñ
Şeh-i kevākib idince sipihr[i] cārī⁶⁹⁴ ḳarār⁶⁹⁵
- 3 Sipāh-ı zengī-i deycūra itmege şeb-ḥūn
Puşuya girmiş-idi şehriyār-i bâliş-i çār

* 48a FİGD: 18-20.

⁶⁹² ki: ile, FİGD.

⁶⁹³ mīnāyı kıldı yine: mīnā-nümāyı itdi, FİGD.

⁶⁹⁴ cārī: cā-yı, FİGD.

⁶⁹⁵ Dīvān’de bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Ṭopını ḳurdı tamām atmağa ‘adū remye
Bürūca çıkdı kevākib kim eyleye peykār*

- 4 Kıruldı⁶⁹⁶ ‘asker-i şāmuñ neberd ü⁶⁹⁷ heycāsı
Çü hōr geçüp yendi⁶⁹⁸ evreng-i çarḥa itdi firār⁶⁹⁹
- 5 Hizebr-i hōr çıkınca⁷⁰⁰ bīşe-zār-ı gerdūna
Bu gāv-i ḥāk[i] urup pençesiyle kıldı⁷⁰¹ şikār
- 6 Hōrōs-ı çarḥ⁷⁰² uçup açdı⁷⁰³ bāl-i zerrīni
Sipihr mezra‘inuñ yidi dānesin ne ki var
- 7 Akıtdı çeşme-i ḥurşīdi baḥr-i aḥḍardan
Şu‘ā‘ livāsı itdi⁷⁰⁴ o çeşmenüñ zer-kār
- 8 Bülend mertebe olmazdı ḥüsrev-i ḥāver
Cenāb-ı ḥazretüñe⁷⁰⁵ sürmese yüzün her bār
- 9 Hizebr-i bīşe-i heycā (...) ⁷⁰⁶
Peleng-i kūh-ı vegā nūr-ı Aḥmed-i muḥtār⁷⁰⁷
- 10 Muḥammed-āyet [ü] Yūsuf-liḳā *Cenābī Beg*

⁶⁹⁶ Kıruldı: Bozuldı, FİGD.



⁶⁹⁷

⁶⁹⁸ yendi: yine, FİGD.

⁶⁹⁹ firār: qarār, FİGD.

⁷⁰⁰ çıkınca: çıkup, FİGD.

⁷⁰¹ kıldı: itdi, FİGD.

⁷⁰² çarḥ: şubḥ, FİGD.

⁷⁰³ uçup açdı: açup uçdı, FİGD.

⁷⁰⁴ livāsı itdi: lülesi idi, FİGD.

⁷⁰⁵ ḥazretüñe: ‘izzetüñe, FİGD.



⁷⁰⁶

⁷⁰⁷ Bu beyit Dīvân’da bulunmamaktadır.

Ḥalīl-ḥān u Hızır-‘ilm ü ‘İsevī-güftār⁷⁰⁸

11 Dürildi defter-i (...) ⁷⁰⁹ cümle ‘ālemden
Olalı sen şeh-i ‘ālem-penāhe defter-dār⁷¹⁰

12 Sipīhr mezra‘ınuñ ḥāşılı⁷¹¹ yazar cev cev
‘Utār[id] etmege⁷¹² ‘arz ṭāpuña her bār⁷¹³

13 Baş<ın> egmeye şu ki emrüne ḥāme-veş dāyim
Dili kesile döküp yaş olup siyeh-ruḥsār

-220-

[KAŞİDE-İ FİĞÂNİ] DİĞER*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1 Bir şubḥ kim⁷¹⁴ felek tutuk[ın]dan ‘arūs-vār
Oldı hezār cılve ile mihr āşikār

2 Şaçdı süm-i semendine encüm cevāhiri
Dāmād-ı çarḥ varın aña eyledi nişār (?)⁷¹⁵

⁷⁰⁸ ‘İsevī-güftār: Mūsevī-güftār, FİGD.



⁷⁰⁹

⁷¹⁰ Bu beyit Dīvân’da bulunmamaktadır.

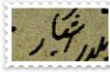
⁷¹¹ ḥāşılı: ḥāşılın, FİGD.

⁷¹² etmege: eylemege, FİGD.

⁷¹³ Bu mısranın vezni kusurludur.

* 48a FİGD: 21-23.

⁷¹⁴ şubḥ kim: şubḥ-dem, FİGD.



⁷¹⁵

- 3 Oldı şafaḡ ra‘nā-yı surḡ u hilāl zīn
Ḳadrūñ⁷¹⁶ ‘arūsı olmaḡa ḡarḡ atına süvār
- 4 Bu şādılıkla bir yere geldi melā’ ike
Ḳarḡuñ ṭonatdı ḡal‘aların tābiş-i nehār
- 5 Cān gözi ile seyr ider iken bu⁷¹⁷ ‘ālemi
Dūş⁷¹⁸ oldı anda çeşmüme bir ḡaşr-ı zer-nigār
- 6 Gördüm bir āsitāne ki göz görmemiş anı
Gerdün-medār u kūh-vaḡār u zemīn-karār
- 7 Didüm bu āsitānede kimdür didi ḡired
Ol efḡal-i zamāne vü mümtāz-ı rüzigār
- 8 Bū Bekr-şıdk u cāmi‘⁷¹⁹-i dīn ü ‘Ömer<u>ḡafer
‘Osmān-ḡayā ‘Alī-kerem ü Aḡmed-iştiḡār
- 9 Keşşāf-ı müşkilāt Kemāl Pāşā-zāde⁷²⁰ [kim]
Mā’il⁷²¹ kelām-ı mantıḡına zümre-i kibār
- 10 Ḳanı⁷²² niçe beste⁷²³ ideyin dest-i cūdına
Kim reşḡası durur kefinüñ lücce-i bī-ḡār

⁷¹⁶ Ḳadrūñ: Şubḡuñ, FİGD.

⁷¹⁷ bu: o, FİGD.

⁷¹⁸ Dūş: Tūş, FİGD.

⁷¹⁹ cāmi‘: ḡāmī, FİGD.

⁷²⁰ Kemāl Pāşā-zāde: ya‘nī Paşa-zāde, FİGD.

⁷²¹ Mā’il: Ḳā’il, FİGD.

⁷²² Ḳanı: Anı, FİGD.

⁷²³ beste: şebīḡ, FİGD.

- 11 ‘Ahdinde kimse inlemez illā meger ki kūh
Dökmez kimesne göz yaşın illā ki cūy-bār
- 12 Bilmez düğün evini çanak taşır ol kişi
Beñzer dir ise eşigine çarh-ı zer-nigār⁷²⁴
- 13 Kef geçmiş idi⁷²⁵ gerçi acundan köpük kuşar⁷²⁶
Oldı ğarīk-i ni‘metüñe baħr-i bī-kenār
- 14 Çarh itmeğe (?)⁷²⁷ dōke şaça⁷²⁸ sūruñda şubh-dem⁷²⁹
Oldı bedīd kulle-i gerdūnda⁷³⁰ bir nigār
- 15 Bir cāriyeñ durur idi⁷³¹ ħurşīd-i⁷³² mihr-i çarh
Tās-ı sipihri başda götürür legençe-vār
- 16 Yüklense ger cehāzını kadrūñ ‘arūsınuñ
Büker kaṭār-i tevsen-i çarhuñ belini bār
- 17 Vaşf eylemekde zātuñı ey Murtezā-sehā
Dürc⁷³³ [ü] cevāhir oldı zebānum çü Zülfikā[r]

⁷²⁴ Dîvânçe’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Bişdi şu denlū maṭbah-i sūruñda aṭ‘ime

Aldı naşīb danesini yirde mūr u mār

⁷²⁵ Kef geçmiş idi: Kef keğ geçerdı, FİGD.

⁷²⁶ kuşar: kusup, FİGD.



⁷²⁷

⁷²⁸ dōke şaça: dükāñçe-i, FİGD.

⁷²⁹ şubh-dem: dem-be-dem, FİGD.

⁷³⁰ gerdūnda: ħāverde, FİGD.

⁷³¹ idi: ki, FİGD.

⁷³² ħurşīd-i: ħarīde, FİGD.

⁷³³ Dürc: Dürr, FİGD.

18 Ögdül var ise⁷³⁴ ‘arşa-i nazm içre şâ‘ire
Meydân alurdu tevsen-i çarh-ı⁷³⁵ suhen-güzâr

19 Vaşf-ı süvâr-i kadrüne tākāt getürmeyüp⁷³⁶
Urdum semend-i tab‘uma ben zin-i i‘tizâr

20 Kâşır zebân-ı nâtıka medhinde hâme-veş
Mühr ur *Figânî* ağzuña sen de devât-vâr

21 Tâ kim sipihr bîvesine nev-‘arūs-veş
Her bāmdād ola şafağ ğāze-i ‘izâr

22 Gelsün hemîşe bahtuñ⁷³⁷ ‘arūsı kenāruña
Olsun harîm-i hürmetüne [perde-dâr-vâr]

-221-

[TERKİB-İ BEND]*⁷³⁸

-222-

TAHMİS[-İ KEMÂL PÂŞÂ-ZÂDE ĞAZEL-İ HÂKÎ]*

I

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

⁷³⁴ var ise: virürse, FİGD.

⁷³⁵ çarh-ı: tab‘-ı, FİGD.

⁷³⁶ getürmeyüp: getürmege, FİGD.

⁷³⁷ bahtuñ: baht, FİGD.

* 48b

⁷³⁸ Mecmuanın bu kısmında; 49b varaktaki “Terkîb-i Bend”in ilk dört beyti bulunmaktadır. İlgili beyitler tekrar buraya alınmamıştır.

* 48b Tayyâr-zâde, Târih-i Atâ, 1293: 117-118.

Güş-ı murğ-ı dile gökden⁷³⁹ gelür âvâz-ı hürûs
Öziñi eyleme⁷⁴⁰ tezyîn mişâl-i tâvus
Deyr-i ‘âlemde nedür diñle şadâ-yı nâkûs
Vaqtidür na‘ralaruñ aña nedür tabl-ıla kûs
Kanı Key-husrev [ü] Dārâ kanı yâ Keykāvüs

II

Murg-ı dil bâz-ı ecelden bulımaz istihlâş
Câm-ı pür-zehrin içiser felekûñ ‘âm-ile hûş
Yok ecelden kişi kurtulmağa bir câh-ı⁷⁴¹ menâş
Olımadı ecelinden kılıcuñ kimse⁷⁴² hâlâş
Bulımadı marâz-ı mevte şifâ⁷⁴³ Cālînûs

III

Dime hüküm eylemişem dehre dilâverlik-ile
Tutmuşam ‘âlemi başdan başa serverlik-ile
Server oldur ki giçe ‘ömr[i] kalendarlik-ile
Er degüldür o ki dünyâyı duta erlik-ile
Er odur pire-zen-i dehr-ile olmaz me’nûs

IV

Bülbül-i kudsi iken cāna⁷⁴⁴ kafes oldu bu ten
Anı âzād [id]egör kesr-i kafes eyleyüben
Kıl⁷⁴⁵ ‘amel şāhını kıl sidre budagında vaṭan
Sen melekden ulu insān iken ol gökde [e]sen⁷⁴⁶

⁷³⁹ gökden: dilden, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴⁰ öziñi eyleme: eyleme kendüñi, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴¹ câh-ı: cā-yı, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴² ecelinden kılıcuñ kimse: kılıcından ecel zāl, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴³ şifâ: devâ, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴⁴ iken cāna: cānāna, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴⁵ Kıl: Kır, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴⁶ [e]sen: ola sen, Tayyâr-zâde, 1293.

Hāk-i süflide alasın anı ‘ār [u] nāmūs⁷⁴⁷

V

Er iseñ pīre-zen-i dehre iñen aldanma
Şüretā naķş görüp anı civāndur şanma
Āteş-i hīlesine key şaķın anuñ yanma⁷⁴⁸
Pīr-i⁷⁴⁹ dünyā yüzüñe güldüğine aldanma
Ki olupdur o⁷⁵⁰ ‘acūze nice dāmāda ‘arūs

-223-

[MÜSEDDES-İ CİNĀNĪ]*

I

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Kadūñ nahlinde yir yok ħalka bālālanmadan ğayrı
Kanı bŷy-ı vefâ ħaţtuñda⁷⁵¹ ra ‘nālanmadan ğayrı
Ne luţf itdūñ ‘aceb ‘uşşāķa zībālanmadan ğayrı
Ne ħāşıl işigūñde baña şeydālanmadan ğayrı
Ne mihr itdūñ bize ey māh⁷⁵² ğarrālanmadan ğayrı
Güzeller şāhı neñ gördük temāşālanmadan ğayrı

II

Beni nālān idüp⁷⁵³ hicrūñle rŷvā-yı cihān itme⁷⁵⁴
Raķīb-i nā-sezāyı vaşluñ-ıla⁷⁵⁵ kāmūrān itme
‘Adūnuñ gel kerem kıl tūr-i a ‘nına nişān itme

⁷⁴⁷ Bend ‘Atâ Tarih’inde 5. bend olarak geçmektedir.

⁷⁴⁸ Bu mısra takdim-tehirlidir, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁴⁹ Pīr-i: Zen-i, Tayyâr-zâde, 1293.

⁷⁵⁰ o: bu, Tayyâr-zâde, 1293.

* 49a CD: 299-301.

⁷⁵¹ ħaţtuñda: ħaddūñde, CD.

⁷⁵² bize ey māh: baña kahr ile, CD.

⁷⁵³ nālān idüp: redde eyleyüp, CD.

⁷⁵⁴ Bu mısra takdim-tehirlidir, CD.

⁷⁵⁵ vaşluñ-ıla: vuşlatuñla, CD.

Vefā itdüm diyü ağıyāra karşı imtinān itme
Ne mihr [itdün bize ey mäh⁷⁵⁶ ğarrālanmadan] ğayrı
[Güzeller şāhı neñ gördük temāşālanmadan ğayrı]

III

Esir-i dām-ı ‘aşkuñ olalı ey serv-kaḍ muṭlaḳ⁷⁵⁷
Kılup cevri ü cefāy⁷⁵⁸ zulm idersin dā’imā nā-ḥaḳ
Olurken her denī deryā-yı iḥsānuñda müstağraḳ
Begüm incinme gel billah [di] ‘aybolmasun şormaḳ
Ne mihr [itdün bize ey mäh⁷⁵⁹ ğarrālanmadan] ğayrı
[Güzeller şāhı neñ gördük temāşālanmadan ğayrı]

IV

Benümle gitmeden bezm-i şarāba nefret eylersün
Varup ağıyār-ıla meyḥānelerde ‘işret eylersün
Dili zār-ı gamuñla mübtelā-yı miḥnet eylersün
Yine yār eyleyüp ḥikmet budur ki⁷⁶⁰ minnet eylersün
Ne mihr [itdün bize ey mäh⁷⁶¹ ğarrālanmadan] ğayrı
[Güzeller şāhı neñ gördük temāşālanmadan ğayrı]

V

Dil-i maḥzūnımı vaşluñla şād itdün mi bir lāḥza
‘Aceb ol nā-murādı ber-murād itdün mi bir lāḥza
Şeh-i ḥüsn olalı hīç ‘adl ü dād itdün mi bir lāḥza
Cinānī kuluñı⁷⁶² luṭfuñla yād itdün mi bir lāḥza
Ne mihr [itdün bize ey mäh⁷⁶³ ğarrālanmadan] ğayrı

⁷⁵⁶ bize ey mäh: baña kahr ile, CD.

⁷⁵⁷ dām-ı ‘aşkuñ olalı ey serv-kaḍ muṭlaḳ: ‘ışk idelden gönlümü ol Kādir-i Muṭlaḳ, CD.

⁷⁵⁸ cevri ü cefāy: beyhūde cevri, CD.

⁷⁵⁹ bize ey mäh: baña kahr ile, CD.

⁷⁶⁰ Yine yār eyleyüp ḥikmet budur ki: Temāşā būyına tenhada gāhī, CD.

⁷⁶¹ bize ey mäh: baña kahr ile, CD.

⁷⁶² Cinānī kuluñı: Cinānī-veş beni, CD.

⁷⁶³ bize ey mäh: baña kahr ile, CD.

Güzeller şāhı neñ [gördük temāşālanmadan] ğayrı

-224-

[TERKĪB-İ BEND]*

I

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

- 1 Görinmez n'oldı bir kaç gündür ol ħurşīd-i rahşānum
Bulınmaz oldu bir şeb encüminde māh-ı tābānum
- 2 Açılmaz olduñ ey cān bāġınuñ gül-berg-i ħandānı
Şalınmak semtini terk itdüñ ey serv-i ħirāmānum
- 3 Seni ey naĥl-ı zībā görmeyelden bāġ-ı 'ālemde
Taġıldı sünbül-i zülfüñ gibi 'aql-ı perīşānum
- 4 Helāl olsun ħarāmī ġamzeñe ħanum benüm şāhum
Ĥarām olsun maĥabbet senden ayru baña sulṭānum
- 5 Ne serve ser-fürü kılsam bu gülzār-ı maĥabbetde
Efendim sevdigüm sulṭānum āşüb-ı dil ü cānum
- 6 Ne çare n'eylesem n'idsem ne kılsam fūrkatā derdā
Dirīġā ĥasretā ĥayfā meded feryād vāveylā

II

- 1 Neden ol naĥl-ı bostān-ı irem reftārdan ħaldı

* 49b

Neden ol ğonca-ı bāġ-ı kerem ğüftārdan aldı

- 2 Olinca ābil-i dermān degüldür baġrımūñ bāşı
Baña bu yādigār ol ğözleri bīmārdan aldı
- 3 Ğül-i dāġ-ı maħabbet sūnbül-i sevdā-yı miħnetdür
Bu bāġuñ ħāşılı ol naħl-ı āteş-bārdan aldı
- 4 Kime ‘arz eyleyem derd-i dilüm ħāl-i diger-ġūnum
Aña ħod rāz-ı mey iş‘ār-ıla eş‘ārdan aldı
- 5 Ser-i bī-şabr ū sāmānumdaki sermāye-i sevdā
Nihāl-i naħl-ı zībā adlu bir dil-dārdan aldı
- 6 Ciger anıyla yazsam demdür ey dil ħāl-i maħzūnum
Ğözüm yaşıyla ħall idsem maħaldür dāġ-ı pür-ħūnum

III

- 1 Dime ey dehr-i dūn-perver ki dūnyā mātemin çekdüm
Cihān bāġında ben bir naħl-ı zībā mātemin çekdüm
- 2 Cüdālık el virüp bir aç ‘Alī sīretlü serverden
Fenā dūnyāda ben bir aç eħibbā mātemin çekdüm
- 3 Elüm bir kezden ayru düşdi ol aşı hilālümnden
Bükildi āmetüm ensoñra ol mātemin çekdüm
- 4 Şanasın devr-i Ādem’den berü hicrānı ben ğördüm
Bütün dūnyā deġer yār-ı dilārā mātemin çekdüm

5 Ne beñzer Һazret-i Ya'küb'a hicrānum benüm ey dil
Muhammed Şāh'um ol la'li Mesih'ā mātemin çekdüm

6 Uşandurduñ beni ey çarĥ-ı zālīm kendi kendümden⁷⁶⁴
[.....]

IV

1 Meger bir nice dem dūr itdi devr ol serv-ķametden
'Alāmetler muķaddem zāhir olurmış kıyāmetden

2 Tozındı tünd-bād-ı miĥnet ol serv-i revan-baĥşı
Koyardı şaĥn-ı şıĥĥat birle şaĥrā-yı selāmetden

3 Güzel aĥlāķa cām'-i ĥüsne malik şāĥ idi ĥaķā
Kuşurın görmedüm işitmedüm mihr [ü] maĥabbetden

4 Kaşından ĥayrı kec zülfinden özge egri bulmazduñ
Hemān bir serv idi kim ĥalk olmuş istiķāmetden

5 O cism-i pākī ĥāke sürdi cellād-ı felek ammā
Umarın merķadin ĥarķ ide Ĥaķ 'ummān-ı raĥmetden⁷⁶⁵

6 Beķā bezminde sermest oldu cām-ı cāĥdan ķandı
Fenāfillāĥ olup toprak döşendi taş yaşdandı

V

1 Tenezzül ķılmayan ĥülşende serve ola hem-zānū

⁷⁶⁴ Nüşa, bu mısranın sonunda kesilmiştir.

⁷⁶⁵ raĥmetden: zaĥmetden, nüşa.

Revā mı şimdi bir seng-i siyāhı ide hem-pehlū

- 2 Süveydā-yı dilüm deryā sevād-ı dīde zann itmek
Gözümde bir hayāl olmuş yatur ol hāl-i ‘anber-bū
- 3 Elinden hātem-i ‘ömrin çıkardı çarh-ı hakkākī
Gözün üstünde kaşuñ var dimezken ol hilāl-ebrū
- 4 Olurdu hilminden gārķ-ı ‘arāk bir kimse ter düşse
Zihī hulk-ı hasen-ṭab‘ u zihī evzā‘ u hoşter-ḥū
- 5 Kānı ol sayesin tūbaya şalmayan gümüş servi
Bu günler sāye-veş toprakda yatur ol kad-i dil-cū
- 6 Kānı ol mihr-i ‘ālem-tāba beñzer şūḥ u şehir-āşūb
Kānı ol āfet-i devrān gibi bir dilber-i maḥbūb

VI

- 1 Hāzīz-i ḥāke meyl itmez hümā-pervāz idi ḥaḳḳā
Begenmez cīfe-i dünyāyı bir şehbāz idi ḥaḳḳā
- 2 Vefā ādāb u ḥüsn evzā‘ vu‘aşḳ etvārını bilmiş
Cefāsı lutf u mihri meyl ü cevri nāz idi ḥaḳḳā
- 3 Perī-peyker melek-manzar güzeller serveri dilber
Civānlık tazelik semtinde bir mümtāz idi ḥaḳḳā
- 4 Cihānuñ varını hep yok bilürdi yoklasañ görseñ
Cināne meyli çok dünyāya hırşsı az idi ḥaḳḳā

5 Lebûñ sırrını şaklardı öz[i] müy-ı miyânında
Dil-i zârumla hem-râz olmadan dem sâz idi haqqâ

6 Muhaşşal toğru söz kim bu dil-i gümrâha hayf oldı
Yazıklar aña yazıklar Muhammed Şâh'a hayf oldı

VII

1 İlâhî kürs[i] vü 'arş-ı 'azîmü'ş-şân haqı-y-içün
Ser-â-ser pâk-i sırr-ı zümre-i îmân haqı-y-içün

2 Ol iki 'âlemüñ faḥri Resûlullâh içün olsun
Anuñ şanında nâzil âyet-i Qur'an haqı-y-içün

3 Harîm-i Ka'be-i 'ulyâ vü Beytü'l-aḳdesüñ haqqı
Sarây-ı huld-ı a'lâ ravza-i rızvân haqı-y-içün

4 Kıyâmet 'arşasında ḥaşr olan ervâḥ içün olsun
O dîvân içre yâ Rab luṭf olan iḥsân haqı-y-içün

5 Senüñ luṭfuñ görüp ol gül gibi ḥandân içün olsun
Celâlüñ korkusundan dîde-i giryân haqı-y-içün

6 Vücûd-ı ehl-i îmân-ıla yâ Rab aña rahmet kıl
Şefâ'at şerbetinden ḳandır iḥsân ile şefḳat kıl

müstef'ilâtün müstef'ilâtün

- 1 Şāfi-dil olan mānend-i deryā
Görür cihānı kendüde peydā
- 2 Gözi açuklar seyyāre gibi
Seyrinde eyler 'arşı⁷⁶⁶ temāşā
- 3 Dünyāyı görür alçaqdan alçaq
'Arş-ı berīni a'lādan a'lā
- 4 Hāḡ cānibinden olur muḡaḡḡaḡ
'İ'lām-ı 'ilm [ü] ta'līm-i taḡvā
- 5 Taḡa taḡılur taḡı vü bāḡı
Tīḡi uzanur gün gibi zīrā
- 6 'Ayn-ı ma'āşī kör olmayınca
Bunuñ gibiler olmaz hüveydā
- 7 Cumhūr-ı bāṭıl varmaz namāza
Dīvān-ı Hāḡdur zīrā muşallā
- 8 Merdūd-ı Hāḡḡı maḡşūd idinme
Dünyāyı sevme "lā-ḡayre fiḡā"⁷⁶⁷

* 50b YD: 135-138.

⁷⁶⁶ eyler 'arşı: 'arşı eyler, YD.

⁷⁶⁷ Onların fısıldeşmalarının birçoğunda hayır yoktur (Nisa Sūresi: 4/114).

- 9 Menfûrum oldu ħālî⁷⁶⁸ olanlar
Cân u gönûlden didüm hemânâ
- 10 “Estağfîru’llâh tubtü ilâ’llâh
[E]nheyti kalbi ‘a[n] mâsi-vâ’llâh”⁷⁶⁹

II

- 1 Dergâh-ı Hâkda yerlerle gökler
Deryâya düşmiş bir kâha beñzer
- 2 ‘Âlî geçinme serv-i bülendi
Her bād-ı şarşar öñürdi şarşar
- 3 Alçağı elden koma ki duymaz⁷⁷⁰
Tûfân-ı Nûh’a⁷⁷¹ deryâda gevher
- 4 Eyvâh eger ki⁷⁷² fûlk-i vücûda
Lâm-ı felâket olursa lenger
- 5 Her nâ-sezaya âlûde olmaz⁷⁷³
Merd-i mürîdi rây-ı muṭahhar
- 6 Büyüklenendür ednâdan ednâ
Allâhu a’lem Allâhu ekber
- 7 Kudret elinüñ ḥaṭṭıdır âdem

⁷⁶⁸ ħālî: cānî, YD.

⁷⁶⁹ Allah’a karşı tevbe ettim ve kalbimi Allah’ın dışındaki her şeyden temizleyip, nehy ettim.

⁷⁷⁰ duymaz: görmez, YD.

⁷⁷¹ Nûh’a: Nûhı, YD.

⁷⁷² ki: kim, YD.

⁷⁷³ olmaz: itmez, YD.

Ṭoğrı yola git mānend-i mıstar

- 8 Cānum gözine olmazdı ḥā'il
Ne dār-ı Dārā ne kaşr-ı Kayşer
- 9 Maqbūl-i ḥazret ola<yı>m dir[-i]señ
Kıl dil diliyle bu beyti ezber
- 10 “Esağfıru'llāh tubtü ilā'llāh
Enheytü kalbi 'a[n] māsi-vā'llāh”

III

- 1 Halk arasında yel gibi yeldüm
Mevlāmı buldum kendimi aldum⁷⁷⁴
- 2 Görinmeyenler baña görindi
Gönlüm gözinüñ pasını sildüm
- 3 Hayretde kaldım lā-ya'kıl oldum
Güyā ki öldüm girü dirildüm
- 4 Didüm⁷⁷⁵ çerāğın çekdüm hevādan
Yārenlerümdem bir bir kesildüm
- 5 Şahbāyı deldüm tesbīḥi⁷⁷⁶ aldum
Ḥayrānlıgumdan el-ān el yudum⁷⁷⁷
- 6 Köhne bināyem pīr-i dü-tāyem

⁷⁷⁴ aldum: bildüm, YD.

⁷⁷⁵ Didüm: Dīnüm, YD.

⁷⁷⁶ tesbīḥi: tesbīḥe, YD

⁷⁷⁷ el yudum: iyeldüm, YD.

Ḥaḳ cānibine ʔoĝrı egildüm

7 El-ḥamdüli'l-lāḥ ḳāl oldı ḳalbüm
'Aşḳ âteşine⁷⁷⁸ yandum yakıldum

8 Bilmezlik itdüm bundan önürdi
Dīvāne gibi yolum yañıldum

9 Ehl-i günāḥa ḳarışmaz oldum
Şeyṭānlarımı āvāre ḳıldum

10 “Esaĝfiru'llāḥ tubtü ilā'llāḥ”
[“Enheyṭü ḳalbi 'an māsi-vā'llāḥ”]

IV

1 İller zebūnı manşıb esīri
Ehl-i hevānuñ hengāme-gīri

2 Ma'nī yüzinde şāḥ-ı cihānuñ
Pā-būsı⁷⁷⁹ ile birdür serīri

3 Dervīş olanuñ mülk[i] beḳādur⁷⁸⁰
Mir'āt-i⁷⁸¹ rif'at olur ḥaşīri

4 Tārīk-i ğamda ḳalur erāzil⁷⁸²

⁷⁷⁸ âteşine: âteşinde, YD.

⁷⁷⁹ Pā-būsı: Tābūtı, YD.

⁷⁸⁰ mülk[i] beḳādur: mülk-i baḳāda, YD.

⁷⁸¹ Mir'āt-ı: Mirḳāt-i, YD.



⁷⁸²

Zîrâ ki olmaz rây-ı münîri

- 5 Râh-ı beḳâda yoldaşuñ olmaz
Ḳorsın gidersin māl-i keṣîri⁷⁸³
- 6 Deryāya döndi şâf oldu ḳalbüm
Gösterdi baña mā-fi'z-żamîri
- 7 **Yahyâ** beri gel aç gūş-ı hūşuñ
Dilde⁷⁸⁴ ne söyler ḥālüm⁷⁸⁵ şarşarı⁷⁸⁶
- 8 “Estağfiru'llāh tubtü ilā'llāh⁷⁸⁷
[E]nheytü ḳalbi ‘a[n] mā-sivā'llāh”

V

- 1 “El-‘ışḳu ḥālî ve’ş-şevḳu bālî
El- Ḥaḳḳu ‘ālî a’le’l-e’ālî”
- 2 ‘Ayn-ı ‘azîzüñ ḳible-nümâdur
Ey ehl-i ḥālûñ ferḥunde-fâli
- 3 Ḳıl ḳametüñi serv-i muşallâ
Saña baş egsün Sidre nihâlî

⁷⁸³ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Ḳabriñde tenhâ ḳorlar giderler

Cem ‘iyyet ıssı şâh-ı kebîri

⁷⁸⁴ Dilde: Diñle, YD.

⁷⁸⁵ ḥālüm: ḥāmem, YD.

⁷⁸⁶ şarşarı: şarîri, YD.

⁷⁸⁷ Bu bendde bir beyit noksandır.

- 4 Kendüñi itme Qārūn’a hem-tā⁷⁸⁸
‘Aynuña alma māl ü menāli
- 5 Qoynuña qoyma mānend-i hāle
Şems ü kamerden ol bārī hālī
- 6 El şunma hergiz hem-çün⁷⁸⁹ şurāhī
Her cām-ı Cem’dür bir seg sıfālī
- 7 Dil gülşeninde hār-ı belādur
Bir şenligüñ kim ola zevālī⁷⁹⁰
- 8 Her hūk-hūya pend itmek olmaz
Güş-ı hımāra taqma le’ālī⁷⁹¹
- 9 Ehl-i sülūkuñ bāl ü peridür⁷⁹²
Bu yol [ki] hādī nüş[un ki] ‘ālī⁷⁹³
- 10 “Esağfīru’llāh tubtü ilā’llāh
[E]nheytü qalbi ‘a[n] mā-sivā’llāh”

-226-

[KAŞİDE-İ] BAKİ EFENDİ*

⁷⁸⁸ hem-tā: ümmet, YD.

⁷⁸⁹ hem-çün: hem-çü, YD.

⁷⁹⁰ zevālī: melālī, YD.

⁷⁹¹ le’ālī: le’ālī, YD.

⁷⁹² peridür: perīdūr, YD.

⁷⁹³ Bu yol hādī-i nüş[un ki] ‘ālī: Bu kavı-i hādī bu beyt-i ‘ālī, YD.

* 51b BD: 37-38.

mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

- 1 Hüsnuñ ziyâsı pertev-i nûr-ı kıdem gibi
Rûşen cemâlûñ âyînesi şubh-dem gibi
- 2 'Âlem harîm-i Ka'be-i⁷⁹⁴ kûyuñda muhterem
Vaşluñ harâm 'âşıkâ şayd-ı Harem gibi
- 3 Çeşmüm devât-ı surhâ dönüp hûn-ı eşk[-i]le
Cismüm boyandı kana ser-â-pâ kalem gibi
- 4 Derdüm hesâba gelmedi kıldum muhâsebe
Gözyaşı dâne dâne dökildi rakam gibi
- 5 Sen sağ ol ey vişâli hayât-ı cihân olan
Ben bu belâya⁷⁹⁵ döymeyem âhir ölem gibi
- 6 Bâkî ne ğam penâhuñ ola rûzigârda
Sultân Mehemed ol şeh-i şâhib-kerem gi[bi]
- 7 Meşhûr bezm-i devlet-i şâh-ı yegânede
Tab'uñ şafâ-yı meşreb ile cām-ı Cem gibi
- 8 Ol şeh-süvâr-ı 'arşa-i ikbâl [ü] baht kim
Şâhân-ı dehr atı önince hadem gibi
- 9 Kâdr-i bülend [ü] câh[-ı]la mümtâz [u] ser-firâz
Hayl-i mülûk-i 'âlem içinde 'âlem gibi

⁷⁹⁴ Ka'be-i: hürmet-i, BD.

⁷⁹⁵ belâya: firâka, BD.

- 10 Hâk'dan niyâzum ol ki 'adûsı zamānede
Râhat yerini bulmaya kūy-ı 'adem gibi
- 11 Āsīb-i rūzigār-ı hazandan emīn ola
Gül-zār-ı 'ömr-i devleti bâğ-ı İrem gibi
- 12 Pā-māl-i esb-i devleti küffār-ı hāk-sār
Hākan-ı Çin muṭi' ola şāh-ı 'Acem gibi
- 13 Kesr-i 'adū [vü] feth-i memālik 'ale'd-devām
Gürz-i girānı kelle-i düşmende zām gibi

-227-

VE LEHŪ*

[KASĪDE-İ BĀKĪ]

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Cān virürdüm cevher-i cān istese cānān eger
Bezl iderdüm yolına zī-kıymet olsa cān eger
- 2 'İyd [ü] gül hem-şoḥbet oldu cām-ı zer şundı hilāl
Göklere çıksa yiridür na're-i mestān eger
- 3 Aldanurdum gül-bün-i 'ömrüñ yüze güldüğine
'Ahdine tursa zamāne dönmese devrān eger
- 4 H̃ār u zār olmazdı bülbül ḥāre yār olmazdı gül

* 51b BD: 31-32.

‘Aksine devr itmese_idi⁷⁹⁶ günbed-i gerdân eger

- 5 Ağlamazdum zahm-ı hârından bu fânî gülşenüñ
Bir güle baksa hele ol gonca-i handân eger
- 6 Cû‘[u] zillet der[d]idür şıbyân[ı]⁷⁹⁷ giryân eyleyen
Ağlamazdı tıfl-ı dil olsa elinde nân eger
- 7 Hârc kim bî-dahl ola mevcûd olan nâ-bûd olur
Mâlûñ olsa⁷⁹⁸ fi’l-meşel maḥşûl-i baḥr [u] kan eger
- 8 Lâ-cerem bir gün zemîn-i huşk olur deryâ-yı Nîl
Menba‘ından yağmasa bir nice dem bârân eger
- 9 Derd [ü] miḥnet çekme dergâhında ey **Bâķī** yûri
‘Arz kıl bilmezse hâlûñ ḥazret-i Sultân eger
- 10 Ol ki ḥurşîd-i cihân-tâbâ zekât-ı zer virür
Kâse-gerdân olsa şehrinde meh-i tâbân [eger]
- 11 Feyz-i envâr-ı kef-i zer-baḥşı besdür ‘âleme
Aḳmaz olsa çeşme-i ḥurşîd-i nûr-efşân eger⁷⁹⁹

⁷⁹⁶ itmese_idi: itmeyeydi, BD.

⁷⁹⁷ şıbyân[ı]: etfâli, BD.

⁷⁹⁸ Mâlûñ olsa: Olsa mâlûñ, BD.

⁷⁹⁹ Dîvân’da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Kaşr-ı kadriñ âsmân eyler olursa dest-gîr
Himmet-i vâlâ-yı şâhenşâh-ı ‘âlî-şân eger*

*Biz gedâ mihmâniyüz lâyıḳ görürse ḥükm anuñ
İşiginde nâne muḥtâc olduḡın mihmân eger*

RŪHĪ-İ BAĞDĀDĪ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Yāsemendür ḥaddi ya gül ikiden ḥālī degül
Zülf-i şebbūdur ya sünbül ikiden ḥālī degül
- 2 Ḥāl-ı ruḥsārı ki mülk-i fitnede yek-dānedür
Ḥabb-ı miskidür ya fülful ikiden ḥālī degül
- 3 İñler ağlar serv-ḳaddin gül-ruḥın yād eyleyüp
Dil ya kumrıdur ya bülbül ikiden ḥālī degül
- 4 'Aklın alur 'āşıkuñ fî'l-cümle reng ü ālda⁸⁰⁰
Berg-i güldür la'li ya mül ikiden ḥālī degül
- 5 Dāğ-ı ḥūn-efşānuma⁸⁰¹ didüm ne dirsün didi yār
Lāle ya ḳaṭmer ḳaranfül ikiden ḥālī degül⁸⁰²
- 6 Dün bir ehl-i derde 'aşkuñ çāresin şordum didi
Ya seferdür ya taḥammül ikiden ḥālī degül

*Gelmeye bir dahı mişli dehre biñ sa'y itseler
Heft aḥter nüh felek yanınca çār erkān eger*

*Nüh 'ömrin virsün Allāhum ḥaṭādan şaḳlasun
Yıksa bünyād-ı sarāy-ı 'ālemi tūfān eger*

* 52a RBD: 769.

⁸⁰⁰ ālda: āl ile, RBD.

⁸⁰¹ efşānuma: feşānuma, RBD.

⁸⁰² Dîvân'da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Ḥüsnuññ rehzenleri dil mülkin itmişler ḥarāb
Gamzedür iden ya kākül ikiden ḥālī degül*

- 7 Evveli ‘aşkuñ melāmetdür nedāmet āh̄iri
Sen gerek ağla gerek gül ikiden hālī degül
- 8 Va ‘de-i luṭf eylemiş dün **Rūḥī**-i ‘uryāna çarḥ
Ya ‘abādur luṭfī yā çul ikiden hālī degül

-229-

EHEMMĪ*

mef’ûlū fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

- 1 Kūyuñ koyup cināna bugün ki adım adam
Ey hūrī yarın ölmeye hergiz ādem ādem
- 2 Ben deyr-i dilde ey büt-i Çīnī ḥayālūñi
Cān bilürüm Hudā ḥaḳı şanma şanem şanam
- 3 Girü āh-ı gülden irdi çü bülbüle būselik
‘Uşşāk içinde kılsa nevā vü neḡam ne ḡam
- 4 Didüm ki būy şun dil-i bīmāra ey ṭabīb
Didi ki (?)⁸⁰³ n’ideyin saña çok çok verem virem
- 5 Ayakda ger **Ehemmi** kalursam firākla
Başuma od urup elim-ile yaḳam yaḳam

-230-

* 52a



KİT' A*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Hey 'acebdür zamâne yārāna
Ġāyet olsañ seni ider ġaybet
- 2 Rū-be-rū olıcağ nifāk-āmīz
Nice yüzden o dem kılrur 'izzet

-231-

FAZLİ*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Dāne-i gendüm gibi derd-ile zerd oldu beñiz
Murğ-ı dil şa[y]d itmede (?)⁸⁰⁴ dām-ı cihānda her beñiz
- 2 Kimsenüñ ey tır-i dilber kıtline göz dikme gör
(...)⁸⁰⁵ dīk (...) ⁸⁰⁶ olsun cihānda dik[meñiz]
- 3 (...) ⁸⁰⁷ dil Kāradeñizdür gözlerümdür Aķdeñiz

* 52a.

* 52a.



Hûn-ı dil aķarsa eřmümden revādur aķdeñiz

- 4 Olalı ben āřinādan pādiřāhā ben de gör
Dürr-i dendānuñ ğamından yaşum itdüm ben deñiz
- 5 Hıdmetünde hōr olmak bir nefes layık mıdur
Ey efendim a begüm bī-āre **Faẓl** bendeñiz⁸⁰⁸

-232-

[MÜSLİMİ]*

- mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün*
- 1 (...) ⁸⁰⁹ iki ķavs-i müntehādur ey kemān-ebrū
Çekilmiřdür ařılup iki hûnīn⁸¹⁰ zihle hem-pehlū
- 2 Ne serkeş iki ğurbüz pehlüvānlardur ki baş çekmiş
Olup peyveste tıururlar ber-ā-ber ķarřu-ber-ķarřu
- 3 Berāt-ı hüsñüñi yā hōd iki tuĝrā-yı ğarrādur
Gözün üstünde ķařuñ var dimesün saña her meh-rū
- 4 'İzār-ı āteřinün ne 'aceb ğül-ğunu rengīndür

⁸⁰⁸ bendeñiz: bendeñüz, nüsha.

* 52b.



Gül-i Һamrā disem lāyık aña ben yā gül-i Һod-rū

5 Bunı şormağ benüm **Müslim** katı Һātır-nişānumdur

Nihāl-i erguvān u bāl-i (?)⁸¹¹ ‘ar‘ar serv-қad dil-cū

-233-

[MÜSLİMİ]*

mef’ûlû fâ’ilâtü mefâ’ilü fâ’ilün

1 Қауñ қазā-yı һүкм-i қaderden nişān virür

Şaуñ diyār-ı Çīn-i Һoten’den nişān virür

2 ‘Arz eylese cemālini ‘aşq ehline o mäh

Şān şāhdur ki қullarına қurş-ı nān virür

3 Sulţān Muһammed ‘azmin ider Beç⁸¹² üstine

Қıral el-amān diyerek el-amān virür

4 Naһs itmiş idi nāfe zülfini қara gözi⁸¹³

Қorқum budur ki naһsını fermān virür⁸¹⁴

5 Vardır didi femiñi kimi kimi yoқ didi

Müslim taşavvur ehline anca gümān virür

811

* 52b

812

⁸¹³ Bu mısranın vezni kusurludur.

⁸¹⁴ Bu mısranın veni kusurludur.

-234-

BEYT*

[SA‘DÎ-İ ŞİRÂZÎ]

müfte ‘ilün müfte ‘ilün fâ ‘ilün

Berg-i dırahtân sebz der nazâr-ı hûşyâr⁸¹⁵

Her varakî defterîst ma‘rifet-i Kirdigâr⁸¹⁶

-235-

NAZİRE*

[MAṬLA‘]

fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

Kaṭre-i âb-ı nisât der şadef-i her nigâr

Dürr-i süḥan-gû şevet kudret-i Perverdigâr⁸¹⁷

-236-

[FENÂYÎ]*

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

- 1 Öpülmekden kaçup dilber bi-ḥamdillâh şaklandı
Ç.kün oḥşadı oḥşadı hele muḥkem t.şaklandı

- 2 Çemenzâr-ı maḥabbetde bugün bir serv-i bālānuñ
Yañağı öpülüp şap şap beli pek pek kucaqlandı

* 52b

⁸¹⁵ Bu mısranın vezni kusurludur.

⁸¹⁶ Yeşil ağaçların her bir yaprağı bakışları uyanıklar için; Allah’ın marifet defterinin bir yaprağı gibidir.

* 52b Başlıkta, “Nazire” yazsada bir önceki şiirin vezni ile tutmamaktadır.

⁸¹⁷ Her güzelin sedefine bir damla su bırak. Allah’ın kudretiyle söz incisi oluşsun.

* 53a

- 3 Yine bir şehir oğlanı şikār itdüm diyü haylī
S.küm köy ketḥüdāsına dönüp haylī kalaklandı
- 4 T.şagum yumruğın döğüp s.kim hışm idüb[en] geldi
S.küm anı görüp yāruñ g.tine girdi şaklandı
- 5 **Fenāyī** derd-mend ki tabībim dest-gīr olduñ
Senüñ arkañda bir pāre ol üftāde ayaklandı

-237-

DİĞER KİT' A [ŞÜKRİ]*

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

- 1 Bir kadem gitmeyüp bizümle o serv
Sāye-veş her yaña raḳīb[i] sürür
- 2 Tañ mı her dem raḳīb itse şikār
Seg-i āhū-şifat yabānda yürür
- 3 Akçe bulunmasa yanında eger
İki külçe gümüşi tutuvirür

-238-

[NAZM]*

müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün

* 53a İsen, 1999: 439.

* 53a.

1 Gerçi geñez mübtezel ammā dilīr
Ṭatlı idi g.ti ilerlerdi pīr (?)⁸¹⁸

2 Ṭurmaz atar qo (...) ⁸¹⁹ bir bir ⁸²⁰
G.ti zemīnī-i ḥarāb itdi kīr

-239-

DĠGER [KİṬ‘A]*

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1 Bir Frenkoğlı bu diye mīr-i mīrān olalı
İtmez oldı gāzīler devrinde hīç Buraklığı (?)⁸²¹

2 Belde-i Ḥaḳ‘da muşallaṭ oldı devrinde iki
Bir yaña ṭāğūt-ı ekber bir de Yūsuf kıtlığı

-240-

VE LEHŪ [KİṬ‘A]*

mef‘ûlū fâ‘ilâtün mef‘ûlū fâ‘ilâtün

1 Dūr olduğum ṭapuñdan aduñ şaķınuğumdur

818



819



⁸²⁰ Bu mısranın vezni kusurludur.

* 53a

821



* 53a

Yohsa güzel efendi dīvāna doymak olmaz

- 2 Vaşluñ recā iderdüm sende o luṭf utulmaz
Yāhū sizi efendi dīvāna doymak olmaz

-241-

[MÜFRED]*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Meyi ayakda görüp hürmet-ile aldum ele

Bir harāmzāde imiş başuma çıkdı fi'l-hāl

-242-

[MÜFRED]*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Māyeñüz gāyet-ile duhter-i rez⁸²² şöhetine

Sākiyā hū diyelüm şāyed ayağla gele

-243-

[MESNEVİ]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gırre olma hüsñ-ile ey dilber-i şāhib-cemāl

* 53a

* 53a

822

* 53a



Zîrâ vardur her kemâlûñ âhîretde bir zevâl

- 2 Pāk-dāmān geçer ammā kime olsa taķılur
Koculur kısmı degül geçinür ammā s.kilür

-244-

[MÜFRED]*

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Beni zemm eyler-iseñ incinmem

Al otağunda senüñ 'âlem var

-245-

KAŞİDE[-İ HİŞÂRÎ]*

Nesîb (Bahâriye)

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Leşker-i ezhâr-ıla çün geldi şâh-ı nev-bahâr
Kışver-i gülzârdan cünd-i şitâ itdi firâr
- 2 Şaldı bâğa kâşîd-ı peyk-i şabâyı şâh-ı gül
Oldı ceyş-i dey hâzân yaprağı gibi târmâr
- 3 Her dıraht-ı pür-şükûfe giydi cevşen rezm içün

* 53a

* 53b

Cünd-i ezhār-ıla zeyn oldu yemîn[-i]le yesār

4 Ceng için kavs-i kuzah kurdı kemân-ı Rüstem'i
Tır-i bārân itmege cünd-i şitâyı kaşdı var

5 Geydi gonca başına miğfer neberd-i dil-içün⁸²³
Gül zırh-püş oldu süsen çekdi tığ-ı âbdār

6 Şol kadar kıldı veğā şayf u şitā gülşende kim
Tağ u şahrā hūn-ı ezhār[-i]la oldu lālezār

7 'Ākıbet feth eyleyüp mülk-i gülistānı nesīm
Şāh-ı gül kurdı zümüröd tahtını kıldı qarār

8 Lāleler açıldı mānend-i hıyām-ı Kahramān
Cem-i nergis tutar destinde cām-ı hoş-güvār⁸²⁴

9 Mesned-i sultān-ı gül oldu yine evreng-i bāğ
Pāyine sīmīn tabakla oldu nergis zer-nişān

10 Bāğda zulm-ıla gāret kılduğın cünd-i hazān
Geldi bir bir alıvirdi 'adl-içün şāh-ı bahār

11 La'l-i rummānī ile doldurdi zerrīn hoşkalar

823



824 Bu mısranın vezni kusurludur.

Pîş-keş çekdi gelüp dīvān-ı gülzāra enār

- 12 Defter-i evrāka taḥrīr itmek için vāridāt
Her nihāl itdi (...) ⁸²⁵ kalem̄ler āşikār ⁸²⁶
- 13 Aks-i ezhār-ı riyāz-ı ḥākdūr yer yer ‘ayān
Görinen mir’āt-ı gerdūnda nücūm-ı tābdār
- 14 Cāmi’-i gülşende her bir lāle yanmış bir çerāğ
Serv minber āşiyān mahfil mü’ezzinler hezār
- 15 Tūr-ı kūḥsār içre gūyā zanbaḳ olmışdur Kelīm
Kim yed-i beyza ile aḥḍar şecerden nārı var
- 16 Oldı gül Yūsuf gibi Mısr-ı gülistānda ‘azīz
Cūylar Nīl oldı bülbul fi’l-meşel Ya’kūb-ı zār
- 17 Tağa düşmiş erguvān bir kıp kızıl dīvānedūr
Yūri ey Leylī-şıfat Mecnūnuñ olur kūḥsār
- 18 Açamaz çeşmini nergis mest olup egmiş başın
Aña bir zerrīn ḳadeḥ mi sāḳiyā virmiş ḥumār
- 19 Egmez iken ḡoncaya başın perişan-ḥāl olup
Şimdi bāḡuñ sūnbūline reşk ider zūlf-i nigār

825



⁸²⁶ Bu mısranın vezni kusurludur.

20 İrdi bir dem kim gelür her güşede yüz biñ şadā
Cām-ı gülden mest olup feryād [u] zār eyler hezār

21 Nağme-sāz olup nevāya başlamış her ‘andelīb
Raķşa girüp bu hevā-y-ıla elin qarşar çenā[r]

22 Deyr-i bāguñ yaķdı ebkārı buhūr-ı Meryem’i
Virdi peygāmın çü bir ‘aybın demüñ peyk-i bahār

23 Merğzāra mihr ile ey şeh nesīm-āsā seher
Şevķle bu maṭla‘ı gördüm okurum murğ-ı zār

Girizgāh

24 İrdi eyyām-ı sürür oldı yine evvel bahār
Salṭanat bāğında bitdi bir nihāl-i mīve-dār

Medhiye

25 Māh-ı burc-ı salṭanat Şeh Bāyezīd-i kām-yāb
Hāver-i çarḥ-ı hilāfet sāye-i Perverdigār

26 Zıll-ı Yezdān dāver-i devrān ḥurşīd-i cihān
Sāye-i rahmet şalıpdur dehre zātuñ Kırdigār

27 Matla‘-ı subḥ-ı sa‘ādetdür sevād-ı sünbülün
Nūr-ı mihr-i rüz-ı devletdür ruḥuñ ey gül-‘izar

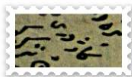
28 Lāyık oldur yuya ağızın çeşme-i ḥurşīd[d]e
Nāmuñı yād itse āb-ı şubḥla her gün nehār

- 29 Şehsüvār-ı eşheb-i devr-i zamānsın gün gibi
Na‘l-i esbūñ çehre-i māha başarsañ vechi var
- 30 Her seher gün yüzine ey hüsrev-i gerdün-rikāb
Na‘l-i esbūñ āyine kıлмаğla eyler iftiḥār
- 31 Müşterī katında kadriyle göge irdi hilāl
Na‘lūñe şāhā siper olmakla buldı i‘tibār
- 32 Hāk-i dergāh-ı mu‘inūñ tūtiyā-yı‘ayn-ı cān
Ṭāq-ı eyvān-ı refi‘ūñe felek cāyın kūrār
- 33 Tekye kılsañ bu sipihr-i nūh kıbābı hüsrevā
Bāliš-i ḥurşīd ola bir müttekā-yı zer-nigār
- 34 Şehsuvārā atuñuñ cevlanına meydān felek
Şavlecān-ı kudretūñle gūy-ı gerdün bī-ḳarār
- 35 Saltanat sen var-iken ağıyāra yok ey gonca-leb
Hüsrev-i ḥāver var iken māha kalmaz i‘tibār
- 36 Münderic şān-ı şerīfūñde şehā fażluñla ḥod
Zātuña luṭf u kerem olmış şi‘ār-ıla diṣār
- 37 Maḳsem-i erzāk-ı dervīş-i tüvāngerdür kefūñ
Hāk-i pāyūñ kuḥl-ı çeşm-i her şıgār u her kibār
- 38 Sāye şaldı ebr-āsā dehre duḥān-ı maṭbaḥuñ
Ḥan-ı luṭfuñla pūr oldı bu simāt-ı sebze-zār

- 39 Virđi emvāt-ı nebātāta nesīm-asā hayāt
Bir nefes hūlkūñ nesīminden dem urdı rūzigār
- 40 Pādişāh-ı dād-perversin nesīm-i luţfla
Bāğ-ı dehrūñe harāb-abādın itdūñ üstüvār
- 41 Muţrib-i bezmūñ defin nerm itmege āb üstine
Çeşme-i Nāhīd akıda <tā> şubh olunca çeşme-sār
- 42 Husrevā sāķī-i luţfuñ şöyle mu‘tād eylemiş
Māh-ı nev bir gün kıomaz elden ayağın lāle-vār
- 43 Ğonca-veş her teng-dil açıldı şāh-ı gül gibi
Nev-bahār-ı luţfuñ-ıla geldi rüy-ı sebze-zār
- 44 Kıoydı eţbāk-ı zeberced içre yākūt-ıla zer
Pāyüñe gül geldi kıılmağa sipihr-asā nişār
- 45 Atlas-ı ezhārı kıat kıat yığdı gülşende şabā
Kılmağa ferş-i kıadem bekler çemende reh-güzār
- 46 Her şecer sīmin tabākla aķçalar ihzār idüp
Yoluña şāhā nişār içün çekerler intizār
- 47 Geydi ‘adlūñ hil‘at-i ğūr-ı zamāne husrevā
Hāşe lillāh kıi kıabā-yı cevı ola saña şı‘ār
- 48 Mısr sultānı Hıţā hanı şehā lālālaruñ
Āl-i Zu‘l-kādir kıuluñdur seyisūñ İsfendiyār
- 49 Bula zātuñla ārāmuñ ‘izzet ü şān [u] şeref
Ola meddāhuñ melā‘ik hāfızuñ Perverdigār

- 50 Dā‘ī-i baht-ı bülendüñdür zemīn-ile zamān
Pāye-i baht-ı refī‘üñdür sipihr ey şehriyar
- 51 Her seher kim at şala meydān-ı çarha āfītāb
Ola destüñde zimām-ı ‘izz ü devlet ber-ķarār
- 52 Bulmaya deryā-yı luṭfuñ sāhilin fülk-i felek
Geşt ide mādām keştī-i hilāl-i rūzigār
- 53 Baḥr-i cūduñ kim ḥabābıdır kıbāb-ı āşiyān
Meş‘al-i rāy-ı münīrūñde nücūm ednā şerār
- 54 Dest-i sīminüñ meger ki pençe-i ḥurşiddür
Bezl-i luṭfundan anuñ altun olupdur her diyār
- 55 Elden utanup tıtar dāyim yüzine keffini
Kendüsin beñzetdi beñzer dest-i cūduña biḥār
- 56 Var ise gördi leb-i gevher-nişānuñ imrenüp
Akıdur ağız şuyın derya-mişāl ebr-i bahār
- 57 Olmasa şāhā gulām-ı ḥalka der-gūşuñ felek
Māh-ı nev kılmazdı mengüş-ı hilālī gūşvār
- 58 Bir dem ayrılmaz kapuñdan rüz [u] şeb bekler seni
İki kuluñdur şehā devlet sa‘ādetle yarar
- 59 Tañ mı beñzetsem şabāya raḥşuñ ey gonca-dehān
Ḥātırında kimsenüñ bir zerre yok andan gubār

- 60 Bir ceve kılmaz nazar ‘ahdüñde yel gibi geçer
Geştzāra girse esb-i bād-pāñ ey şehsuvār
- 61 Zūlm-ile şebdīz-i gerdūn bir cevi kılsa şikest
Seng-i ‘adlūñle bulur dendānı fi’l-hāl inkisār
- 62 Ol ki bī-‘illet kuluñdur sağ u sālimdür şahīḥ
Emriñi nehy eyleyen olsun ‘alīl-i ḥōr [u] zār
- 63 Çüb-ı a’lāmuñ eger Mūsā ‘aşāsı olmasa
Ejdehā beñzer görünmezdi ‘adūya āşikār
- 64 Zerre-den efzūn olursa cünd-i a’dā ğam degül
Pertev-i mihr-i vücūduñ eyler anı tārūmār
- 65 Çīn-i ebrūsı yıkar ḥaḳan burcın ḳahr-ıla
Heybet-i tīr ü kemānından sınır ceyş-i Tatar
- 66 Oldı tīg-ı āhenīnūñ sedd-i Ye’cūc-ı fiten
Olasın mānend-i İskender cihānda nāmdār
- 67 Rumḥ ucıyla ḥalka-i çarḥı ḳaparsın ‘arşada
Darb-ı gürzüñe nice kılsun taḥammül kūhsār
- 68 Nizedār-ı rezm iken zātuñ gören Mūsā şanur
(...) ⁸²⁷ kılmış musaḥḥar destūñe Perverdigār



69 Neşr-i t̄ayir per döker perrinde n̄izeñi görüp
Hey ne kuşdur uçmaya cān-ı ‘adū-yı kār nā-bekār

70 Şāhbāz-ı evc-i devletsin sa‘ādet üsküfün
Olur a‘dā-yı zağan seyfüñ görince tārūmār

71 Bulmasa şehbāz eger dest-i şerīfünle şeref
İdemezdi kuvvet-i bāzū-y-ıla haşmın şikār

72 Hāk-i pāyün tūtiyā-yı ‘ayn-ı a‘dā olsa ger
Tīrūñi mīl eyleye çeşmine dest-i rūzigār

73 Ka‘be-i maḫşūduña mānende-i aṣḫāb-ı fīl
Kaşd edenler pāy-māl olup olalar seng-sār

74 Görinür āyīne-i tīguñda çün rūy-ı zafer
Feth idüp mülk-i cihānı gün gibi kıl tābdār

75 ‘Ayn-ı ‘ālem muntazırdur görmege ruḥsāruñı
Burc-ı devletden güneş gibi tūlū‘ kılsañ ne var

76 Feth ü nuşretle semend-i ‘izz ü devlet hem-‘inān
‘Adl ü dād-ıla rikāb-ı kadrūñ ola tābdār

77 Eblaḫ-ı iḫbālī zīr-i zīn ola her şubḫ u şām
Mīhr ü meh çeḫsün rikābuñ ḫusrevā leyl ü nehār

Fahriye

78 Her kişi bir āsitān-ı devlet[i] kılmış sened
Ben gedā dergāh-ı ‘ālī-şānuñ itdüm iḫtişār

79 Şabra taḫat ḫalmadı dergāh-ı ‘izzetden cüdā

Niceye dek hāk-i zilletde olayın hōr [u] zār

80 Şām-ı hasretde nice bir ağlasam şeb-nem mişāl
Nice bir baқа ırakdan dīde-i encüm-mişāl

81 Lem‘a-i envār-ı mihrünle **Hişārī** zerre-veş
Yiridür kılsa der-i gerdün-vaқaruñda қarār

82 Pertev-i қandīl-i lutfuñla uyar bahtın uyar
Hānқāh-ı dehrde olsun çerāğ-ı şu‘ledār

Du‘ā

83 Farz-ı ‘ayn olmış-durur şāhā du‘ā-yı devletüñ
Ol sa‘ādetle serīr-i salтанatda tācdār

84 ‘İzz ü devlet ‘asker-i manşūruña қılup cenāh
Ola iқbāl ü zafer şāhā yemīn-ile yesār

85 Gāh pūr gāhī tehī olduқça devr-i māh-ı nev
Sāқı-ı bezm-i çemen olduқça ebr-ı nev-bahār

86 Pūr ola cāmuñ mey-i ‘ayş u tarabla dem-be-dem
Gitmeye devletle destüñden bu cām-ı hoş-güvār

87 Tā ki ‘aşқ [u] ‘āşık [u] ma‘şūk ola ‘ālemde yād
Tā gele қarşu şenā-h‘an ola gülşende hezār

88 ‘Andelībūñ devlet ü iқbāl-i baht olsun müdām
Sen sa‘ādet gülşeninde gül gibi ol şehriyār

-246-

[MAṬLA']*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Yârime bir bûse didüm didi (...) ⁸²⁸

Yanına vardum didi bir dağı [girme] gülşene

-247-

[MÜFRED]*

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şabra taḳat ḳalmadı dergāh-ı 'izzetden cüdā

Nice bir baḳa ırāḳdan dīde-i encüm-miṣāl

* 55a.



* 55a.

BÖLÜM III: MİLLİ KÜTÜPHANE 26 HK 1060/1 NUMARALI

MECMUANIN MESTAP TABLOSU

Nüsha Tavsifi:**TABLO 1**

Yer Nu	26 Hk 1060/1 Ankara Milli Kütüphane, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda Mecmû'a-i Eş'âr adıyla kayıtlıdır. Çalışmamıza konu olan kısım 1b-55a sayfaları arasındadır. 55 varaktır. Ebadı 195x120, iç ölçüleri ise değişebilmektedir. Cilt; salbekli, şemseli, bordo renkli, meşin sırtlı ve kenarları kahverengi meşinle onarılmış mukavvadır. İki sütun halinde, bölüm başları ve şair isimleri yer yer sürh ve siyah mürekkep ile nesih ve talik yazı karakterleriyle yazılmıştır. Mecmuanın mürettibi ve tertip tarihi belli değildir.						
Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
1b	Fikrî	Dest-gîrim olıcağ ol şeh-i şâhib-keremüm Şahñ-ı şahrâ-yı belâgatde güşâde 'alemüm	Fikriyâ fânî beka zerre degül 'aynumuza Dest-gîrüm olıcağ ol şeh-i kân-ı keremüm	Gazel 7 beyit		..--/..--/ ..--/..-	
1b	Bâkî	Güş senüñ haberlerüñ almağa olsa çâremüz Kâş kulağumuz kadar eyleyelerdi pâremüz	Dâğ-ı siyâh-ı sînemüz örtile mevc-i eşk ile Bir gün ola ki Bâkiyâ görmeye kimse kıaramuz	Gazel 5 beyit		-..-/..-/ -..-/..-	
2a	'Osmân	Geh siyeh kerd çeşm-i yâr merâ Geh siyeh kerd rûzigâr merâ	Mîkonem girye tâ sabâ ne-bered Ez ser-i küy-ı ü gubâr-ı merâ	Nazm 2 beyit		..--/..-/ ..-	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunmamaktadır. Nazm Farsçadır.

2b	Şemsî-i Bağdādî	Ez nazm devāndīm beher sūy raḡam rā Bî-ceng giriftūm ‘Arab rā vū ‘Acem rā	<i>Şemsî</i> netevāned ki koned vaşf-ı ḡaṭ-ı tu Ger zanki zebān şad koned ez şovḡ ḡalem rā	Gazel 5 beyit		--./--./ .--./--	Gazel Farsçadır.
2b	Şemsî-i Bağdādî	Sūy-i şikestegān bîn ey seng-dil Ḥudā rā Meşken be seng-i şūḡī peymāne-yi vefā rā	Burḡa‘ zi rūy-i raḡşān tā ber keşīd cānān Rāzi ki būd pinhān <i>Şemsî</i> şod āşikārā	Gazel 5 beyit		--./-- / --./--	Gazel Farsçadır.
3a	Şemsî-i Bağdādî	Cān ṭufeyl-i ‘aşḡ mīsāzīm cānānī kocāst Bendegān-i kişver-i ‘aşḡīm sulṭānī kocāst	Çāk zed şad cā girībān-ı gulī ber ṭarf-i bāḡ Hemcū çāk-i sīne-yi <i>Şemsî</i> girībānī kocāst	Gazel 5 beyit		--- /--- / --- /--	Gazel Farsçadır.
3a	Şemsî-i Bağdādî	Derd u dermān her du pīş-i dilber-i ‘attār hest Telḡ u şīrīn her çi ḡāḡī der dukān-i yār hest	Çend <i>Şemsî</i> mīḡ u rūşī her gulī rā şad hezār Bulbul-i destān serā mişl-i tu der gulzār hest	Gazel 5 beyit		--- /--- / --- /--	Gazel Farsçadır.
3a	Hādī-i Bağdādî	Sāḡī ayaḡı al ele nūş it ḡicābı ḡo Cām-ı cihān-nümāya mey-i la‘l-i nābı ḡo	<i>Hādī</i> şaḡın firāḡa mübeddel olur vişāl Bî-tāblıḡ zamānı degül (...) [ḡo]	Gazel 5 beyit		--./--./ / ---./--	
3b	Ḥaḡanī	Merd kūdām ān ki negūft u bi kerd Ān ki bi ḡūft u bi koned nīm merd	Ān ki negūft ne konend zen buved Kem zi-zen ān kes ki bigūfti ne kerd	Nazm 2 beyit		--./--./ / --	Nazm Farsçadır.

3b	Ḥilmī-i Bağdādī	Kesdi dün bir na‘l ol meh sîne-i sū[zānuma] Şanki na‘l-i sihr idi âteş bıraқdı cānuma	-	Matla		-.-- /-.-./ -.-- /-.-	
3b	Ḥilmī-i Bağdādī	Cilve itdūñ gālibā cennetde sen ey sīm-ber Kim başın dikmiş yere tūbā dağı haclet çeker	-	Matla		-.-- /-.-./ -.-- /-.-	
3b	---	Sen çek küregın fırkate-i fırkatūñ ey dil Biz iskele-i vuşlat-ı dil-dāre yanaşduқ	-	Müfred		--./ .--./ .--./ .--	
3b	Rahīmī- zāde	Şanmañ firāқ-ı yār-ıla göñlüm belādadur Ümmīd-i vaşl ile gice gündüz şafādadur	-	Matla		--./ -. / .--./ -.-	
3b	Ḥilmī	Fikr-i hayāl-ı yār-ıla göñlüm şafādadur Zevқ-i vişāle tālīb olanlar belādadur	-	Matla		--./ -. / .--./ -.-	Rahīmī-zāde’ye nazire.
4a	Hilālī (?)	Қārūn helāk şod ki çihil hāne gene dāşt Nüşīrevān nemord ki nām-ı nikū gozāşt	-	Matla		--./ -. / .--./ -.-	Beyit Farsçadır. Başlıkta “Helāk Şod” yazmakla birlikte nüshadaki diğer üç beytin Hilālī’ye ait olmasına nazaran bu başlığın da “Hilālī” olması gerektiği çıkarımında bulunulmuştur.

4a	Hilālî	Derûn-i çeşm-i pur âb u dil-i pur âteş-i men Çigüne cāyı girifti eger ne'î cādū	-	Müfred		.-.- /..-- / .-.- /..-	Beyit Farsçadır.
4a	Hilālî	Deryâ dilim u dîde-yi mâ ma' den-i dur-est Ger dest-i mâ tehîst velî çeşm-i mâ pur-est	-	Matla		--. /-.-. / .-.-. / .--	Beyit Farsçadır.
4a	Hilālî	Zi sūz-i sîne kebâbem zi seyl-i dîde hārâbem Tū şem' -i bezm-i kesâni vū men der âteş u âbem	-	Matla		.-.- /..--/ .-.- / ..-	Beyit Farsçadır.
4a	Hilmî-i Bağdādî	Biz mey-kedeyüz zâhid olan mescide gitsün Her kimse birer hâl ile maşşūduna yitsün	-	Matla		--. /-.-. / .-.-. /..-	
4a	---	Merâ himmet bulend u dest kūtâh Çi būdî cāy-ı himmet dest būdî	-	Müfred		.-.-.- /..-.-./ .-.-	Beyit Farsçadır.
4a	Hâkanî	Ma' mûre-yi dil be 'ilm ârâste bih Matmûre-yi ten be köhne pîrâste bih	-	Matla		--. / -.-. / .-.-. / .-	Beyit Farsçadır. Rubâ'î vezni ile yazılmıştır.
4b	Fuzûlî	Menem uftâde ço pergâr be-ser-gerdânî Muttaşıl ez harekât-ı felek ço kânî	Zât-ı kudsî-yi merâ mertebe vu menzil bûd Bîşr ez melekî bîşter ez insânî	Gazel 11 beyit		..-- /..-/ .-.-.- /..-	Gazel Farsçadır. Nüshanın bu kısmında sayfa kopukluğu bulunmaktadır. Başlıkta Kaside fî menkıbet-i Ali r.a yazmaktadır.

5a	Fuzûlî	“Kad enâre’l-‘ışku li’l-‘uşşâki minhâce’l-hüdâ” Sâlik-i rāh-ı hâkîkât ‘aşka eyler iktidâ	Ey Fuzûlî intihâsuz zevk bulduñ ‘aşkıdan Böyledür her iş ki Hâk adıyla kılsañ ibtidâ	Gazel 7 beyit	Tevhid	-.--/-.--/ -.--/-.--	
5a	Fuzûlî	Yâ men ihâta “‘ilmüke’l- eşyâ’e küllehâ” Ne “ibtidâ” saña mutaşavver ne “intihâ”	Yâ Rab belâ-yı <vü> kayda Fuzûlî esîrdür Ol bî-dili bu dâm-ı küdüretten it rehâ	Gazel 7 beyit	Tevhid	--. /-.--. / --. /-.--	
5b	Fuzûlî	Yâ Rab hemîşe lutfuñı it reh-nümâ baña Gösterme ol tarîkı ki gitmez saña baña	Habs-ı belâda koma Fuzûlî -şîfat esîr Yâ Rab hidâyet eyle tarîk-i fenâ baña	Gazel 8 beyit	Tevhid	--. /-.--/ --. /-.--	
6a	Fuzûlî	Zihî zâtuñ nihân u ol nihândan mâ-sivâ peydâ Biñâr-ı şun’uñ emvâc peydâ ka’r nâ-peydâ	Nişân-ı şefka[tü]ñdür kim olur izhâr-ı hamdün- çün Fuzûlî tîre tab’ından kelâm-ı cân-fezâ peydâ	Gazel 7 beyit	Tevhid	.--- /--- /.---/.---	
6a	Fuzûlî	“Aşrakât min feleki’l-behceti şemsen ü behâ Mele’e’l-‘âlemu nûren ü sürûren el-behâ”	Ey Fuzûlî reh-i şer’ini dut ol rāh-berüñ Bu tarîk-ile talâletden özüñ eyle rehâ	Gazel 7 beyit	Naat	..-- /..--/ ..-- /..--	
6b	Fuzûlî	Ey olup bürhân Mi’râc-ı ulüvv-i şân saña Yire gökden indi istikbâl idüp Furkân saña	Yâ Nebî lutfuñ Fuzûlî ’den kem itme ol zamân Kim olur teslîm miftâh-ı der-i gufrân saña	Gazel 8 beyit	Naat	-.-- /-.--/ -.-- /-.--	
7a	Fuzûlî	Kâr-ger düşmez hadeng-i ta’ne-i düşmen baña Keşret-i peykânüñ itmişdür demürden ten baña	Ey Fuzûlî odlara yansun bisât-ı saltanat Yegdür andan Hâk bilür bir gûşe-i küllhen baña	Gazel 7 beyit		-.-- /-.-- / -.-- /-.--	

7a	Fuzûlî	Ey melek sîmâ ki senden özge hayrândur saña Hâk bilür insân degül her kim ki insândur saña	Ey Fuzûlî hûb-rûlardan tegâfûldür yaman Ger cefâ hem gelse anlardan ki ihsândur saña	Gazel 7 beyit		-.--/-.--/ -.-- /-.-	
7b	Fuzûlî	Câm içre mey ki dâ'ire şalmış habâb aña Âyînedür ki 'aks şalur âfitâb aña	Mesdüddur Fuzûlî 'ye meyhâneler yolu Yâ Rab hidâyet eyle tarîk-i fenâ aña	Gazel 7 beyit		--. /-.-. / --./-.-	
8a	Fuzûlî	Düstüm 'âlem senûñ-çün olsalar düşmen baña Ğam degül zîrâ yetersen düst ancak sen baña	Ey Fuzûlî çıkdı cân çıkmam tarîk-i 'aşkıdan Reh-güzâr-ı ehl-i 'aşk içre ideñ medfen baña	Gazel 7 beyit		-.-- /-.- / -.-- /-.-	
8a	Fuzûlî	Kemâl-i hüsn virüpdür şarâb-ı nâb saña Saña helâldür ey muğ-beçe şarâb saña	Fuzûlî başuña ol serv sâye şaldı bugün 'Ulüvv-i himmet ile yitmez âfitâb saña	Gazel 7 beyit		.-. / .-- / .-. / .-	
8b	Fuzûlî	Riştüdür cismüm ki devr-i çarhı virmiş tâb aña Merdüm-i çeşmüm düzer her dem dür-i sîr-âb aña	Terlemiş ruhsâr ile hûblar açarlar gönlümi Gör ne gülşendür ki âteşden virürler âb aña	Gazel 6 beyit		-.-- /-.- / -.-- /-.-	Gazel Fuzûlî'ye aittir. Nûshada sayfa kopukluğundan dolayı gazel yarım kalmıştır.
9a	Âgehî	'Aşk deryâsına şalduñsa gönül zevrağını Bulımazsın bu yağalarda dilâ sen mesken	Kelimâtum dür-i deryâ-yı hakîkat añlar Bağr-ı ma'nâda şinâverlik iden ehl-i sühan	Kaside 16 beyit		..-- / ..-- / ..-- / ..-	Şiir Âgehî'ye aittir. Nûshada sayfa kopukluğundan dolayı kasidenin baş kısmı mecmuada bulunmamaktadır.
9b	Derûnî	Kim ki deryâ-yı hakîkatde olursa kapudan Hâzret-i Nûh-ı necî gibi gerek ol qorşan	Ğurbete bād-ı şabâ gibi egerçi gitdün Ey Derûnî hele yârânı kodun sağ u esen	Kaside 25 beyit	Nazire	..-- / ..-- ..-- / ..-	Mansur Âgehî'nin "Keştî Kasîdesi"ne çağdaşı Derûnî'nin yazmış olduğu nazire.

10a	‘Ulvî	‘Alî Pâşâ-yı deryâ dil şuşamış gibi kanına Şehâdet şerbetini şundılar rûh-ı revânına Koyıldı âteş-i tûp-ı ‘adûya kıydı cânına Tayânûr şimdi a‘dâ gerçi tîğ-i hûn-feşânına Öginsün düşmen öginsün eger kâlırsa yanına	Yazılsun ‘âleme ahkâm-ı sultân-ı cihân-ârâ ‘Asâkir cem’ olup olsun tonanma_ıla pür-deryâ Ne deñlü leşkerin yanına dirse ‘ Ulvîyâ a‘dâ Hudâ’dan isterem [kim] cünd-i İslâm eyleye yağma Öginsün [düşmen] ögi[nsün] eger ka[lursa] yanına	Muham mes 6 bend		.--- / .---/ .--- / .---	Başlıkta Müseddes-i ‘Ulvî yazmaktadır.
10b	Vahdetî	Hamdülillâh ki dilâ mazhar-ı fehm-i râyem Evc-i rıf’atde hümâ gibi semâ-sîmâyem Kâf-ı kudretde bugün sâkî-i bî-pervâyem N’ola dehr içre nişânım yoğ-ısa ‘Ankâ’yem Ne ‘aceb seyl gibi çağlamasam deryâyem	Vahdetî şuret-i şekl-i beşer-i ekremde Gelmişem ahsen-i takvîme dem-i Âdem’de İbn-i Meryem geçünüp vâsıta-ı hâtemde Bâkiyâ dîn-i Muhammed haqı_ichün ‘âlemde Dem-i cân-bağış ile nazm içre bugün ‘İsâ’yem	Tahmis 5 bend		..-- / ..-- ..-- / ..-	Bâkî’nin gazelini tahmis.
11a	Vâlihî	Nice bir sînede derd-i ğam-ı ‘aşkuñ nihân olsun Nice bir fâş-ı esrâr-ı nihânum[a] ‘ayân olsun Nice bir fûrkatûñde gözlerümden kan revân olsun Nice bir vâdî-i ğamda işüm âh u figân olsun Nice bir ‘âleme aḥvâl-ı ‘aşkum dâsitân olsun Beni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun	İdersin bendeñe çok cevri idüp ağıyâr[-ı]la ‘âlem Gözinden Vâlihî her dem ağıdır nem yirine dem Geçüpdür ey kemân-ebri anuñ cânına tîr-i ğam Dem-â-dem hâtırına cânib-i Haq’dan olup merhem Okur bu mışra‘ı feryâd [u] efgân eyleyüp her dem Beni öldür vücûdumdan ne nâm u ne nişân olsun	Müsed des 5 bend		.--- / .---/ .--- / .---	Başlıkta Tesdis-i Vâlihî yazmaktadır.
11b	Ḳudsî Güyed	Gülzâr-ı ezel içre bir bûlbül idüm cânâ Bir gonca-ı dil görsem gulgüle idüm cânâ Çün rûz-ı ezelden ben bir bedel idüm cânâ Ne âteş ü ne âb u bād u gil idüm cânâ Sen serv-i hevâ-bağışa ben mâyl idüm cânâ	Ḳudsî n’ola pāk olan su gibi revân aḡsa Yüz ursa işigüñe her dem yüzüñe baḡsa Cân bunı umar cân u dil ḥidmetüñe çıkḡsa ‘Aşḡ eyledi âvâre ben Ḥayretî ’yi yoksa Her ḥidmete cân-ıla müsta‘cil idüm cânâ	Tahmis 5 bend		--. / .--- / --. / .---	Hayretî’nin gazelini tahmis.

12a	Zātī	İki kât oldu vücūdum kolarum kıt kâldı Melekü'l-mevt selāmını egildüm aldum	Şanmasuz kim kıocaluk bükdi belin Zātī'nün Naqd-i 'ömrini yitürmiş egilüp anı (...)	Kıt'a 2 beyit		..-- /..--/ ..-- /..--	Şiir Dîvân'da bulunmamaktadır.
12a	Rahmî	Ey dil nice bir dehrün derdin çekesin muhkem Bu bār-ı girān itdi kıaddūnı sipihrün hām Yād eyleyeyin gūş it bir hādise-i mu'zam Bu kışşa beyānında oldu nice dil ebkem Bir gevher-i yektādan halk oldu kamu 'ālem Cehl ile kimi cāhil 'ilm ile kimi a'lem Vaşl-[1]la biri şādān hicr-ile biri pūr-gām Kimisi gedā olmuş kimisi şeh-i Ekrem Ġafletle nazar kıılma aç gözüñi gel bir dem Bu mes'ele bahsinde 'ākıllar olur ebkem Bu bezm- i tarab-sāza geh geh oluban hurrem Tācını idüp kec-rev 'ayş eyler idi her dem Cem cāmını nūş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākī 'ālem girü bu 'ālem	Rahmî n'ola tālī'den eylerse şikāyetler Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler Nā-ehle müyesserdür çok dürlü sa'ādetler Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāmetler 'Ākil ola dîvāne fıkır olsa bu hāletler Nā-dāna neden bilsem āyā bu ri'āyetler Bir gün beni hāk eyler āhır bu kasāvetler Her ehrimenün varur ayağına devletler Cān ile perī-rūlar eyler nice hıdmetler Var ise kıyāmetden oldu bu 'alāmetler Zevk ile sürür ile itdi nice 'işretler Dünyā gibi 'uqbāda bulsun yine rāhatlar Cem cāmı[nı nūş] itdi [sürdi niçe dem] Rüstem Bu bezm girü bākī 'ālem [girü bu 'ālem]	On dörtlü musam mat 5 bend		--. /..--- / --. /..---	Başlıkta “Tercî-i Rahmî” yazmaktadır. ilk bendde mısralar birbiriyle kafiyevidir. İlk bendin son iki mısrası diğerk bend sonlarında aynen tekrarlanılmıştır. Vasıta beyti ile ilk bend kafiyevidir olduğundan dolayı nazım şekli olarak bu şiir “Mütekerrir On dörtlü” dır. (Kurnaz-Çeltik, 2013: 363).
13a	Meylî	Kıymet ü kadrini i'lā idüp ekşer dūnuñ Muhteżāsınca olur çarh-ı sitem-ger dūnuñ Zîr-i destinde olup ehl-i hūnerler dūnuñ Başını dehr ider eflāke berāber dūnuñ Göge irişdi başı rif'at-[i]le her dūnuñ Hak budur ki kıatı alçaklığı var gerdūnun	Hātır-ı ehl-i nazar ekşer gāmıyla muğberdür Manşib u cāh-ile feleke (?) muħasserdür Yanlarında fūkara Meylî gibi aşğardur Dehr-i dūnuñ hele bu vaşfı 'aceb kemterdür Göge irişdi başı rif'at-[i]le her dūnuñ [Hak budur ki] kıatı alçaklığı var gerdūnuñ	Müsed des 6 bend		..--/..--/ ..-- /..--	

13b	Hayretî	Cihân halkını hep bendeñ bu fânî mülki yurduñ tut Geçüp ‘izzet serîrinde sa‘âdetle oturduñ tut	Vücûduñ meskenet yolında gel ey Hayretî hâk it Hevâ_ıla nice yıl yel gibi yeldüñ yöpürdüñ tut	Gazel 7 beyit		.---/.---/ .---/.---	
14a	Hayâlî	Cihân-ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler Şu mähîler ki deryâ içredür deryâyı bilmezler	Hayâlî faqr şalına çekenler cism-i ‘uryânı Anuñ <i>le</i> fahr iderler atlas u dibâyı bilmezler	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
14a	Figânî	Kilk-i kudretiyle yazdı naķş-bend-i Kâf u Nûn Hüsñ ü hulk[-i]la seni ser-defteri “mâ yeştürün”	Bu Figânî çeşm-i hûn-rîz-i belâ-âmîz iken Eyledi teslîm-i cân “innâ ileyhi râcî‘ün”	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/ -.---/-.-	
14b	Muhibbî	Serîr-i mülk-i hüsñ üzre seni her kim emîr itdi Beni zencîr-i ‘aşkuñla kapuñda bir esîr itdi	Meger bād-ı şabâ irdi Muhibbî zülf-i dil-dâra Dimâğın şubh-dem dehrüñ yine müşg-i ‘abîr itdi	Gazel 5 beyit		.---/.--- .---/.---	
14b	Muhibbî	Zümürüd na‘ı döşense zemîne nev-bahâr olsa Gülistân seyrine varsam bile ancak nigâr olsa	Muķarrer tevbe-yi şırdım Muhibbî nûş idüp câmı Şu göñlümden geçen gibi baña bir gül-‘izâr olsa	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
14b	Bâķî	Açılsa gonca mânend-i leb-i la‘l-i nigâr olsa Şaçılsa hürde-i pîrûze şahrâ sebze-zâr olsa	Piyâle dolsa ey Bâķî yine gül devrini görsek Kenâr-ı cûda ‘ayş itdükde dilber der-kenâr olsa	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/.---/ .---/.---	
15a	Hâverî	Seni gözler dü çeşm-i hûn-feşânum nice demlerle Gel ey nûr-ı baķar merdümlik it [demler] ķademlerle	Nice zünnâr-ı ‘aşķa Hâverî bil bağlamayam kim Der [ü] dîvâr-ı deyr-i dil pür olupdur şanemlerle	Gazel 5 beyit		.---/.--- .---/.---	

15a	Muhibbî	Nağd-i cân-ıla kim aldı la'î-i cânânı dürüst Şühesüz aradı buldı derde dermânı dürüst	Görmedi gülşende bir gül 'arız-ı dilber gibi Bu Muhibbî aradı cümle gülistânı dürüst	Gazel 5 beyit		-.--/-.-- -.--/-.--	
15a	Şemsî	Yine ey mihr-i cihân mâh-ı Muharrem geldi Sîneler çâk idelüm kıan dökicek dem geldi	Şemsîyâ dîdelerüm mâtem-i hicrânında Şol-çadar ağladı kim yaş yerine dem geldi	Gazel 5 beyit	Muhar remiye	..--/..--/ ..--/..--	
15b	Behiştî	Mübtelâ-yı derd ü ğam bulsam melâlüm söylerem Ehl-i hâle rast gelsem hasb-ı hâlüm söylerem	Ey Behiştî hışşe-dâr olsun diyü erbâb-ı 'aşk Kıışsa-ı hân olup rakîb[-i]le kıtâlüm söylerem	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.--	
15b	---	Rıhlet itdi bu cihândan kuṭb-ı vüzerâ Ravza-i cennet ide yerini Hâk keyfe-yeşâ	Hâtif-i ğayb didi işidicek târḫini Hük-m-i Hâk ile şehîd oldı Mehemmed Pâşâ	Kıt'a 3 beyit	Târih	..--/..--/ ..--/..--	
15b	Sipâhî	'Aql ile yâr olamazsañ aña ey sevdâyî Yüri ol mey-kede-i 'aşka düşüp rüsvâyî Deyr- i 'âlemde sevüp bir şanem-i tersâyı Qoma bir laḫza elünden mey-i rûḫ-efzâyı 'Ayş u nüş eyle bugün aña ğam-ı ferdâyı Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı	Düş ḫarâbâta Sipâhî gibi mehcür olıgör Sâkin meykede-i hâne-i ḫammâr olıgör Añla keyfiyyetimüz vâkıf-ı esrâr olıgör Zâhidâ bâde-i engür ile evkâr olıgör 'Ayş u nüş eyle [bu]gün [aña ğam-ı] ferdâyı Saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı	Müsed des 5 bend		..--/..--/ ..--/..--	Başlıkta Tesdîs-i Sipâhî yazmaktadır.
16a	Hâkî	Bezm-i belâda ney gibi nâlân olan gönül Def gibi döğünüp işi efgân olan gönül	Hâkî gedâyı bir şeh-i ḫüsne kul eyleyüp Derd ü belâ serîrine sultân olan gönül	Gazel 5 beyit		--./-.-/	

16a	‘Ubeydī	Bu fānī evde tāk-ı günbed-i gerdānı n’eylersin Yerin zīr-i zemīn olur bülend eyvānı n’eylersin	‘ <i>Ubeydī</i> ’ hāne-i tenden ‘urūc-ı beyt-i ma‘mūre Deli olma yūri bu menzil-i vīrānı n’eylersin	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
16b	---	Cihān-ı bī-beḳādan rūḥ-ı pāki rıḥlet itdükde Dimiş Sulṭān Süleymān pend idüp oğlu Selīm Ḥan’a	Selīm’üm ‘adl ü dād it kim saña bizden bu ter tārīḥ Bilürsin ḳalmadı bākī cihān mülki Süleymān’a	Kıt’a 3 beyit	Nasihat	.---/.---/ .---/.---	
16b	Selmān	Görenler Çīn ü Māçīn’i şaçıñ misk-i Hoten dirler Temāmet gūş idenler hep sözüñ dürr-i ‘Aden dirler	Ġam u miḥnet çeken ancaḳ seni ḳann itme ey <i>Selmān</i> Çeker dünyā ḡamın herkes buna dāru’l-miḥen dirler	Gazel 5 beyit		.---/.--- .---/.---	
16b	Ḥayālī	Gülşende dönüp ‘āşık-ı bī-bāke benefşe Dil-dāra baḳup secde ider ḥāke benefşe	Billāhi <i>Ḥayālī</i> gibi şāhum nice beñzer Yelken toruda bir yaḳası çāke benefşe	Gazel 5 beyit		--./.--/ --./.--	
17a	Ḥayālī	Jālelerdür eşk-i çeşm-i ḥūn-feşānı bülbulūñ Berg-i güldür penbe-i dāḡ-ı nihānı bülbulūñ	Ger ḳulaḡınca iderlerse gülūñ her pāresin Ey <i>Ḥayālī</i> gūşına girmez fiḡanı bülbulūñ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.-	

17a	Sipāhī	Bağdurup şefkat[-i]le ol gözi ‘ayyārī baña Merhamet itdürüp ol ğamze-i mekkārī baña Ser-fürü kaldırıp ol turra-ı tarrārī baña Ğarażum bu ki muşāhib idinem yārī baña Vay eger kılmaz ise Hāzret-i Hāğ yārī baña	Ka‘be yüzi olalı kıble-i erbāb-ı şafā Farz olup oldı ser-i kūy-ı ma‘ıdelere cā Yüz sürüp işigine hem-çü <i>Sipāhī</i> -i gedā Secde eyler göricek ol güneşi ey <i>Yahyā</i> Öykünüp yollarınıñ sāye-i dīvārī baña	Tahmis 5 bend		..-/.-./ ..-/.-.	Başlıkta Müseddes yazmaktadır. Yahyâ’nın gazelini tahmis.
17b	Dervîş	Gice her rāzı kim bülbul beyān itdi dilā bir bir Varup ğüş-ı ğüle ğonmış şehir bād-ı şabā bir bir	Belā-yı ‘aşka şabr itmek ‘aceb müşkildür ey <i>Dervîş</i> Ne deñlü cüst ü cü itseñ bulunmaz biñde şābır bir	Gazel 8 beyit		.---/.--- .---/.---	
17b	Kāmī	Ne mümkindür ki ol yāre idem hālüm edā bir bir Meger aḥvālūmi ‘arż eyleyebile şabā bir bir	Hāyāl-i vaşf-ı dendānıyla yārūñ rişte-i nazma Me‘ānī dūrlerin nazm itseñ ey <i>Kāmī</i> revā bir bir	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/.---/ .---/.---	
17b	Ref‘ī	Gerçi açmadı ğapu dilber raķībe nāzdan Baña bir mihr itdi ma‘nīde yine açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.-	Birbirine nazire olan matlalar
17b	---	Geh açarsın sīneñi ğāhī ğaparsın nāzdan Ğösterürsin sīne-i sīmīnūñi açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.-	Nazire

17b	Miṣālī	Güşe-i ebrûsını zîr-i niḳâb-ı nâzdan Gösterüp ol meh vefâlar eyledi açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
17b	Ahdî	Dersin okurken ḳapar gâhî kitâbı nâzdan Ezber eyler şîve bâbın ol perî açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
17b	Ġarâmî	Ḳapuyı dîvâr idüp erbâb-ı ‘aşḳa nâzdan Kendüyi bir güşe ile gösterür açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
18a	Necâtî	Dügmeler şanmañ anı gördükçe göğsin nâzdan Sînesin seyr itdirür ol her yaña açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Bu matla Dîvân’da bulunmamaktadır. Nazire
18a	Şafâyyî	Hoḳḳa-i la‘li tebessüm itdi şanmañ nâzdan Dürr-i dendânın baña seyr itdürür açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
18a	Âgehî	Gâh açıldı gonca ki dürdi yüzini nâzdan ‘Arz-ı dîdâr eyledi ya‘nî bülbüle açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
18a	Bâḳî	Ellerin dilber yüzine tutdı şerm ü nâzdan ‘Āşḳa bu vech ile yüz gösterür açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Nazire
18a	Zâtî	Çeşm-i hûn-rîzin gören hancer taksimmiş nâzdan Ḳatl-i ‘uşşâḳ itmek-içün ol perî açmazdan	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	Bu matla Dîvân’da bulunmamaktadır. Nazire

18a	---	Beydağ-ı hâl-ı ruğun şanmañ ki örte nâzdan Mât ider fi'l-hâl o şeh ey dil meni açmaz[dan]	-	Matla		-.--/-.-/ -.--/-.-	Nazire
18a	Rûhî	Geh çıkarur geh giyer destârın ol şeh nâzdan Kâkülün seyr itdürür 'âşıqlara açmazdan	-	Matla		-.--/-.-/ -.--/-.-	Nazire
18a	Yetimî	Hüsnuñ ziyâsı 'âşıka ey dil-rübâ yeter La'lûñ şafâsı cânuma her dem gıdâ yeter Hâl-i ruhuñ bu sîneye dâğ-ı cefâ yeter Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yeter Yıkmağa bu vilâyeti ol ejdehâ yeter	Kimse Yetimî dünyede bî-'izzet olmasun 'Âlem içinde mağlûb-ı bî-hürmet olmasun Aç ol cihânda minnet[-i]le ni'met olmasun Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun Örtü döşek Necâtî 'ye [bir] büriyâ yeter	Tahmis 5 bend		--./-.-/ .--./-.-	Necâtî'nin gazelini tahmîs.
18b	Vefâ'î	Gerdün ki bir haqîqati yok bî-vefâ imiş Şanmañ siz anı dâr-ı sürûr-ı bekâ imiş Çün kim gönül bu dehr-i denî bî-bekâ imiş Dil bağlamak cihâna kişi hüd hata imiş Dünyâ maķâm-ı hasret [ü] derd [ü] belâ imiş Miḥnet ocağı ğam odı mâtem-serâ imiş	Yokdur beķası çünki cihânuñ gelür gider 'Âqıl olan cihâna gönül bağlayup n'ider Hey ğâfil aç gözün[i] bu gerdüna kıl nazar Ey dünyâdan Vefâ'î -i zâ[r]dan şoran haber Dünyâ maķâm-ı hasret ü derd ü belâ imiş Miḥnet ocağı ğam odı mâtem[-serâ imiş]	Müsed des 5 bend	Nasihat Öğüt	--./-.-/ .--./-.-	

19a	Sihri	Virür āhir fenāya fülk-i teni Nūḥ daḥı olur ise keştibān	Hātif-i ğayb didi tārīhin Taldı rahmet deñizine apudān	Kıt'a 5 beyit	Tārīh	..--/..-./ ..-	
19a	Şıdkı	�ur�r itme tekebb�rden ber� ol a�la ins�n� Ha��retle nazar kıлма g�r�p m�r-ı S�leym�n'ı Bu d�ny�n�n be�as� yok bil�rse� '�k�bet f�n� Dutalım kim ser-�-ser '�lem�n oldu� idi h�n� anı D�r� v� İskender anı fa��f�r [u] ha�anı G�m itdi Z�l-ı d�ny� R�stem � S�m u Ner�m�n'ı Şavurdu yile virdi nice evreng-i S�leym�n'ı Şa�ın t��-i ecelden h��l şanma sen bu meyd�n� anı Da��h�k � Cem N���rev�n � Erd�v�n anı Bozuldu c�mlesinin� '�bret al ma�vold� d�v�n� Tekebb�rl�k H�d�'ya yara�ur sen nesl-i �demsin Ne de�l� ş�dım�n olsan cih�nda menba' -ı �amsın	Severs�n ş�hret-i d�ny�y� şimdi ger�i ey g��fil So�[�n]da zehr-i �am n�� itd�r�r ��ir ecel m��kil Lib�su� bir kefen ş�hum sa�a t�b�t olur ma�mil Gider benlik hev�s�n c�n u dilden eyley�p z�y�l Hev�-y� nefsi terk it olma d�ny� semtine m�y�l Bu remzi fehm iden a�lar cih�n i�re olan g��fil Bil�rse� �urtulu� yok z�r-i h�k olur sa�a menzil N'idersin man�ıb-ı dehri s�z�m t�t olma l�- ya'�l Bu d�ny�-y� den�ye aldanur mı Şıdkı y� k�mil Ba�a pend � na��hat kıld� g�� itd�m bir ehl-i dil Tekebb�rl�k H�d�'ya yara�ur sen nesl-i �demsin Ne de�l� ş�dım�n olsan cih�nda menba' -ı �amsın	Terc�-i Bend 5 bend	Nasihat ���t	..---/..---/ ..---/..---	

20a	Sipāhī	Münevver kıldı āfākı yüzüñ ey meh ziyālīkdan Yaraşur sidre kıddüñe dem urşa müntehālīkdan Ferāğat eylemiş şandum seni ben bī-vefālīkdan Gözüm yaşını baħr itdün fūrākuñla cüdālīkdan Senüñle kanı a zālīm şu sızmazdı aralīkdan	Sipāhī goncalar içre görüp sen verd-i ħandānı Gönül virdi n’ola bülbul gibi eylerse efğānı Gözümün yaşı kan oldu demidür kılsañ ihsānı Laṭīfī yoluña cānā virürdi şıdk[-ı]la cānı Aña raħm eyleyüp geçsün meded bu bī-vefālīkdan	Tahmis 5 bend		.---/---/ ---/---	Latīfī’nin gazelini tahmis.
20a	Ḥayālī	Cānuña āteş urur bir mihr-i raḥşānuñ mı var Sīnede dāğ-ı ğamuñdan nār-ı sūzānuñ mı var Şubḥ-dem şebnem dökərsin çeşm-i giryānuñ mı var N’olduñ inlersin felek hercāyī cānānuñ mı var Her maḳāmı seyr ider bir māh-ı tābānuñ mı var	Ey Ḥayālī aşka kul olalı sultānsın yine Ya ‘nī bir ḥūr[ī]-veşün ḥüsnüne ḥayrānsın yine Bir melek şüretlünün derdiyle nālānsın yine Zülf-i dilber gibi ey Zānī perişānsın yine Cevri bī-ḥad yoḥsa bir yār-ı perişānuñ mı var	Tahmis 5 bend		-.--/-.--/ -.--/-.--	Zātī’nin gazelini tahmis.
20b	Ḳadrī	Dehr-i denī ki benzede bir kār-ḥāneye Ne bendeye kalur bu ne şāh-ı yegāneye Aldanma tıfl-ı zīrek ol ey dil fesāneye Devrān ne sāz tutarsa sen ol o terāneye Gördün zamāne uymadı sen uy zamāneye	Ey dil hevā-yı nefse egil ittiḥādı ḳo ‘Ömrün esāsı şudur aña i’timādı ḳo Ḳadrī bu rüzigāra mürīd ol murādı ḳo Devrān çü böyledir göçe görme ‘inādı ḳo Gördün zamāne uymadı sen uy zamāneye	Muham mes 5 bend		--./-.-/ --./-.-	Başlıkta “Ve Lehū” yazmakta dır. Şiir Kadrī mahlaslı şaire aittir.

21a	‘Ulvī	Hasret-i ebrūn[-i]le kıaddūm kemān olsun yine Qalb-i dūşmen atduğum tīre nīşān olsun yine Kūnc-i fūrkatde işūm āh u figān olsun yine Āteşi āhumla ‘ālem pūr-duḥān olsun yine Şem‘-i ḥurşīd ol duḥān içre nihān olsun [yine] Ḥaddūne dil virdigūm günden ‘ayān olsun yine Rāz-ı mihruñ cümle ḥalka dāsītān olsun yine	‘<i>Ulvī</i>yā sultān-ı ‘aşka bende-i fermān olup İhtiyār itdüm nemed-pūş olmağı ‘uryān olup Gerçi gezdüm gūşe gūşe ‘ālemi sultān olup Qayd-ı miḥnetden ḥalāş olmadı dil ḥandān olup Ağlasun göz merdūmi derdini dōksün qan olup Çeşm-i pūr-ḥūn bezm-i ğamda sāğar-ı mercān olup Eşk-i gül-gūnum şarāb-ı erğuvān olsun yine	Müsebbā 5 bend		-.--/-.--/ -.--/-.-	
21b	---	Nice bir şām u seher kārūñ ola Cürm ü ‘isyān güneh [ü] sehv [ü] ḥatā Nice bir meykedede ‘ayş [u] tarab Qanı mescid[d]e ‘ibādāt-ı Ḥudā Nice bir fikr-i ḥayāl-ı ruḥ-ı yār Qanı endīşe-i dīdār-ı Ḥudā Nice bir ḥāceñe kul olmayuban Olasın ğaflet[-i]le ‘abd-ı hevā Nice bir zūlf-i nigāruñ hevesi Qanı ol bīm-i celāl-i Mevlā Ġāfil olma be göñül āğāh ol Geç hevādan gele ‘abdullāh ol	Saḥa şimden girü ‘izzet iderüm Bir yeni ḥāne-i ‘uzlet iderüm Geydürüp başuñā tāc-ı ‘aşkı Ben seni şāh-ı maḥabbet iderüm Senūñ[-i]le iderüm bugün el-bir Pīr-i ehl-i Ḥaḳ’a ḥidmet iderüm Hem ğarīb ile seni hem-dem idüp Sālik-i rāh-ı ḥaḳīḳat iderüm Ḥāb-ı ğafletden uyan ey miskīn Gözüñ aç saḥa naşīḥat iderüm Ġāfil olma [be] göñül āg[āh] ol Geç hevādan gele ‘abdullāh ol	Tercī-i Bend 5 bend	Nasihāt Öğüt	..--/..--/ ..-	

22b	Su 'ūdī	Nice bir sīm ü zer sevdāsı ey dil sende muzmerdür Egerçi bā 'ış-i devlet cihānda sīm[-i]le zerdür Erenlerden yūri bir himmet iste saña rehberdür Ki anlar bir nazarda behre-mend itmek muḳarrerdür Şu kim yanında anuñ sīm ü zer ḥāke ber-ā-berdür Olaruñ 'ayn-ı inḫārı hemān iksīr-i ekber[dür]	Su 'ūdī 'āleme virse 'aceb mi luṭf-ı şeh revnaḳ Ḳanı bir şāh-ı cihān ki Ḥudā luṭfuna müstaḡraḳ Şu deñlü eylemiş ol zāta feyz-i ḳadir-i muṭlaḳ Yine oldur fūnūn-ı 'aşḳı ḥall ü keşf iden ancaḳ Berāt-ı ders-i 'aşḳı kimse ta'līm idemez el-ḥaḳ Žamīrinde kitāb-ı 'aşḳ anuñ her demde ezberdür	Müsed des 5 bend		.---/.---/ .---/.---	
23a	Tiḡī	Meylüm benüm ol ğamzesi mekkāre mi olsun Yā ol müjesi ḳātil-i ğaddāre mi olsun Yā ol şacı miskin [ü] siyeh-kāre mi olsun Şad-çāk tenüm derd-ile bī-çāre mi olsun Her dilber içün sīnede biñ yāre mi olsun N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun	'Ālemde 'aceb miḡnet imiş derd-i maḡabbet Bu derde düşen bulmaz imiş hīç selāmet Bir dilber ile dil idemez çünki ḳanā'at Tiḡī bu hevādan kesilüp eyle ferāḡat Her dilber içün sīnede biñ yāre mi olsun N'itsün dil-i sevdā-zede biñ pāre mi olsun	Müsed des 5 bend		--./.--/ .---./.--	

23a	Ḥaḳanī	Saḡa taḳlīd idenüñ mû-yı miyānı ḳurusun Lebûñe öykünenüñ la‘l-ise ḳanı ḳurusun Vechûñe beñzer-ise şûret-i Mānī ḳurusun Ḳametüñsüz çemenüñ serv-i revānı ḳurusun Ḳaşd-ı zemmi eyleyenüñ saḡa dehānı ḳurusun Nükte-i hicvüñ iden berg-i zebānı ḳurusun	Şanemā ḡancer-i hicrūñ ḳılalı sīnemi ḡūn Bezm-i miḡnetde muḡāl oldı baḡa şabr u sūkūn Ḳıldı hicrūñ elemi birle sirişkūm ḡülgūn Ölmediñ dīde-i Ḥaḳanī dolup dil pūr-hūn Cūr‘a-ı cām-ı lebūñ ‘aşık-ı dil-ḡasteye şun Düstüm düşmenüñ ol reşkle ḳanı ḳurusun	Müsed des 5 bend	Bedduâ İlenç	..--/.../ ..--/..-	Başlıkta Tahmis yazmaktadır.
23b	Şem‘ī	Rāzıyam her ne ḳılursa baḡa serv-i semenüm Tīḡ-i cevri ile şad-pāre ḳılursa bedenüm Rūz [u] şeb zūlf ü ruḡuñ fikri iken her suḡanüm ‘Ār idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm Varayın yalvarayın boynuma taḡup kefenüm	Düşeliden berü ol yārla mihr-i felege Reh-i ‘aşḡında baḡa şevḡile geldi meleke Derd ü ḡam daḡı beni niceye dek (?) çeke Şem‘ī yem ḡūşe-i meyḡāneyi virmem felege ḡülşen-i bāḡ-ı cināndan baḡa yegdūr vaḡanum	Tahmis 5 bend		..--/.../ ..--/..-	Şem‘ī’nin gazelini tahmis eden şair 1. Bendde şairin gazelin bir deḡil iki beytini birden kullanmıştır. Sadece bir mısra ilāve etmiştir.
24a	Fününī	‘Adālet bir muraşşa‘ tāc iken başuñda ḡaḳanī Mürüvvet bir yegāne ḡil‘at iken saḡa sultānī Neden ben mūrı pā-bend eylemek bend-ile zindānı Sebebsüz itmesün devrūñde kimse āḡ [u] efḡānı Vekīl-i şeh Süleymān’sın meded İskender-i şānī Mürüvvet ḳıl ḡalāş eyle ḳafesden tūtī-i cānı	Dil-i vīrānumı devletlū sultānum gel ābād it Yıkık ḡöñlimü yap tekrār Beytullāḡ’ı būnyād it Kerem ḳıl az ḡünāḡa çok ‘uḡubet eyleme dād it Fününī derd-mendiñ ḡöñlini nā-şād iken şād it Vekīl-i şeh Süleymān’sın [meded] İskender-i [şānī] Mürüvvet ḳıl ḡalāş eyle [ḳafesden tūtī-i cānı]	Müsed des 5 bend		.../.../ .../...	
24b	Celālī	Bu çeşm-i ḡūn-feşānum giryān olur ḳalur mı Seyl-i sirişki āḡir ‘ummān olur ḳalur mı	Olmadı dil Celālī cāḡ-ı belādan āzād Bī-kes olan esīr-i zindān olur ḳalur mı	Gazel 5 beyit		--/.../ --/...-	

24b	Selīmī	Çü ba‘de’l-‘usri yüsra’dur göziñ giryān olup kalmaz Güher gavvāş-ı baħr-ı şiddet-i ‘ummān olup kalmaz	Selīmī çāh-ı ğamdan cevri-i haşşād[-i]la Yūsuf- veş Göñül bil ki esīr-i miħnet-i zindān olup kalmaz	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
25a	Yahyā	Yoluñda virmez isem baş u cānı gösgötürü Benümle kōrkūt efendi cihānı gösgötürü	Götürmek olur[-i]di kālī hāle ey Yahyā Şığaydı zarf-ı ħurūfa ma‘āni gösgötürü	Gazel 5 beyit		.-./..---/ . -./..-	
25a	‘Ulvī	Bizümle kūy-ı cānāna gelen gelsün giden gitsün Şalā erbāb-ı ‘irfāna gelen gelsün giden gitsün	Bizüm ğam-hānemüz yārān içün bir tekyedür ‘Ulvī Gider teklīf rindāna gelen gelsün giden gitsün	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
25a	Lebībī	Şitā hengāmı geçdi şimdi nevbet nev- bahāruñdur Olupdur yemyeşil seħer ile ‘ālem kenāruñdur Şalan deryā-yı ‘aşka çünki ol māhı şikāruñdur Tevekkül ber-Hudā eyle oñarmak Kırdigāruñdur Vücūduñ rüz [u] şeb şal baħr-ı ‘aşka rūzigāruñdur Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey dil rūzigāruñdur	Lebībī gūşe-i fūrkatde işüñ oldı vā-veylā Hayāl-i kākül-i dilberle düşdi başuñna sevdā Güzeller zevraķ-ı şaħbā-y-ıla çekdirmede tenhā Nice bir āh idesin giñ yakada vālih [ü] şeydā Vücūduñ rüz [u] şeb şal baħr-ı ‘aşka rūzigāruñdur Hudā’nuñdur oñarmak şanma ey [dil rūzigāruñdur]	Müsed des 5 bend		.---/.---/ .---/.---	Başlıkta Tesdis yazmaktadır.

25b	Ġubārī	Çeşmüm ki sîm-i eşküme ‘ayn-ı hazînedür Güyâ tılısm-ı âbile konmuş definedür	Miskîn Ġubārī gerçi haķıķat-i hû ider Ĥākī-nihâddur yine meyli zemînedür	Gazel 5 beyit		--./-./ --./-.-	
25b	Bākī	Ĥüsnüñ güliyle bâġ-ı cihân gülşen-i İrem Her sū hezâr bülbül [ü] şad güne dāstān	Der-gāh-ı Ĥaķķa yüz tūalum ber-mezîd ola Cāh [u] celāl-i saltanat [u] şāh-ı kām-rān	Kaside 2 beyit	Der- Ma kam-ı Nevâ	--./-./ --./-.-	Bākī’ye ait olan kasidenin 38 ve 39. Beyitleri bulunmaktadır.
26a	Bākī	Ne hengām-ı şafâ-yı ‘işret-i mey gibi bir dem var Ne sâz-ı muṭrib-āsâ cān-fezāy-ı mürde-i ġam var Ne mānend-i ḥayāl-i yār bezm-i dilde maḥrem var Ne cām-ı bâde-i gül-gūna beñzer yār-ı hem-dem var Ne şadr-ı güşe-i meyḥāne gibi cāy-ı ḥurrem var	Şıyup seng-i ḥavādiş yine cām-ı bezm-i ‘uşşākı Elin çekse kadeh şunmaḳdan erbāb-ı dile sākī Perişān olsa cümle defter-i eş‘āruñ evrākı Şafâ-yı şafvet-i ṭab‘uñ yiter eglence ey Bākī Bi-ḥamdillāh ne ġam yirsün elünde sāġar-ı Cem var	Muḥam mes 5 bend		.---/.---/ ---/.---	Başlıkta Tahmîs-i Bākî yazmaktadır.
26a	Necâtî	Daḥi cevre peşimān olmaduñ mı Be hey kāfir müselmān olmaduñ mı	Ġurūr itme cihānuñ ‘izzetüne Necātî düşde sulṭān olmaduñ mı	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .--	

26a	Sipāhī	Bağdurup şefka[t]-ile ol gözi ‘ayyārī baña Merhamet itdürüp ol ğamze-i mekkārī baña Ser-fürü kaldırıp ol tırta-ı tarrārī baña Ğarażum bu ki muşāhib idinem yārī baña Vay eger kılmaz ise Hāzret-i Hāğ yārī baña	Bildirün hāl-i dil-i zārımı ol māha tamām Eyleñüz derd-i derūnum benüm ol yāre i ‘lām	Tahmis 1 bend		..--/..--/ ..--/..--	Yahyâ’nın gazelini tahmis.
26b	Hayālī	‘Āfiyetden çeksün el yār-ı vefādar isteyen Küy-ı ‘aşka gelmesün nāmūs ile ‘ār isteyen Sīnesin pür-dāğ ider bir lāle ruhsār isteyen Çan yudarsa ğam degül la‘l-ı leb-i yār isteyen Cān virür bu yolda bir zūlf-i siyeh-kār isteyen	Ğam nedīmündür Hayālī ğalbūñi mesrūr tut Zāhirün vīrāne eyle bātınun ma‘mūr tut Şalsa pertev cismüne nār-ı maħabbet nūr tut Bī-vefā yāruñ Muħibbī cevriñi ma‘zūr tut Yārsuz ğalır cihānda ‘aybsuz yār isteyen	Tahmis 5 bend		-.--/-.--/ -.--/-.--	Muħibbī’nin gazelini tahmis.
26b	‘Ulvī	Gözler ğamaşur tal‘at-ı cānāna bağılmaz Rūşen bu ki ğurşīd-i dırağşāna bağılmaz	Elfāz-ı şafā-bağşuñı ey ‘ Ulvī ğorince Tarz-ı Hāsan u şive-i Selmān’a bağılmaz	Gazel 6 beyit		---/---/ ---/---	
26b	‘Ulvī	Cevr-i a‘dāya taħammül yegdür Der-geh-i Hāğğa tevekkül yegdür	‘ Ulvīyā ğāñıruña degse ‘adū ‘Ārif ol tınma tecāhül yegdür	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--	
27a	‘Ulvī	Huş yaraşur cemālüne bu ğağ-ı muşğ-bār “Āmentü bi‘llezī ğalağā‘l-leyl[c] ve‘n-nehār”	‘ Ulvī çü ğördi āteş-i ğüsnünde ğağtuñı “Seb’ü‘l-meşān?” remzini fehmiñse veci-vār	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	

27a	‘Ulvi	Haste cāna hālet-i mevt irdi cānān bī-ḥaber Bir devāsuz derde düşdüm veh ki Loḡmān bī-ḥaber	‘ Ulviyā ġurbetde ḡaldum bī-kes ü tenhā olup Cümle iḥvān ġaflet üzre cümle yārān bī-ḥaber	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
27a	Gedāyī	Göñlümün ey saçı sünbül yine şeydālığı var Mest olup cām-ı mey-i ‘aşkla rüsvālığı var	Künc-i fūrkatde Gedāyī ḡulunuñ sulṭānum Hānesin eyle müşerref ḡatı tenhālığı var	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..--	
27b	Ḳabūlī	Ey tıfl-ı sirīşkim ḡatı ḡalgırduñ a duñ duñ Ḥalvā-yı leb-i dilberi gördüñ yine düñ düñ	Raḡm eyler [i]di yaşumuza yār Ḳabūlī Aġyār geḡüp ḡarşumuza ḡülmese ġiñ ġiñ	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
27b	Ṭab‘ī	‘Arz-ı dīdār eyledi bāġ-ı behişt-āsāda ḡül Göñlümi ġāhi ‘izār-ı yār açar geh sāde ḡül	Ṭab‘iyā āl-ile başdan almak ister göñlüñi Yine destārına ṭakmış ol boyı āzāde ḡül	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
27b	Ṭab‘ī	Felekde rıf‘ate ir ḡāk-i pā-yı cānān ol Gedā-yı bī-ser ü pā pādişāh-ı devrān ol	Ḳulaḡ ḡeker şu‘arā-yı ‘Acem saña Ṭab‘ī Bu naẓm-ı pākla Rūm içre naḡd-ı Selmān ol	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
28a	‘Ālī Efendī	Cānum daraldı ‘ālem-i imkāna şıġmadum Bir gevherem ki lücce-i ‘ummāna şıġmadum	‘ Ālī elümde nīze [ben] ol<a> merd-i Fāris’em ‘Ārz itmegi kemālūmi meydāna şıġmadum	Gazel 7 beyit		---/---/ ---/---	
28a	---	Şafāyı ḡalb-ile itmiş degülsin iḥtiyārılıġda Niçün ‘anḡālanursun şehr-i Būlipāz’a döndüñ sen	Şeh-i ‘ālem-penāhuñ devletin Mevlā ziyād itsün İşābet eyledi ‘azlūñde ḡün mümtāza döndüñ sen	Kıt’a-i Kebire 14 beyit		---/---/ ---/---	

28a	---	Diñle ey teşne-i zülâl-i vişâl Cümle ‘âlem bu söze kıyıldır	Bir içim su ise yu andan elün Sevdüğün çünkü gayre mâyıldır	Kıt’a 2 beyit		..-/.-./ ..-	
28a	---	Efendî saña bir a‘lâ naşihat Hazer kıl cânuna nâ-dân getürme	Kitâb olsun enisün hem celisün Şağın ehl-i hevâ yârân idelüm	Kıt’a 2 beyit		.---/.---/ .--	
28a	---	Zarâfet bilmeyen şaşa birâder Cihân-sâmî olursa olma râğ[ıb]	Gedâ olursa dağı hûb-ı cândur Harîf-i nüktedân yâr-ı muşâhib	Kıt’a 2 beyit		.---/.---/ .--	
28b	Qabûlî	Gel na‘-ı maħabbetde şehâ bir sen ü bir ben Satranc oyunun oynayalum mât ola düşmen	Leclâc ise de mât iderüz na‘-ı cihânda Nâ-dâna Kabûlî yeñilür şanma bizi sen	Gazel 5 beyit		--./--./ .--./--	
28b	Sultân Murâd	Yârûn kemend-i zülfine çün şâne şarmaşur Zencîr-i ‘aşka bu dil-i dîvâne şarmaşur	Bundan güzel şafâ mı olur ‘âşıkâ Murâd ‘Ayn-ı vefâ-y-ıla aña cânâna şarmaşur	Gazel 5 beyit		--./--./ .--./--	Bu gazelin iki beyti Ekinci’nin “Vekâyi‘u’l- Fuzalâ Şeyhî’nin Şakâ’ik Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi” eserinde bulunmaktadır.
29a	Dervîş Ağa	Zülf-i siyeh ki kamet-i cânâna şarmaşur Bir mârdur ki serv-i hırâmâna şarmaşur	Dervîş ’e zulm itme ki şekvâ idüp şağın Dâmân-ı şehriyâr-ı cihân-bâna şarmaşur	Gazel 5 beyit	Nazire	--./--./ .--./--	Sultân IV. Murâd’ın gazeline nazire.
29a	Kâtibî	Pâyüne yüz sürmege ben hâke himmet yok mıdur ‘Âşık-ı bî-çâreye hergiz ‘inâyet yok mıdur	Baş koyanlar işigüne irdiler hep hîdmete Kâtibî yohsa senün başuñda devlet yok mıdur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.--	

28b	Bākī	Eger biñ zaḥm urur ḡamzeñ ten-i ‘uryāne incinmez Ucından tek hemān bir ḥişse çıksun cāne [incinmez]	Zebān-ı ta ‘n-ı a ‘dādan perīšān ol[ma ey Bākī] Hezārān tīşe-i āzār ururlar kāne [incinmez]	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/.---/ .---/.---	Sultān III. Murād’ın gazeline nazire.
29a	Rūḥī	Ḥalīl-āsā [e]ger dil āteş-i sūzāna incinmez Ġamuñla nitekim şem’e yanar pervāne incinmez	O gül-ruḥ tāze ḥaṭ seyl-i sirişkünden şafā eyler Gülistānda benefşe Rūḥiyā bārāna incinmez	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/.---/ .---/.---	Sultān III. Murād’ın gazeline nazire.
29a	Sultān Murād	Ne deñlü tīr-i cevruñ atulursa cāna incinmez Kaşı yayum saña toḡrı varan kurbāna incinmez	Seni taşlar ise ger kūyına varduḡça inc[inme] Murādī kim ḡadem-rāha başar merdā[ne incinmez]	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	Bu gazel Dīvān’da bulunmamaktadır.
29b	‘Ālī	Yār cevvar u felek kec-rev [ü] dünyā böyle Raḥmı [yok] düstlaruñ ta ‘na-i a ‘dā böyle	Ġam helāk itmede ‘ Ālī gibi nā-kāmı mūdām Kerem ehlinden aña luṭf u tesellā böyle	Gazel 7 beyit		..--/.---/ ..--/.--	
29b	Bezmī	Şems-i destāruñ ki zülfüñ kıldı pinhān çın seher Şanki maḥv itdi seni mihr-i dıraḡşān çın seher	Ruḡları şevkiyle dil-ber Bezmiyā ser-mest olup Nitekim cām-ı şabūhī birle rindān çın seher	Gazel 5 beyit		-.--/.--/ -.--/.--	
29b	Vaḥdetī	Her ḡaçan evden çıkar ol şāh-ı ḥübān çın seher Maṭla’ından şan çıkar mihr-i dıraḡşān çın seher	Çünki maḡbūl-i Ḥudā’dur ḡayr-ı şubḥ ey şāh-ı ḥüsn Dest-būsuñ Vaḥdetī ye eyle iḡsān çın seher	Gazel 5 beyit	Nazire	-.--/.--/ -.--/.--	
29b	Muḡyī	Cān u baş-ıla itā’at var iken fermānuña Düstum çok böyle istiḡnā düşer mi şānuña	Çeşm-i cellādından ey Muḡyī o ḥününün şaḡın Cām-ı la’lin ārzü itme şuşama ḡanuña	Gazel 5 beyit		-.--/.--/ -.--/.--	

30a	---	İder ey necli-y[-i]le meşhūr hīs Şūreti ādem velī İblīs pīs	Şūretūñ çirkin [ū] hūlkuñ ziştsin Olırsuñ köti ey murdār pīs	Nazm 6 beyit	Hicviyye	-.--/-.--/ -.-	
30a	Nev‘ī	Her nazarsuz nā-kesūñ ey meh gezersin hānesin Rūşen itmezsın başiret ehlinūñ kāşānesin	Nazm-ı Nev‘ī şāne-veş gevherler aşsuñ gūşuñā (?) Ey gül-i ra‘nā işitme illerūñ efsānesin	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.-	
30a	‘Ālī Efendī	Āh elinden servimūñ reftār çok güftār yok Būse vir cān al dirin inkār çok ıkrār yok	N’içün iş‘ār eylemezsūñ hālūñ ey ‘ Ālī dime Nazma rağbet kalmadı eş‘ār çok añlar yok	Gazel 6 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.-	
30b	Maḳālī	Yārdan hūşīd-i a‘dādan melāmet-dīdeyüz Şākirüz gülden ü līkin hārdan rencīdeyüz	Bir kafes olduñ Maḳālī halkā halkā dāğ[-i]la Rüy-ı yārı görmege başdan ayağa dīdeyüz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.-	
30b	‘Azmī	Leb-i dil-dāre viren naḳd-i cānın Ne ğam aşşına şayarsa ziyānın	Kimerde rā gibi ey ‘ Azmī dāyım Ne hoşdur hānceri beklerse yānın	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .--	
30b	Beytī	Sevüp şehriñ yine dilber civānın Ḳoyup gitmez ölince āsitānın	İdüp keskinligi çağı geçince Bucağı gibi bekle Beytī yānın	Gazel 5 beyit	Nazire	.---/.---/ .--	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunmamaktadır.
31a	Kānī	Furursa güneş her ne kadar rüy-ı zemīne Bir zerre muḳābil olımaz cān ḥabībīne	Deyr-i dile naḳş eyleyeli Kānī ḥayālūñ Rağbet şānemā kalmadı büt-hāne-i Çın’e	Gazel 5 beyit		--./--./ --./--	

31a	Beytī	Yūsuf yine ger gelse idi rûy-ı zemîne Olmazdı muḳabil o daḥı māh-cebîne	Bekler ḳapuñı gitmez ölince işigüñden Cân-ıla ḳul oldu saña Beytī -i kemîne	Gazel 5 beyit	Nazire	--./--./ --./--	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunmamaktadır.
31a	Ḥayretī	Beñzetmiş özin ḳamet-i dil-cūsına yāruñ Başında ḳavaḳ yeli eser gibi çınaruñ	Ey Ḥayretī şimden giri dār-ı ğurbete yüz tūt Terk eyledi yāruñ seni terk eyle diyāruñ	Gazel 5 beyit		--./--./ --./--	
31a	‘Aṭā’ī	Ey gönül ‘ālemi sen şanma şaḳın cāy-ı maḳar Bir güzārgāh durur bu gelen elbette gider Gerilüp ṭurma kemān gibi hele toĝrı ḥaber Çekilür ḳavş-ı ḳazā vü atılır tūr-i ḳader Sālik-i rāh-ı fenā olan ider ‘azm-i sefer Kūs-ı rihlet çalınur geldi gider geldi gi[der]	Tekye-i tende çoĝ eglenmez iken bu dil ü cān Konduĝı yerde iki üç gün durur ancaḳ [mihmān] Döndürür gelmedüĝi ḳişi yi bu devr-i zamān Ey Aṭā menzil-i maḳşūd degüldür bu ci[hān] Maḥmilüñ baĝla[yı] gör vaḳtile yüri hemān Kūs-ı rihlet çalınur geldi gider geldi gi[der]	Müsed des 5 bend		..--/..--/ ..--/..--	Başlıkta Tahmis yazmaktadır
31b	Nev‘ī Efendī	Senüñ maḥzūnuñ olmak baña şādān olmadan yegdür Ĝamuñla ağlamak illerle ḥandān olmadan yegdür	Şarāb-ı ‘aşḳ-ıla Nev ‘ī gibi mest-i müdām olmak Baḳup bu himmet-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..--	
31b	Fevrī	Cān belā başḳa belādur bu dil-i zār daḥı Ne belādur baña bu cism-i pür-efḳār daḥı	Ĝam belā derd belā ‘aşḳ belā yār belā Ne belā Fevrī ‘ye yā <Rab> çarḥ-ı sitem-kār daḥı	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..--	

31b	Yahyā	Ġanīdūr ‘aşk-ıla gönüm ne mālüm ne menālüm var Ne vaşl-ı yāre ḥandānum ne hicrāndan melālüm var	Cihān fānidür ey Yahyā “Hüve’l-Ḥayyu Hüve’l-Bākī” Değişmem atlas-ı çarḥa benüm bir köhne şālüm var	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
31b	---	Ḳazā-y-ıla yine bir şāhinün olduḳ ḥarīdārı Çoğaldı vartuğınca müşteri germ oldu bāzārı Egerçi nā-resīdelerle toymaz kīr-i ḥar-vārī Ziyāde ḥāşıl itmiş anı bīkr-i (....) reftārı Bizi gördükçe evvel ma’kūl eyler nefret-i ‘ārı Anı öpmek ya çoçmak ya ḥo<d> taçmak istesek bārı	Frenk uyuzları oldu yüzününden cā-be-cā peydā Melāmet eyleyüp ḥalk içre kıldı ‘aybuñı ifşā S...şmeklik[l]e olmuş iki cihān içre bir rüsvā Nedendür ḳaḥbe rādde Ḥaḳ bu deñlü nāz u istiğnā Bizi gördükçe evvel [ma’kūl eyler nefret-i ‘ārı Anı öpmek ya çoçmak ya ḥo<d> taçmak istesek bārı]	Müsed des 6 bend		.---/.---/ .---/.---	

32a	---	Ḳuluñ yād etmeyüp luṭfuñla gel yād eyle sulṭānum Ḳoma hayretde iḥsān it bugün dād eyle sulṭānum Cihānda ölmeyem dirseñ eyü ad eyle sulṭānum Şeh-i malik-‘adāletsin hemān dād eyle sulṭānum Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum Şevābın ғаşd idüp bir Ka‘be bünyād eyle sulṭānum	Ne māl [u] mülk-i dünyā vü ne ‘izz ü cāh için olsun Ne mīr ü ne vezīr ü ne ged[ā] vü şāh için olsun Gice gündüz yüz urtuğuñ ulu der-gāh için [olsun] Nazar it merḥamet kıl bendeñe Allāh için [olsun] Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum Şevābın ғаşd edüp bir Ka‘be bünyād eyle sulṭānum	Müsed des 5 bend		.---/---/ .---/---	
32b	Şabrī	Yolunda ḥidmet-ile bu dil nā-tüvān olup Yaşum aḳar[dı] pāyine her dem revān olup Şimdi begenmez oldı beni kāmūrān olup Baş çekdi kendü başına nā-mihribān olup Bir serv besledüm nice yıl bāğ-bān olup Ser-keşlik itdi ol daḥı dāmen-keşān olup	Ey <i>Şabrī</i> pāy-mālī olup sāye-veş bu ten Çok çekmiş-idüm anuñ için ғаşsa vü miḥen Her gāh derdüm aña ḥazer eyle āhdan Ṭoğrusı şaḳınurdum esen yelden anı ben Bir serv besledüm nice yıl bāğ-bān olup Ser-keşlik itdi ol daḥı dāmen keşān olup	Müsed des 5 bend		--./-.-/ .--./-.-	

33a	Ƙalenderī	Ĥōr baƙma fuƙarāya ŝaƙın ey ehl-i hūner Şūrete ƙılma naƣar sīrete olur ekşer Düşer erbāb-ı fenā luţf-ı Ĥudā’ya maƣhar Ƙadir olmazsa da bir ĥabbeye dūnyāda eger İtme dervīş-i ‘abā-pūşā ĥaƣāretle naƣar Oda ĥālince fenā iƣlminūñ şāhı geƣer	(...) fuƣarāya yūri zāhid zinhār Luţf-ıla baƣ yüzine rıfƣ-ıla eyle gūftār Fuƣarādan ƣopar erbāb-ı vilāyet her bār Gel Ƙalender sözine eyleme luţf it inkār İtme dervīş-i ‘abā-pūşā ĥaƣāretle naƣar Oda ĥālince fena iƣlminūñ şāhı geƣer	Müsed des 5 bend	Nasihah Öğüt	..-/.-/-/ ..-/.-/-	Başlıkta “Ve lehū” yazmaktadır. Müseddes Kalenderī mahlaslı şaire aittir.
33a	Sultān Murād	Yine küffār ile cihādum var Sefere sa’y-i iştihādum var Emr-i Mevlāya inƣiyādum var Luţf-ı Raĥmān’a istinādum var Faẓl-ı Ĥaƣ’dan nice murādum var	Ĥüsrev-i dehre ƣünkü olduñ ƣul Olma ģayrı ŝaƣın cihānda melūl Didi ihlāş-ıla olup meşƣul Umarın ki du’ām ola maƣbūl Ki ƣabūle [hep] i’tiƣādum var	Muham mes 5 bend		..-/.-/.-/-	Bu şiir Sultan Murād’ın asıl Dîvân’ında bulunmayıp Ahmet Kırkkılıç’ın neşrinde “Sultan III. Murad’ın Dîvân’da Olmayan Bazı Şiirleri” başlığı altında yer almaktadır. Ancak Kırkkılıç’ta bu şiir muhammes değil gazeldir. Mecmuada başlıkta tahmis yazmakla beraber son bendde tahmis eden şairin mahlası bulunmadığı için muhammes olarak değerlendirdik.

33b	Äzerî	Gerçi âyîn-i vefâ olmaz senüñ mu'tâduña Muttaşıl resm-i cefâ ammâ ki düşmez dâduña Hasteñe rahm eylemek bir kerre gelmez yâduña Bî-güneh şemşîr çekmiş 'âşık-ı nâ-şâduña Sen mi öğretdüñ cefâyı gamze-i cellâduña Hüb ta'lim eylemişsin âferîn üstâduña	<i>Äzerî</i> nüñ itdigi feryâd [u] âh u zâr için Çarha âteşler şalan süz-ı dil-i güm-râh için Mehbî-i Rûhu'l-emîn ol şâh-ı 'âlî-câh için Toğrı söyle 'âlemi var eyleyen Allâh için Sen mi öğretdüñ [cefâyı gamze-i cellâduña] Hüb ta'lim [eylemişsin âferîn üstâduña]	Müsed des 5 bend		-.--/-.--/ -.--/..-	Başlıkta “Ve Lehû” yazmaktadır. Müseddes Azerî ye aittir.
34a	Nev'î	Ne mümkün oldı gam-ı fûrkatüñle ülfet idem Ne çäre var talebünden senüñ ferâgat idem Ne kadirem ser-i küyuñ varup ziyâret idem Ne fırsat oldı hicrân-ı gamze rivâyet idem Ne vüs'at oldı saña hâlümü şikâyet idem	Yanuñdan eyledi ağıyar ben gedâyı garîb Düşürdi râh-ı beyâbân-ı hicre bî-takrîb Ne çare çünki degülmüş vişalüñ aña naşîb Kapuñda ölmeğe <i>Nev'î</i> 'ye mâni' oldı rakîb O seg komadı ki bir lahza istirâhat idem	Muham mes 5 bend		..-./...-/ ..-./..-	Başlıkta Tahmîs-i Nev'î yazmaktadır.
34a	Bākî	Eski pü[s]ki (...) kapamañ Bilmezem (...) mi yâ boğası	Hemñ olursın Emriyâ geyicek Boynuzı burma bir geyik [boğası]	Kıt'a 2 beyit		..-./..-/ ..-	
34a	---	İñen germ olma (...) -zâde Ki burnuñ boğdadur g.tüñ hevâ[da]	-	Matla		..-./...-/ ..-	Başlıkta “Lügaz” yazmaktadır

34b	Rahmî	Ėam-ı dünyā-y-ıla ey dil nice bir zār olalum Varalum mu‘tekif-i gūşe-i ĥammār olalum Sāķi [vū] muṭrıb-ı gül-ĥehre ile yār olalum Zāhid-i ĥuşk yüzinden yūri bī-zār olalum ‘Aşk evşāfına gel mazĥar-ı āşār olalum Āteş-i şevķe yanup Maṭla‘-ı Envār olalum Gülşen-i Rāz’ı bilüp Maĥzenü’l-esrār olalum Manṭuķu’t-ṭayr okuyup maĥrem-i ‘Aṭṭār olalum Yine bir serv-i hevā-baĥşa hevādār olalum Lāle-veş miĥnet-ile dāğ-ı dil-efgār o[lalum] Naĥd-ı cān-ıla vişāline ĥarīdār olalum ‘Aklı terk eyleye[lü]m māni‘-i aġyār olalum Boynumuzdan ıralum yüki sebük-bār olalum Pāyine şu gibi yüzi sürüyüp zār olalum Pāk-rū pāk-naẓar ‘āşık-ı dīdār olalum	Nice bir kāh-ı fenā içre ikāmet idelüm Çünki bākī degül yā nice ġaflet idelüm Cāme-i zerķi giyüp nice zarāfet idelüm Gel berü terk-i hevā itmege himmet idelüm	Onbeşli Musam mat 3 Bend	..--/.../ ..--/..-	Nüşhada başlıkta “Tercî‘-i Bend” yazıyorsa da “On beşli Musammat”tır. “İlk bendi kendi içinde diğer bendlerin son mısra(lar)ı daima ilk bend le kafiyele aynı vezinde 15’er mısralık en az iki bendden oluşan tek kafiyele nazım şeklidir” (Kurnaz vd.2013: 366). Bu şiir nüsha kopukluklarından dolayı yarım kalmıştır.
-----	-------	---	--	--------------------------------------	-----------------------	---

35a	Fazlî	Ķanadum altına ‘Ankā gibi biñ kūh-sār aldum İçinde nicenūñ ĳahr-ıla kebg-i dil-figār aldum Maĳabbet-i Ķāf’ınuñ gerçı ųıkārın bî-ųümār aldum Raĳīb-i zāĳ elinden bir tezerv-i ųıve-kār aldum Daĳı ben ųāh-bāz-ı ‘aųĳ olaldan bir ųıkār aldum	Olup Fazlî gibi ser-geųtesi bir māh-ruĳsāruñ Varup dellāl-ı dil bāzār-ı kūyına o dil-dāruñ Hezārān derd-ile efrādını aldum o dil-dāruñ Nuĳūd-ı ųabrumı virdüm metā’-ı vaųlına yāruñ Görenler Zūtiyā cānlar virür bir yādigār aldum	Tahmis 5 bend		.---/---/ .---/---	Zâtî’nin gazelini tahmîs.
35b	Tab’î	Destār[ı] başda kākül-i ĳübāna ųarmaųur Himmet bülend iden ĳad-i cānāna ųarmaųur Bende dūųer ki dāmen-i sultāna ųarmaųur Yāruñ kemend-i zūlfine çün ųāne ųarmaųur Zencîr-i ‘aųĳa bu dil-i dîvāne ųarmaųur	Vuųlat dūųerse nāz-ile gel eyle ittiĳād Fānî cihāna eyleme ey Tab’î i’timād Diñle nedür o ųāh-ı eĳālîm-i ‘adl [ü] dād Bundan güzel ųafā mı olur ‘aųıĳa Murād ‘Ayn-ı vefā-y-ıla aña cānāna ųarmaųur	Tahmis 5 bend		---/-.-/ ---/-.-	Sultan IV. Murād’ın gazelini tahmis. Bu gazelin iki beyti Ekinci’nin “Vekāyi’u’l-Fuzalâ Şeyhî’nin Şakâ’îk Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi” eserinde bulunmaktadır.
35b	Lāmi’î	Yine aĳyār-ı bed-ĳū başlayup iĳvāya sultānum Dil-i ųeydāyı geçmişler gibi sen aya sultānum Dimişler ‘aųĳuñı fāų eyledi dūnyāya sultānum İnandūñ mı ya andan töhmet-i a’ dāya sultānum Neden çok böyle incinmek dil-i ųeydāya sultānum Nedür bā’iş bu deñlü nāz u istignāya sultānum	Ķamuñla itdigüm her dem figān [u] āh içün olsun Dil-i ųürîde<ye>-meųreb ĳātır-ı güm-rāh içün olsun Senūñ bu ųekl-i ĳūbuñ ĳalk iden Allāh içün [olsun] Dil-i Lāmi’î’yi saña ĳul iden ųāh içün olsun Neden çok böyle incinmek [dil-i ųeydāya sultānum] Nedür bā’iş bu deñlü nāz u istignāya sultānum]	Müsed des 5 bend		.---/---/ .---/---	

36a	Sırrî	Cihân içre nazîrin görmedüm bî-miśl [ü] hem-tâdur Güzeller haylinüñ serdârıdur a‘lâdan a‘lâdur Kaçup reftâra gelse nâz-ıla naħl-i dil-ârâdur Tebessümle tekellüm eylese tûfî-i güyâdur Cemâl-i bâ-kemâlin seyr kıldum pür-temâşâdur Benüm Muşlıhcıgum billâhi hûbân içre a‘lâdur	Gice seyrümde gördüm sîmîn-ten mâh-ı ğarrâyı Tolandum küyüñi geşt eyledüm ağlayı ağlayı Nice bir ağladursın derd-ile Sırrî -i rûsvâyı Uyandum baña okurken bu beyt-i hasret-efzâyı Cemâl-i bâ-kemâlin seyr kıldum [pür-temâşâdur Benüm Muşlıhcıgum billâhi hûbân içre a‘lâdur]	Müsed des 5 bend		.---/.---/ .---/.---	Başlıkta Tahmis yazmaktadır.
36b	Mânî	‘Âlemi geşt eyleyüp bir mâh-ruhsâr isterüz Bülbül-i şürıdeyüz kim verd-i gülzâr isterüz Bâğ-ı ‘âlemde bugün bir serv-reftâr isterüz Kâdr ü kıymet fehm ider bir hûb dil-dâr isterüz ‘Âşıkız bir ‘âşıkun kâdrin bilür yâr isterüz Bağmazuz bî-mihre dil-dâr-ı vefâdâr isterüz	Mânîyâ âsân görinür kâr-ı ‘aşkuñ evveli Herkesün itmez taħammül bâr-ı hicrâna dili Çekmezüz ammâ yine kayd-ı ta‘allukdan eli Gerçi bu şehri içre şimdi çok güzeller var deyi ‘Âşıkız bir ‘âşıkun [kâdrin bilür yâr] isterüz Bağmazuz [bî]-mihre [dil-dâr-ı vefâdâr] isterüz	Müsed des 5 bend		-.--/-.--/ -.--/-.--	Başlıkta Tahmîs-i Diğer yazmaktadır. Mânî’ye ait olan bu müseddes Dîvân’da bulunmamaktadır.
37a	‘Alî Şîrî	Şecâ‘at pîşe-zârında bugün bir şîr-i nersin sen Urup (...) -ı tîrûñle ‘adū baġrın delersin sen Bilürsin herkesün miğdârını ehl-i nazarsın sen Şafâ-rây-ı muzâf-ı vaşf ider şâhib-hünersin sen Şadâkatla Ebū Bekr [ü] ‘adâletle Ömer’sin sen Aduñ ‘Oşmân Pâşâ bir ‘Alî sîretlü ersin sen	‘Alî Şîrî kuluñ çün kim gedâ-yı âsitînüñdür ‘Înâyet hürmetinde behre umar hûşe-çînüñdür Aşılan lenger-i ‘arşa senüñ sehm-i kemîniñdür (?) Ne semte ‘azm iderseñ ‘asker-i nuşret mu‘înüñdür Şadâkatla Ebū Bekr [ü] ‘adâletle Ömer’sin sen Aduñ ‘Oşmân Pâşâ [bir ‘Alî sîretlü ersin sen]	Müsed des 7 bend	Medhiye	.---/.---/ .---/.---	

37a	Yahyā Fermāyed	Dile geldi o degirmen fi'l-hāl Söyledi hāl dili ile maḳāl	Âhîret yolu için eyle yaraḳ Rızḳ [içün] nefse uyup gitme ıraḳ	Mesne vi 8 beyit	Nasihahat Öğüt	..--/..--/ ..-	
37b	Vahyî	‘Aşḳ yoluñda ğam [u] derd oldu yoldaşum benüm İçdüğüm hūn-ı cigerdür ğuşşadur aşum benüm ‘Aşḳdur atam anam ğam ḳarındaşum benüm Gözlerümnden aḳdı deryālar gibi yaşum benüm Düstlar çok nesne gördi oñmaduḳ başum benüm	Oldı tokuz yüz yigirmi altı içinde saḳīm Çäre olmadı bu derde çäre olmaya heḳīm Düşdi ‘askeriyye ey Vahyî -i pūr-hūn-i muḳīm Ey felek tokuz tolu cām içmeyicek bu Selīm Devr içinde bulmadum hergiz ayaḳdaşum benüm	Tahmis 5 bend		-.--/-.--/ -.--/-.-	Başlıkta Tesdis-i Diğer yaz maktadır. Selîmî’nin gazelini tahmis. (Yavuz Sultân Selîm Han)
38b	Ġināyî	Sāḳî-i vahdet elinden nūş iden la’l-i müzāb Her sözi bir faşl olur açsa dehen min külli bāb	Cān[-ı]la dilde gider dünyā vü mā-fihā ğamın Bezm-i rindāna Ġināyî dāhîl ol çekme ‘azāb	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.-	
38b	Ümîdî	Tîr-i müjesine dime dil murḡı urılmaz Ebrûlarınuñ yāsı ḳolayına ḳurılmaz	Âl-ile leb-i yārî öper daḥı Ümîdî Meclisde niçün bâde tûrur böyle sürilmez	Gazel 5 beyit		--./--./ .--./--	
38b	Vahdetî-i Bağdādî	Ḳaçan kim ‘āşîḳa rû’ yâda yārî gösterür Bārî Aña Ashāb-ı Kehf’ün ḥ’ābını luṭf eylesün bārî	Elem gelmezdi ḳat’ā Vahdetî ‘ömr inḳitā’ından Beni bir kez vişāl-i yāre vāşıl eyleye Bārî	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
39a	Hulḳî	Şalındı ḳıral iline serdār ṭayansun El urdı ḳazā tîrine Tātār ṭayansun	Nuşret ḳılıcım aldı ele ‘asker-i İslām Hulḳî hūneri var ise küffār ṭayansun	Gazel 6 beyit		--./--./ .--./--	
39a	‘Aḳlî	Leşker yürisün her yaña serdār ṭayansun Serdār-ı zafer-reh-bere küffār ṭayansun	Biz gülleri ‘Aḳlî dikenünden iderüz hūr Ṭursun sitem-i tîğumuza ḥār ṭayansun	Gazel 5 beyit	Nazire	--./--./ .--./--	

39a	Fevrî	Meclis-i meyde deliķanlı cevānān olsa Dem idüp anlar-ıla bir içecek cān olsa	Dār-ı ğurbetde ölürsem acımazdum Fevrî Cān bir rûh-ı revān yolına ķurbān olsa	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..-	
39b	Necātî	N'ola dökülse yaşum çeşme-i ĥayvān degüla Yere geçsün n'ideyin dirligüm andan degüla	Ey Necātî güç[-i]miş 'aşıkā yār ayrılığı Bedene rûh vedā' eylemek āsān degüla	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..-	
39b	'Ulvî	Şol dil ki cām-ı 'aşķ-ıla mestāne olmaya Lāyık budur ki şem'ile pervāne olmaya	' Ulvî añar mı Leylî vü Mecnûn ĥikāyetin 'Āķıl odur ki sözleri efsāne olmaya	Gazel 5 beyit		--./-.-/ .-./-.-	
39b	Şem'î	Cemālûn şem'inûn germiyyeti var Beni yakmağa beñzer niyyeti var	Muķābil olalı ol āfitāba Mehûn gün gibi Şem'î şöreti var	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .--	
39b	Şem'î	Üşenme ey gönül cānān senüñdür Çü döndüñ derdine dermān senüñdür	Oķın atdı yayın yaşdı Necātî Yüri var Şem'î iyā meydān senüñdür	Gazel 6 beyit		.---/.---/ .--	
39b	---	İşidüp pend-i pîrānı cevānuñ terkini urmaz Gönül bir dilber ile ĥaşr olur elbette tek durmaz	-	Matla		.---/.---/ .---/.---	
39b	---	Bir elif çekmiş-idüm yanına bir dāğ urduñ Yine dil-i derdini cānā bir iken on itdüñ	-	Matla		..--/..--/ ..--/..-	
40a	Emrî Çelebî	Ehl-i diller leb-i şîrînüñe sūkker didiler Lebûn içre söziñe ķand-i mükerrer didiler	Zer didüm ayağı toprağına ol sîm-tenüñ Emriyā baña sözüñ yüzüñe beñzer didiler	Gazel 5 beyit		..--/..--/ ..--/..-	Dîvân'da bu gazel"dirler" şeklinde kafiyelemiştir.

40a	Şücā'ī	Düstüm şarılalım gel beri vuşlat demidür İkimüz bir olalum mihr [ü] maḥabbet demidür	Bu Şücā'ī kuluñı bir gice 'ömrüm varı Pādişāhum kerem [ü] luṭf [u] mürüvvet demidür	Gazel 5 beyit		..-/.-./ ..-/.-.	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta şair bulunmamaktadır.
40a	---	Sözün keyfiyyeti bāde lebündür sāḳiyā sāḡar Cemālün bāḡ[ı] içre gül yañaḡuñ verd-i aḡmerdür	-	Müfred		.---/.---/ .---/.---	
40b	'Azmī	Cānā işigün kullıḡıdur ḡurbete bā'ış Dünyāda belī ḡidmet olur rıf'ate bā'ış	Ḥidmetler ider görse seg-i kūyını 'Azmī Ey şāh-ı cihān ola deyü ḡurbete bā'ış	Gazel 5 beyit		--/.-./ .-/.-.	
40b	'Ubeydī	Beni zencīr-i 'aşka şanma kim bağlanmadum gıtdüm Senün dīvāneñ oldum ey perī uşlanmadum gıtdüm	Saña 'āşık olup derd [ü] ḡam-ı hicrūñle cān virdüm 'Ubeydī yem belā-yı 'aşkdan uşanmadum gıtdüm	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
40b	'Ulvī	Eyleñ du'ā ki mevt-i girībānum almasun Vaşl olmayınca dilbere Ḥaḡ cānum almasun	Bād-ı seḡerden eylesün ey 'Ulvī ihtirāz Her demde āhumı gül-i ḡandānum almasun	Gazel 5 beyit		--/.-./ .-/.-.	
40b	Behiştī	Çün tāze ruḡuñ reşk-i çemende güle düşdi Aḡlarken işitdi anı bülbul güle düşdi	Bir fāsık-ı maḡrūm idi bezmünde Behiştī La'l-i lebinün mesti olaldan güle düşdi	Gazel 5 beyit		--/.-./ .-/.-.	
41a	'Ulvī	Yetişdi nev-civānum serv-i bālā oldı gıtdükçe Açıldı gül gibi ol ḡonca ra'nā oldı gıtdükçe	Ġamuñ afyūnı 'Ulvī 'nün şu deñlü aldı 'aqlın kim Yitürdi kendüyi yolda muḡerrā oldı gıtdükçe	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	

41a	Ṭāhir	Ḳul oldum bunda bir sultān-ı ḥüsne ‘aşkı var serde Gerekmez baña ansız şāhlık iklīm-i āḥerde	Ma ‘ārif tācın urun gey libās-ı fażl-ı der-bānı Beḳā yok <i>Ṭāhirā</i> bu ḥıl‘at-i fāḥirde efserde	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
41a	Figānī	Bendeni çarḥuñ görüp eşk-i revānum çağlar Āsiyābuñ nite kim ey serv-i ḳad ırmağlar	Ey <i>Figānī</i> ‘ālem-i ıtlāḳa eylerdüm sefer Veh ki derbend-i ta‘alluḳ rāh-ı ‘aḳlı bağlar	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
41a	---	Ṭılısmı ḥall idüp (...) gencine el ursam	-	Mısra		---/---/ ---/---	
41b	Raḥmī	Bugün Mecnūn-ı ‘aşḳum devr elinden bir melālüm var Yürürem vādī-i ‘aşḳ içre bilmem kim ne ḥālüm var	Belādan ḡam yimezdi ‘arşa-ı ‘aşḳuñda ḥāḳ olsa Diseñ <i>Raḥmī</i> gibi bir ‘āşık-ı şūrīde ḥālüm var	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
41b	Şākirī	Serv u semen mecū becū ḳadd-ı bülend-i yār-ı men Vaşf-ı semen meḡū begū vaşf-ı ruḥ-ı nigār-ı men	<i>Şākirī</i> rā mebīn bebīn nām-ı Ḥudā’yı rā minnet Cān-ı merā beber meber yār-ı menet kenār-ı men	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	Gazel Farsçadır.
41b	Şemsī Tebrizī	Her ki ruḥsār-ı to bīned be gülistān nereved Her ki derd to keşed cānib-i dermān nereved	<i>Şemsī Tebrizī</i> bā elfāz-ı to güyed suḥanī ‘Āşık ān ḥaste-yi dil ez pey-i cānān nereved	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	Gazel Farsça’dır. Başlıkta Şemsī Tebrizī yazmaktadır. Gazel Şāh Nī‘metullāh-ı Velī’ye aittir.
42a	Ḥilmī	Ten-i fersūdeme ey rūḥ-ı revān cānsın sen ‘Āşık-ı ḥaste-dilūñ derdine dermānsın sen	Naḳd-ı cānı yoluña <i>Ḥilmī</i> -i zār itdi nişār Dimedūñ bir kez aña lāyık-ı iḥsānsın sen	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	

42a	---	Hüsn-ile şöhret bulursa vechi var ol nâzenîn Mâh-ṭal'at bir hilâl-ebrû güzeldür meh-cebîn	Mâh-rûlar pâyine cem' olduğınca (...) -yâ Şanurum gökde kevâkib mâha olmuşlar karîn	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
42a	İshâk	Kişinûn bir vefâ ehli mülâyim dilberi olsa Belâ vü derd [ü] miñnetden bu ğamgîn dil berî olsa	Lebinden büse aldukça kı sögsün ağzuña İshâk Ki sen büse lezîz olur be-ğâyet sükkeri ol[sa]	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	Başlıkta Adlî yazmaktadır. Gazel İshâk Çelebi'ye aittir.
42b	Murâd	Olup ol leb leb-â-leb cām-ı meyle dil-ğüşâ olsun Dil-i 'uşşâk la'l-âsâ dem itsün (...) olsun	Leb-i hûbân[ı] añdukça Murâd 'uñ çeşmi kan ağlar Ğazabdan dişledükçe leblerin dil mübtelâ olsun	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	Bu Şiir Dîvân'da bulunmamaktadır.
42b	Dervîş	Gider zülfün ruñuñdan tâ ki 'âlem pür-ziyâ olsun Cemâlün gün gibi âyîne-i 'âlem-nümâ olsun	İtüne itmegi (?) hîdmet buyur kapuñda Dervîş 'e Benüm şâh-ı cihānum bir gedâ kı pādîşâh olsu[n]	Gazel 5 beyit	Nazire	---/---/ ---/---	
42b	Nüvîdî	Ğâret itdi kîşver-i cân [u] dil[i] bir bî-amân Ĥamzadur nām-ı şerîf[i] ğamzesidür kâhramân	Gör ne yüzden 'aşıkun olmış Nüvîdî bende[ñi] Baş üzre yiri var şemşîrünüñ kıl imtiñân	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
42b	---	Ğâret eyler milket-i şabr u sükûtum her zamân Karamânî ğamzelerle bir şeh-i şâhib-kırân	-	Gazel 1 beyit	Nazire	---/---/ ---/---	
42b	---	Efendi saña bir a'lâ naşîḥat Ĥazer kıl cânuña nâ-dân getürme	Kitâb olsun enîsün hem celîsün Şaķın ehl-i hevâ yārân idinme	Kıt'a 2 beyit		---/---/ ---	
42b	---	Zarâfet bilmeyen şaḥşa birâder Cihân şâhı olursa olma râĝıb	Gedâ olursa daḥı kût-ı cāndur Ĥarîf-i nüktedân yâr-ı muşâḥib	Kıt'a 2 beyit		---/---/ ---	

42b	---	Diñle ey teşne-i zülâl-i vişâl Cümle ‘âlem bu söze kıyıldır	Bir içim su ise yu andan elün Sevdüğün çünkü gayre mâyildür	Kıt’a 2 beyit		..-/-.-/ ..-	
43a	---	Ecel derzisi bir ton kim biçerdi Kılıç gülgün ki beyânın açardı	Birisi yedi iklimün penâhı Birisi iki ‘âlem pâdişâhı	Mesne vi 26 beyit		.---/---/ .-	
43a	---	Handân ol ey gönül ki vişâl ihtimâli var Furkat kemâle irdi kemâlün zevâli var	Allâh şaklasun işidenden ırak ola Yârinden ayrı düşenün ayrıksı hâli var	Nazm 2 beyit	Râst Pençgâh Güfte	---/-.-/ ---/-.-	
43a	---	Göster cemâlün şem‘ini mihr-i dirâşşânum Hasan Biñ nâzla reftâre gel serv-i hırâmânum Hasan	Ol kamet-i bâlâ-y-ıla ol hüsn-i bî-hem-tâ-y-ıla Kul itdi cümle ‘âlemi sultân-ı hûbânım Hasan	Nazm 2 beyit	Nevâ-yı Sünbülî Güfte	---/---/ ---/---	
43a	---	Gül-çeşm mâr-dom kerkes-ber ü merdüm şikem Şîr-sûret fil-gerdan nâka-pây u esb-ser	Herkes in cân-ever râ ger be-dâned nâm çîst Der cihân der zîrekî mişl-eş ne-baş ed (...)	Kıt’a (?) 2 Beyit	Lügaz	---/-.-/ ---/-.-	Lügaz Farsçadır.

43b	Behiştî	Yaşum deryâsı mevc urdukca baħr-ı bî-girân inler Fiğānum ‘ālemi tutdukça kūh-ı ser-girân inler Derūnum nāle peydā eyledükçe ins ü cān inler Kaçan kim zār [u] dil haste olup bir nā-tüvān inler Anuñ feryādına rahm eyleyüp kevn ü mekân inler	Maħabbet ‘āşıkı rūbāh olursa dönderür bebre Dem-i ğayretde qalmaz kudreti bir zerrece şabre Raķibe merħamet kılmaz ider tersāye vü gebre Behiştî ey güneş yüzli niçün in[cin]mesün ebre İkide bir ser-i kūyına geldükçe hemān inler	Muhammes 5 bend		.---/.---/ .---/.---	Başlıkta Tahmîs-i Behiştî yazmaktadır.
44a	Kalenderî	Kul olmak saña haķan u Nerīmān olmadan yegdür Gedā-yı kūyuñ olmak şāh-ı devrān olmadan yegdür Senüñ kim bendeñ olmak dehre sulţān olmadan yegdür Cefā vü cevri-i baña luţf u ihsān olmadan yegdür Senüñ maħzūnuñ olmak baña şādān olmadan yegdür Ėamuñla ağlamak illerle ĥandān olmadan yegdür	Kalender rāst geldüm dün o< > serv-i ser-firāz-ıla Hemān yanına düşdüm ağladum zār [u] niyāz-ıla Gehî cevri eyledi ġāhî vefālar itdi nāz-ıla Yüzine okudum bu maţla ‘ı sūz-ġudāz-ıla Senüñ maħzūnuñ olmak baña şādān olmadan yegdür Ėamuñla ağlamak illerle ĥandān olmadan yegdür	Müseddes 7 bend		.---/.---/ .---/.---	
44a	Furūġî	Ĥaţţ-ı reyħān[-ı]la ol lāle-‘izār Şanasın muşħafdur āyet ber-kenār	-	Matla		-.--/-.--/ -.--	

44a	---	Âsitânı mı firdevsün (...) ahbâb mısın Bâbınuñ her na'li 'aşk ehline mihrâb [mısın]	-	Matla		---/----/ ---/-.-	
45a	Yahyâ Fermâyed	Yâ Rabb hasret-ile benüm alma cânımı Bir dahı göreyin meh-i nâ-mihribânımı Cânânımı cefâ kılıcı nev-civânımı Şahin bağışlu yârımı rûh-ı revânımı Sultânımı Efendimi şâh-ı cihânımı	Ben nice medh idem ki cemâlini el bilür Gün gibi bî-naẓır bilür bî-bedel bilür Bu 'izzete bu devlete gâyet maḥal bilür Yahyâ 'ale' l-ḥuşûş gâyet [ki] güzel bilür Sultânımı Efendimi <sultân> [şâh-ı] cihânımı	Muham mes 5 bend	Medhiy ye	---/-.-/ .---/-.-	
45a	Bâkî Efendî	Teşbih idem mi mäh-ı cihân tâba ben seni Sen pâdişâh-ı 'âlem o dervîş-i Rüşeni	-	Matla		---/-.-/ .---/-.-	Dîvân'da bu matla bulun mamaktadır.
45a	Maḳâlî	Ey lâle-ḥad güle nice teşbîh idem seni Sen pâdişâh-ı 'âlem o dervîş-i Gülşenî	-	Matla		---/-.-/ .---/-.-	Bâkî'ye nazîre.
45a	Emrî	Bir melek gördüm dil-ârâ ruḥ güzel ḳad nâzenîn Âfitâb-ı müntehâ-<â>sâ ruḥ güzel ḳad nâzenîn	Nürdan ruḥsâre vü kâfûrdan cism Emriyâ Şem'-veş maḥbûb-ı ra'nâ ruḥ güzel ḳad nâzenîn	Gazel 5 beyit		---/-.-/ ---/-.-	
45b	Vücûdî	Çok ḡazâ eyledi Sinân Pâşâ Raḥmet-i Hakk o zâta lâyıḳdur	Didi fethûn Vücûdî târîhin Bu ḡazâ ḡayırdan beş artıḳdur	Kıt'a 4 beyit	Târîh	..---/-.-/ ..-	
45b	Sâ'î	Bi-ḥamdillâh bugün Sultân Murâd'uña Sinân Pâşâ gibi serdârı fâyıḳ	Didi târîhini Sâ'î -i dâ'î 'Adû-yı dîn şınup feth oldu Yanıḳ	Kıt'a 3 beyit	Târîh	---/----/ ---	

45b	Necātī	Dağı çevre peşimān olmaduñ mı Be hey kāfir müselmān olmaduñ mı	Ġurūr itme cihānuñ ‘izzetine <i>Necātī</i> düşde sultān olmaduñ mı	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .--	
45b	---	Ne deñlü sa’y iderseñ her murāda Naşīb olmaz muḳadderden ziyāde	-	Matla		.---/.---/ .--	
45b	---	Bu sözüñ ister iseñ nüksesini Oḳu “naḥnu ḳasemnā” āyetini	-	Matla		..--/..--/ ..-	
45b	Hāşimī	Ehrimenler[-i]le ḳoşma ey [ki] sultān-ı zamān Ḥātem-i la’lūñ nezāketle öperler nāgehān	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.-	
45b	---	Ebr-i sefīde girdi şanurlar meh-i nevi İrdi yarı (...) yine destār-ı ḳallevī	-	Matla		--./-.-/ .---/-.-	
45b	---	Göze göstermez idüm ‘āleme aḡyār degül Ey gönül n’eyleyin yār baña yār degül	-	Matla		..--/..--/ ..--/..-	
45b	---	Gideli sevdā-yı zülfüñle sevād-ı şāma dek Aḡlayuban fīkr-i ḥālūñle ḳara aḡşāma dek	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.-	
45b	---	Bī-sutūn-ı ‘aşḳa şūret virmez idi Kūhken Olmasa Şīrīn eger naḳşına māyil Ḥüsrev’[ūñ]	-	Müfred		-.--/-.--/ -.--/-.-	

46a	Ġazalī Birāder	Ma‘rifet güllerini hüveydā kıl Yine dil bülbülünü gūyā kıl Tūtī-i cāna göster āyīne Anı bu şuret-ile gūyā kıl Cehlden kurtarup ‘ulūm-ıla Gönlüñi mürde iken ihyā kıl Yāre haşr eyleyüp tevellā gibi Cümle ağyārdan teberrā kıl Tālībe olur aḥretde ḥicāb Cümlesin bārī terk-i dünyā kıl Olma efsürde pür-ḥarāret olup Āteş-i ‘aşk-ıla yanup yakıl Cūşa gel derd-ile ḥurūş eyle Ḳatre iken özüñi deryā kıl Gözüñi yumup iki ‘ālemde Bir nazar kendüñi temāşā kıl Mest olup bāde-i maḥabbetle Cānı medhūş ‘aqlı şeydā kıl Olup esrār-ı ‘aşkla ḥayrān Eyle rindāne ‘ālemi seyrān	Zerreye şayma mihr-i raḥşānı Ḳatrece görme baḥr-i ‘ummānı Şusuz ol Hızr elinden eyleme nūş Şunsa minnetle āb-ı ḥayvānı Ḳavs-i meh gibi olsa çarḥ üzre Alma il süfresinde ‘izz-i nānı Mūr gibi ‘uluvv-i himmetle Ḥānuña da‘vet it Süleymān’ı Virme dil kimseye dil Züleyḥā-veş Olsa ḥüsn-ile Yūsuf-ı şānī Kendü yaḡuñla ḳavrılup dāyım Şem‘-veş ṭab‘uñ eyle nūrānı Tā ki ref‘ ola dīde-i cāndan Perde olup ḥicāb-ı zulmānī Göresin sen seni ne cevhersin Ḳandadır ya bu cevherüñ kânı Göz göre ḳalma bezm-i ḡafletde Ḳo şarāb-ı ḡurūr-ı sekrānı Olup esrār-ı ‘aşkla [ḥayrān Eyle rindāne ‘ālemi seyrān]	Tercî-i Bend 5 Bend	..-/.-./ ..-	
46b	Ḳārcı-zāde	Şi‘ār-ı der-i cihānī gerekse ey dil-i zār Şafā-yı şoḥbet-i ḥayr-ı cihānda eyle ḳarār	Geñez-nihād u civānāndur bu şīve baña Livāṭa itmege ḥod çokdan itdüm istiḡfār	Gazel 10 beyit	.-./.../ .-./..-	Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta bir şair bulunmamaktadır.

47a	Emrī	Varaḡ-ı sebzini her berg-i dirahṭuñ el-ān Mühre-i jāle ile kıldı mücellā devrān	Her ḥazān yaprağı bir levḥa-i (...) Emrī (...) anı sebḡ ele kamu pīr ü civān	Kaside 30 beyit	Bahariy ye	..-/.--/ ..-/.--	Bu “Mahlas” beyti Dîvân’ da bulunmamaktadır.
47b	Şabāyī	Le’ime her kerem merg-i sitemdür Ḥaḡ güzār olmaz Şeb-i deycūrī meh-tāb itse nūrāni nehār olmaz Zemīn-i (...) sa’y biriyle lāle-zār olmaz Degüldür sehl kār-i ‘ahd herkes müjde-kār olmaz (...) ‘ahd-ı düşmen ber-ḡarār olmaz Cühūd īmāna gelmez merd-i mülḥid tevbe-kār olmaz Vefā gelmez şehā bī-gāneden aḡyār yār olmaz	Mezīd itdūñ Ebū Şīrvān-ı ‘ādilden vefā resmin Getürdūñ luṭf-ıla mecmū’-ı ‘ālemden cefā resmin ‘Aliyyū’l- cūdsın Ḥātemden artırdūñ şehā resmin Ne mümkün Muştafā ol ḥazrete ıṣḡa se[nā resmin] Hemān irgür ‘ubūdiyyet maḡāmına du‘ā res[min] Dimişler ḡaḡ Şabāyī -y-ile bu dem bī-vefā resmin Vefā gelmez şehā bī-gāneden aḡyār yār olmaz	Müseb ba 6 Bend		.../.../ .../...	
48a	Fiḡānī	Şeh-i nücūm ki āheng-i rezm idüp şeb-i tār Ḳılā’-i ṭārem-i mīnāyı kıldı yine ḥişār	Baş<ın> egmeye şu ki emrūñe ḥāme-veş dāyım Dili kesile döküp yaş olup siyeh-ruḥsār	Kaside 13 beyit		.-./.../ .-./..-	
48a	Fiḡānī	Bir şubḡ kim felek tutuḡ[ın]dan ‘arūs-vār Oldı hezār cilve ile mihr āşīkār	Gelsün hemīşe baḡtuñ ‘arūsı kenāruña Olsun ḡarīm-i ḥürmetüñe [perde-dār-vār]	Kaside 22 beyit		--./-.// .-./-.-	

48b	Kemāl Pāṣā-zāde	Güş-ı murğ-ı dile gökden gelür āvāz-ı hurūs Öziñi eyleme tezyîn mişāl-i tāvus Deyr-i ‘ālemde nedür diñle şadā-yı nākūs Vaḳtidür na‘ralaruñ añla nedür tabl-ıla kūs Ḳanı Key-ḥüsrev [ü] Dārā ḳanı yā Keykāvūs	Er iseñ pīre-zen-i dehre ineñ aldanma Şüretā naḳş görüp anı civāndur şanma Āteş-i ḥīlesine key şaḳın anuñ yanma Pīr-i dünyā yüzüñe güldüğine aldanma Ki olupdur o ‘acūze nice dāmāda ‘arūs	Tahmis 5 bend		..--/..--/ ..--/..--	Enderûnlu Kilârî Hâkî’nin gazelini tahmis. Bu tahmis Dîvân’da bulunmamaktadır.
49a	Cinānî	Ḳadûñ naḥlinde yir yok ḥalḳa bālālanmadan ḡayrı Ḳanı bûy-ı vefā ḥaṭṭuñda ra‘nālanmadan ḡayrı Ne luṭf itdûñ ‘aceb ‘uşşāḳa zībālanmadan ḡayrı Ne ḥāşıl işigüñde baña şeydālanmadan ḡayrı Ne mihr itdûñ bize ey māh ḡarrālanmadan ḡayrı Güzeller şāhı neñ gördük temāşālanmadan ḡayrı	Dil-i maḥzūnımı vaşluñla şād itdûñ mi bir lāḥza ‘Aceb ol nā-murādı ber-murād itdûñ mi bir lāḥza Şeh-i ḥüsn olalı hīç ‘adl ü dād itdûñ mi bir lāḥza Cinānî ḳuluñı luṭfuñla yād itdûñ mi bir lāḥza Ne mihr [itdûñ bize ey māh ḡarrālanmadan] ḡayrı Güzeller şāhı neñ [gördük temāşālanmadan] ḡayrı	Müsed des 5 bend		.---/.---/ .---/.---	

49b	---	Görinmez n’oldı bir kaç gündür ol hırşîd-i rahşānum Bulınmaz oldu bir şeb encümünde māh-ı tābānum Açılmaz olduñ ey cān bāğınuñ gül-berg-i ḥandānı Şalınmak semtini terk itdūñ ey serv-i ḥirāmānum Seni ey naḥl-ı zībā görmeyelden bāğ-ı ‘ālemde Ṭağıldı sünbül-i zülfūñ gibi ‘aql-ı perīşānum Ḥelāl olsun ḥarāmī ğamzeñe kanum benüm şāhum Ḥarām olsun maḥabbet senden ayru baña sulṭānum Ne serve ser-fürü kılsam bu gülzār-ı maḥabbetde Efendim sevdigüm sulṭānum āşūb-ı dil ü cānum Ne çare n’eylesem n’idsem ne kılsam fūrkatā derdā Dirīğā ḥasretā ḥayfā meded feryād vāveylā	İlāhî kürs[i] vü ‘arş-ı ‘azīmü’ş-şān ḥaķı-y-içün Ser-ā-ser pāk-i sırr-ı zümre-i īmān ḥaķı-y-içün Ol iki ‘ālemūñ faḥri Resūlullāh içün olsun Anuñ şanında nāzil āyet-i Ḳur’ān ḥaķı-y-içün Ḥarīm-Ka‘be-i ‘ulyā vü Beytū’l-aķdesūñ ḥaķķı Sarāy-ı ḥuld-ı a‘lā ravza-i rızvān ḥaķı-y-içün Ḳıyāmet ‘arşasında ḥaşr olan ervāḥ içün olsun O dīvān içre yā Rab luṭf olan iḥsān ḥaķı-y-içün Senūñ luṭfuñ görüp ol gül gibi ḥandān içün olsun Celālūñ ḳorķusundan dīde-i giryān ḥaķı-y-içün Vücūd-ı ehl-i īmān-ıla yā Rab aña raḥmet kııl Şefā‘at şerbetinden ḳandır iḥsān ile şefķat kııl	Terkîb-i Bend 7 bend	.---/.---/ .---/.---	
-----	-----	--	--	--	------------------------------------	--

50b	Yahyā Fermāyed	Şāfi-dil olan mānend-i deryā Görür cihānı kendüde peydā Gözi açuqlar seyyāre gibi Seyrinde eyler ‘arş-ı temāşā Dünyāyı görür alçağdan alçağ ‘Arş-ı berīni a ‘lādan a ‘lā Ḥaḡ cānibinden olur muḥaḡḡaḡ ‘İ ‘lām-ı ‘ilm [ü] ta ‘līm-i taḡvā Tağa tağılur tağı vü bağı Tiği uzanur gün gibi zīrā ‘Ayn-ı ma ‘āşī kör olmayınca Bunuñ gibiler olmaz hüveydā Cumhūr-ı bāṭıl varmaz namāza Dīvān-ı Ḥaḡdur zīrā muşallā Merdūd-ı Ḥaḡḡı maḡşūd idinme Dünyāyı sevme “lā-ḡayre fihā” Menfūrum oldı ḡālī olanlar Cān u gönülden didüm hemānā “Eṡaḡfiru’ llāḡ tubtü ilā’ llāḡ [E]nḡeytü ḡalbi ‘a[n] mā-sivā’ llāḡ”	“El-‘ışḡu ḡālī ve’ş-şevḡu bālī El- Ḥaḡḡu ‘ālī a ‘le ‘l-e ‘ālī” ‘Ayn-ı ‘azīzūñ ḡible-nümādur Ey ehl-i ḡālūñ ferḡunde-fālī Ḳıl ḡametūñi serv-i muşallā Saña baş eḡsün Sidre nihālī Kendūñi itme Ḳārūn’a hem-tā ‘Aynuña alma māl ü menālī Ḳoynuña ḡoyma mānend-i ḡāle Şems ü ḡamerden ol bārī ḡālī El şunma herḡiz hem-çün şurāḡī Her cām-ı Cem’dür bir seg sıfālī Dil ḡülşeninde ḡār-ı belādur Bir şenḡiḡūñ kim ola zevālī Her ḡük-ḡüya pend itmek olmaz Güş-ı ḡumāra taḡma le’ālī Ehl-i sülūkuñ bāl ü peridür Bu yol [ki] ḡādī nūş[un ki] ‘ālī “Eṡaḡfiru’ llāḡ tubtü ilā’ llāḡ [E]nḡeytü ḡalbi ‘a[n] mā-sivā’ llāḡ”	Tercî-i Bend 5 bend	--/--/--		
51b	Bāḡī Efendī	Ḥüsñüñ ziyāsı pertev-i nūr-ı kıdem gibi Rüşen cemālūñ āyīnesi şubh-dem gibi	Kesr-i ‘adū [vü] feth-i memālik ‘ale’ d-devām Gürz-i girānı kelle-i düşmende zam gibi	Kaside 13 beyit	Medhiy ye	--./-./-/ .-./-.	

51b	Bākī Efendī	Cān virürdüm cevher-i cān istese cānān eger Bezī iderdüm yolına zī-kıymet olsa cān eger	Feyz-i envār-ı kef-i zer-baḥşı besdür ‘ āleme Akmaz olsa çeşme-i ḥurşīd-i nūr-efşān eger	Kaside 11 beyit	Arz-ı Hal	-.--/-.--/ -.--/-.--	
52a	Rūḥī-i Bağdādī	Yāsemendür ḥaddi ya gül ikiden ḥālī degül Zūlf-i şebbūdūr ya sünbül ikiden ḥālī degül	Va‘de-i luṭf eylemiş dün Rūḥī -i ‘uryāna çarḥ Yā ‘abādūr luṭfī yā çul ikiden ḥālī degül	Gazel 8 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.--	
52a	Ehemmi	Kūyuñ koyup cināna bugün ki adım adam Ey ḥūrī yarın ölmeye hergiz ādem ādem	Ayaḳda ger Ehemmi kalırsam firāḳla Başuma od urup elim-ile yaḳam yaḳam	Gazel 5 beyit			Ulaşabildiğimiz kaynaklarda bu mahlasta şair bulunmamaktadır.
52a	---	Hey ‘acebdür zamāne yārāna Ġāyet olsañ seni ider ġaybet	Rū-be-rū olıcaḳ nifāḳ-āmīz Nice yüzden o dem kıılır ‘izzet	Kıt’a 2 beyit		..--/-.--/ ..--	
52a	Fazlī	Dāne-i gendüm gibi derd-ile zerd oldı beñiz Murğ-ı dil şa[y]d itmede (?) dām-ı cihānda her beñiz	Ḥidmetünde ḥōr olmaḳ bir nefes layıḳ mıdır Ey efendim a begüm bī-çāre Fazlī bendeñiz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.--	
52b	Müslimī	(...) iki ḳavs-i müntehādūr ey kemān-ebrū Çekilmişdür aşılp iki ḥūnīn zihle hem-pehlū	Bunı şormaḳ benüm Müslim ḳatı ḥāṭır- nişānumdur Nihāl-i ergüvān u bāl-i (?) ‘ar‘ar serv-ḳad dil- cū	Gazel 5 beyit		.---/.---/ .---/.---	
52b	Müslimī	Ḳaşıñ ḳazā-yı ḥükm-i ḳaderden nişān virür Şaşıñ diyār-ı Çīn-i Ḥoten’den nişān virür	Vardır didi femiñi kimi kimi yok didi Müslim taşavvur ehline anca gümān virür	Gazel 5 beyit		--/-.--/ -.--/-.--	

52b	Sa‘dī-i Şīrāzī	Berg-i dīrahtān sebz der naẓar-ı hūşyār Her varakī defterīst ma‘rifet-i Kirdigār	-	Matla		---/---/ -.-	Beyit Farsçadır.
52b	---	Kaṭre-i āb-ı nisāt der şādef-i her nigār Dürr-i süḥan-gū şevet kudret-i Perverdigār	-	Matla		---/---/ ---/..-	Başlıkta “Nazîre” yazmaktadır. Beyit Farsçadır.
53a	Fenāyī	Öpülmekden kaçup dilber bi-ḥamdillāh şaklandı Ç.kün oḥşadı oḥşadı hele muḥkem t.şaklandı	Fenāyī derd-mend ki ṭabībim dest-gīr olduñ Senüñ arkañda bir pāre ol üftāde ayaklandı	Gazel 5 beyit		---/---/ ---/---	
53a	Şükrī	Bir kadem gitmeyüp bizümle o serv Sāye-veş her yaña raḳīb[i] sürür	Akçe bulunmasa yanında eger İki külçe gümüşi tutuvirür	Kıt’a 3 beyit		---/---/..-	
53a	---	Gerçi geñez mübtezel ammā dilir Toplu idi g.ti ilerlerdi pīr (?)	Ṭurmaz atar қо (...) bir bir G.ti zemīnī-i ḥarāb itdi kīr	Nazm 2 beyit		---/---/ -.-	
53a	---	Bir Frenkoğlu bu diye mīr-i mīrān olalı İtmez oldu ğāzīler devrinde hīç Buraklığı (?)	Belde-i Hāk’da muşallaṭ oldu devrinde iki Bir yaña ṭāgūt-ı ekber bir de Yūsuf kıtlığı	Kıt’a 2 beyit		---/---/ ---/..-	
53a	---	Dür olduğum ṭapuñdan aduñ şakınduğumdur Yohsa güzel efendi dīvāna doymak olmaz	Vaşluñ recā iderdüm sende o luṭf utulmaz Yāhū sizi efendi dīvāna doymak olmaz	Kıt’a 2 beyit		---/---/ ---/---	
53a	---	Meyi ayakda görüp hürmet-ile aldum ele Bir ḥarāmzāde imiş başuma çıkdı fi’l-ḥāl	-	Müfred		---/---/ ---/..-	
53a	---	Māyeñüz ğāyet-ile duhter-i rez şoḥbetine Sākiyā hū diyelüm şāyed ayağla gele	-	Müfred		---/---/ ---/..-	

53a	---	Gurre olma hüsñ-ile ey dilber-i şāhib-cemāl Zīrā vardur her kemālūñ āhiredde bir zevāl	Pāk-dāmān geçer ammā kime olsa taşılur Koculur kısmı degül geçinür ammā s.kilür	Mesne vi 2 beyit		-.--/-.--/ -.--/-.--	
53a	---	Beni zemm eyler-iseñ incinmem Al otağunda senūñ ‘ālem var	-	Müfred		-.--/-.--/ -.--	
53b	Hışārī	Leşker-i ezhār-ıla çün geldi şāh-ı nev-bahār Kişver-i gülzārdan cünd-i şitā itdi firār	‘Andelībūñ devlet ü iķbāl-i baht olsun müdām Sen sa‘ādet gülşeninde gül gibi ol şehriyār	Kaside 88 beyit	Sultān Bāyezid’e sunulan medhiye	-.--/-.--/ -.--/-.--	
55a	---	Yārime bir buse didüm didi (...) Yanına vardum didi bir dahı [girme] gülşene	-	Matla		-.--/-.--/ -.--/-.--	
55a	---	Şabra taşat kalmadı dergāh-ı ‘izzetden cüdā Nice bir baķa ırakdan dīde-i encüm-mişāl	-	Müfred		-.--/-.--/ -.--/-.--	

SONUÇ

Çalışmamızın konusu Ankara Milli Kütüphane, Eskişehir İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 26 Hk 1060/1 numarada Mecmû'a-i Eş'âr adıyla kayıtlı olan eserin transkripsiyonlu metni ve Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) göre tasnifidir.

İlk bölümde mecmuanın tanımı ve edebiyat tarihimizdeki yerine değinilmiş, sonrasında MESTAP ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ardından mecmuanın tanıtımı hakkında değerlendirmelerimiz ve eserin detaylı bilgilerine yer verilmiştir. Mecmuada yer alan şiir sayıları, şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, nazım biçimleri, aruz kalıpları gösterilmiştir.

İkinci bölüm olan “Metin” kısmında ise 109 farklı şair ve bu şairlere ait şiirler ile kim tarafından yazıldığı belli olmayan toplam 247 şiir yer almaktadır. 987 beyit, 254 bend ve 1 mısrası bulunmaktadır. Metnin bitiminde ise MESTAP tablosuna yer verilmiştir. Mecmuada yer alan şiirlerin, yayımlanan divanlarla karşılaştırılarak farklılıkları gösterilmiştir. Divanlarda yer almayan şiirler ve muhtelif beyitler dipnotlarda ve MESTAP Tablosunda belirtilmiştir.

Mecmuanın derleyicisi ve tertip tarihi ile ilgili bir kayıt bulunmazken içeriğindeki tarih manzumelerinden ve adları tespit edilen şairlerden dönem ile ilgili bazı tespitlerde bulunulmuştur. Murâdî mahlasını kullanan Sultân IV. Murâd'a ait bir gazel ve gazelinin Tab'î mahlaslı şair tarafından tahmis edilmiş olmasından hareketle, mecmuanın en geç XVII. yüzyılın ortalarına tarihlendiği çıkarımlarında bulunulmuştur. Mecmuanın içeriğinde ağırlıklı olarak XVI. yüzyıl şairleri mevcuttur. Mürettip mecmuasında her türlü konuya yer vermiştir. Müstehcen içerikli manzumeler ve Farsça şiirler de bulunmaktadır. Farsça şiirler transkribe edilerek anlamları dipnotlarda gösterilmiştir.

Şiir mecmualarını derleyen mürettipler, hem kendi dönemi hakkında hem de okuyucusunun hakkında bir takım ipuçları verir. Döneminin şiir anlayışı, sosyal yaşantısı vd. gibi birçok konu hakkında edebiyat ve kültür tarihimiz açısından bilgiler içerir. Dönemi veya ötesinde yer alan şairler, çağında veya çağından sonraki mecmualarda, -şimdilerde antoloji dediğimiz- defterlerde, hâlâ kendilerine yer bulabiliyorlarsa yaşayan şairlerdir.

Çalıştığımız eser nazire mecmuası olmamakla beraber mürettip sıklıkla nazirelere yer vermiştir. Mürettibin, tertip hususunda da genellikle aynı aruz kalıplarına sahip şiirlere ard arda yer verdiği görülmüştür. Ayrıca; divanlarında bulunmayan Sultân III. Murâd'ın 1 gazeli ve 1 muhammesi, Şeyhülislam Kemâl

Paşazâde'nin 1 tahmisi, Mânî'nin müseddesi, Bâkî'nin 1 matlaı, Zâtî'nin 1 kıt'ası ve 1 matlaı, Necâtî'nin 1 matlaı, Emrî ve Figânî'nin kasidelerinde divan ve divançelerinde olmayan muhtelif sayıdaki beyitleri ve Sultân IV. Murâd'a ait gazelin muhtelif sayıdaki beyitleri söz konusu mecmuada yer alması, mecmuanın kayda değer özellikleri arasında sayabiliriz.

Ulaşabildiğimiz kaynaklarda adlarını bulamadığımız “Beytî, Ehemmî, Karcî-zâde, Osmân, Su'ûdî ve Şücâ'î” gibi şairlerin bu mecmuada bulunması, mecmuanın önemini artırmaktadır.

Bu tez çalışmasının beni çok yönlü geliştirdiğine yürekten inanıyorum. Çoğu yerde hiçbir nokta kullanılmayan, özellikle derkenardakiler olmak üzere okunması çok müşkül ve yorucu bir hatla yazılan şiirlerin çözümü bizi çok fazla uğraştırmışsa da bu zorlu mesai, sadece Osmanlıca metin okuma noktasında değil sözcüklere anlam bütünlüğü açısından bakma, bolca lügat karıştırma hususlarında da ciddi kazanımlar edinmemi sağladı. Bu mecmuadaki onlarca farklı aruz kalıbıyla yazılmış şiirler sayesinde aruzla ilgili eksiklerimi önemli ölçüde telafi ettiğimi düşünüyorum. Aynı şekilde nazım şekilleri bilgilerini hem tazelemiş hem de bir laboratuvar ortamında çalışır gibi aynelyakin tatbik ederek pekiştirmiş oldum. İnceleme kısmında da değindiğim gibi bilinmeyen nazım şekilleri dahi karşıma çıktı. Şairlerin yaşadıkları yüzyılları araştırmak, edebiyat tarihi ve biyografi bilgilerimi zenginleştirdi. Doğrusu benim için çok zorlu, danışmanım için de tahammülfersâ olan bu süreci yaşamamın her konuda beni geliştirdiğini ifade etmek isterim.

KAYNAKÇA

A. METİN NEŞRİNDE KULLANILAN YAYIMLANMIŞ DİVANLAR

Âlî: Aksoyak, İ. Hakkı. *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2018.

Bâkî: Küçük, Sebahattin. *Bâkî Dîvânı*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2019.

Behiştî: Aydemir, Yaşar. *Vizeli Ramazan Behiştî Dîvânı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2018.

Cinânî: Okuyucu, Cihan. *Cinânî Hayatı Eserleri Dîvânının Tenkidli Metni*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1994.

Emrî: Saraç, Mehmet A. Yekta. *Emrî Dîvânı*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Kültür Eserleri.

Figânî: Karahan, Abdülkadir. *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1966.

Fuzûlî: Akyüz, Kenan, Sedit Yüksel, Müjgan Cunbur ve Suheyl Beken. *Fuzûlî Türkçe Divan*. Ankara: İş Bankası, Türk Tarih Kurumu, 1958.

Hayâlî: Tarlan, Ali Nihad. *Hayali Bey Divanı*. İstanbul Üniversitesi Yayınları__III36802.pdf, <https://mega.nz/file/umxzACrT#g7XR7lqjzxKp482gQh5EwNQnbWon8vTSr650W8jVOn0>, 1945.

Hayretî: Çavuşoğlu, Mehmed, ve M. Ali Tanyeri. *Hayreti Divan Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1981.

İshâk: Çavuşoğlu, Mehmed, ve M. Ali Tanyeri. *Üsküplü İshâk Çelebi Divan Tenkidli Basım*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi, 1989.

Mânî: Demirel, Şener. *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursa*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2017.

Muhibbî: Yavuz, Kemal, ve Orhan Yavuz. *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı. http://ekitap.yek.gov.tr/urun/muhibbi-divani--takim-2-cilt-_604.aspx, 2016.

Murâdî: Kırkkılıç, Ahmet. *Murâdî Dîvânı (İnceleme Tıpkıbasım)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2012.

Necâtî: Tarlan, Ali Nihad. *Necâtî Divanı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, http://courses.washington.edu/otap/archive/data/arch_txt/texts/a_necati1.html, 1963.

Nev'î: Tulum, Mertol, ve M. Ali Tanyeri. *Nev'î Divan Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1977.

Rahmî: Erdoğan, Mustafa. *Bursalı Rahmi ve Divanı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2017. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>

Rûhî: Ak, Coşkun. *Bağdatlı Rûhî Divânı Karşılaştırmalı Metin, Cilt II*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2001.

Selîmî: Kesik, Beyhan. *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*. Ankara: Vizyon Yayınevi, 2012.

Şem'î: Karavelioğlu, Murat Ali. *Şem'î Dîvânı İnceleme-Metin- Tıpkıbasım*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.

Ulvî: Çelik, Büşra, ve Muzaffer Kılıç. *Derzi-zâde 'Ulvî Dîvânı*. İstanbul: Dün Bugün Yarın, 2018.

Yahyâ: Çavuşoğlu, Mehmed. *Yahyâ Bey Divan Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1977.

Zâtî: Tarlan, Ali Nihad. *Zatî Divanı, C. I*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1967.

Tarlan, Ali Nihad. *Zâtî Divanı, C. II*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1970.

Çavuşoğlu, Mehmed, ve M. Ali Tanyeri. *Zâtî Divanı, C. III*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1987.

B. DİĞER KAYNAKLAR

Afyoncu, Erhan. “Sokollu Mehmed Paşa.” *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 37. 2009. s. 354-357. <https://islamansiklopedisi.org.tr/sokullu-mehmed-pasa>

Aksoyak, İ.Hakkı. *Ahmed Yesevî'nin Rumelili Bir Takipçisi Üsküplü Atâ Tuhfetü'l-Uşşak*. Ankara: Merkez Repro Basım Yayın Ltd. Şti, 2017.

Anhegger, Robert. *Ali Nihad Tarlan: Şiir Mecmualarında XVI. ve XVIII. Asır Divan Şiiri. Seri 1, Fasikül 1: Rahmi ve Fevri, VIII+110 s. - Fasikül 2: Ubeydi Aşki, Şem'i, İşreti*. 88 s. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No. 356, 1948. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157674>, 2012.

Atâ, Tayyâr-zâde Ahmet. *Târîh-i Atâ*, İstanbul, (1293). <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/pdf/F01302.pdf>

Ateş, Ahmed. “Metin Tenkidi Hakkında: Dâsitân-ı Tevârîh-i Mülûk-i Âl-i Osmân Münâsebetiyle”. *Türkiyat Mecmuası*, C. VII-VIII (1). (1940-42: 253-267).

Aydemir, Yaşar. “Metin Neşrinde Karşılaşılan Problemler ve Mecmuaların Rolü”, *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları*: Prof. Dr. İsmail Ünver Adına, S. 3. (2007): 122-137.

Aydemir, Yaşar. “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, *Bilgi* 19 Güz (2001b): 147-156. <http://bilgi.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3403-published.pdf>

Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2013.

Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2018.

Ece, Selami. “Metin Tamiri”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 51. (2014): 89-109. .

Ekinci, Ramazan. *Vekâyi ‘u’l- Fuzalâ Şeyhî’nin Şakâ’ik Zeyli Şeyhî Mehmed Efendi Cilt I*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2018. http://ekitap.yek.gov.tr/urun/vekayi%E2%80%98u%E2%80%99l-fuzala--takim-4- cilt_628.aspx

Erdoğan, Kenan. “Ateş Pahası Deyimi ve Sıra Dışı Bir Şair Garâmi Üzerine”, *Millî Folklor Dergisi*, S. 64. (2004): 104.

Gıynaş, Kamil Ali. “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmaları Bibliyografyası”. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, S. 25. (2011): 245-260. sefad.selcuk.edu.tr/sefad/article/view/97/91

İpekten, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Ankara: Dergâh, 2019

İsen, Mustafa. *Latîfî Tezkiresi*. Ankara: Akçağ, 1999.

Kaplan, Yunus. “Mecmualardan Hareketle Bir Dîvânçe Teşkil Denemesi: Edirneli Misâlî (Hasan Çelebi) ve Dîvânçesi,” *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 2. (2020): 149. <https://dergipark.org.tr/tr/download/issue-full-file/55596>

Kartal, Ahmet, ve Mehmet Mahur Tulum. *Türk Dünyasının Ulu Çınarı Mertol Tulum Kitabı, Kültür Yayınları-4*. İstanbul: Sivrihisar Belediyesi, 2017.

Kesik, Beyhan. “Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II”, *Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/13 Fall. 2013: 337-350. Ankara-Turkey.

https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=16954

Kesik, Beyhan, ve Özer Şenödeyici. *Aruz Teori ve Uygulama*. İstanbul: Kesit, 2015.

Kırlı, Mutlu, Serpil. “Şiir Mecmualarının önemi ve Milli Kütüphane’de 26 HK 1060 Arşiv Numarası ile Kayıtlı Şiir Mecmuasının Tanıtımı”. ICOESS 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Muğla. (2019): 856-871.

Köksal, Mehmet Fatih. “*Edirneli Nazmî Mecma ‘u’n-Nezâ’ir (İnceleme-Metin).*” Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017.

Köksal, Mehmet Fatih. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*. İstanbul: Kesit, 2017.

Köksal, Mehmet Fatih. “Metin Neşrinde Aparat Birliğine Doğru: Öneriler.”, *Journal of Turkish Studies*. V. 45 (Desember 2016), Symposium in Honor of Prof. Dr. Günay Kut Transcribing Manuscripts Into Critical Analysis, Harvard University. 2017: 147-165.

Köksal, Mehmet Fatih. “Metin Tenkidi Usulü Açısından İbn-i Kemâl Divanı.” *Bercesta: Aylık Kültür, Sanat, Edebiyat Dergisi*, S. 39. 2005: 9-14.

Kurnaz, Cemal. *Ahmet Talat Onay Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Kurgan Edebiyat Berikan, 2019.

Kurnaz, Cemal, ve Halil Çeltik. *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*. Ankara: Kurgan Edebiyat Berikan, 2013.

Kurnaz, Cemal, ve Halil Çeltik. “Şairlerin Gözüyle Mecmua.” *Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter*. (2013). <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933110.pdf>

Kut, Günay. “Mecmualar.” *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.6. İstanbul: Dergah, 1986.

Levend, Ağâh Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1984.

Sarıççek, Ramazan. *Taşlıcalı Yahyâ Bey Gencîne-i Râz (İnceleme-Metin-Dizin)*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2015.

Solmaz, Süleyman. *Ahdî ve Gülşen-i Şu‘arâ’sı (İnceleme-Metin)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsenisuarapdf.pdf?0>

Süngü, Zeynep. “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Yeni Çalışmalar Bibliyografyası ve MESTAP,” *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S: 25. 2020: 917-1056.

Tarlan, Ali Nihad. *Fuzûlî Divanı Şerhi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985.

Tarlan, Ali Nihad. “Eski Mecmualar Arasında,” *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. I, İstanbul. (1946-47: 122-123).

Tietze, Andreas. “ XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili (Âgehi Kasidesi ve Tahmisleri).” *Türkiyat Mecmuası*, Cilt 9. 2010. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/172688>

Uzun, Mustafa İsmet. “Mecmua,” *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 28. 2003: 265-268. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>

Ünver, İsmail. “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, S. XI. 1993: 51-90.

Üstüner, Kaplan. “Milli Kütüphanede Bulunan 06 Mil YZ A 1793 Numaralı Şiir Mecmuası Üzerine”. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 12, S: 3 Eylül, Beşeri Bilimler Sayısı. 2014: 213-214.

Vural, Emre. “17. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuasında Açmazdan Redifli Nazire Matlaları.” *Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Kongresi*. 2014: 155-160.

Yavuz, Kemal. “Türk Şiirinde Nazire”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 10. 2013: 359-424. http://devdergisi.com/Makaleler/1438896474_20%20Kemal%20Yavuz.pdf

Yılmazer, Ziya. “Murad İv.” *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 31. 2006: 177-183. <https://islamansiklopedisi.org.tr/murad-iv>

Yüksel, Mehmet. “Süleymaniye Kütüphanesi 34 SÜ Tarlan 80/5 Numaralı Şiir Mecmuası (129B-203A).” Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi SBE: Elazığ, 2018.

C. İNTERNET KAYNAKLARI

<http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3403-published.pdf>

<http://teis.yesevi.edu.tr/arama>

<https://www.millifolklor.com/Yayin/64>

<https://ganjoor.net/shahnematollah/ghazalshv/sh474/>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157674>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/T%C3%A2h%C3%A2-suresi/2443/95-104-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Had%C3%AEd-suresi/5076/1-6-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/K%C3%A2f-suresi/4646/16-35-ayet-tefsiri>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kaf-u-nun>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/sure/68-kalem-suresi>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Y%C3%A2s%C3%AEn-suresi/3718/13-32-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/%C3%82li%20%C4%B0mr%C3%A2n-suresi/385/92-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Y%C3%A2s%C3%AEn-suresi/3718/13-32-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Hicr/64 En'âm/146 Yûsuf/82 Neml/49>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/162/155-157-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/%C4%B0n%C5%9Fir%C3%A2h-suresi/6095/5-8-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Saf-suresi/5173/10-14-ayet-tefsiri>

<https://kuran.diyamet.gov.tr /tefsir/sure/43-zuhruf-suresi>

<https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/Nis%C3%A2-suresi/607/114-ayet-tefsiri>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/es-sebul-mesani>

https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=16954

<https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933110.pdf>

<http://sefad.selcuk.edu.tr/sefad/article/view/97/91>

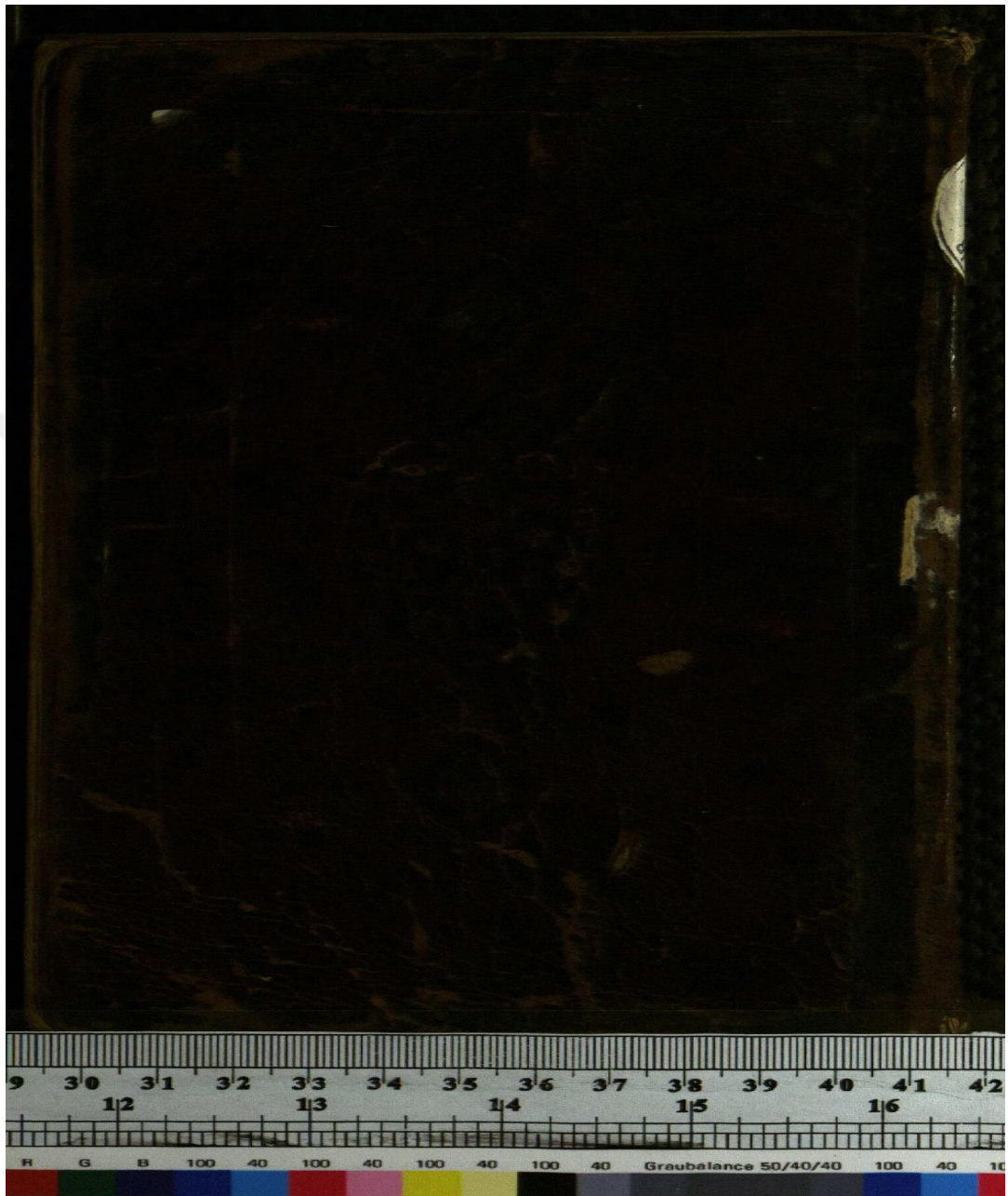
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>

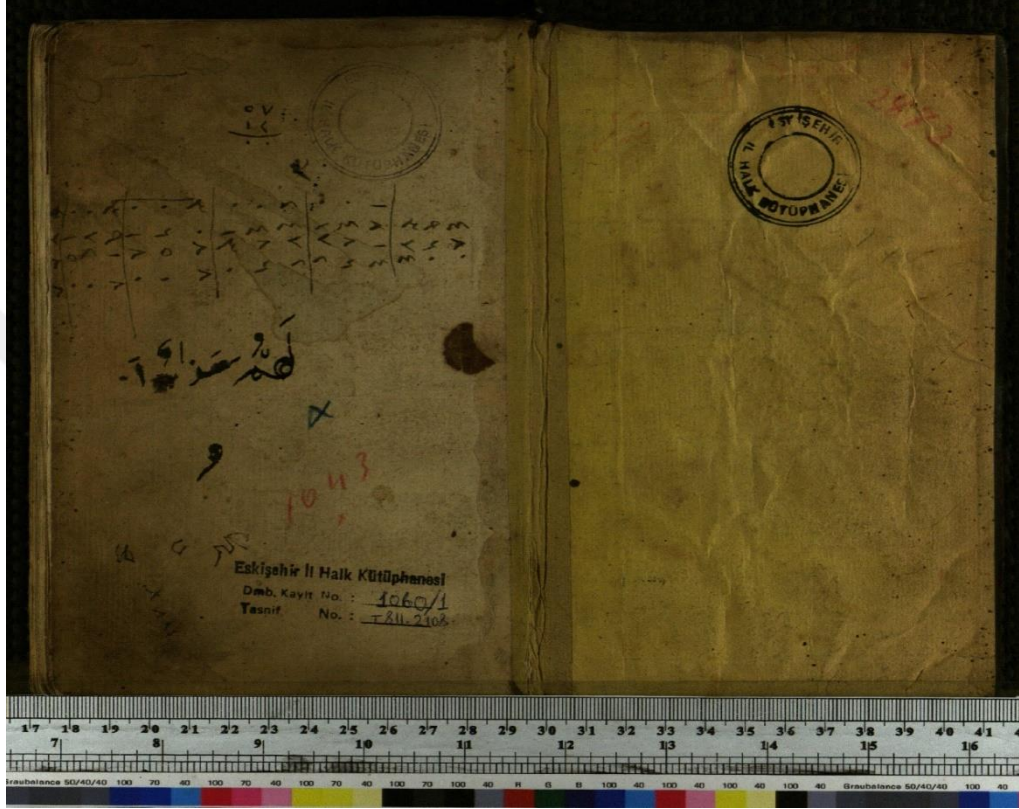
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>,
[E.T.25.06.2020].

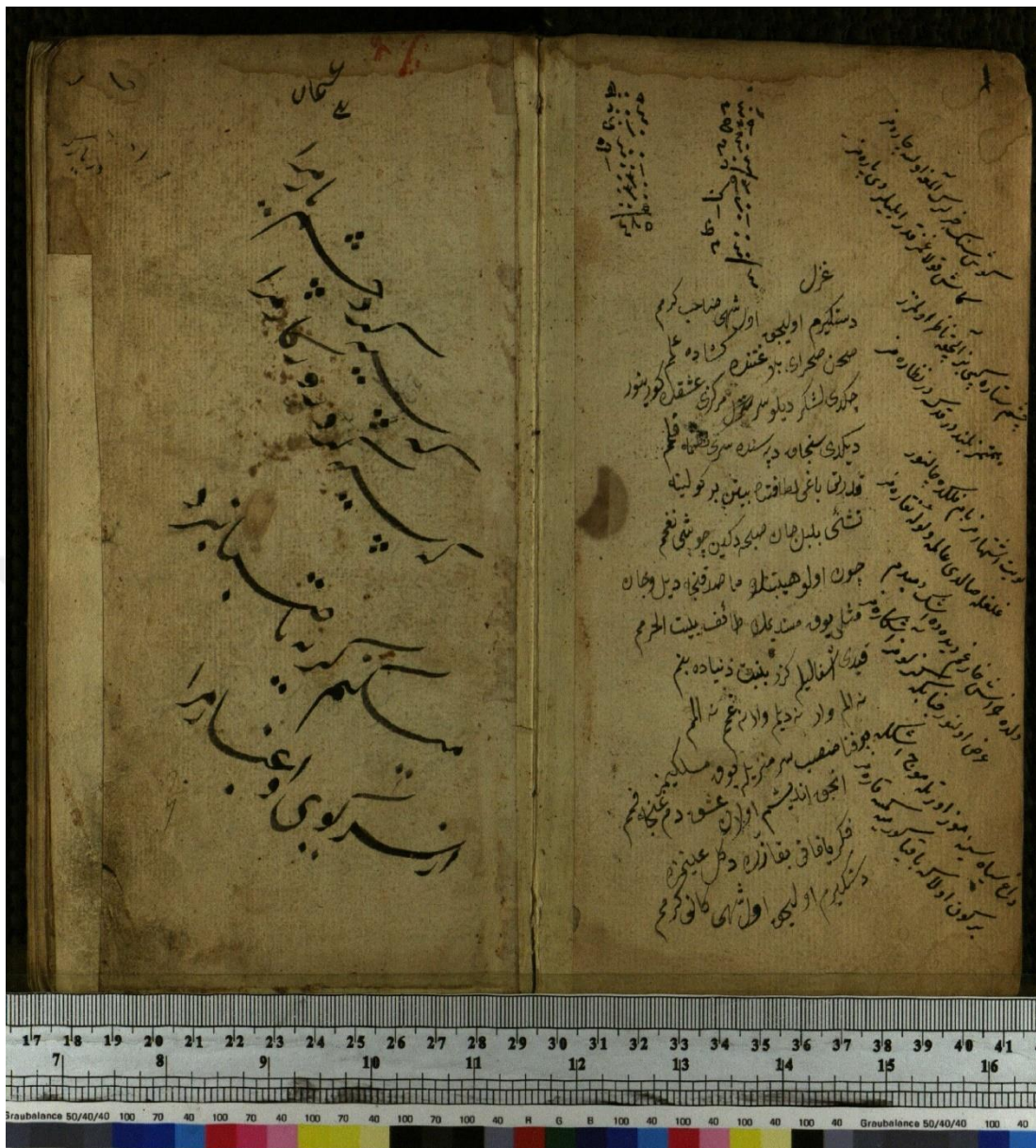
<https://turuz.com/book/title/Fuzuli+Divani-Kenan+Akyuz-Sedit+Yuksel-Mujqan+Cumbur-Suheyl+Beken-1958-588s>

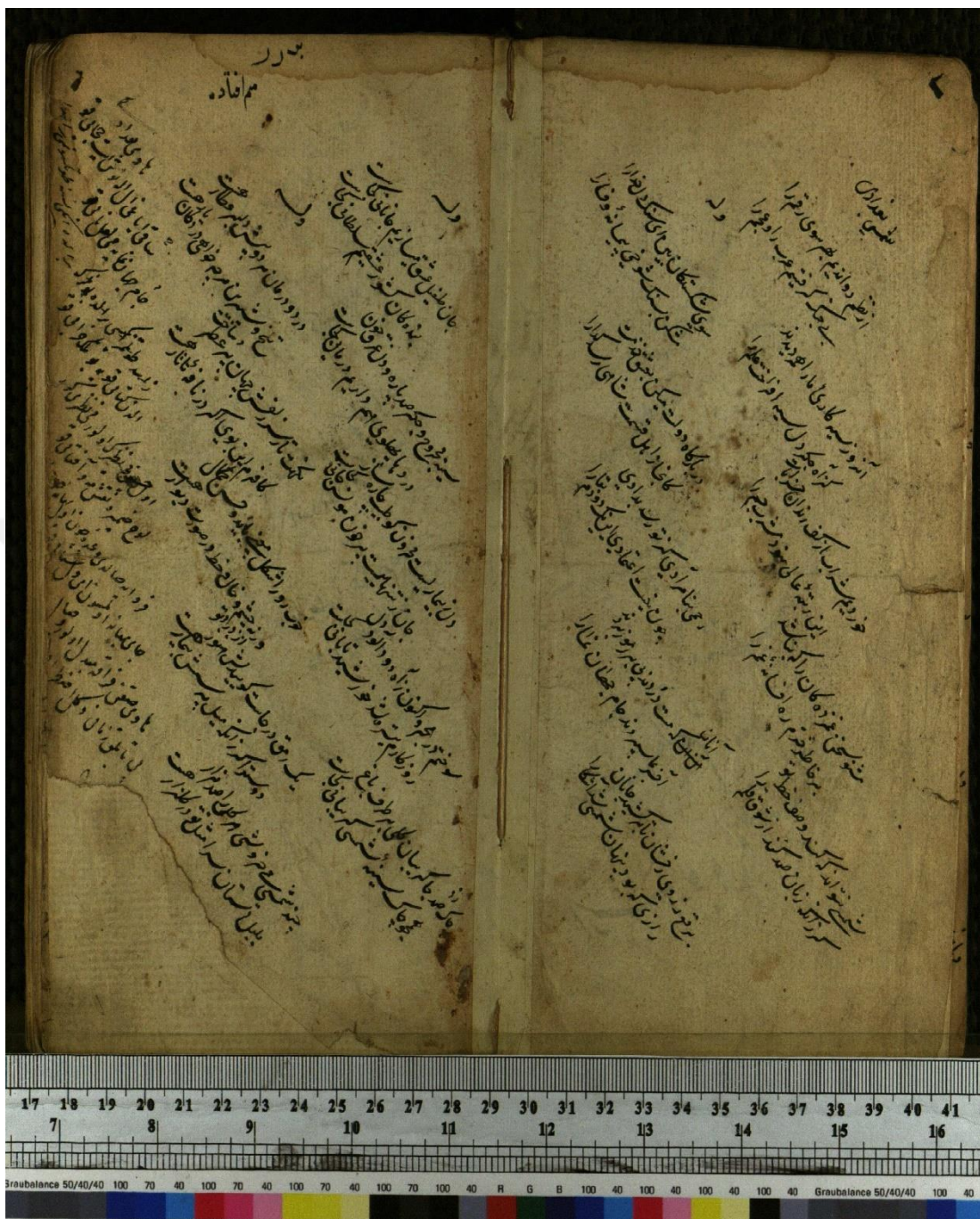
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55755,divan-ve-sehr-engiz-i-bursapdf.pdf>

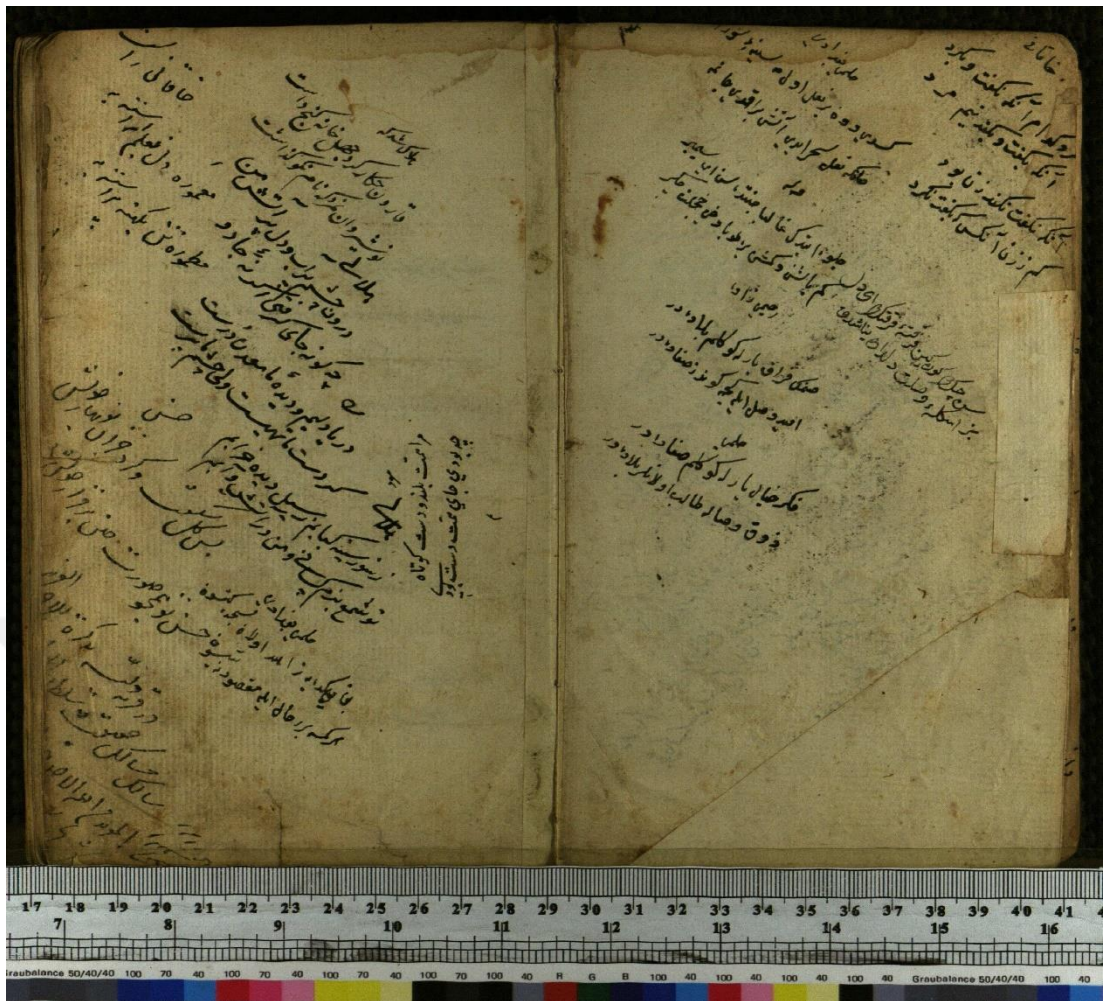


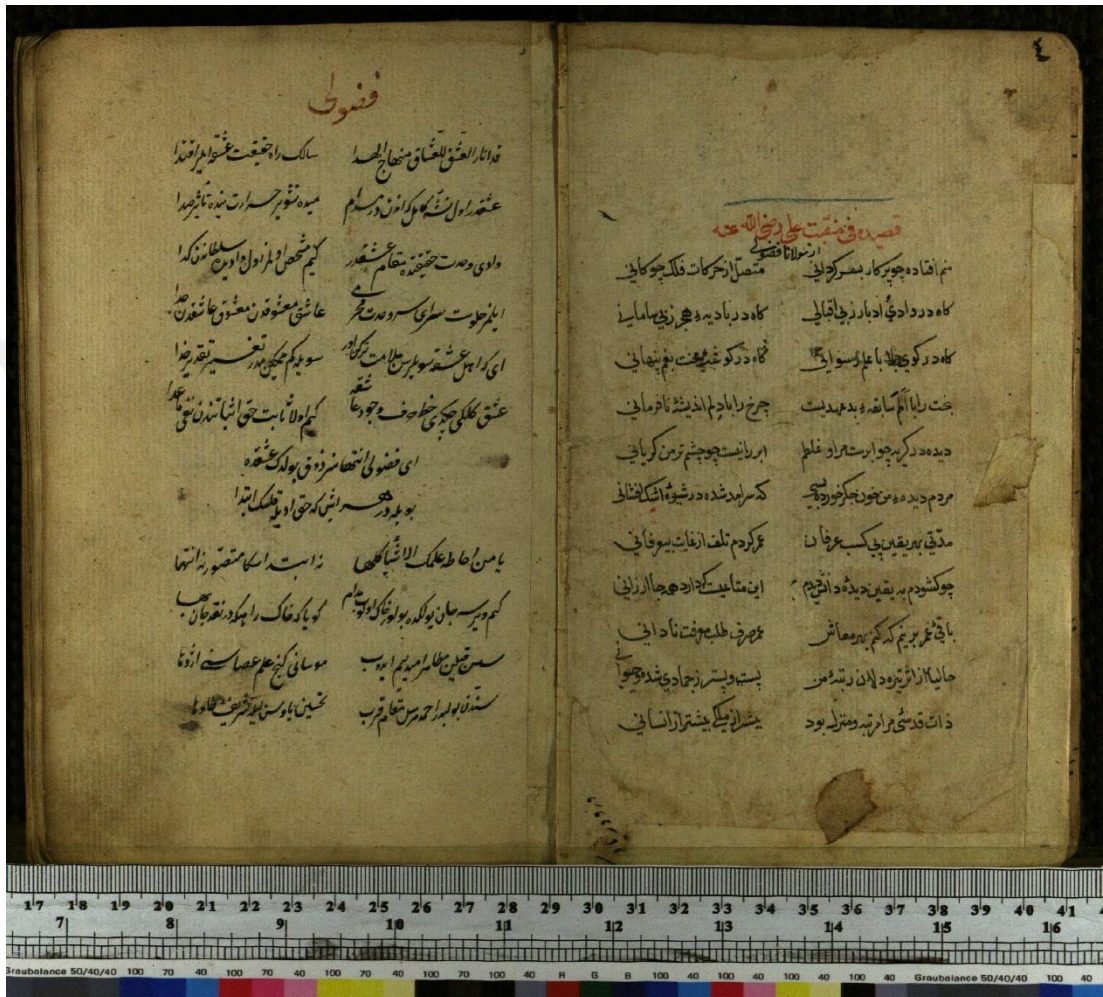












بمقدوره نشان نشو شکست غم و الم
بوسه نشو شکست غم و الم
بومردی هر که چرخان سازد
هن من درین قدسیه روح است

یار باری قدس فاضلی اسیر
اول پیروی بودم که در دنیا است

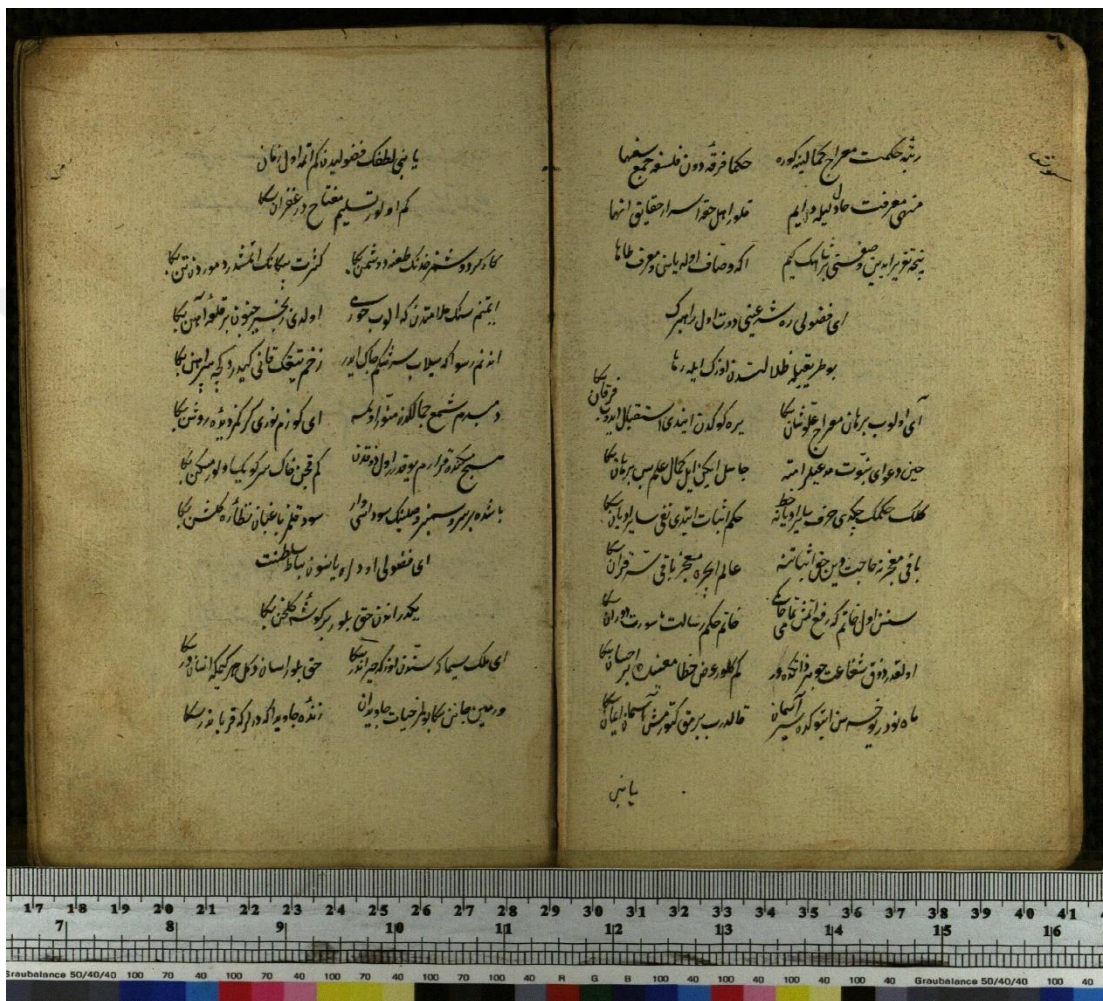
یار باری لطیفی است در دنیا
کسریه اول طریقی که در دنیا
قطع الم که نشان از دنیا
ایضا از آتش نارکت است
بزیلین نام است قدس اعتبار
کم در هر شریعت اول مقتدا
یونان در عین کائنات
اعمال کرده و در عالم کس
خوش خطاده مظهر دارا
لطیفی در بهشت عفو عطا
من بزم ملک کنس ملک
سبح الم و یزد مهر که در کائنات
اول در کائنات اول در کائنات
حاشا که سندن او در کائنات
جس بلا در فاضلی صفت اسیر

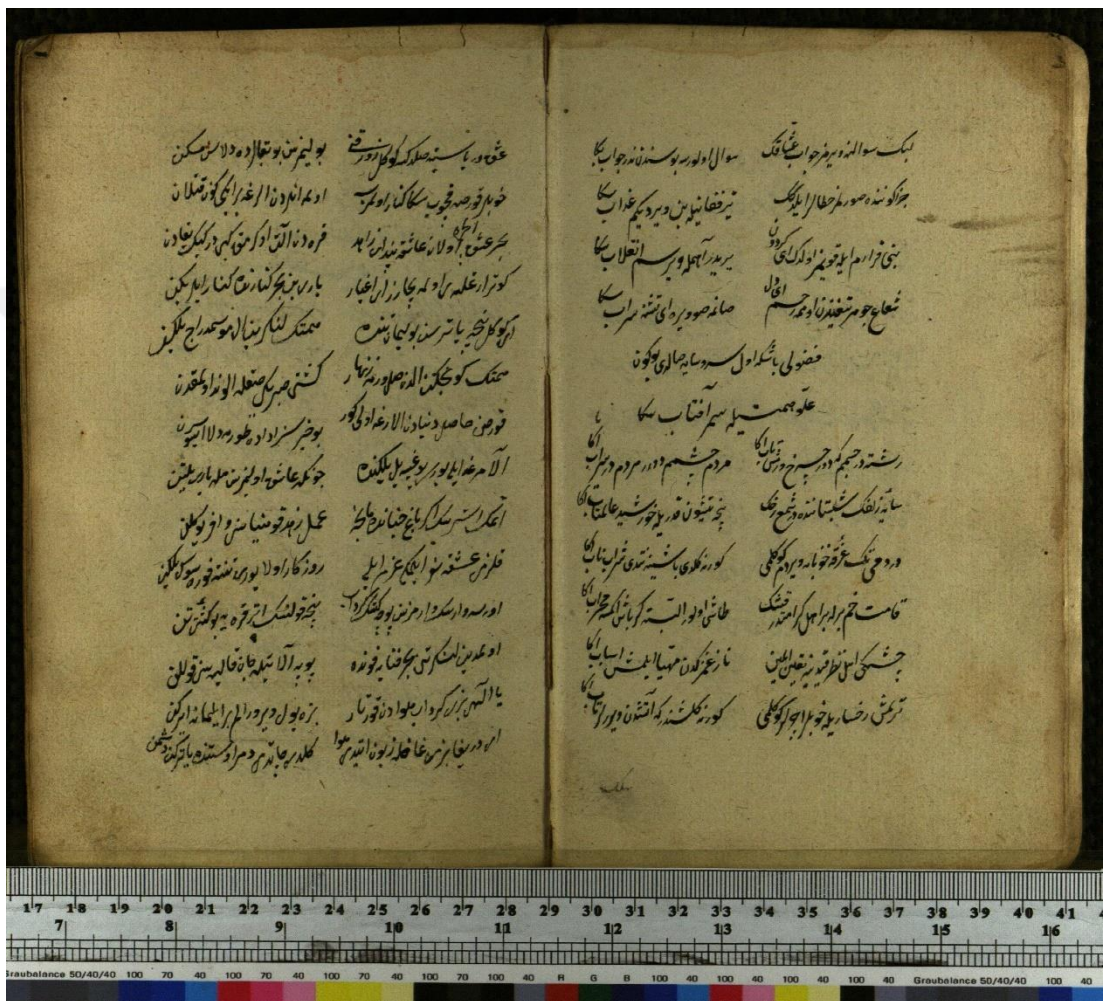
یار باری است ایلم برقی نیا

نرمی ذاتک نماز اول نماز با
بنا چنانکه امواج به تو نیا
بندوبست عالم نشا پیغمبر بود که
و من بود و امواج به تو نیا
کمال قدرتی که حکمت عالم نشا
غبار به دن آیت کتی نیا
و ما دم حکم لایعزت عالم نشا
انچون که در نظام الم کس نیا
کسی بطریق اینک سبک سبک
کسی حکمت مظهر بر دن سبک
چنانکه نیا نیا اسرار عالم نشا
قدس حکمت کس نیا نیا

نشان شفق که در اول عالم
فصلی تیسره و طبعه که در عالم

از قدرت من ملک الهی است
ملا العالم نور او سوره الهی
چندی بر کن کس نیا نیا
اولی قوا و یزد که در دنیا
اولی باز از حب نیا نیا
که در کس نیا نیا نیا



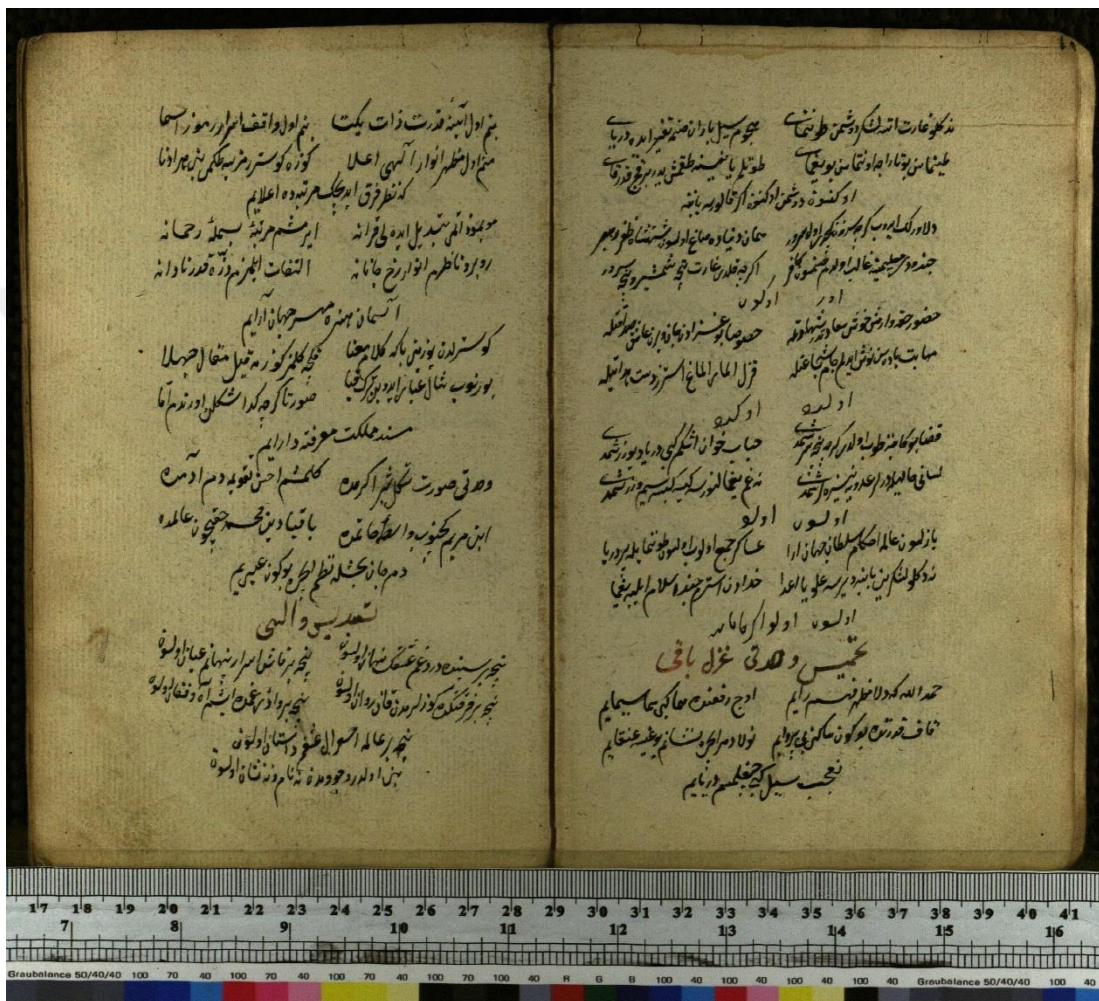


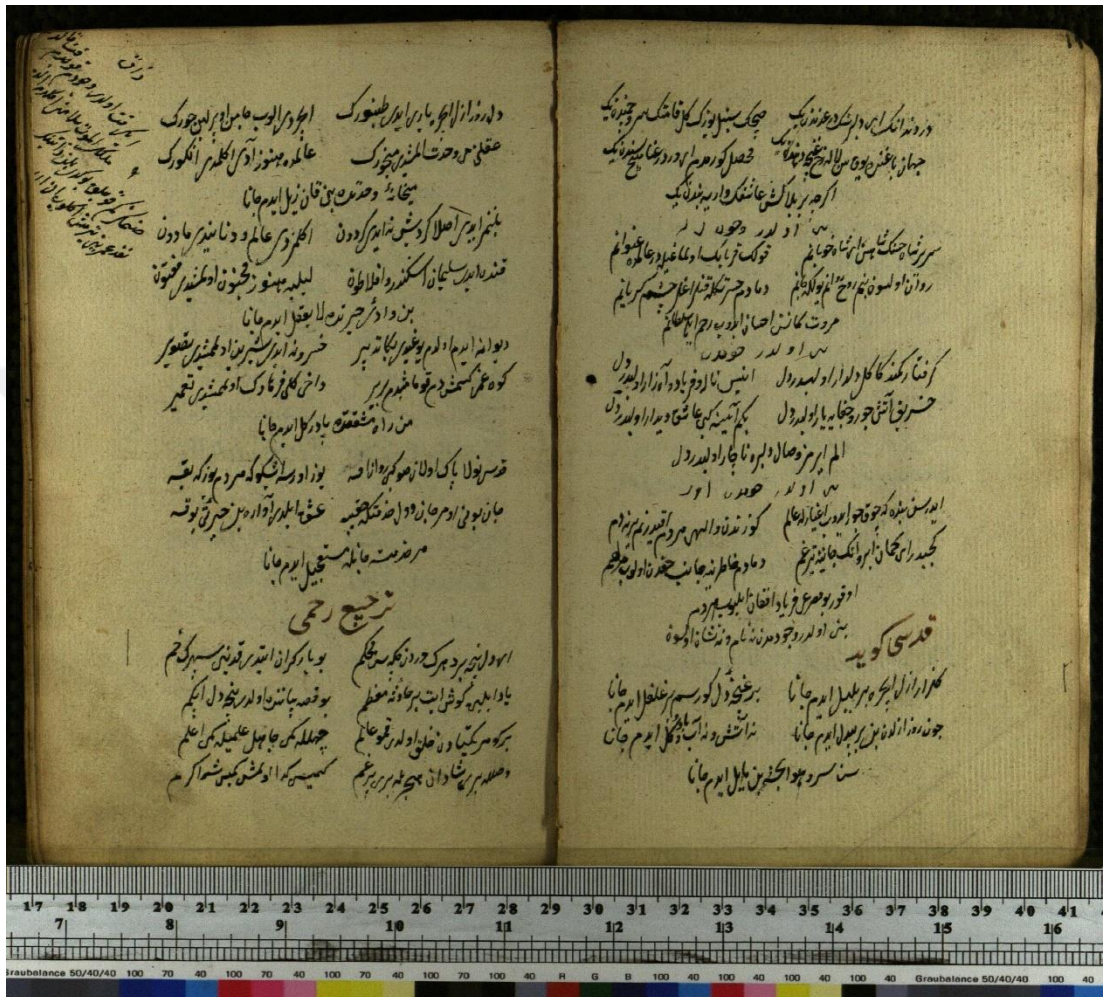
اوله در با تو هم قدر از قیاس در دوک
ساعت و در چرخ اگر کسی صبر است
کلمات در دایره حقیقت احکام
چو معنادار نشاند که این راه است

نظریه

بکلام در با حقیقت اوله نمودن
حسرتی نوح علی که اول تو چون
قبله در دو کمر اسب با دست تو رفت
باشکوه را بفرستید به سینه در چرخ
بریزن میکی با حبس تو به سینه در چرخ
صنکده را به سینه اوله در چرخ
چند سینه سره نمود در چرخ را بر شل
باد با می گوید به سینه در چرخ
قد نه طقد را با سینه در چرخ
بکلام تو چرخ غایب بود تو چرخ
الدوب با سینه در چرخ
ماه التو تامل به سینه در چرخ
بروز در صانع با سینه در چرخ
صومله را بکلام تو چرخ
کوکلی که از دور ایستاد به سینه
بکلام تو چرخ را از دست تو چرخ

دو چشم با سینه از دور بکلام تو چرخ
الدر او کسوفی بر چرخ تو چرخ
بوجو کسیت بر باره و سینه اوله در چرخ
چرخه با سینه کو سینه در چرخ
اوله اوله در چرخ اوله در چرخ
الدر غایب تو سینه در چرخ
دانشک چرخ جهان تو کو کسیت اوله در چرخ
بکلام تو چرخ اوله در چرخ
دبیم از دور تو چرخ اوله در چرخ
بزرگ اوله در چرخ اوله در چرخ
بزرگ اوله در چرخ اوله در چرخ
اصل چرخ تو چرخ اوله در چرخ
عزمت به با سینه کسیت اوله در چرخ
اس در دور تو چرخ اوله در چرخ
صد سینه علی
علی با سینه در چرخ اوله در چرخ
تو چرخ با سینه در چرخ اوله در چرخ
اوله در چرخ اوله در چرخ





در روزگار این دین و دنیا و آخرت یک
جهان باغی است و چون در این باغ یک
اگر بر یک شاخه نشاندند و ازین شاخه یک
سر شاخه کشیدند پس این شاخه را میگویند
روان و از آن شاخه که میگویند
مروت همان شاخه را میگویند که باقی
کند از شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
خسرو نشانی است و از آن شاخه که
المی از شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
ایستادن شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
کجی از شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
ادب و تواضع از شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
قدسی گویند
نور از آن شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
چون نور از آن شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که
سرسر و چون نور از آن شاخه که کمال دارد و از آن شاخه که

دل در از این دین و دنیا و آخرت یک
عقلی است و در این دین و دنیا و آخرت یک
بنیاد بر این دین و دنیا و آخرت یک
قدس بر این دین و دنیا و آخرت یک
دوای این دین و دنیا و آخرت یک
کوه بر این دین و دنیا و آخرت یک
من از این دین و دنیا و آخرت یک
قدس بر این دین و دنیا و آخرت یک
ما از این دین و دنیا و آخرت یک
مردم بر این دین و دنیا و آخرت یک
ترجیح ریحی
ایستادن بر این دین و دنیا و آخرت یک
یاد بر این دین و دنیا و آخرت یک
بر کوه بر این دین و دنیا و آخرت یک
و حله بر این دین و دنیا و آخرت یک

هر دو ملک کاره بنیاد امرتنگ آباد
جمله منصب اهل بیکه از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

عادی هر دینک فقیه لشکر
عیش و عشرت از نادانان
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

خاطر اهل نظر از غلبه
بانه نه غلبه اهل نظر
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

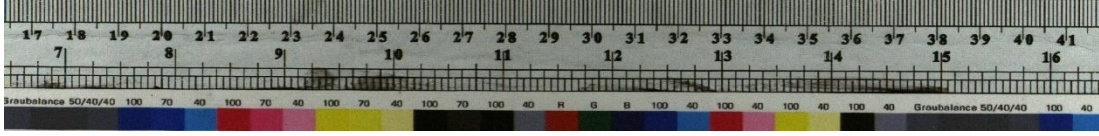
جهان غلبه پس بیکه
ابود و قسرت که در آن روز
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

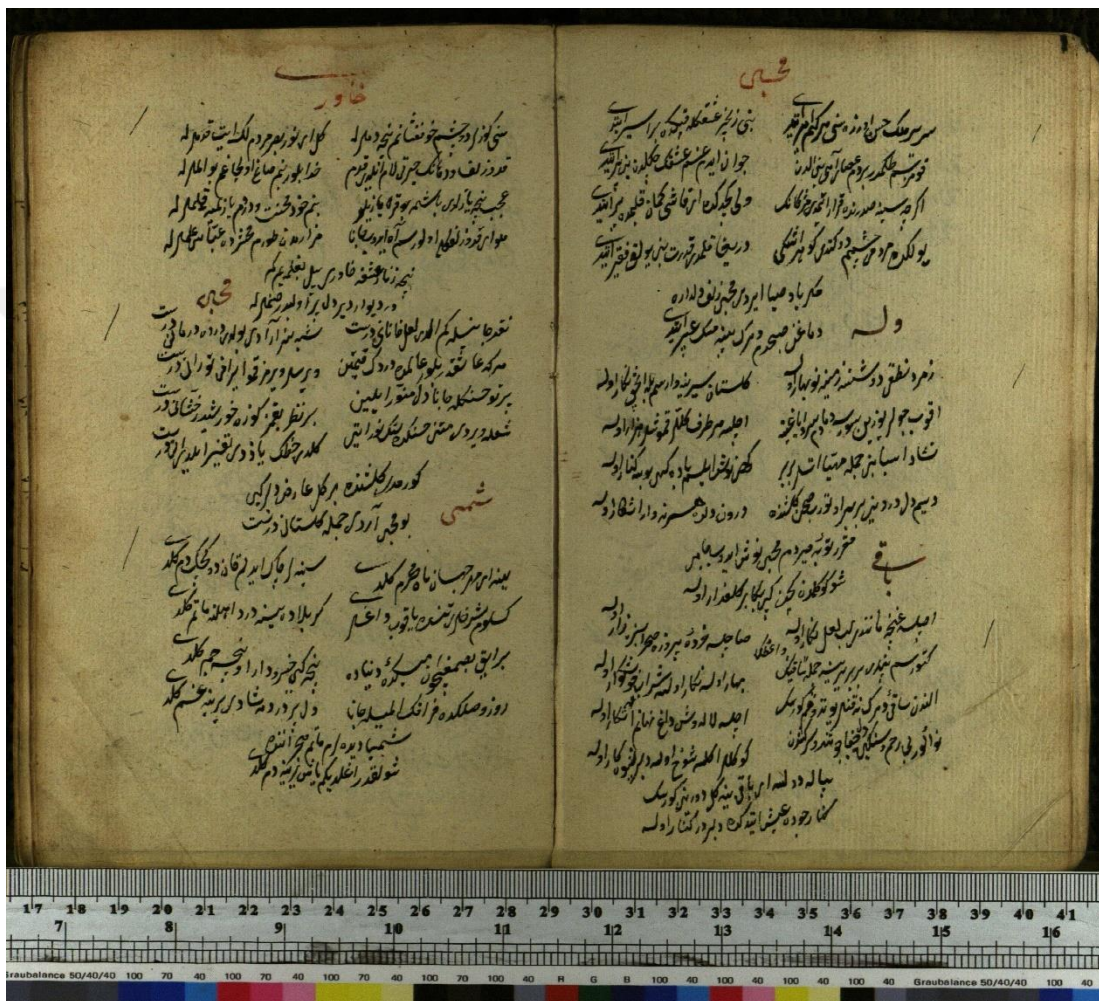
در شهر جنت قضا سیاه بود
صنایع و صنایع از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

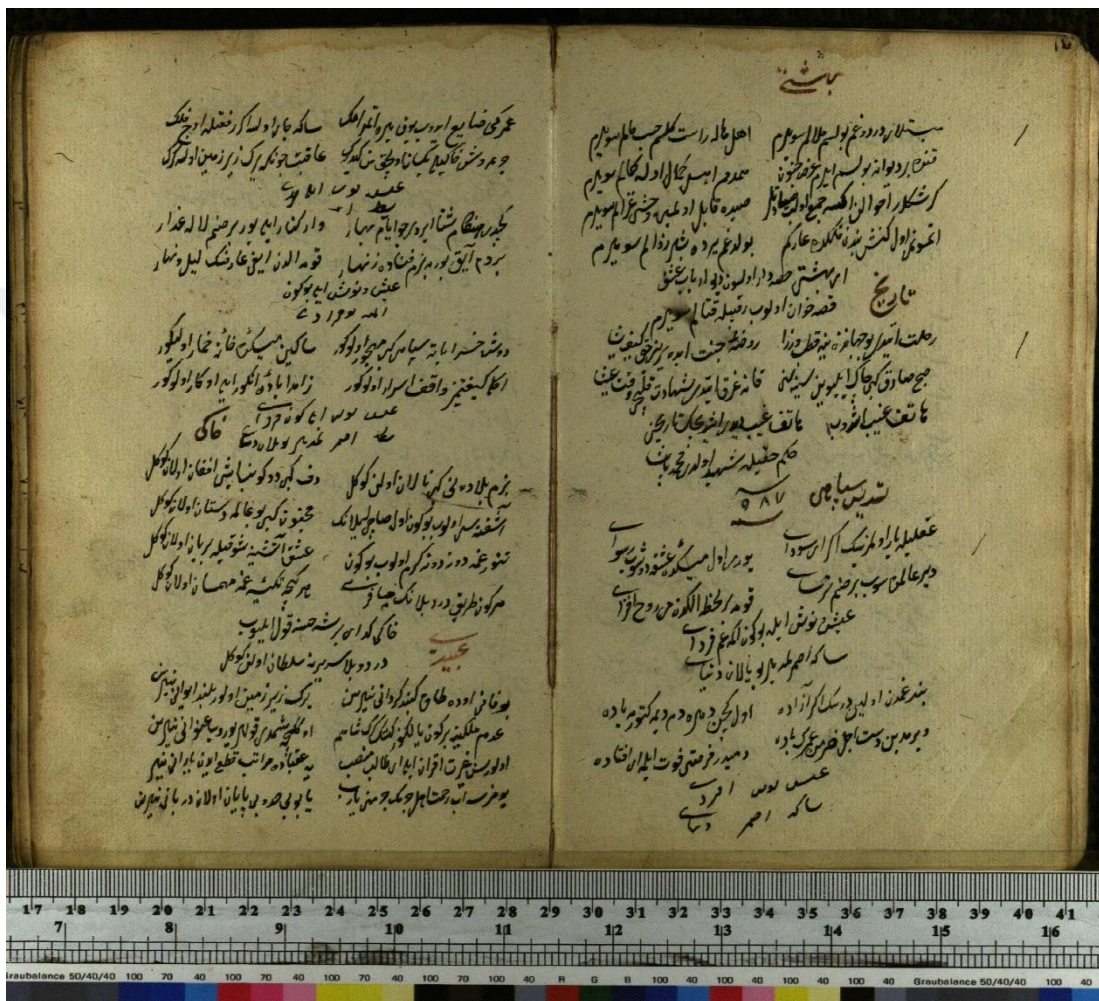
جهان را از جنت از او بود
شوق کونان از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

خداوند از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

کلیه قریه از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود
که در آن روز که از او بود

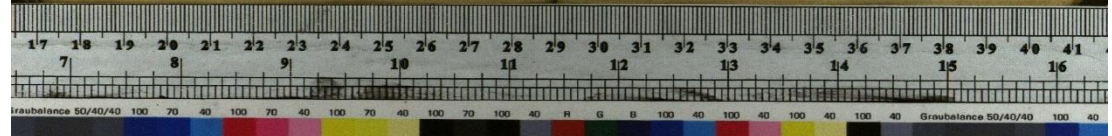


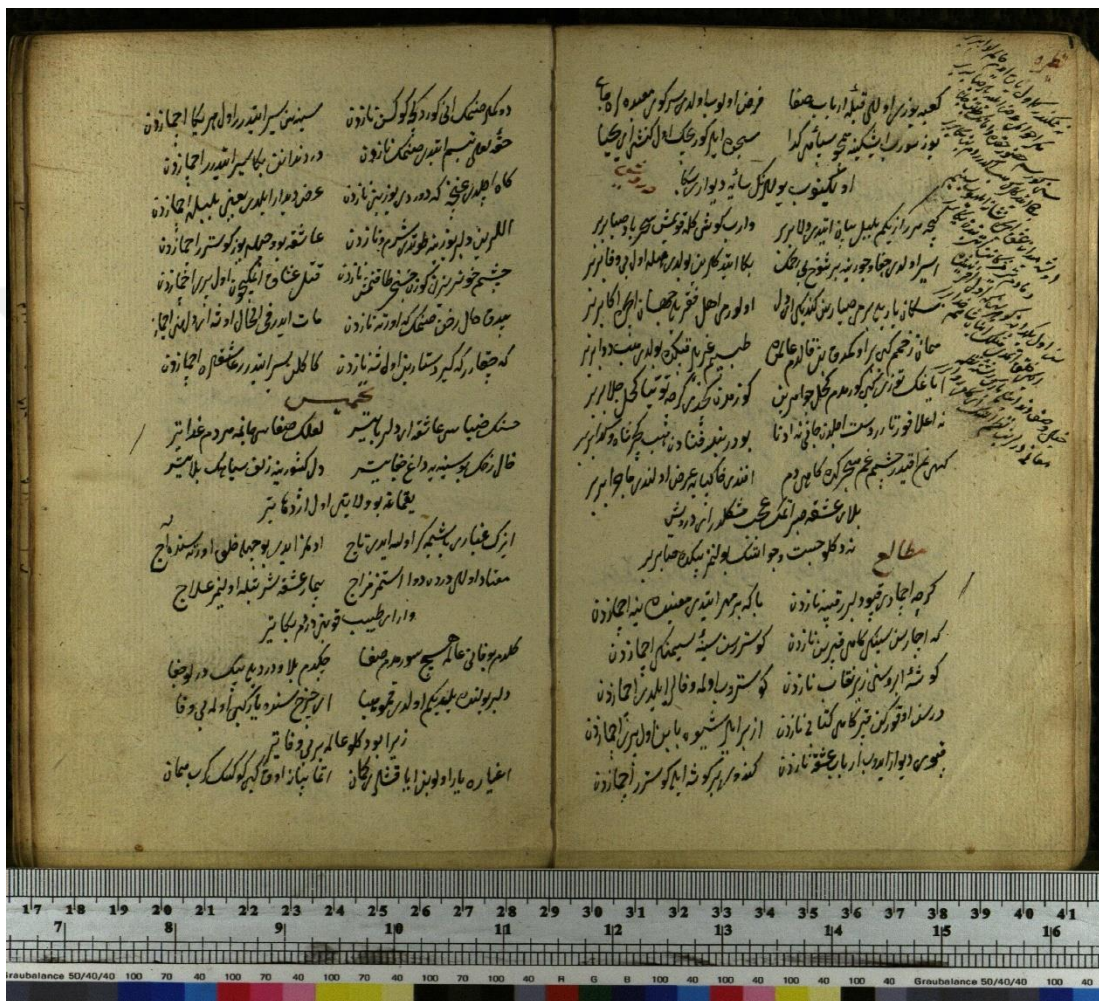


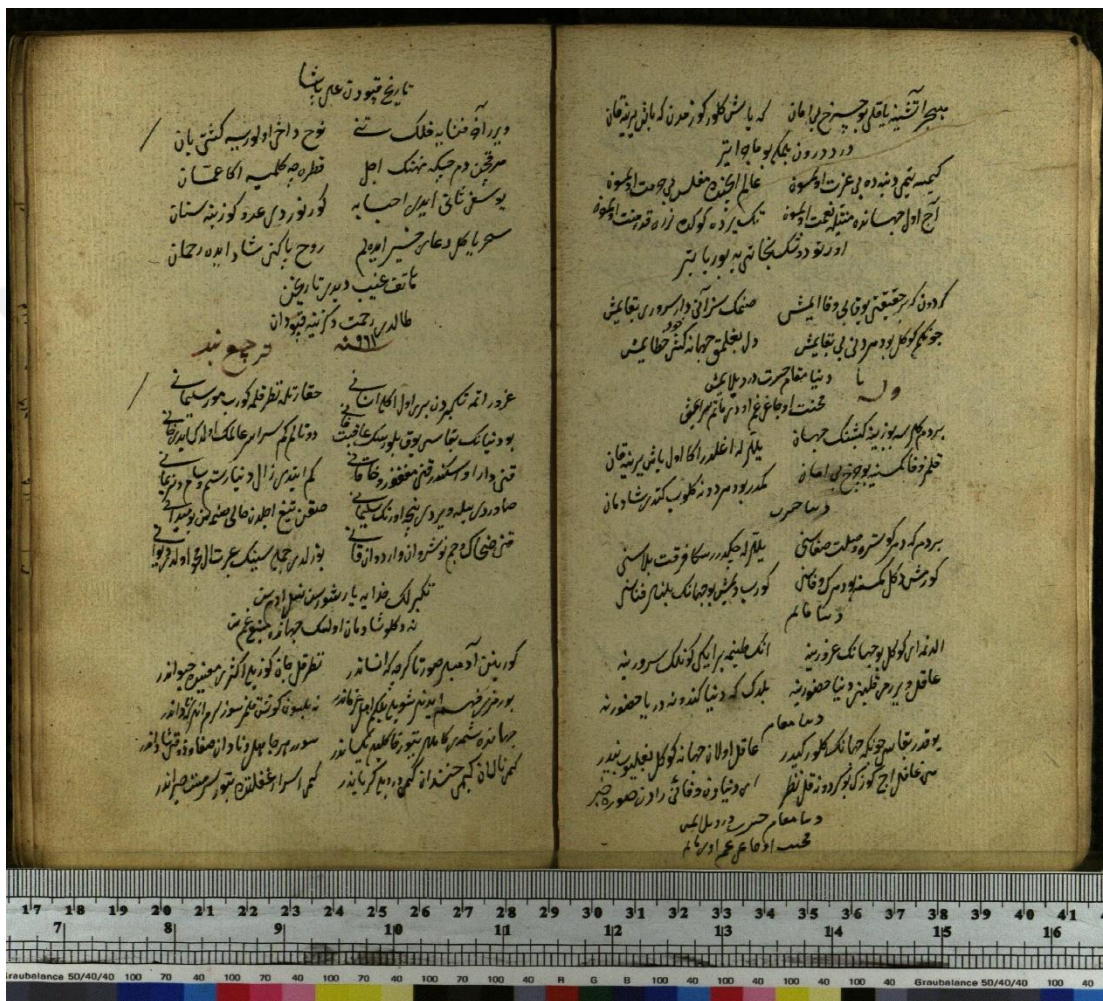


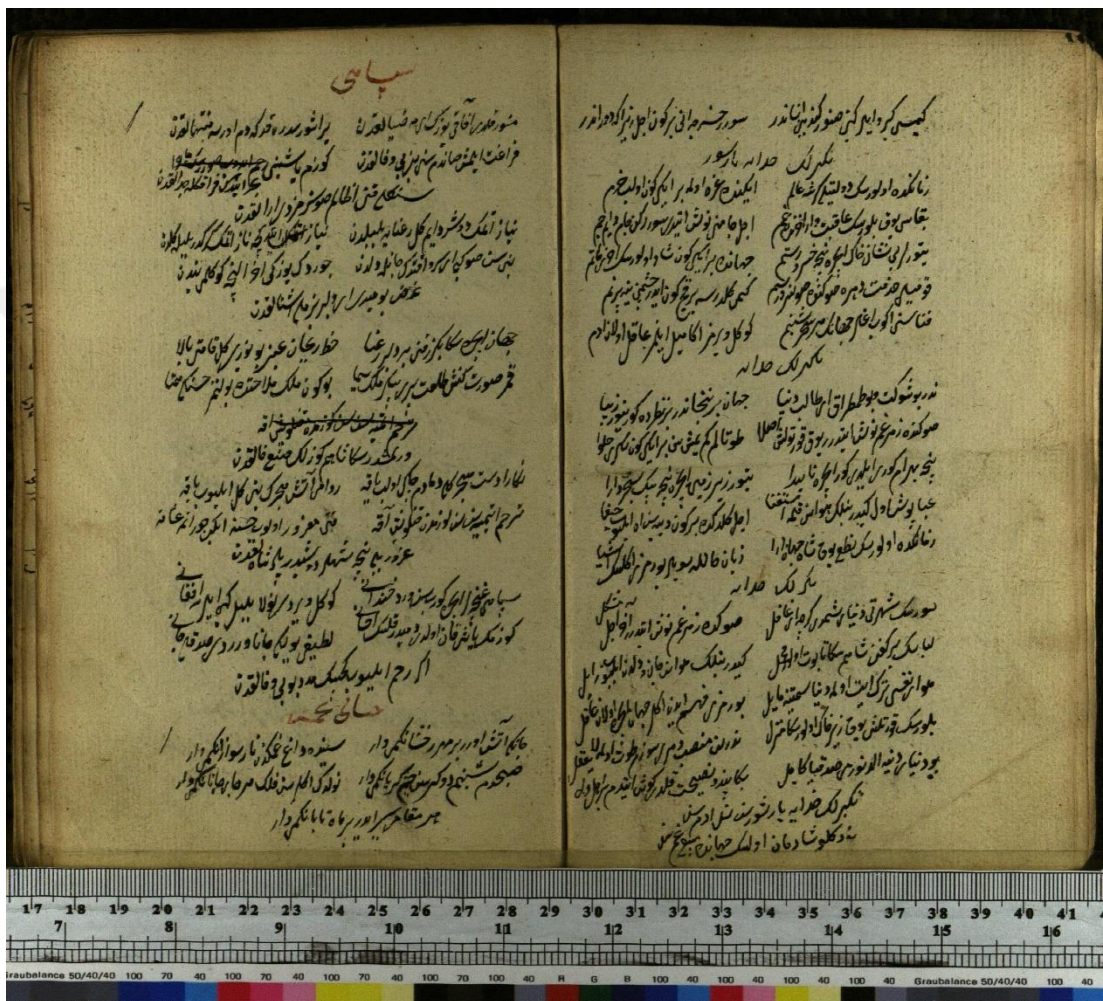
عیدر خانه منور و جبهت معجوره
ولی او که پور و منور از آری نین
فیض
چنان می نماید روح باکی بر طاعتش که
صفتش معجزه او است و دنیا را لایق
سیسم عدل و او است که از نیت و توبه
سکون
مورسین فایده را به جهان پاک می نماید
که از هر چه ما چنان می کشد و در
چنان می کشد و در آن از هر چه می کشد
چیز مردم را که می کشد و در آن
بنا بر وجهی که در آن می کشد
عمر و حسن چنان می کشد که از هر
خیالی
چیز و دنیا عین سرسبز و در آن می کشد
که نشسته و در آن می کشد
معنا پیدا می کند که در آن می کشد
نزد آن که در آن می کشد
و به یک که در آن می کشد
با الهی که در آن می کشد
چنان می کشد که در آن می کشد

دله
ترا که در آن می کشد
بگذرد و در آن می کشد
غیر فغان و در آن می کشد
احکام سوزان و در آن می کشد
که در آن می کشد
ارضا می کشد که در آن می کشد
با قدر و در آن می کشد
سرفه و در آن می کشد
و در آن می کشد
بلکه در آن می کشد
اینکه در آن می کشد
باقی در آن می کشد
در آن می کشد که در آن می کشد
عمر و در آن می کشد
شبهه و در آن می کشد
بحر و در آن می کشد
با در آن می کشد
ما را در آن می کشد









اسم کنی او را فاکانه و هر که از او
 زینت آید کنی که نامش از خود
 بویحه نامش طره کرد و نامش دار
 کل کل خنسن به افغانی و نصیب
 در ده مردند که در ایامه از طبیب
 خانه رسیده و کشتی و در ده نامش دار
 مرد با حبیب الله کنی زیاده عین دیم
 بود با زار کنی و در خانه دیم
 از حبیب الله کنی زیاده عین دیم
 بود با زار کنی و در خانه دیم
 از حبیب الله کنی زیاده عین دیم
 بود با زار کنی و در خانه دیم

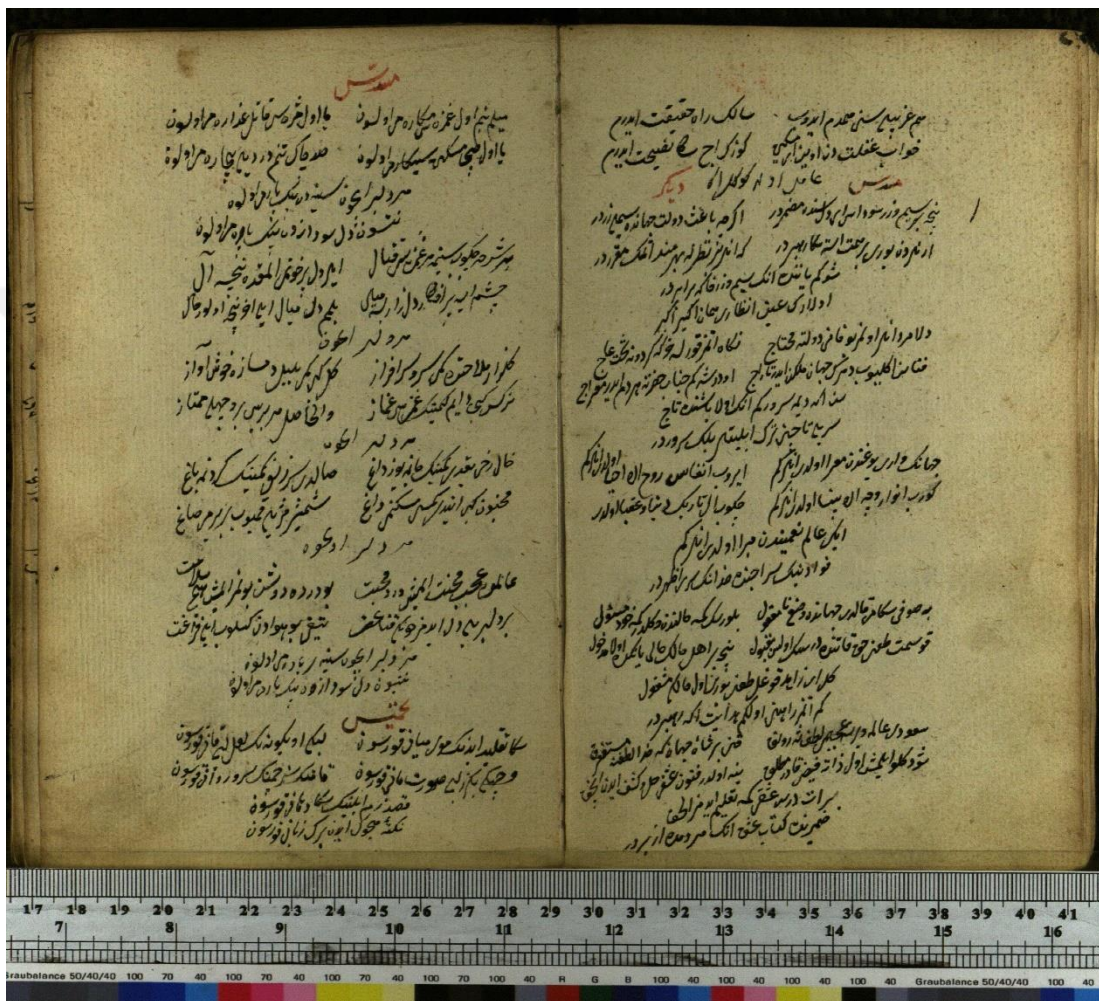
ديارمکن و دوشمکه که کشاده کل
 جودخانه من در بار کوه کاشانه کل
 بوجه تیرکانه لایه دکل عدل
 کشیده کل لایه دکل بود در مشعل
 کور اول
 رحانه
 داور دره اول المکن بخور من کل
 طعن الله حاجتی التکراره کل
 که احترام ابرو غلغله ازده کل
 دوران خورشید من سنه تیاره
 اری
 اول کور
 ابر دل هو از غلغله التکراره کل
 عینک ساس صود ابر اعتبار تو
 قدیر بود و کاهج ابر ابر تو
 دور از جو بود کوه کوه عیار تو
 کوه کوه زانیه اول کور لایه دکل
 کوه کوه زانیه اول کور لایه دکل

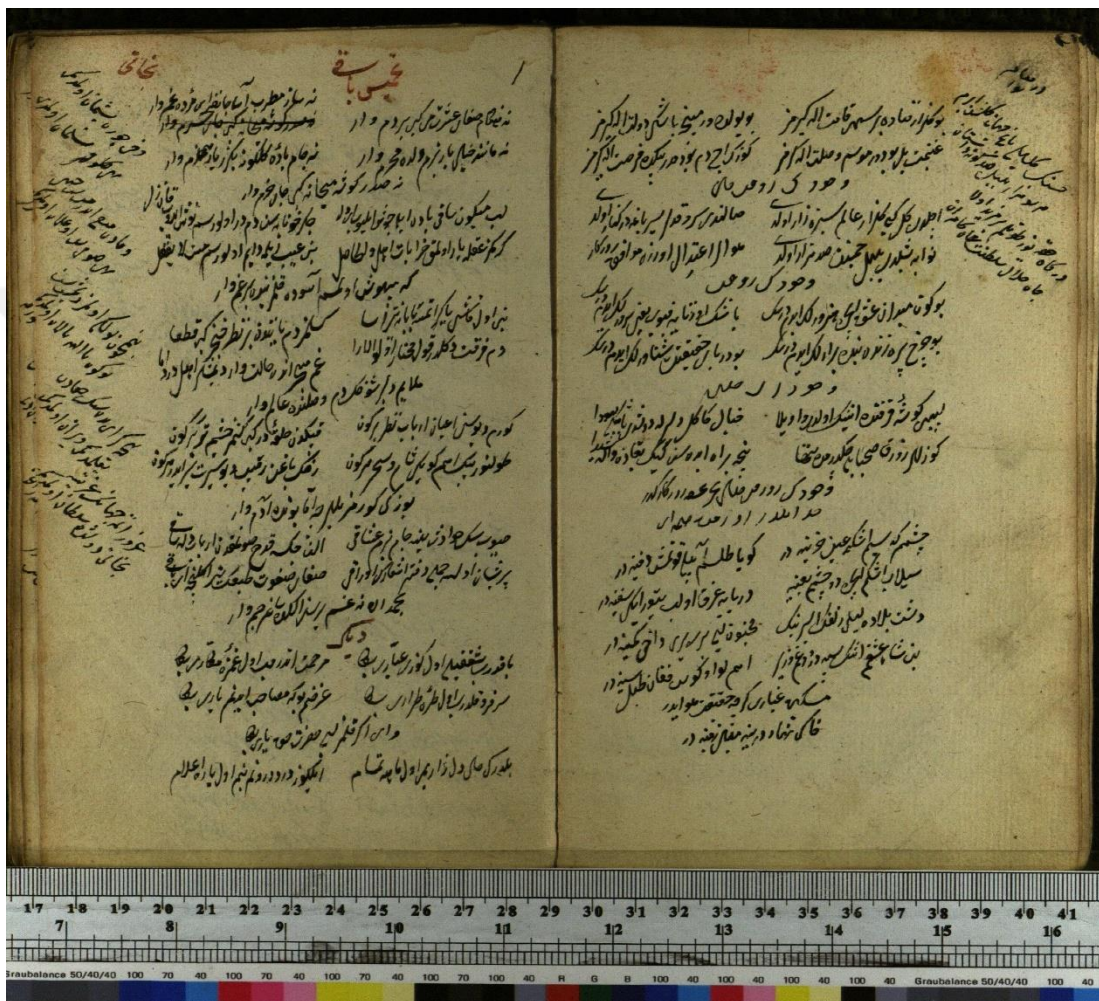
اینکه در کوه خرم و از آنجا که
از فخر کردی که منظر انظار است که
است که کوه را نام از آنجا که
است که کوه را نام از آنجا که
دیده خانه از رفته باز از آنجا که
است که کوه را نام از آنجا که
تغیر از آنجا که از آنجا که
که در کوه را نام از آنجا که
که در کوه را نام از آنجا که

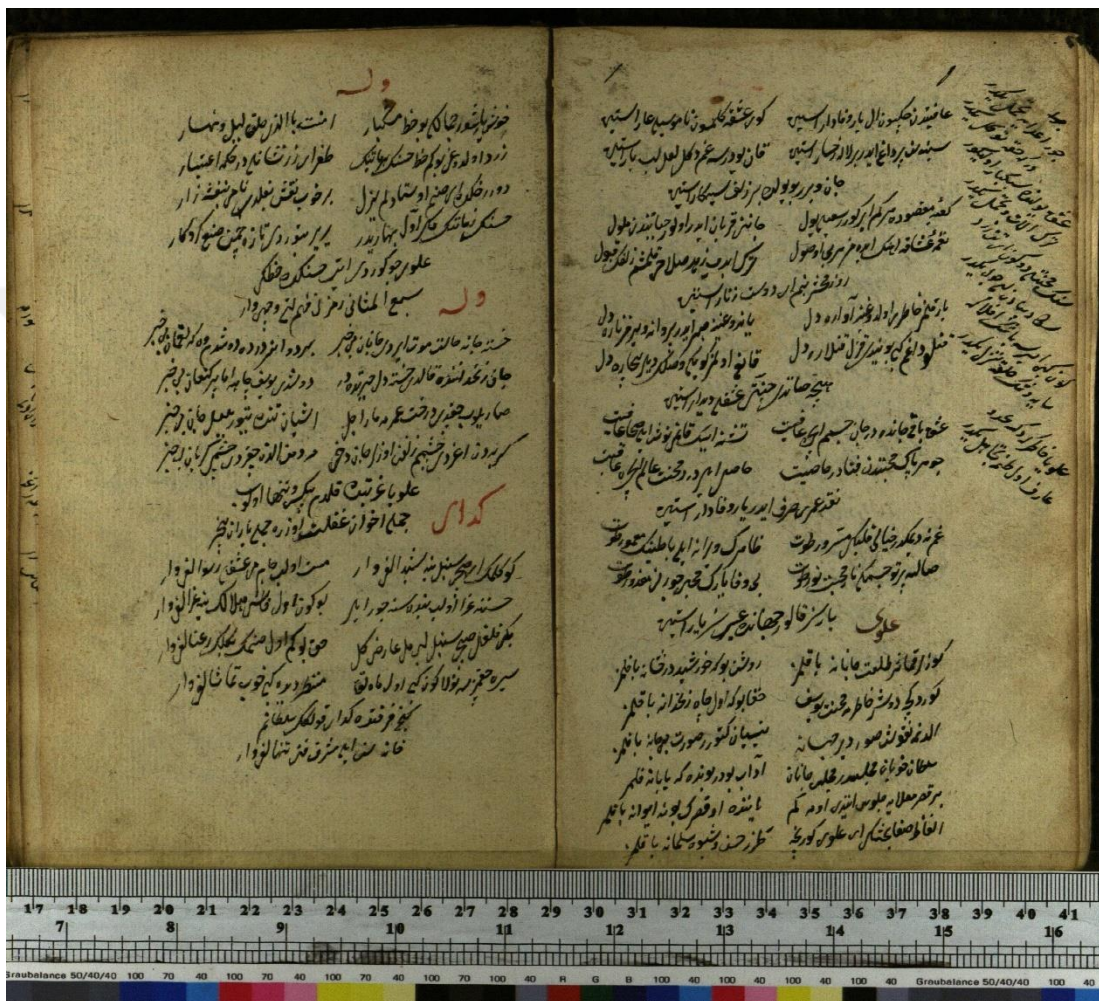
چنانچه در دهر بزم در دهر بزم باره لعلون جسم زدم خورشید را
 باغ عمر سرسبز گل خوان اولون به
 عاشق و مشتاق اولم جانکار استقام
 خورشید در وقت سحر در دروغ
 نگر لعلها کو در کوره راه خشم
 باشد این بالینا تو لعلها با چشم
 بایم تو در لعلین زحمت تا کنم
 قهر خانه چرخ اول زحمت احمد بنم
 او سحر انم این ایق زبانا اولون به
 علوی سلطان خوشنویس فرمان اولم
 اشتبا ایدم بدوش اولم عیال اولم
 کرم کرم کو در کوره راه سلطان
 قید خنده ز غلام اولم زان اولم
 اغلو کو در دره دکن قایم
 چشم خورشید ز غلام عیال اولم
 اشک کلکو تر شراب غلام اولون به
 بجز شام کو کار اولم
 جرم عیسان کنت سحر و خطا
 بجز بر سحر کوه عیال اولم
 قتل سحر عیال اولم خدا
 بجز بر سحر خال رخ بار
 قتل اندر سحر دیر خدا
 بجز بر سحر خال رخ بار
 اولم سحر غفلت عیال اولم
 بجز بر سحر خال رخ بار
 قتل اولم سحر جمال اولم
 غافل اولم کو کلک اگاه اولم
 کج چو اذن کج عیال اولم
 حاکم احمد بن قویس برهانش
 کوزه درمن زلف و کوشانش

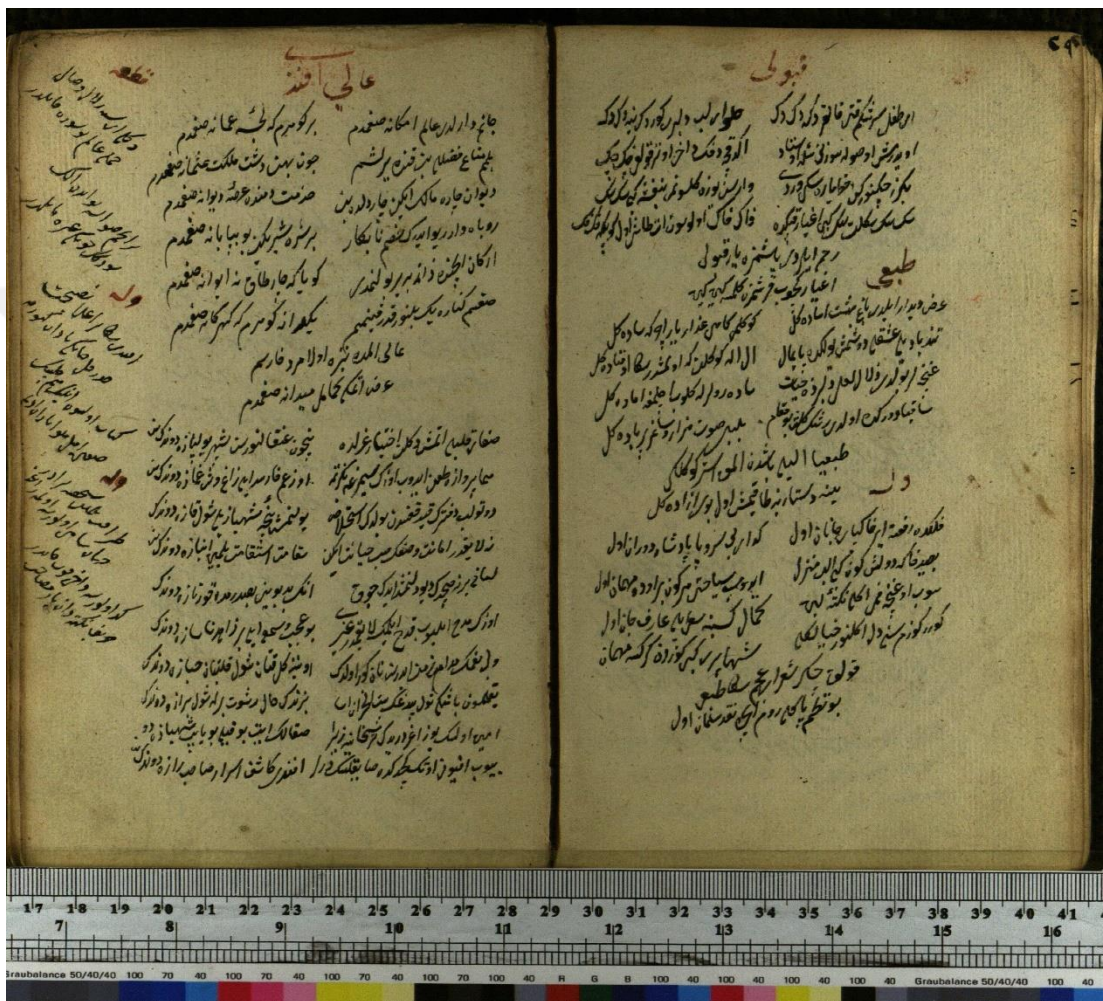
در دهر زلف بر من لعلین
 یاد کلک اولم زلف خاش
 بود زلف زبون او کلک
 ایدم زلف زبون او کلک
 دهر طاعت زلف ابا ایدم
 دهر زلف زبون او کلک
 سحر غفلت زلف زبون او کلک
 نفس اماره ایدم عقل معاش
 عاقل اولم
 کلام عالم زلف زبون او کلک
 مرض جبر زلف زبون او کلک
 سن سحر کج ایدم زلف زبون او کلک
 نفک زلف زبون او کلک
 لطف زلف زبون او کلک
 قهر خنده زلف زبون او کلک
 کوز ایدم زلف زبون او کلک
 جانک دهر زلف زبون او کلک
 دوشور زلف زبون او کلک
 در خنده زلف زبون او کلک
 عاقل اولم
 بجز بر سحر خال رخ بار
 وقت اولم زلف زبون او کلک
 من عرف عیال اولم کو
 بجز بر سحر خال رخ بار
 دهر زلف زبون او کلک
 عاقل اولم
 حاکم احمد بن قویس برهانش
 کوزه درمن زلف و کوشانش

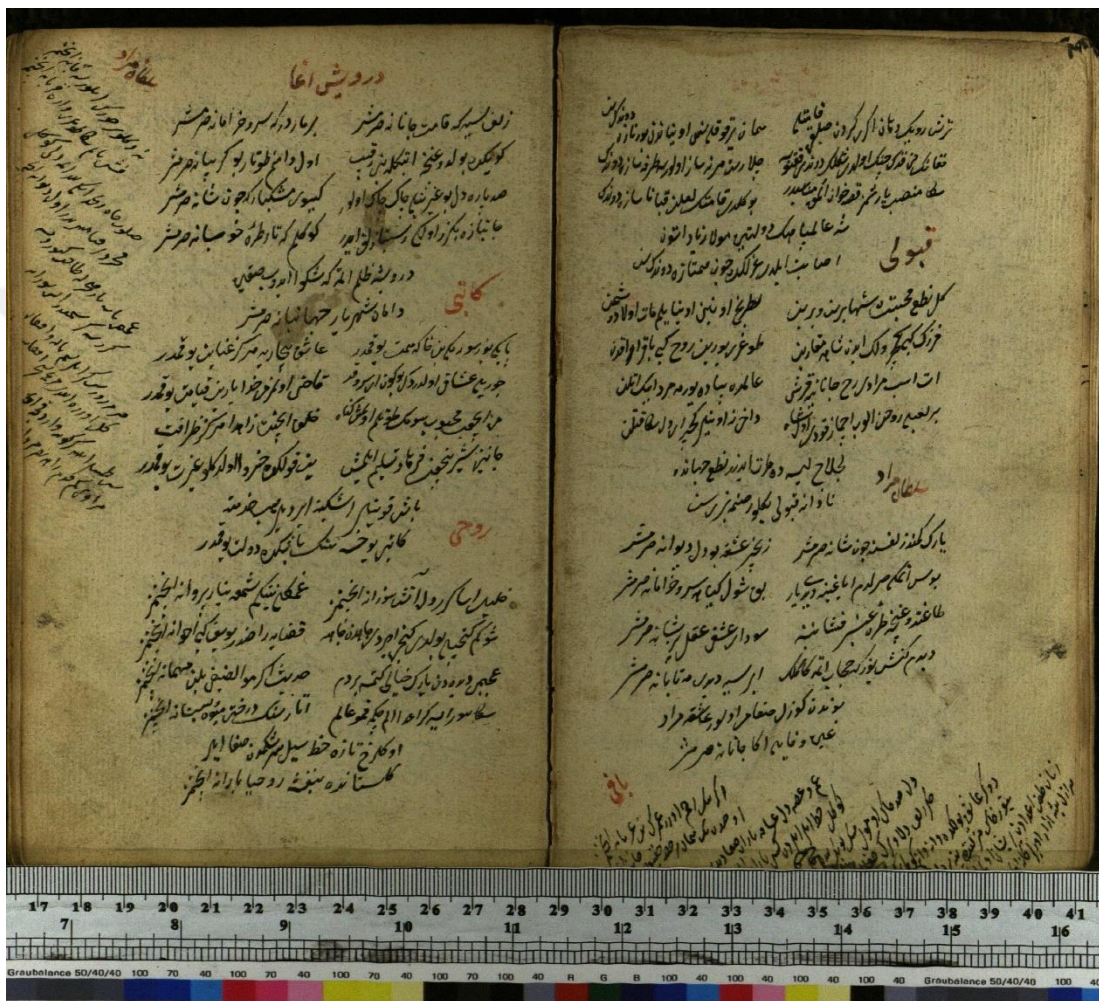


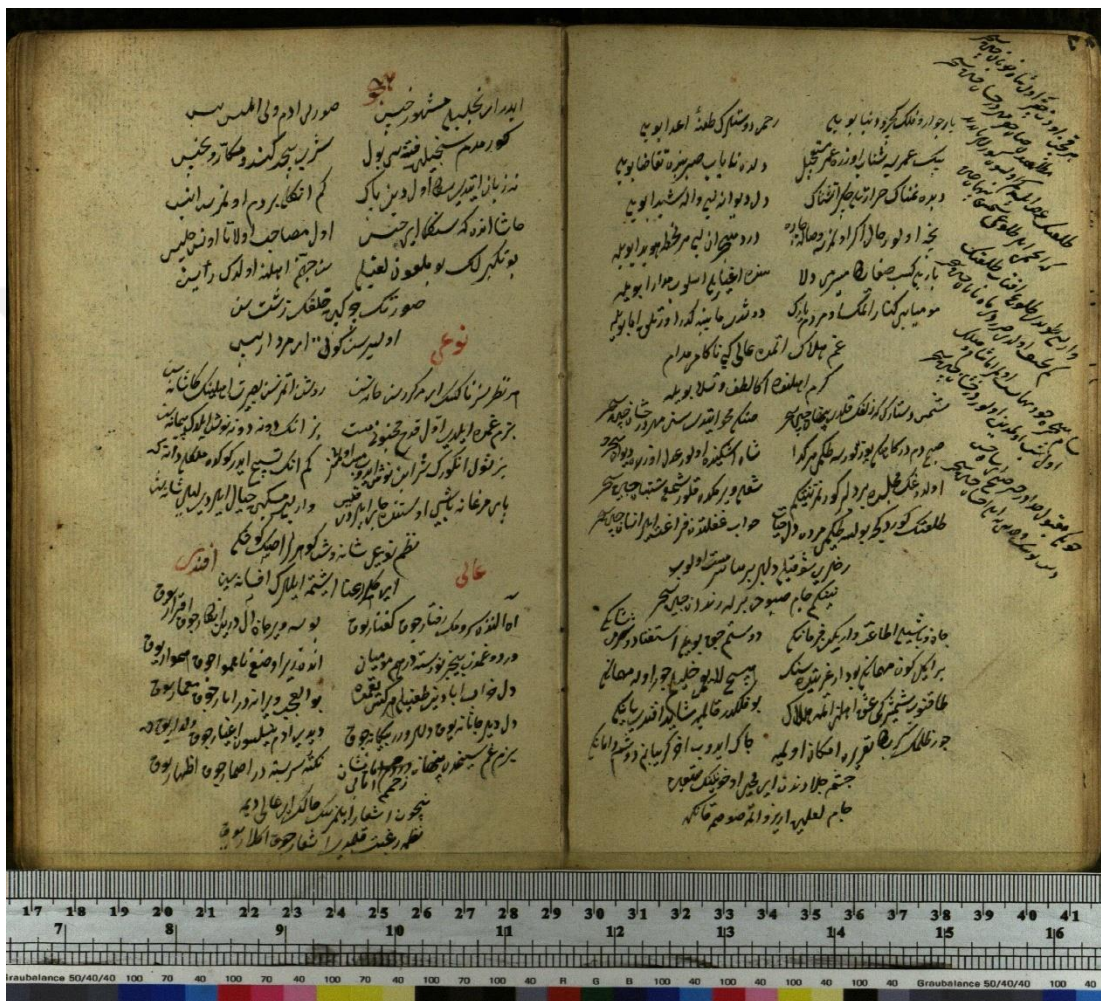


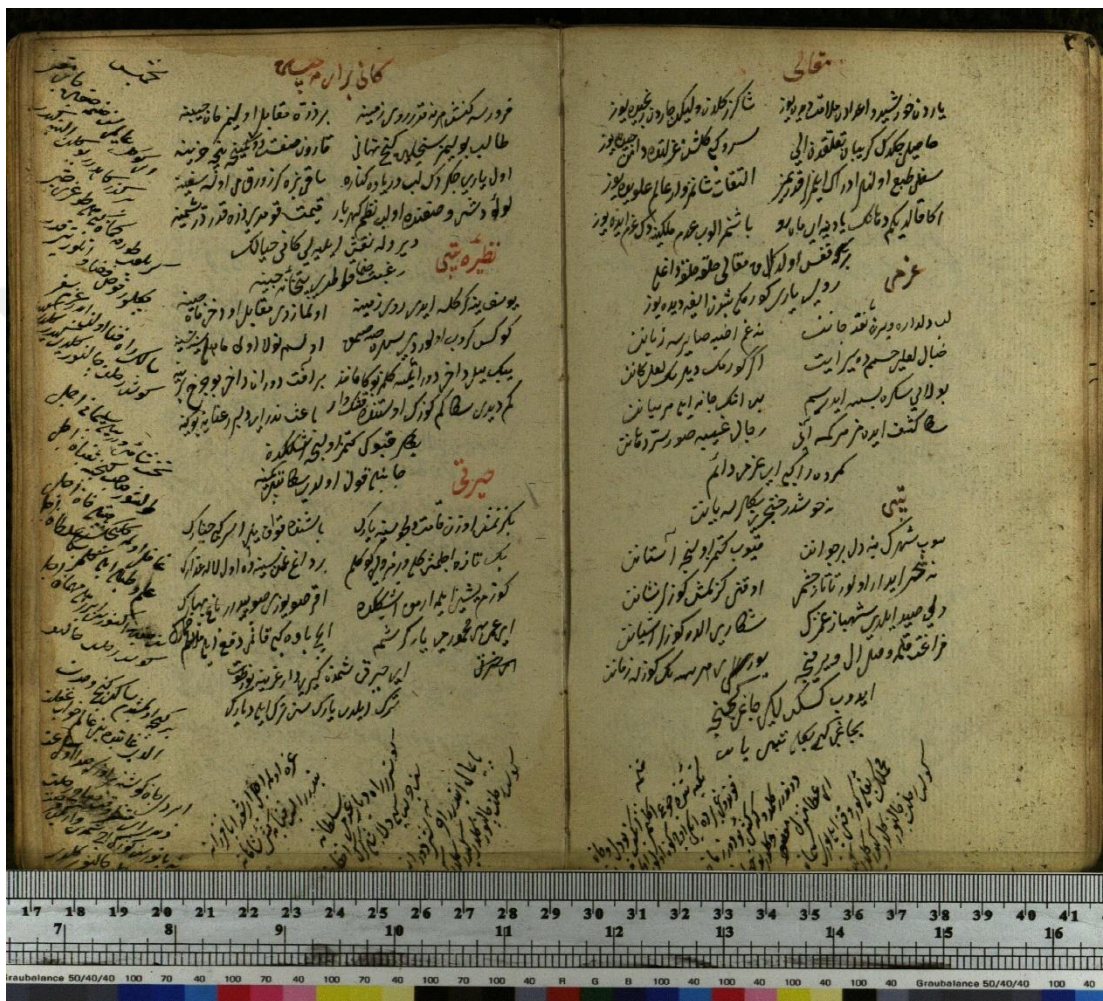


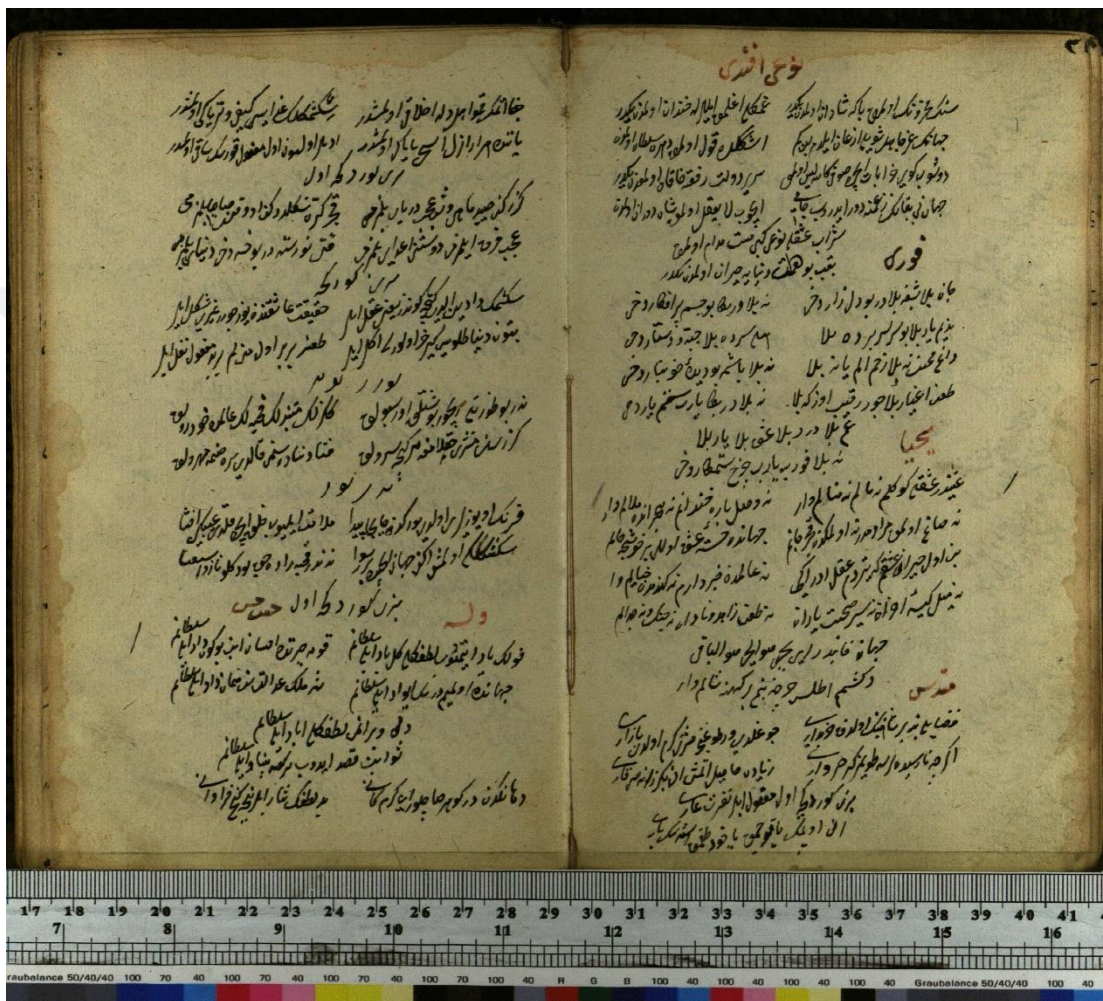


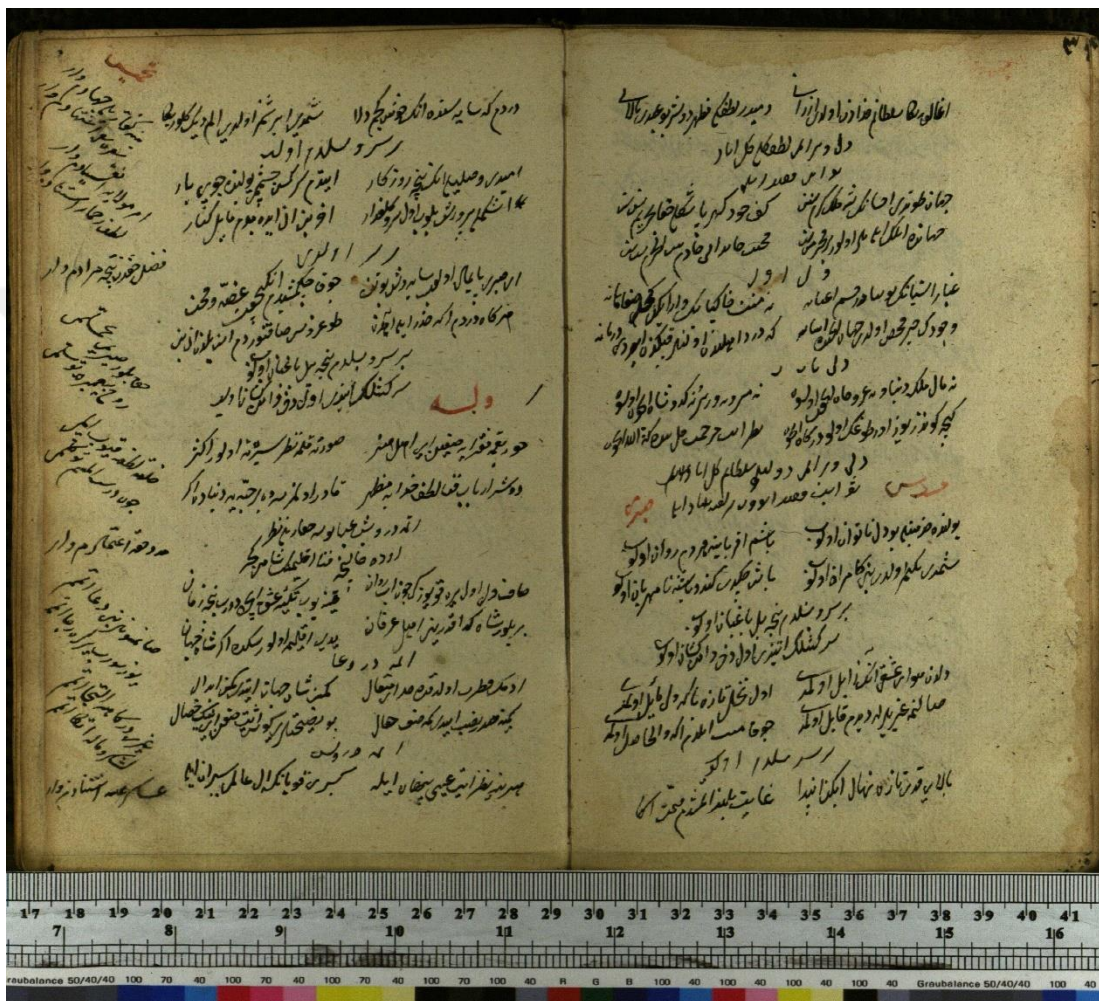


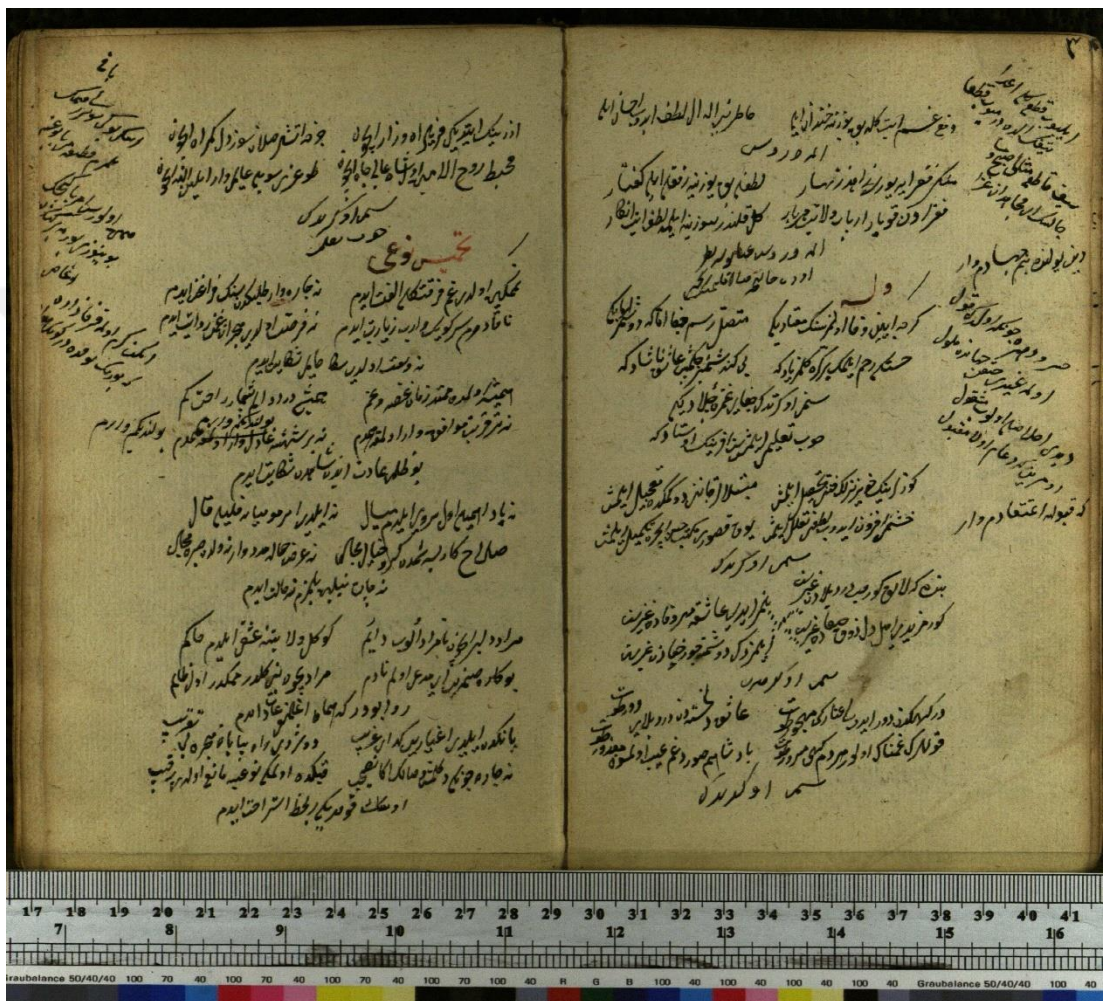










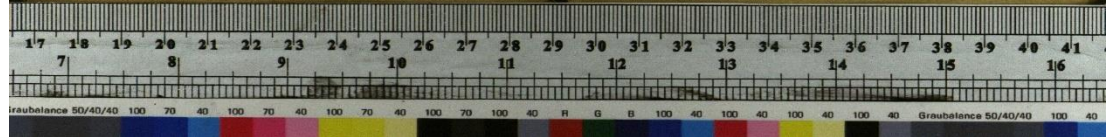


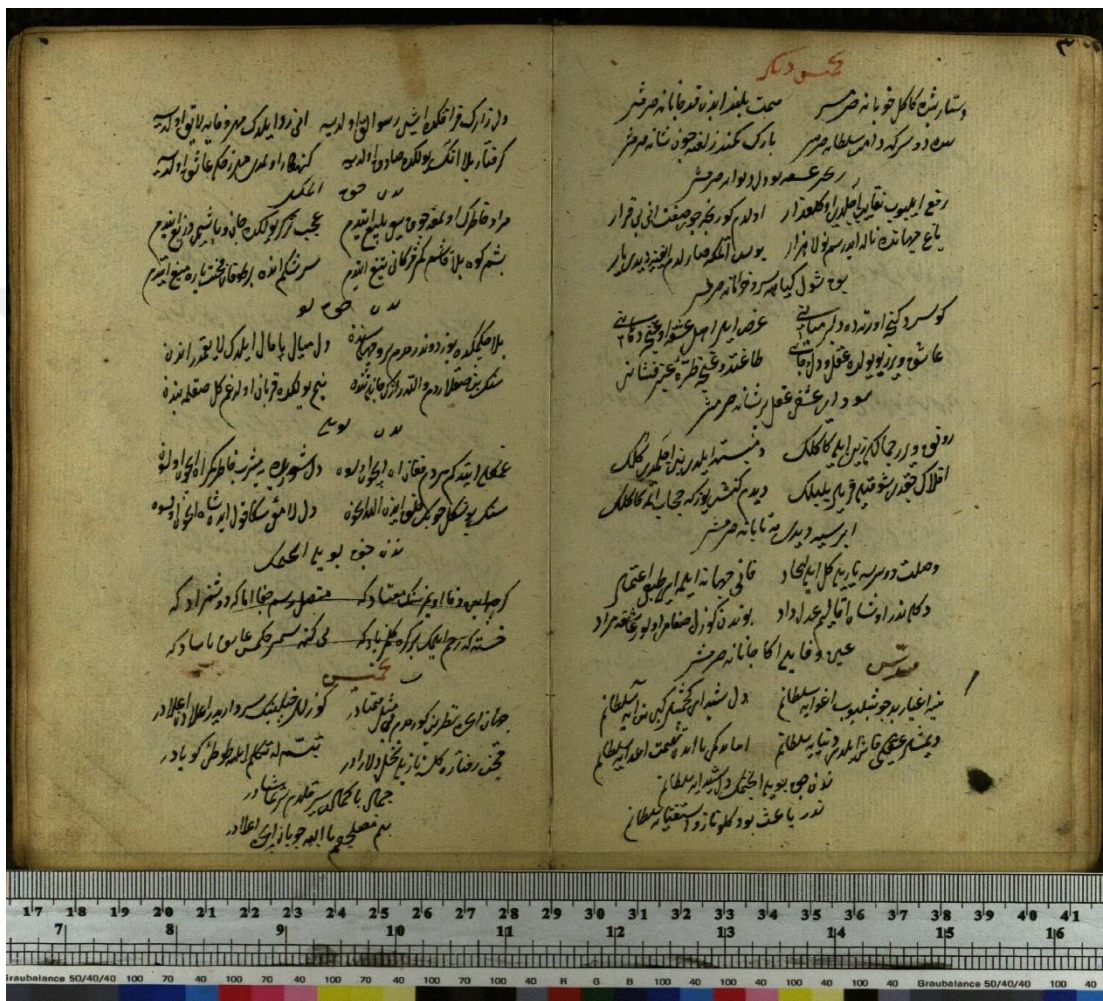
ترجیع بند

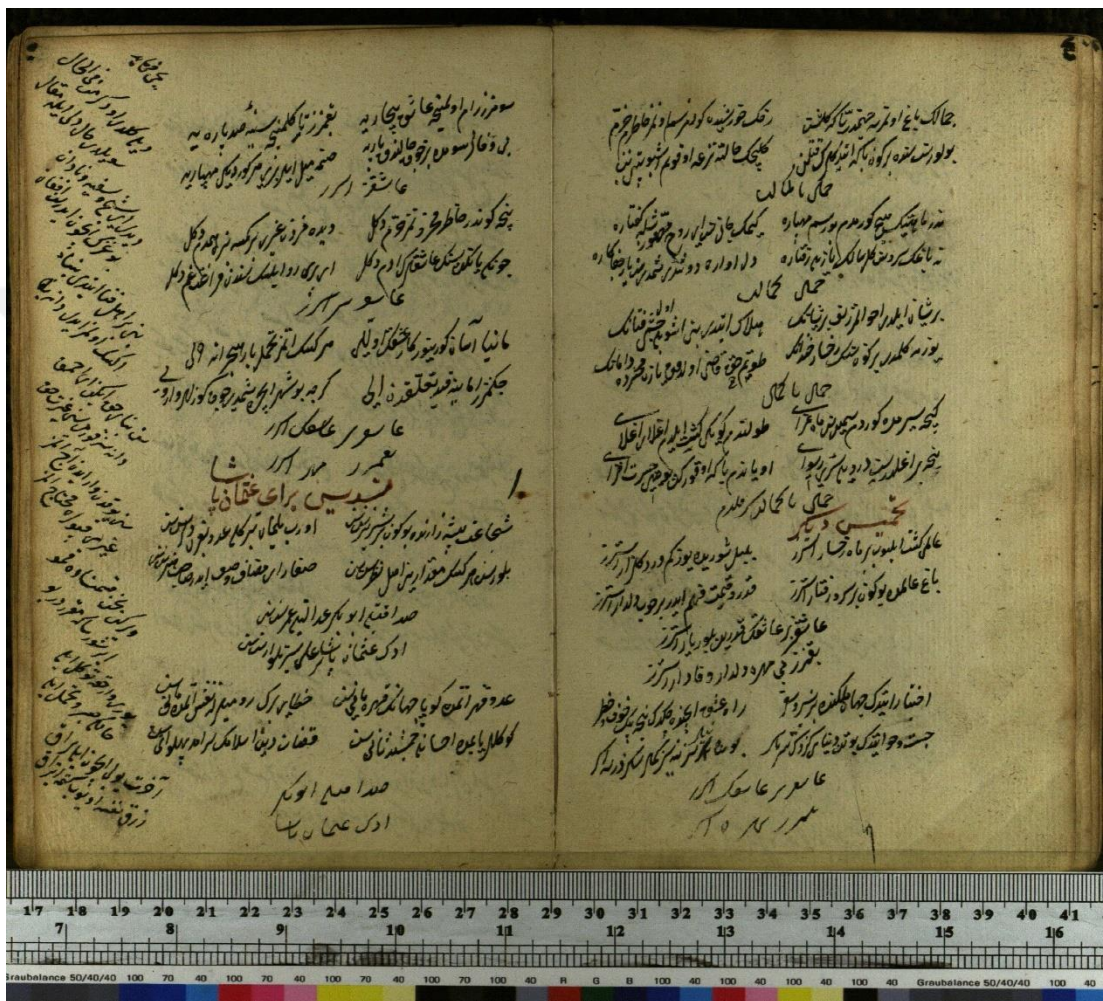
غیر دنیا بیارید و بنویسید زار اولم
ساختن مطهر بچشم و باریک اولم
عشق او صاف نمیشد مطهر آنرا اولم
کشتن زار از بوی خوشه ای که اولم
میسر بر سر و موایچه بنویسید اولم
نقد عیال و صاغر سر بر اولم
بوی نوزاد را بوی سبکی را اولم
پاک روی یک نظر عاشق دیدار اولم
بچه بر سر دانه ای که خندان حال
ایستاده بر سر طاهر بچشم و باریک اولم
صل او لاله در سبزه سر بر سر حال
کوسره یا کوسه که در درگاه اولم
بوی خوشه شوق آتش اولم
مطهر بر سر طاهر بچشم و باریک اولم
بچه بر سر دانه ای که خندان حال
ایستاده بر سر طاهر بچشم و باریک اولم

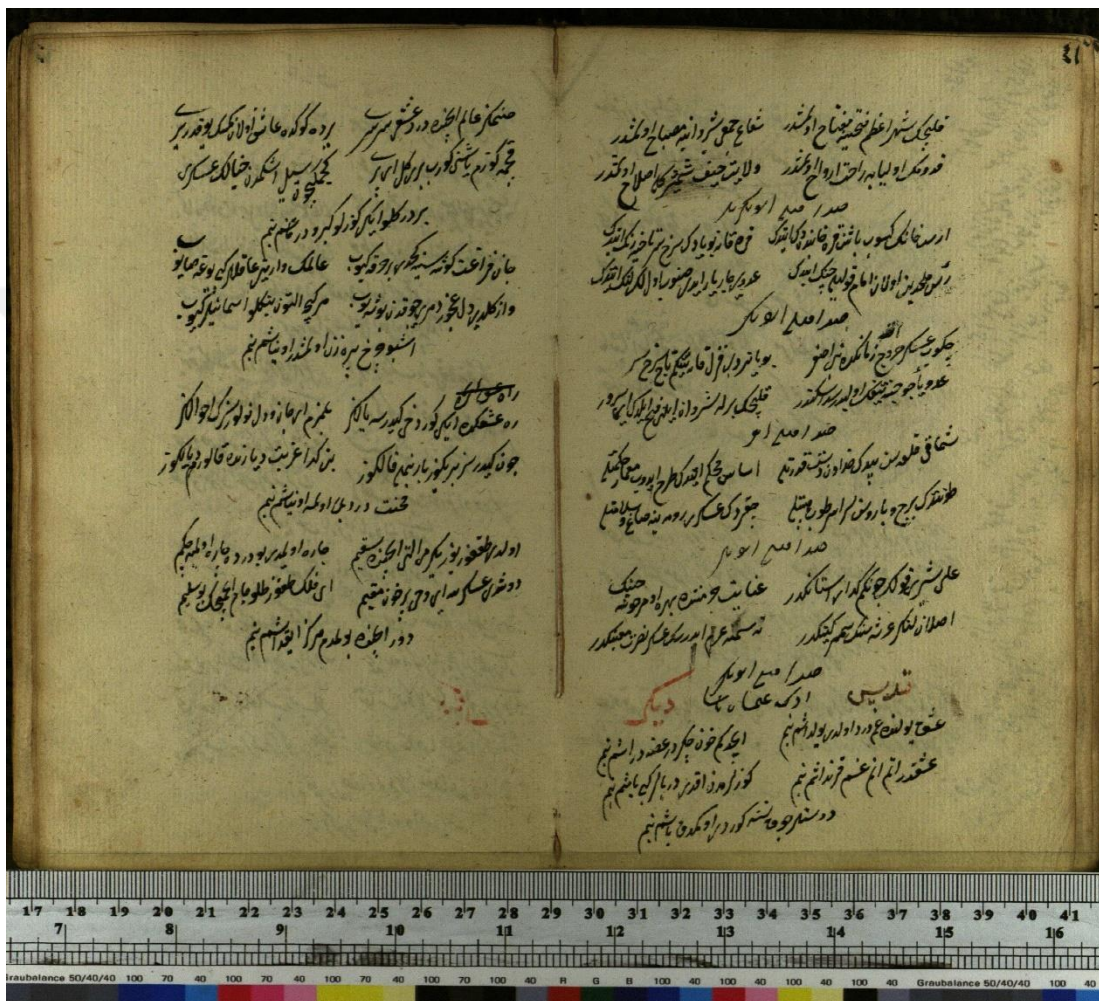
تجسس ذائق

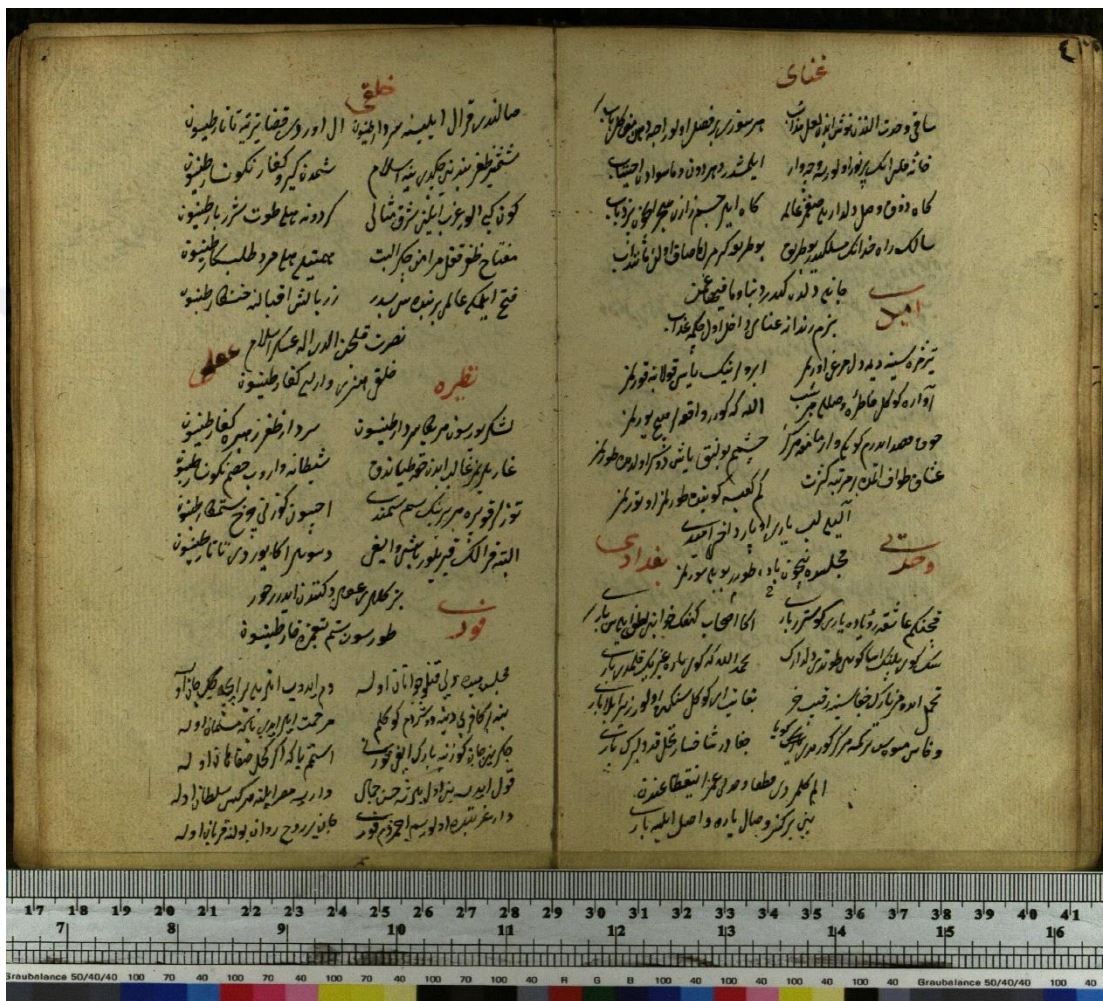
تقادم اله عشاقی یک کوسه اولم
تجسس ذائق که بچشم و باریک اولم
دختر بن مشایخ و طاهر بچشم و باریک اولم
دیا چشم تر و ناخون و جگر بر سر اولم
منو سکه تو رشید بایم تو سکه اولم
نظر یک کوسه که در سر اولم
دل و جان بیک در عشق تو بودم اولم
او بوی تر و خیر که بچشم و باریک اولم
صفا سر ما بر سر و دانه بچشم و باریک اولم
تنی رخون تو در سر و دانه بچشم و باریک اولم
سر بر سر و دانه بچشم و باریک اولم
بوی کوسه که در سر و دانه بچشم و باریک اولم
اولوب نقد که بچشم و باریک اولم
بهر از آن در دیا و این اله بچشم و باریک اولم
کوسه که در سر و دانه بچشم و باریک اولم

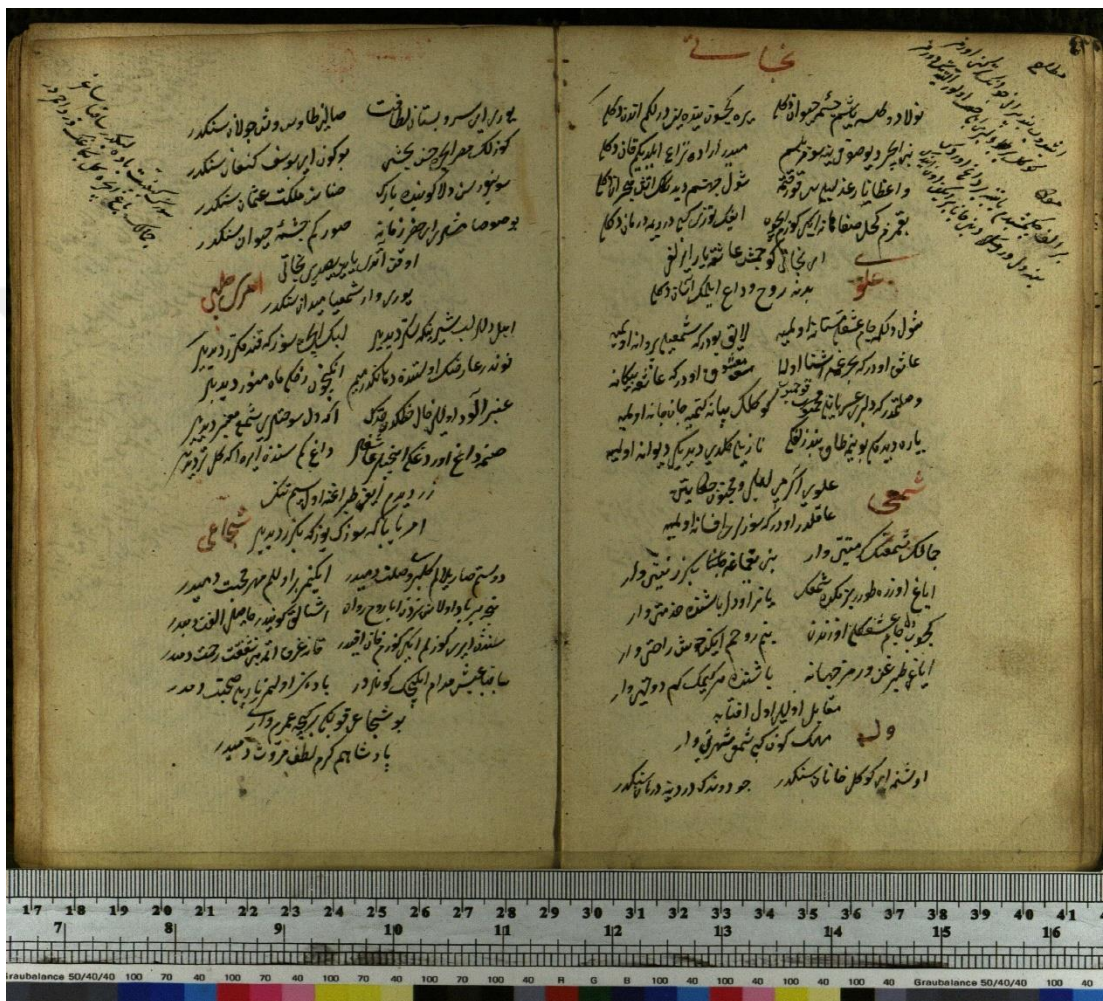


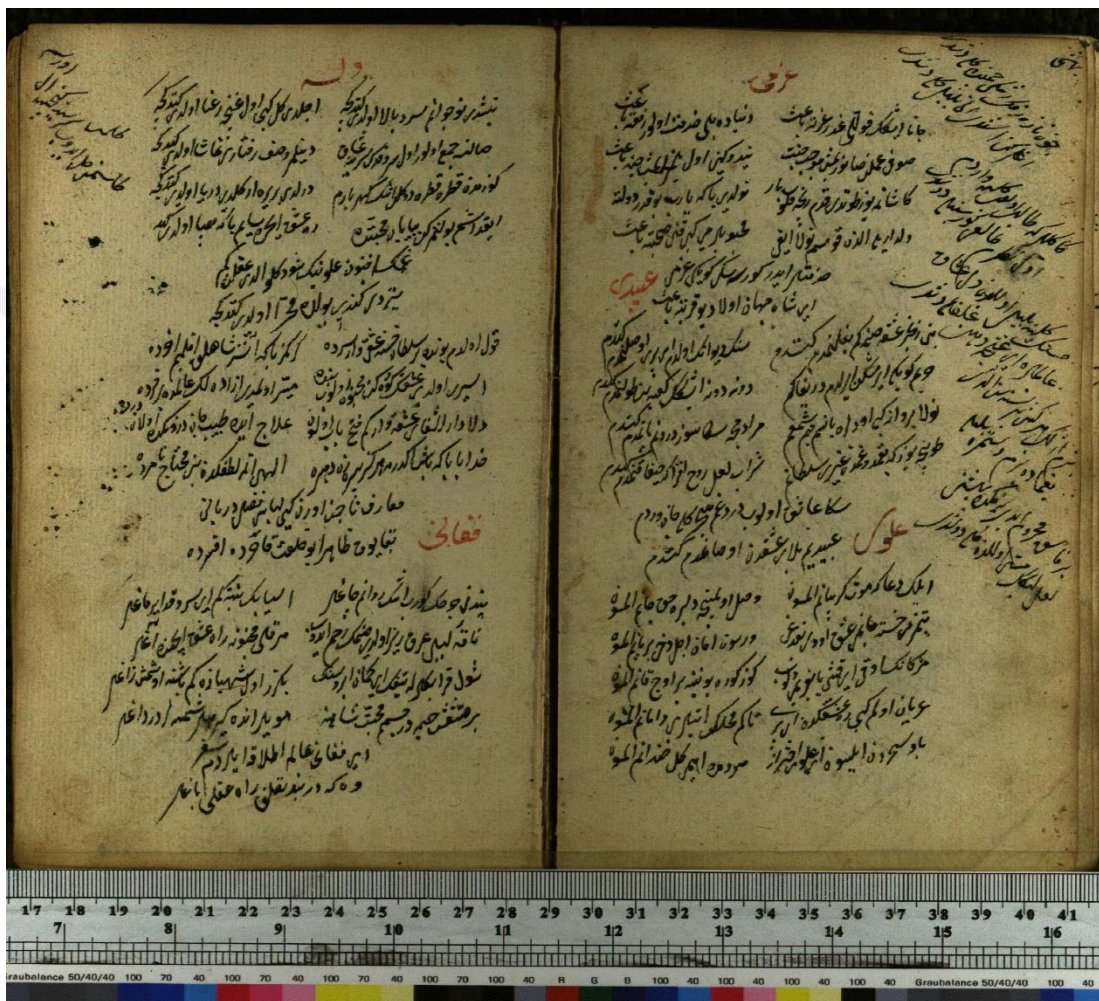


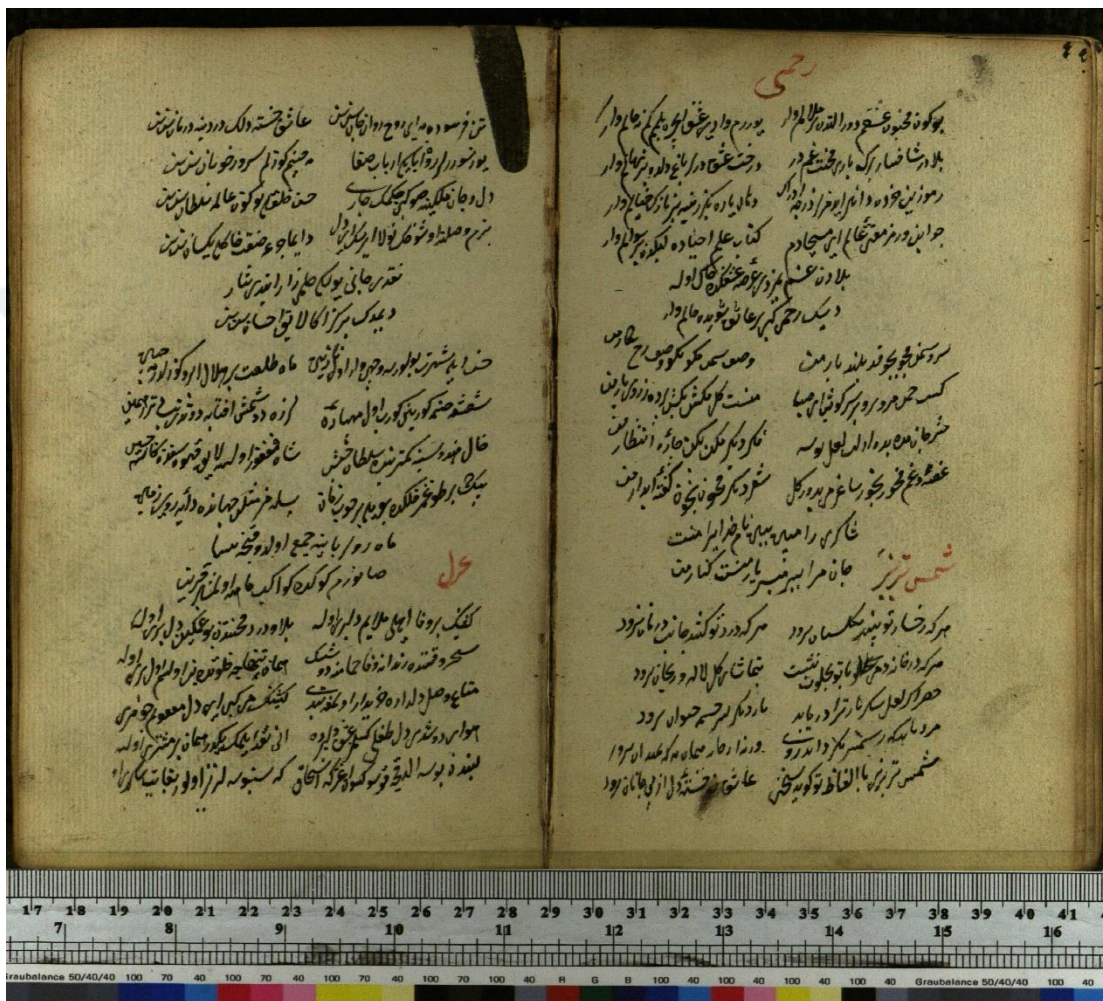


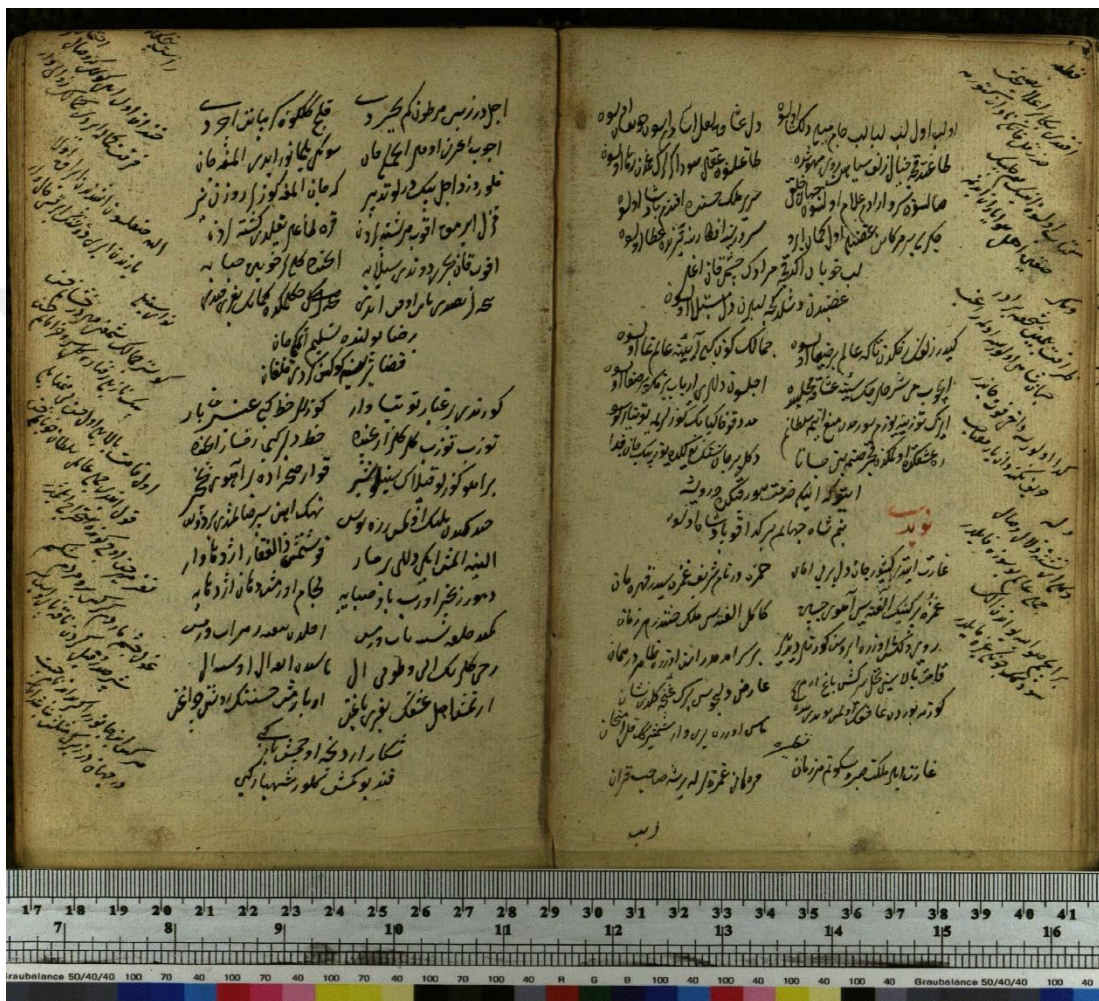


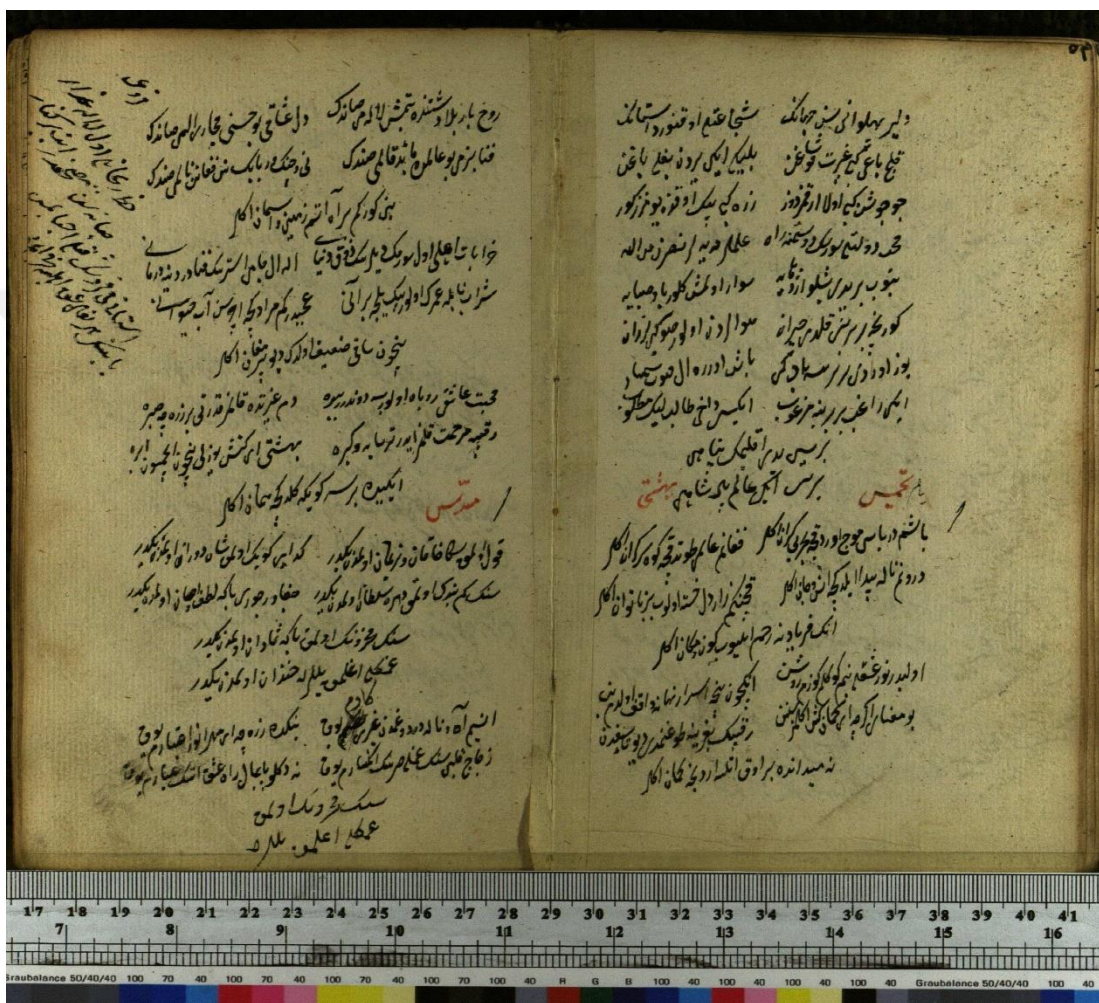


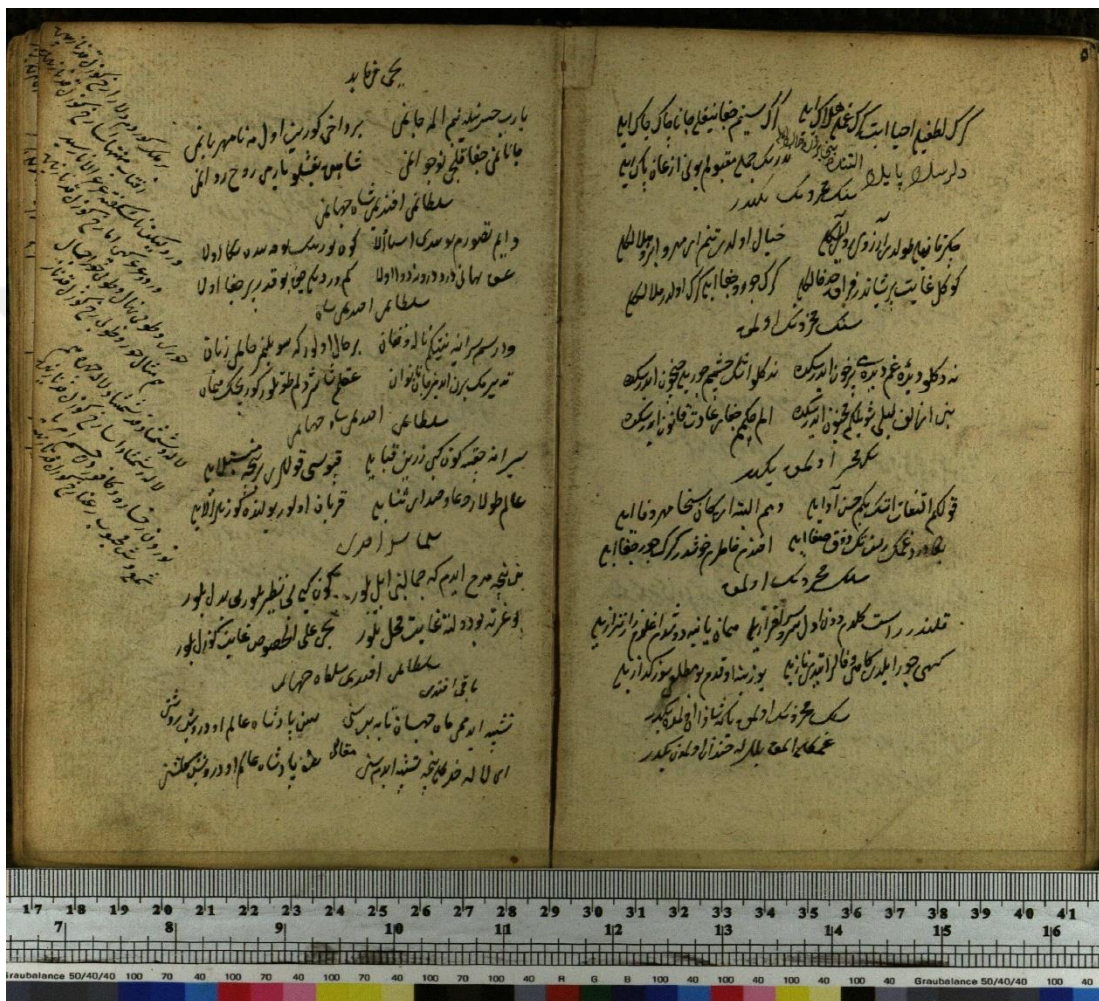


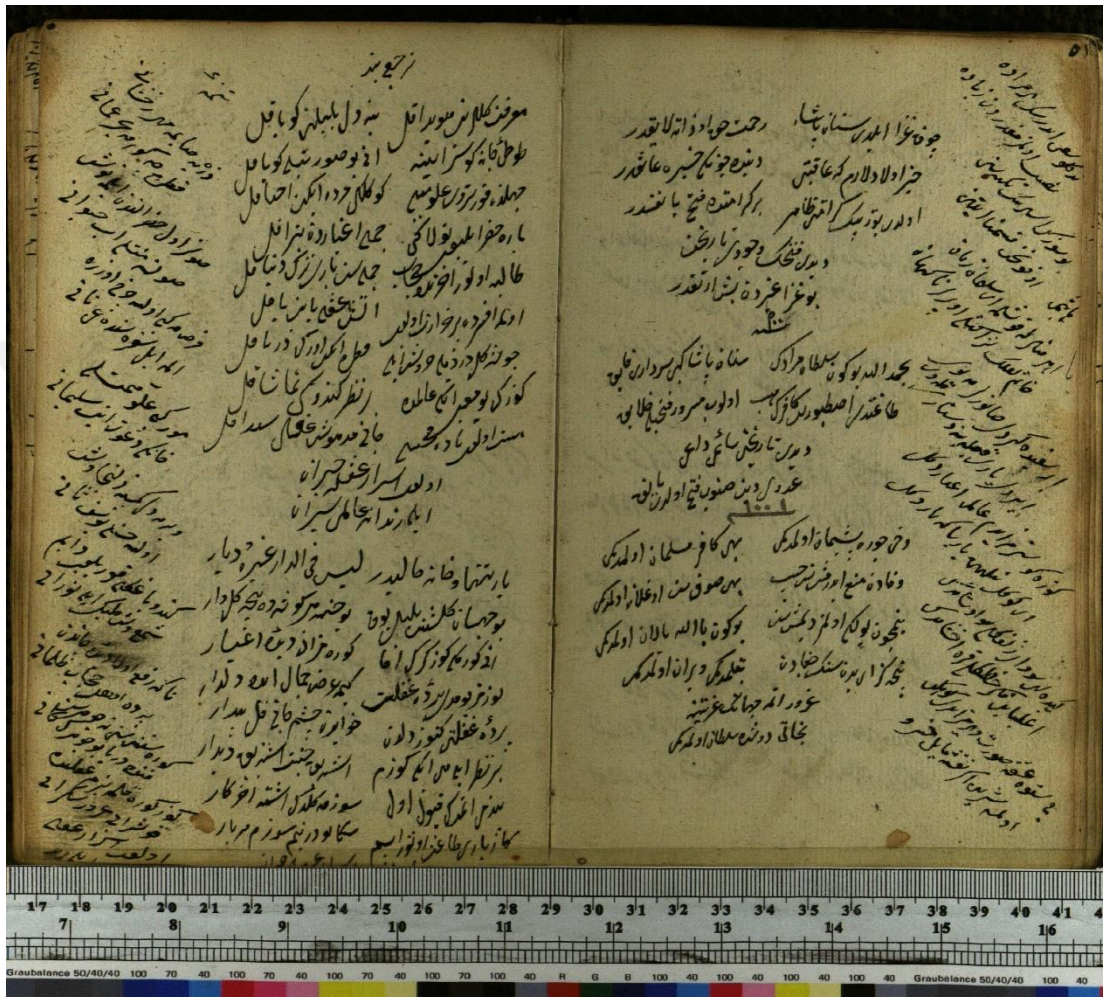


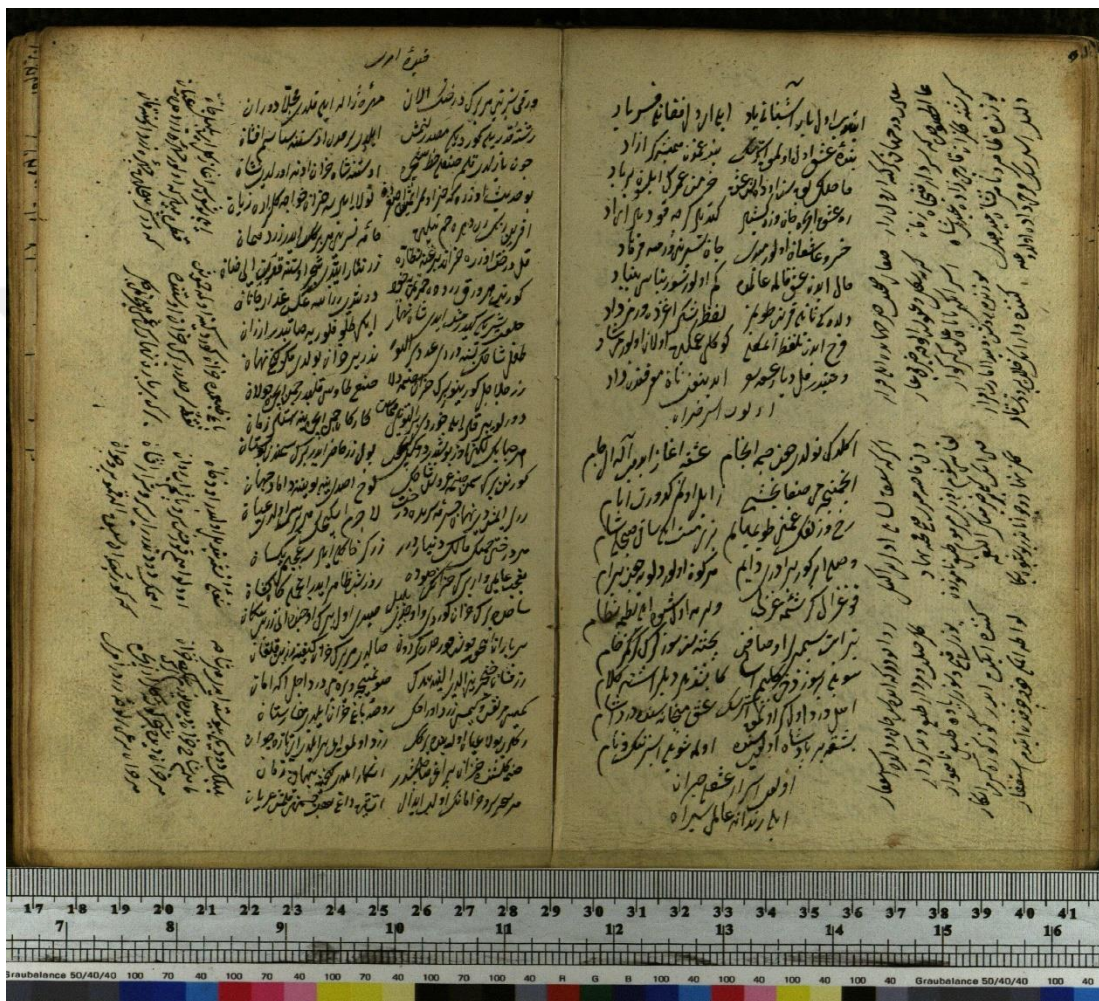


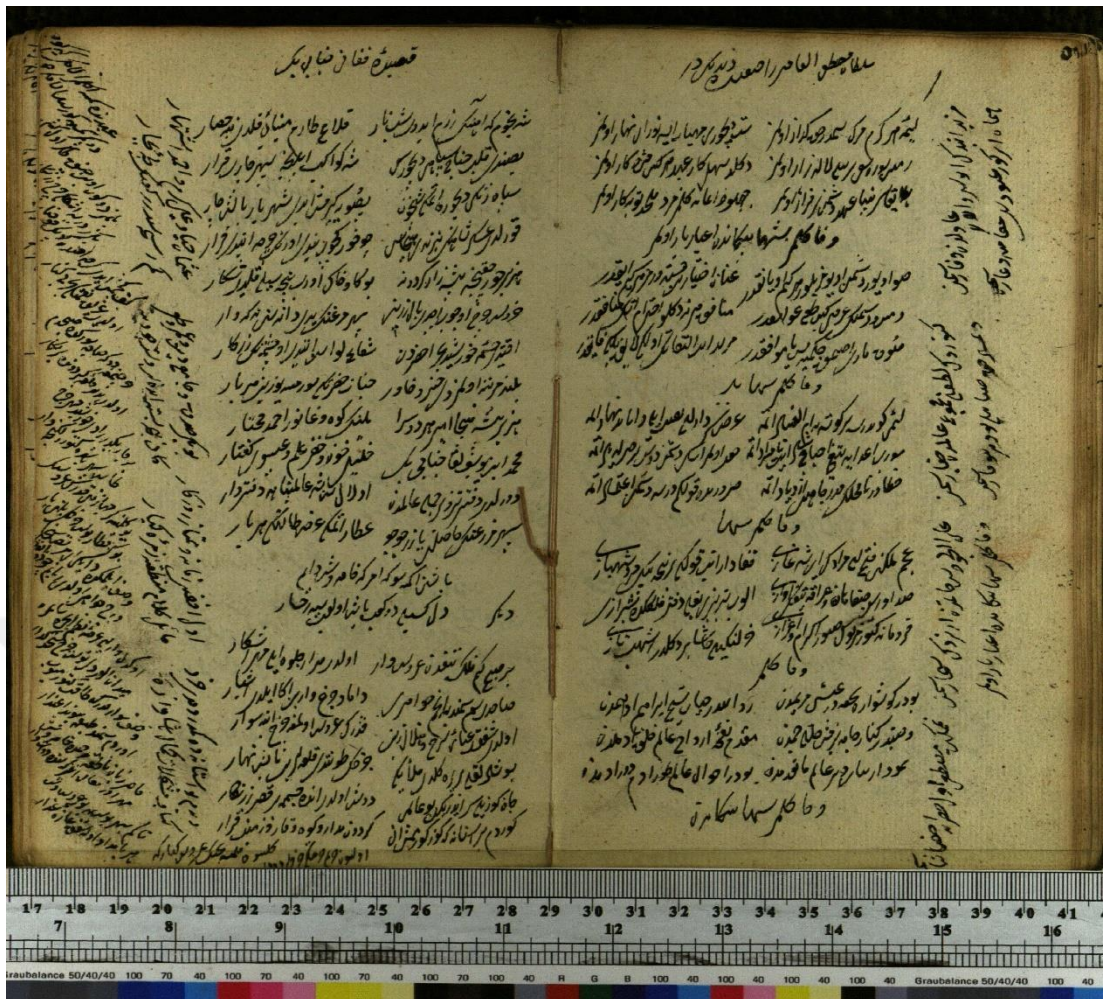


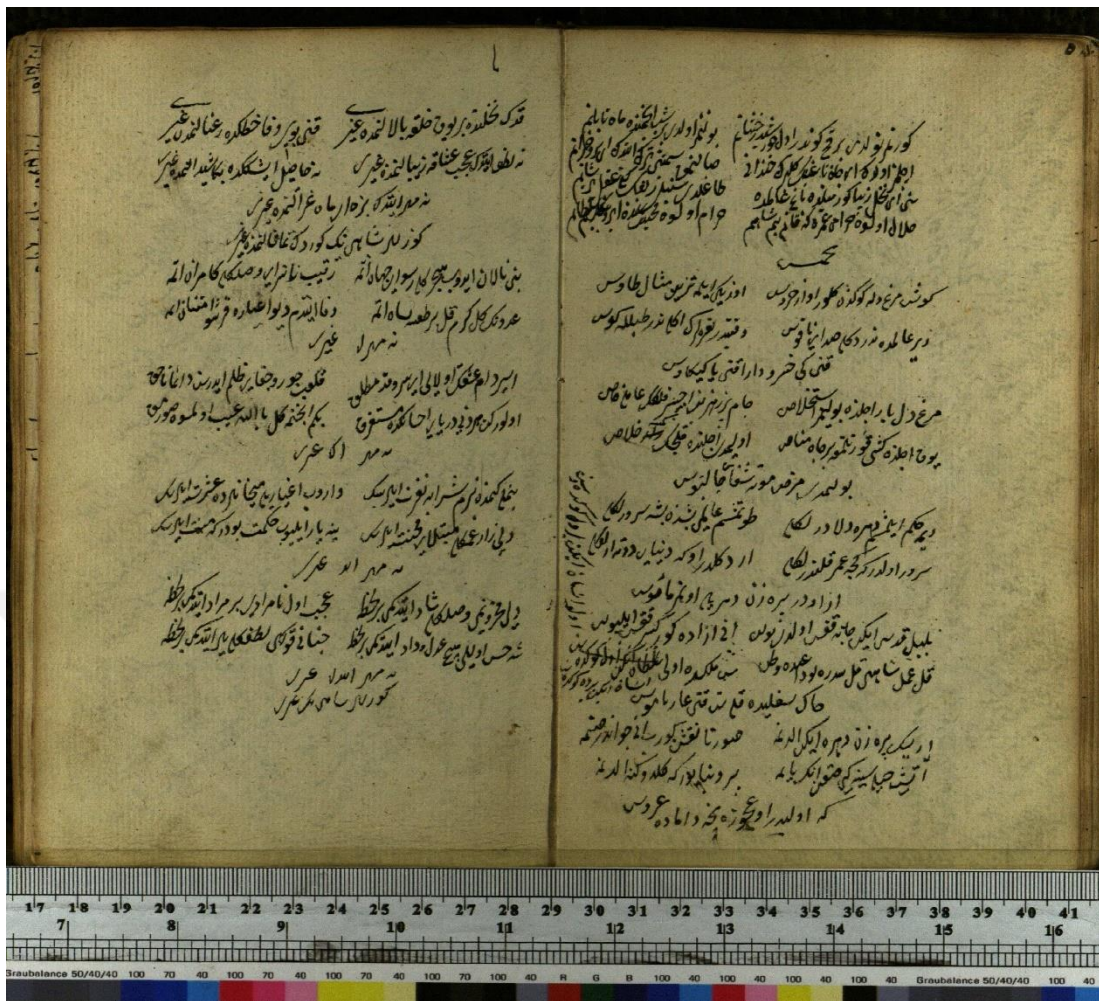


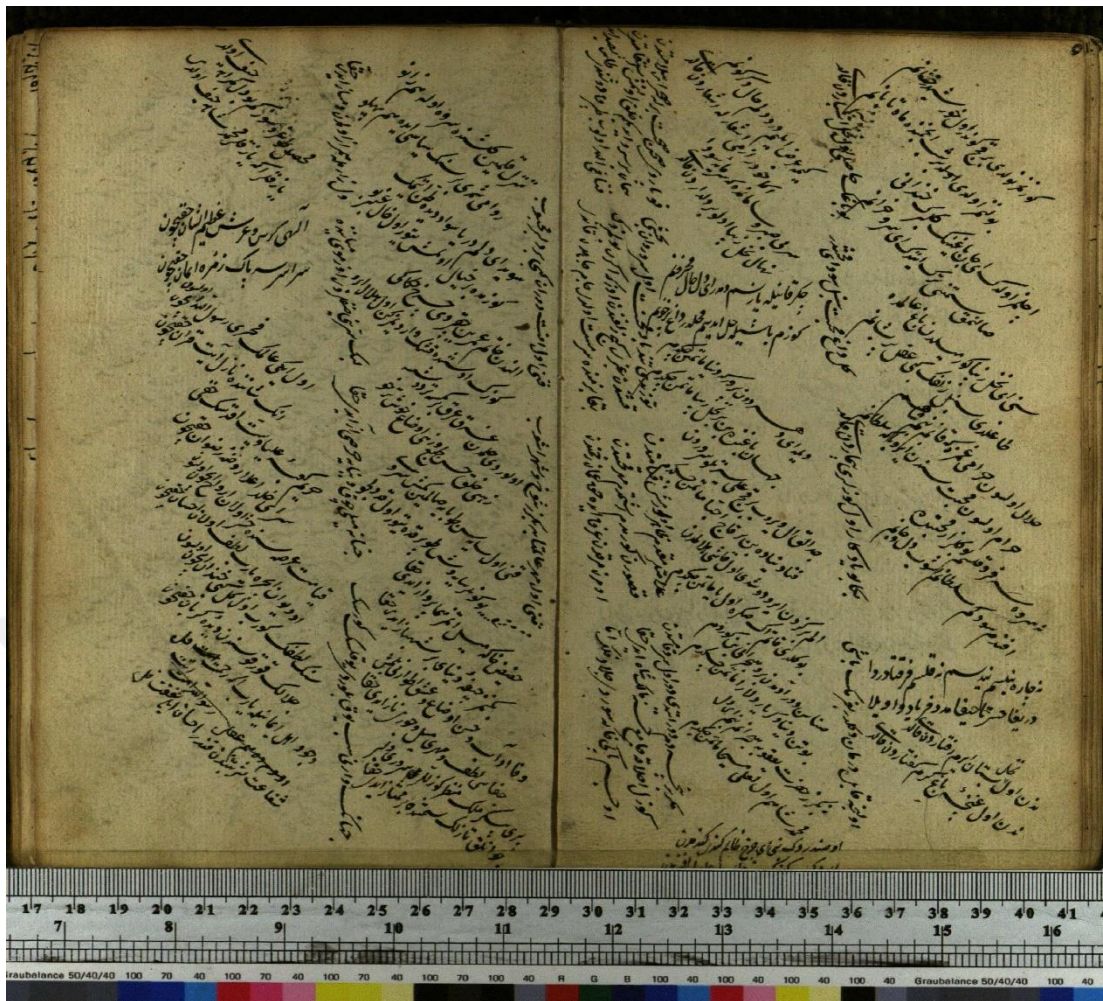


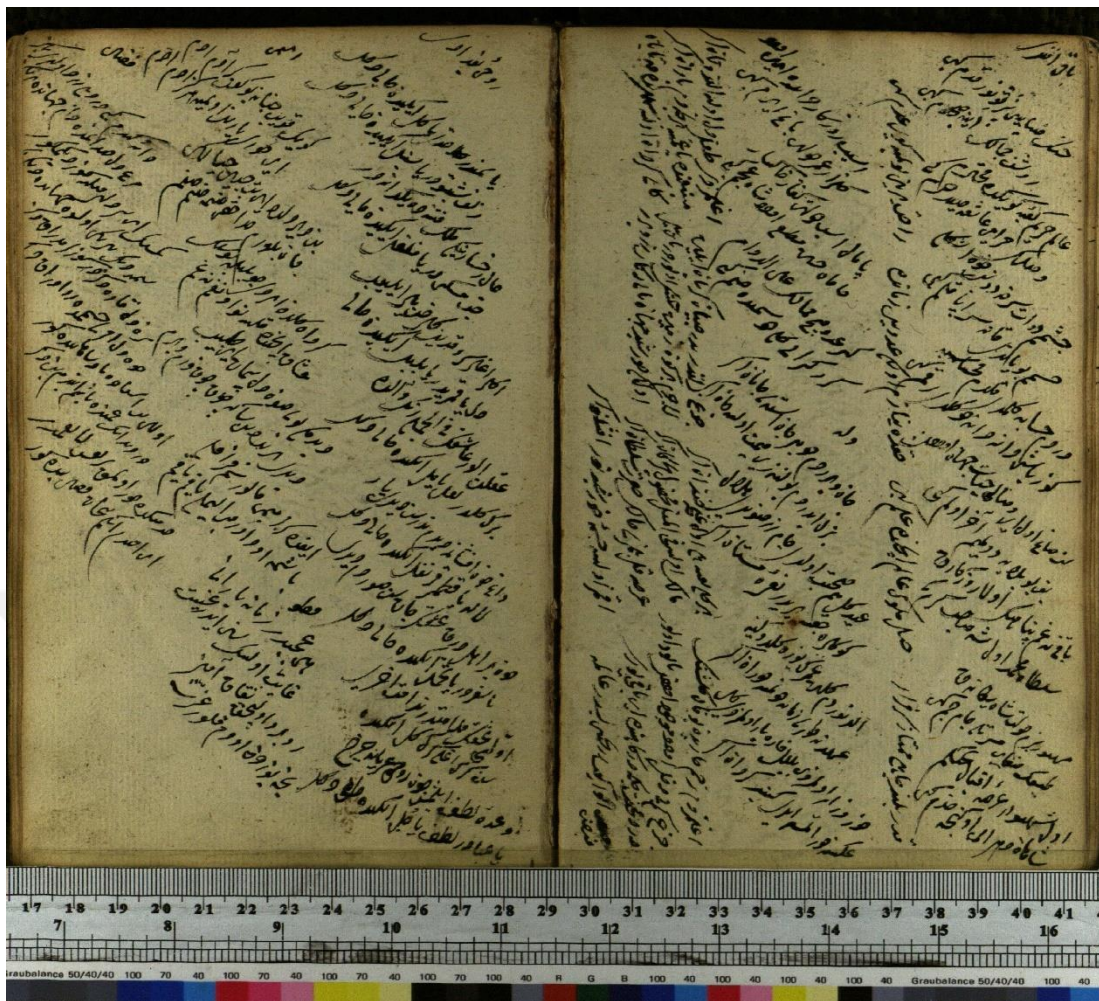


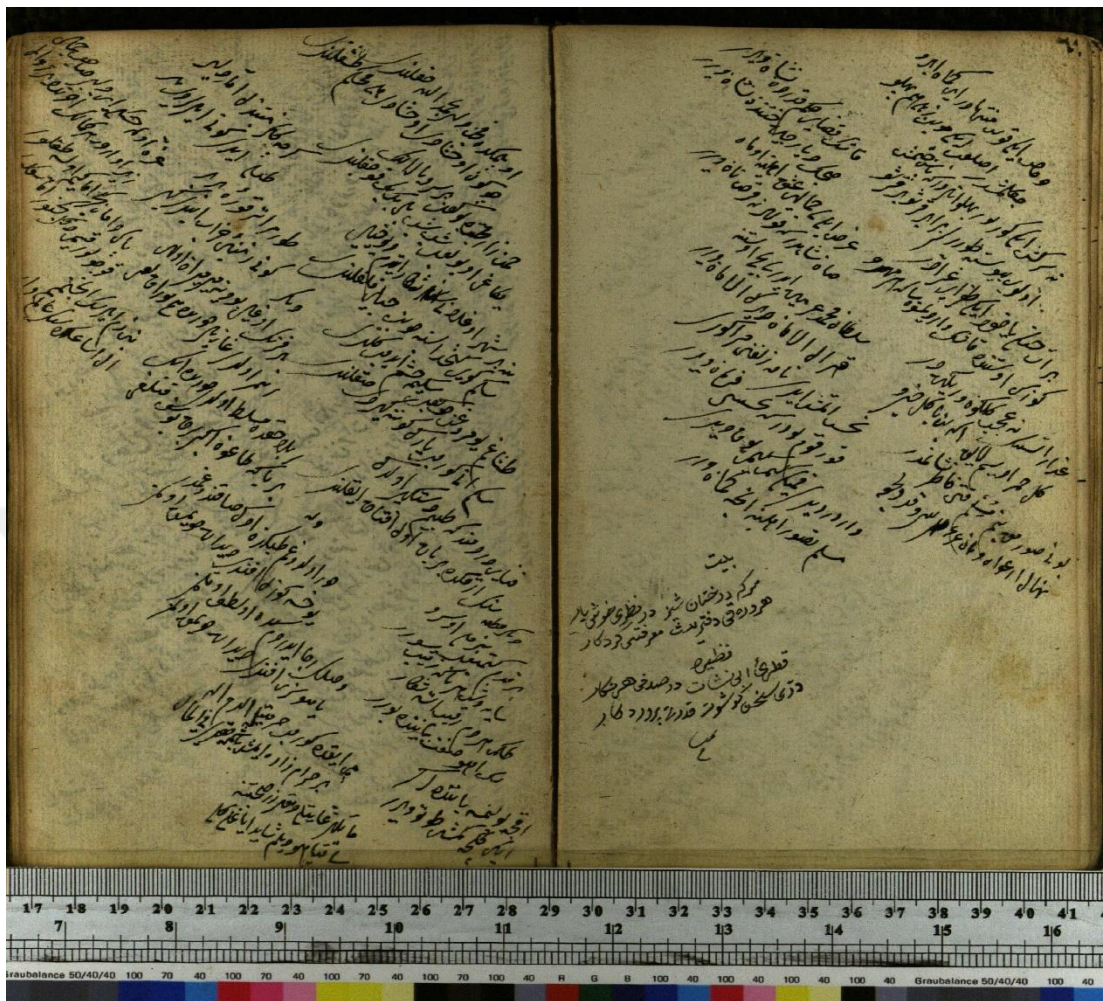


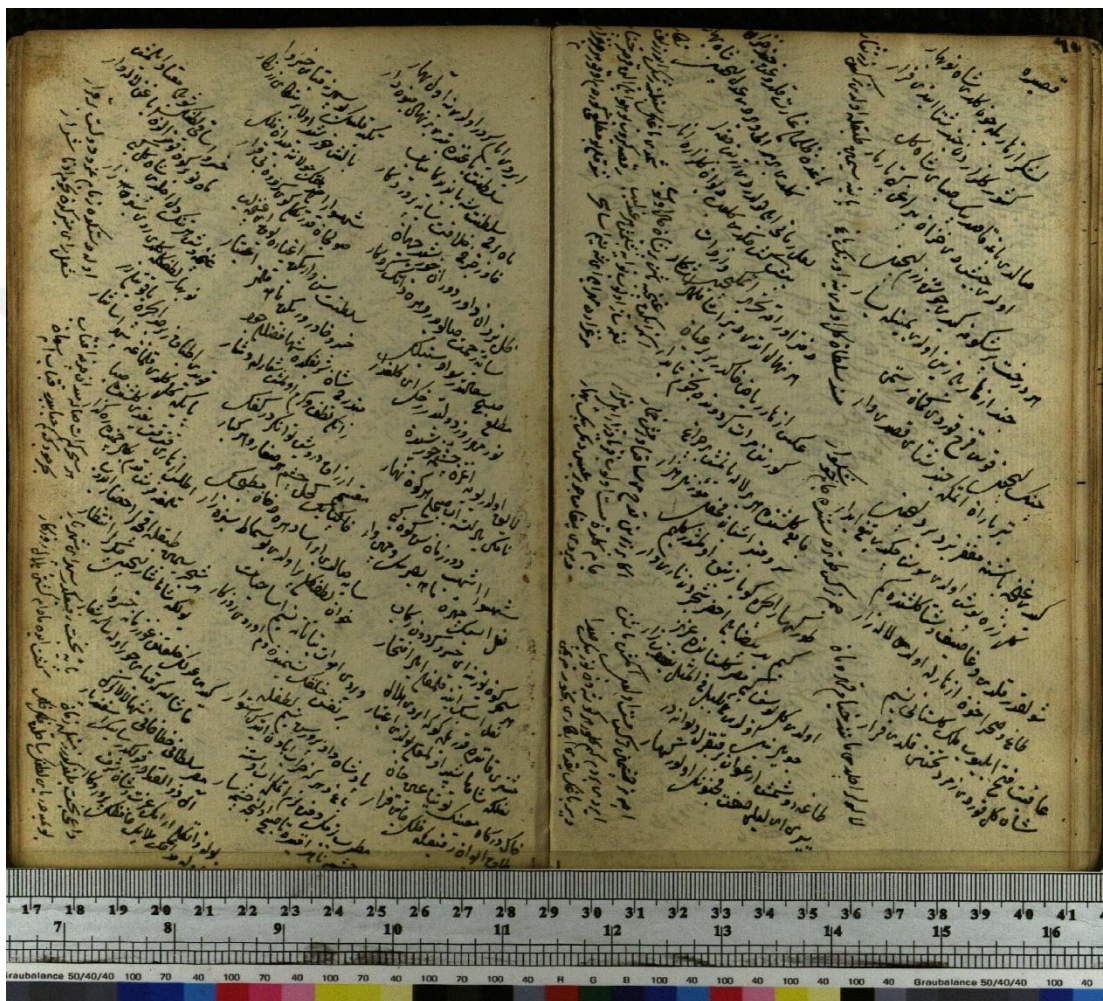


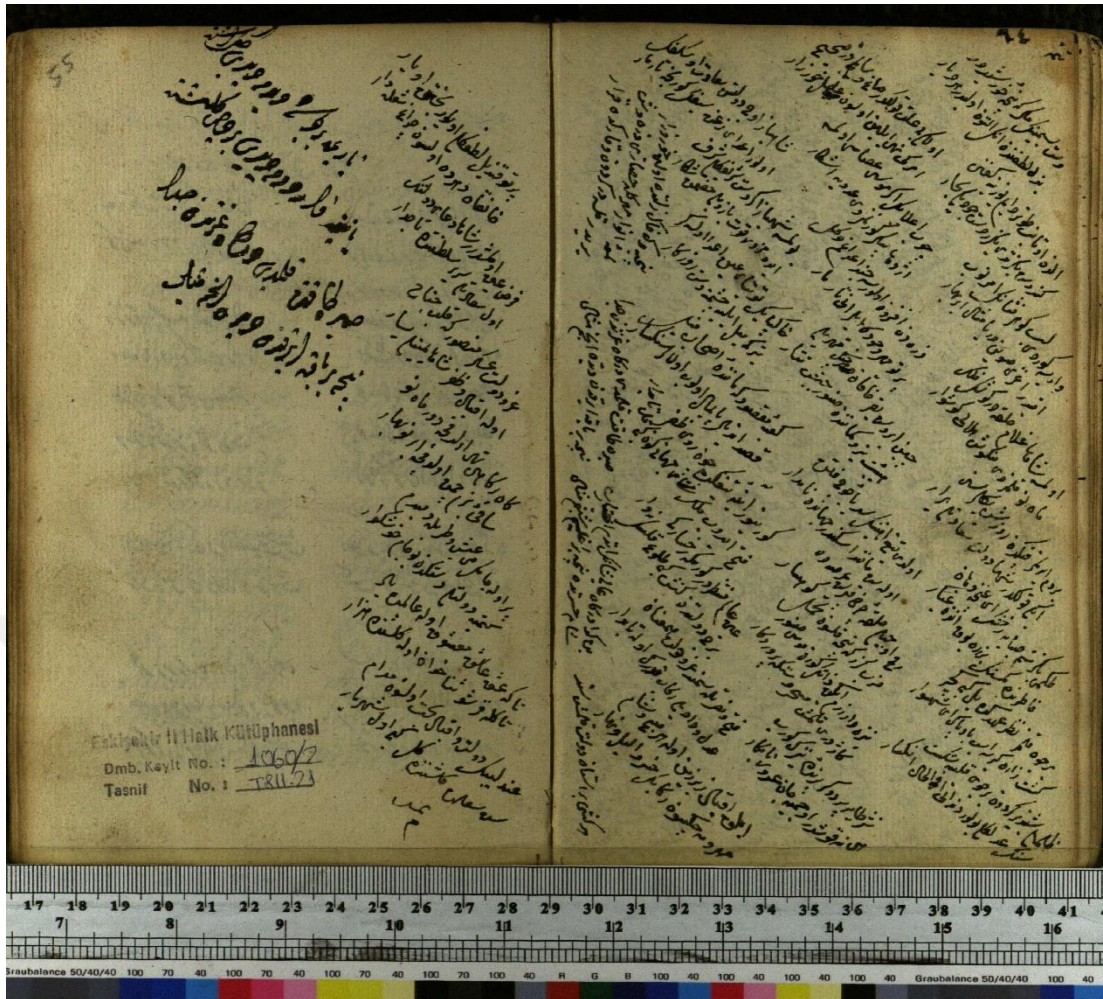












Eskişehir İslâm Kütüphanesi
Dmb. Kayıt No. : 1969/2
Tasnif No. : TRU.23